МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ВАСЮТА ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 343.985:343.123.12

ДИСЕРТАЦІЯ
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СПІЛЬНИМИ СЛІДЧИМИ ГРУПАМИ

08 «Право»
081 «Право»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____
Ю. В. Васюта

Науковий керівник: **Чорноус Юлія Миколаївна,**
доктор юридичних наук, професор

Київ–2026

АНОТАЦІЯ

Васюта Ю. В. Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2026.

Дисертація є першим на монографічному рівні комплексним дослідженням, у якому теоретично узагальнено та сформовано наукове завдання з розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, а також обґрунтовано висновки, пропозиції та рекомендації відповідно до наукової новизни, теоретичної та практичної значущості.

Визначено стан наукових досліджень і систематизовано проблеми розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. Акцентовано на проблемі нерозробленості питання організації та діяльності спільної слідчої групи як форми міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні. За результатами здійсненого аналізу стану наукових досліджень встановлено, що проблемні аспекти розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами розглянуто в наукових дослідженнях з кримінального процесуального права та криміналістики.

Висвітлено поняття, засади створення та завдання в кримінальному провадженні спільних слідчих груп. Сформульовано визначення спільної слідчої групи як форми організації досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Удосконалено завдання спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень у контексті попередження, розкриття окремих видів кримінальних правопорушень; забезпечення збереження доказової бази за кордоном; проведення процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів на територіях іноземних держав для встановлення, затримання й передачі правопорушників; встановлення розширеного переліку обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні; дослідження всіх обставин

кримінального правопорушення, перевірки слідчих версій, а також мінімізації наслідків вчинення транснаціональних кримінально протиправних діянь.

Розглянуто правові засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. Оптимізовано систему правових засад розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, яка охоплює міжнародне й національне законодавство. Обґрунтовано, що основоположні норми та принципи міжнародно-правових актів щодо правового регулювання діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень мають системний характер і формуються на загальновизнаних міжнародних та європейських правових стандартах.

Окреслено зміст криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, що розслідують спільні слідчі групи. Визначено основні елементи типової криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, яку розслідують спільні слідчі групи, а саме: спосіб вчинення кримінального правопорушення; предмет посягання; обстановку вчинення; слідову картину; особу потерпілого; особу кримінального правопорушника. У цьому контексті акцентовано на значущості кореляційних зв’язків між елементами криміналістичної характеристики, які мають транснаціональний характер.

Доведено, що особа правопорушника є ключовим елементом під час формування криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, яке розслідує спільна слідча група. За результатами вивчення 33 кримінальних проваджень особу кримінального правопорушника класифіковано за такими підставами: 1) за вчиненим видом кримінального правопорушення; 2) за часом перебування в державі; 3) відповідно до громадянства; 4) за метою перебування особи на території іншої держави; 5) за перебуванням у міжнародному розшуку за вчинення кримінального правопорушення; 6) за вчинення кримінального правопорушення в складі; 7) особа як співучасник; 8) за статтю; 9) за віковою категорією; 10) за наявністю судимості.

Розглянуто типові слідчі ситуації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, сформовано алгоритми їх вирішення. Встановлено, що

обрання напряму й алгоритму розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами залежить від слідчої ситуації, що складається на момент виявлення транснаціональних ознак кримінального правопорушення. Запропоновано виокремити типові слідчі ситуації початкового та наступного етапів розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами й алгоритми їх вирішення відповідно до наявної доказової бази щодо вчинення кримінального правопорушення на території іншої держави, або якщо порушуються інтереси цієї держави, зокрема в слідчих ситуаціях, коли кримінального правопорушника затримано на території іноземної держави. На основі узагальнення практики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами виокремлено низку типових слідчих ситуацій на початковому етапі розслідування:

1) кримінальне провадження розпочато у зв'язку з повідомленням про кримінальне правопорушення; особу правопорушника затримано безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення; особу потерпілого встановлено, обставини події свідчать про наявність доказів у кримінальному провадженні;

2) кримінальне провадження розпочато у зв'язку з повідомленням про кримінальне правопорушення; особу правопорушника встановлено, але не затримано, особу потерпілого встановлено;

3) кримінальне провадження розпочато у зв'язку з отриманням інформації про кримінальне правопорушення, особу правопорушника затримано на території іноземної держави, особу потерпілого встановлено.

До слідчих ситуацій на наступному етапі розслідування, що пов'язано зі створенням і діяльністю спільної слідчої групи, віднесено:

1) члени та відряджені члени спільної слідчої групи, а також інші суб'єкти взаємодії здійснили комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта; підозрюваний визнає свою вину повністю або частково;

2) члени та відряджені члени спільної слідчої групи, а також інші суб'єкти взаємодії здійснили комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта, проте підозрюваний не визнає своєї вини. Діяльність слідчого

спрямована на перевірку версій сторони захисту та клопотань у кримінальному провадженні;

3) усі фактичні обставини кримінального правопорушення не встановлено, щоб вважати розслідування в кримінальному провадженні закінченим, навіть попри те, що підозрювана особа визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення.

Визначено організаційно-тактичні засади взаємодії в межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень, що полягають в узгодженій діяльності членів і відряджених членів, знаходять практичний вияв у спільному плануванні, обміні інформацією, реалізації криміналістичного забезпечення, що спрямовано на виконання завдань кримінального провадження.

Розглянуто взаємодію між слідчими, прокурорами, спеціалістами, представниками інших правоохоронних органів. До ключових елементів взаємодії віднесено суб'єктний склад співпраці, комплексність, інституційну визначеність, функції та завдання кожного учасника цієї взаємодії, спільну мету, узгодженість, координацію та послідовність дій усіх учасників взаємодії, оперативність і злагодженість реагування на зміни ситуації, сучасні технології для обміну інформацією, дотримання міжнародних стандартів розслідування кримінальних правопорушень, адаптацію взаємодії до рівня злочинності, нових видів кримінальних правопорушень й інших викликів правоохоронної діяльності.

Встановлено організаційно-тактичні засади взаємодії спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень. Визначено особливості взаємодії спільної слідчої групи з Європолом, Євроюстом, Інтерполом, Міжнародним кримінальним судом (Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду).

Надано рекомендації щодо організаційно-тактичних засад взаємодії спільних слідчих груп з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема, з Міжнародною організацією кримінальної поліції (Інтерполом), Управлінням ООН з наркотиків і злочинності, Європейським агентством з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах

країн – членів ЄС, Місією ЄС з політики безпеки та оборони, Європейським центром моніторингу наркотиків та наркоманії, Європейським управлінням з питань запобігання зловживанням та шахрайству, міжнародною інституцією AFRIPOL у взаємодії з Інтерполом під час розслідування тероризму та кіберзлочинності, а також за сприяння агентства Європейського Союзу з питань співробітництва у сфері кримінальної юстиції (Євроюсту) й у взаємодії з Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду.

З метою вдосконалення організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами сформовано основні положення проєкту Інструкції з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. Надано рекомендації щодо організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, основний зміст яких полягає в особливостях складання угоди про створення та діяльність спільної слідчої групи, а також інших кримінальних процесуальних документів; формуванні складу спільної слідчої групи з чітким розмежуванням обов'язків і завдань членів, відряджених членів й інших суб'єктів взаємодії; тлумаченні положень законодавства держав-сторін, які беруть участь у проведенні процесуальних дій в кримінальному провадженні; використанні сучасних інформаційних технологій зі збереження, обміну та захисту доказової інформації під час кримінального провадження; розробленні методики співпраці з правоохоронними підрозділами іноземних держав і міжнародними організаціями; розумінні членами особливостей правових систем держав – сторін угоди про створення спільної слідчої групи; встановленні вимог щодо прийнятності доказової інформації на якомога ранньому етапі розслідування; організації додаткових тренінгів для лідерів спільної слідчої групи. Проаналізовано питання мови, якою здійснюють кримінальне судочинство, передусім у контексті перекладу угоди про створення та діяльність спільної слідчої групи мовою заінтересованої держави.

Аргументовано необхідність чітко визначити склад спільної слідчої групи (зокрема, залучення спеціалістів-перекладачів), а також зосереджено увагу на аспекті розмежування обов'язків і завдань кожної задіяної особи.

У зв’язку з різними правовими системами держав-сторін визначено потребу застосування відповідних спеціальних знань суб’єктним складом спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень. Також на прикладі проведення допиту акцентовано на впровадженні принципів потерпіло орієнтованого підходу, застосуванні спеціальних психологічних знань, умінь і навичок психологічного впливу в діяльності спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень. Досліджено рекомендації із застосування міжнародної практики процесуального інтерв’ю, що поширене в іноземних країнах (Велика Британія, Королівство Нідерландів, Нова Зеландія, Сполучені Штати Америки тощо). Запропоновано виокремити взаємодію на міжнародному рівні як основний елемент організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами.

Надано пропозиції з удосконалення криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами за трьома напрямами: техніко-криміналістичним, тактико-криміналістичним і методико-криміналістичним.

Висвітлено міжнародний рівень криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, що здійснюють шляхом міжнародного співробітництва між правоохоронними органами держав, судово-експертними установами та міжнародними організаціями. Акцентовано на розробленні криміналістичного забезпечення збирання доказів спільною слідчою групою відповідно до міжнародних стандартів.

У контексті техніко-криміналістичного забезпечення запропоновано здійснювати аерофото- та відеозйомку, 3D-сканування (3D-моделювання), насамперед за допомогою безпілотних літальних апаратів; використовувати інструменти розвідки з відкритих джерел (OSINT), програмне забезпечення «ANDE 6C», основні бази даних, які застосовує Інтерпол, сучасні біометричні системи за ознаками людини (ДНК-аналіз і реєстрація геномної ідентифікації, а також пошук збігів ДНК-профілів).

У контексті тактико-криміналістичного забезпечення запропоновано виокремити тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій спільними слідчими групами й розробити тактичні прийоми та їх комплекси під час розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами.

У межах методико-криміналістичного забезпечення запропоновано виокремити методику розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень і міжнародних злочинів, які розслідують спільні слідчі групи, зокрема висвітлено методику розслідування воєнних злочинів спільними слідчими групами крізь призму воєнної криміналістики.

На підставі судово-слідчої практики України, з огляду на міжнародну практику, розглянуто іноземний досвід діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. Сформульовано пропозиції щодо його залучення до національної практики шляхом запровадження методики структурних розслідувань («матричне розслідування») як різновиду стратегічного підходу до організації розслідування кримінальних правопорушень.

Практичною цінністю створення спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень визначено можливість збирати й обмінюватися криміналістично значущою інформацією та доказами, оминаючи складний механізм взаємної правової допомоги, можливість відряджених членів групи бути присутніми та брати безпосередню участь у проведенні процесуальних дій на території іншої держави, що забезпечує збалансований підхід до організації розслідування кримінальних правопорушень у кількох державах одночасно.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, кримінальне провадження, досудове розслідування, організація розслідування, криміналістична характеристика, слідча ситуація, особа кримінального правопорушника, слідчі (розшукові) дії, міжнародні організації, міжнародний злочин, транснаціональне кримінальне правопорушення, спеціальні знання, криміналістична техніка, криміналістична тактика, криміналістична методика.

SUMMARY

Vasiuta Yu. V. Investigation of criminal offences by joint investigation teams. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript*.

Dissertation for a scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 "Law". – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2026.

The dissertation is the first comprehensive study at the monographic level, which theoretically summarizes and forms the scientific task of investigating criminal offences by joint investigation teams, and also substantiates the conclusions, proposals and recommendations in accordance with scientific novelty, theoretical and practical significance.

The state of scientific research is determined and the problems of investigating criminal offences by joint investigation teams are systematized. The emphasis is on the problem of the lack of development of the issue of the organization and activities of a joint investigation team as a form of international cooperation in criminal proceedings. According to the results of the analysis of the state of scientific research, it was established that the problematic aspects of investigating criminal offences by joint investigation teams have been considered in scientific research on criminal procedural law and criminology.

The concept, principles of creating and tasks in criminal proceedings of joint investigation teams are highlighted. The definition of a joint investigation team as a form of organizing pre-trial investigation of criminal offences is formulated.

The tasks of joint investigation teams during the investigation of criminal offences have been improved in the context of preventing and uncovering certain types of criminal offences; ensuring the preservation of the evidence base abroad; conducting procedural actions and operational search measures in the territories of foreign states to identify, detain and transfer offenders; establishing an expanded list of circumstances subject to proof in criminal proceedings; investigating all circumstances of a criminal offence, verifying investigative versions, and minimizing the consequences of committing transnational criminally unlawful acts.

The legal principles of the investigation of criminal offences by joint investigation teams have been considered. The system of legal principles of the investigation of criminal offences by joint investigation teams, which covers international and national legislation, has been optimized. It has been substantiated that the fundamental norms and principles of international legal acts regarding the legal regulation of the activities of joint investigation teams during the investigation of criminal offences are systemic in nature and are formed on generally recognized international and European legal standards.

The content of the forensic characteristics of criminal offences investigated by joint investigation teams is outlined. The main elements of a typical forensic characteristics of criminal offences investigated by joint investigation teams are determined, namely: the method of committing a criminal offence; the subject of the offence; the circumstances of the commission; the trace picture; the identity of the victim; the identity of the criminal offender. In this context, the importance of correlations between elements of the forensic characteristics that are transnational in nature is emphasized.

It is proven that the identity of the offender is a key element in the formation of the forensic characteristics of a criminal offence investigated by a joint investigation team. Based on the results of the study of 33 criminal proceedings, the identity of the criminal offender is classified on the following grounds: 1) by the type of criminal offence committed; 2) by the time of stay in the state; 3) according to citizenship; 4) by the purpose of the person's stay in the territory of another state; 5) for being on the international wanted list for committing a criminal offence; 6) for committing a criminal offence as part of a group; 7) a person as an accomplice; 8) by sex; 9) by age category; 10) by having a criminal record.

Typical investigative situations of criminal offence investigation by joint investigation teams were considered, algorithms for their solution were formed. It was established that the choice of the direction and algorithm of criminal offence investigation by joint investigation teams depends on the investigative situation that exists at the time of detection of transnational signs of a criminal offence. It is proposed to distinguish typical investigative situations of the initial and subsequent stages of criminal offence investigation by joint investigation teams and algorithms for their solution in accordance

with the available evidence base regarding the commission of a criminal offence on the territory of another state, or if the interests of this state are violated, in particular in investigative situations when a criminal offender is detained on the territory of a foreign state. Based on the generalization of the practice of criminal offence investigation by joint investigation teams, a number of typical investigative situations at the initial stage of the investigation were identified:

1) criminal proceedings were initiated in connection with a report of a criminal offence; the offender was detained immediately after the commission of the criminal offence; the victim was identified, the circumstances of the incident indicate the presence of evidence in the criminal proceedings;

2) criminal proceedings were initiated in connection with a report of a criminal offence; the offender was identified, but not detained, the victim was identified;

3) criminal proceedings were initiated in connection with receiving information about a criminal offence, the offender was detained on the territory of a foreign state, the victim was identified.

The investigative situations at the next stage of the investigation, which are related to the creation and activities of a joint investigation team, include:

1) members and seconded members of the joint investigation team, as well as other subjects of interaction, have carried out a set of procedural actions with the possibility of sending an indictment to the court; the suspect admits his guilt in full or in part;

2) members and seconded members of the joint investigation team, as well as other subjects of interaction, have carried out a set of procedural actions with the possibility of sending an indictment to the court, but the suspect does not admit his guilt. The investigator's activities are aimed at verifying the versions of the defense and motions in criminal proceedings;

3) all the factual circumstances of the criminal offence have not been established in order to consider the investigation in criminal proceedings to be completed, even despite the fact that the suspect admits his guilt in committing a criminal offence.

The organizational and tactical principles of interaction within a joint investigation team during the investigation of criminal offences have been determined, which consist in

the coordinated activities of members and seconded members, find practical expression in joint planning, information exchange, and the implementation of forensic support aimed at fulfilling the tasks of criminal proceedings.

The interaction between investigators, prosecutors, specialists, and representatives of other law enforcement agencies is considered. The key elements of interaction include the subject composition of cooperation, complexity, institutional certainty, functions and tasks of each participant in this interaction, a common goal, consistency, coordination and sequence of actions of all participants in the interaction, efficiency and consistency of response to changes in the situation, modern technologies for information exchange, compliance with international standards for investigating criminal offences, adaptation of interaction to the level of crime, new types of criminal offences, and other challenges of law enforcement activities.

The organizational and tactical principles of interaction of the joint investigation team with other entities during the investigation of criminal offences are established. The features of the interaction of the joint investigation team with Europol, Eurojust, Interpol, and the International Criminal Court (Office of the Prosecutor of the International Criminal Court) are determined.

Recommendations are provided on the organizational and tactical principles of interaction of joint investigation teams with other entities during the investigation of criminal offences, in particular, with the International Criminal Police Organization (Interpol), the UN Office on Drugs and Crime, the European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the EU Member States, the EU Mission for Security and Defence Policy, the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, the European Office for the Prevention of Abuse and Fraud, the international institution AFRIPOL in cooperation with Interpol during the investigation of terrorism and cybercrime, as well as with the assistance of the European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (Eurojust) and in cooperation with the Office of the Prosecutor of the International Criminal Court.

In order to improve the organization of criminal investigation by joint investigation teams, the main provisions of the draft Instructions on the organization of the activities of

joint investigation teams during the investigation of criminal offences have been formulated. Recommendations have been provided on the organization of criminal investigation by joint investigation teams, the main content of which is the peculiarities of drawing up an agreement on the creation and operation of a joint investigation team, as well as other criminal procedural documents; forming the composition of a joint investigation team with a clear delineation of the duties and tasks of members, seconded members and other subjects of interaction; interpreting the provisions of the legislation of the states-parties participating in the conduct of procedural actions in criminal proceedings; using modern information technologies for the preservation, exchange and protection of evidentiary information during criminal proceedings; developing a methodology for cooperation with law enforcement units of foreign states and international organizations; understanding by members of the peculiarities of the legal systems of the states-parties to the agreement on the creation of a joint investigation team; establishing requirements for the admissibility of evidentiary information at the earliest possible stage of the investigation; organization of additional training for leaders of the joint investigation team. The issue of the language in which criminal proceedings are conducted is analyzed, primarily in the context of translating the agreement on the creation and operation of the joint investigation team into the language of the interested state.

The need to clearly define the composition of the joint investigation team (in particular, the involvement of specialist translators) is argued, and attention is also focused on the aspect of delimiting the responsibilities and tasks of each person involved.

In connection with the different legal systems of the states parties, the need to apply the relevant special knowledge by the subject composition of the joint investigation team during the investigation of criminal offences is determined. Also, using the example of interrogation, emphasis is placed on the implementation of the principles of a victim-oriented approach, the application of special psychological knowledge, skills and abilities of psychological influence in the activities of the joint investigation team during the investigation of criminal offences. Recommendations for the application of international practice of procedural interviewing, which is widespread in foreign countries (Great Britain, the Kingdom of the Netherlands, New Zealand, the United States of America, etc.)

are studied. It is proposed to single out interaction at the international level as the main element of organizing the investigation of criminal offences by joint investigation teams.

Proposals are made to improve the forensic support for the investigation of criminal offences by joint investigation teams in three areas: technical-forensic, tactical-forensic, and methodological-forensic.

The international level of forensic support for the investigation of criminal offences by joint investigation teams, carried out through international cooperation between law enforcement agencies of states, forensic institutions and international organizations, is highlighted. The emphasis is on the development of forensic support for the collection of evidence by a joint investigation team in accordance with international standards.

In the context of technical and forensic support, it is proposed to carry out aerial photography and videography, 3D scanning (3D modeling), primarily using unmanned aerial vehicles; use open source intelligence tools (OSINT), ANDE 6C software, the main databases used by Interpol, modern biometric systems based on human characteristics (DNA analysis and registration of genomic identification, as well as searching for matches of DNA profiles).

In the context of tactical and forensic support, it is proposed to single out the tactics of conducting individual investigative (search) actions by joint investigation teams and to develop tactical techniques and their complexes during the investigation of criminal offences by joint investigation teams.

Within the framework of methodological and forensic support, it is proposed to single out the methodology of investigating transnational criminal offences and international crimes that are investigated by joint investigation teams, in particular, the methodology of investigating war crimes by joint investigation teams through the prism of military forensics is highlighted.

Based on the judicial and investigative practice of Ukraine, taking into account international practice, the foreign experience of joint investigation teams during the investigation of criminal offences is considered. Proposals are formulated for its involvement in national practice by introducing the methodology of structural

investigations (“matrix investigation”) as a type of strategic approach to organizing the investigation of criminal offences.

The practical value of creating joint investigation teams for the investigation of criminal offences is determined by the ability to collect and exchange forensically significant information and evidence, bypassing the complex mechanism of mutual legal assistance, the ability of seconded members of the team to be present and take direct part in conducting procedural actions on the territory of another state, which ensures a balanced approach to organizing the investigation of criminal offences in several states simultaneously.

Keywords: international cooperation, criminal proceedings, pre-trial investigation, organization of investigation, forensic characteristics, investigative situation, identity of the criminal offender, investigative (search) actions, international organizations, international crime, transnational criminal offence, special knowledge, forensic technique, forensic tactics, forensic methodology.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Чорноус Ю. М., Васюта Ю. В. Психологічна та організаційно-тактична характеристика діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. *Юридична психологія.* 2022. № 2 (31). С. 113–121. DOI: https://doi.org/10.33270/03223102.113

2. Vasiuta Yu. V. Current state and prospects of interaction of joint investigation teams with international police organizations. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs.* 2023. № 13 (4). P. 62–72. DOI: https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/4.2023.62

3. Васюта Ю. В. Правова регламентація діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. *Knowledge, Education, Law, Management.* 2023. № 1 (53). С. 212–217. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.32

4. Vasiuta Yu. V. Foreign experience in creating joint investigation teams to investigation of criminal offenses. *Visegrad Journal on Human Rights.* 2024. № 5. P. 137–142. DOI: https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.5.22

5. Васюта Ю. В. Взаємодія в діяльності спільних слідчих груп як форма організації розслідування кримінальних правопорушень. *Юридичний вісник.* 2025. № 5. С. 289–295. DOI: https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2025.31

6. Васюта Ю. В. Теоретико-методологічні та праксеологічні засади діяльності спільних слідчих груп під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень. *Філософські та методологічні проблеми права.* 2025. № 1 (29). С. 96–104. DOI: https://doi.org/10.33270/02252901.11

7. Васюта Ю. В. Виклики сьогодення та інновації криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2025. Вип. 1. С. 180–185. DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.31

8. Vasiuta Yu. V. Investigation of crimes by joint investigation teams: New opportunities for ensuring law and order. *Scientific Journal of the National Academy of*

Internal Affairs. 2026. № 31 (1). P. 56–64. DOI: https://doi.org/10.63341/naia-herald/1.2026.56

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Васюта Ю. В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Роль юридичної науки в забезпеченні правоохоронної діяльності :* матеріали підсумк. наук.-теорет. конф. (Київ, 25 квіт. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 63–65.

10. Васюта Ю. В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Національна юридична освіта й наука в європейському та євроатлантичному вимірах :* матеріали загальноакад. підсумк. наук.-теорет. конф. (Київ, 17 трав. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 124–126.

11. Васюта Ю. В. Проблеми методики розслідування злочинів, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, на міжнародному рівні. *Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку :* матеріали IX Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. С. 64–67.

12. Васюта Ю. В. Актуальні питання методики розслідування злочинів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 листоп. 2020 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 119–122.

13. Васюта Ю. В. Police training related to combating human trafficking: London. *Зарубіжний досвід протидії злочинності :* матеріали VI міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 03 груд. 2020 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 22–25.

14. Васюта Ю. В. Проблеми удосконалення кримінально-правової протидії міжнародному тероризму. *Проблеми юридичної науки очима молодих науковців :* зб. наук. пр. XIV Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 11 берез. 2021 р.). Київ, 2021. С. 85–87.

15. Васюта Ю. В. Актуальні питання розслідування торгівлі людьми. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи :* зб. тез Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзнач. Дня науки – 2021 в Україні (Київ, 20 трав. 2021 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 89–92.

16. Васюта Ю. В. Міжнародне співробітництво під час розслідування кіберзлочинів. *Інновації в криміналістиці та судовій експертизі :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2021 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 376–379.

17. Васюта Ю. В. Спільна слідча група як форма міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень: правовий аспект. *Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice :* the 6th International scientific and practical conference (November 01–04, 2022). Edmonton, Canada : International Science Group, 2022. P. 272–276. DOI: 10.46299/ISG.2022.2.6

18. Васюта Ю. В. Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами у сфері ювенальної юстиції. *XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В. В. Копєйчикова :* матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 78–83.

19. Васюта Ю. В. Функціонування української мови в міжнародному вимірі: правовий аспект. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи :* матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 91–96.

20. Васюта Ю. В. Питання формування методики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 150–153.

21. Васюта Ю. В. Механізм техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень за участю Міжнародного кримінального суду. *Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення) :* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 02 груд. 2022 р.). Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 71–74.

22. Vasiuta Yu. V. Joint investigation team in the investigation of criminal offenses involving Eurojust. *Правоохоронні органи на захисті правопорядку та конституційних свобод в умовах миру та воєнного стану :* зб. матеріалів VI Всеукр.

наук.-практ. курсант. (студент.) конф. іноземн. мовами (Кропивницький, 24 лют. 2023 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. С. 48–50.

23. Васюта Ю. В. Конституційні засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Правові засади організації та здійснення публічної влади :* зб. тез VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 85-річчю від дня народж. Л. П. Юзькова (Хмельницький, 31 берез. 2023 р.). Хмельницький : Хмельн. ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова, 2023. С. 62–65.

24. Васюта Ю. В. On the issue of war crimes investigation by joint investigation teams. *Діяльність органів правопорядку під час та після збройних конфліктів (зарубіжний досвід) :* зб. тез доп. учасників XXIV Міжнар. студент. наук.-практ. конф. іноземн. мовами (Вінниця, 14 квіт. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 156–183.

25. Васюта Ю. В. Завдання спільних слідчих груп під час розслідування нелегальної міграції. *Міграційна безпека: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти :* матеріали Всеукр. наук.-практ. круглого столу (Івано-Франківськ, 27 верес. 2023 р.). Івано-Франківськ : ЛНННІ ім. Е. О. Дідоренка ДонДУВС, 2023. С. 15–18.

26. Васюта Ю. В. Certain aspects of the use of special knowledge during the investigation of the criminal offenses by joint investigation teams. *Лінгвістика і право в безпековій сфері: зарубіжний досвід :* матеріали III міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 26 жовт. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 63–66.

27. Васюта Ю. В. Міжнародний кримінальний суд: аспекти взаємодії зі спільними слідчими групами під час розслідування міжнародних злочинів. *Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України :* матеріали круглого столу, присвяч. 40-річчю кафедри крим. процесу (Київ, 27 жовт. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 193–196.

28. Васюта Ю. В. Окремі аспекти розслідування воєнних злочинів: законодавство, доктрина, практика. *Актуальні проблеми кримінального права :* матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам’яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 277–280.

29. Васюта Ю. В. Особливості тактики огляду місця події під час розслідування воєнних злочинів спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 198–201.

30. Васюта Ю. В. Розслідування кіберзлочинності спільними слідчими групами крізь призму криміналістичних інновацій. *Актуальні проблеми кібербезпеки в Україні в умовах воєнного стану :* матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 25 квіт. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 23–26.

31. Васюта Ю. В. Кримінальні процесуальні аспекти взаємодії у межах спільної слідчої групи. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку :* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 02 трав. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 180–182.

32. Васюта Ю. В. Взаємодія судових експертів зі спільними слідчими групами під час розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики :* зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя від дня народж. М. С. Романова (Харків, 17 трав. 2024 р.). Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2024. С. 54–55.

33. Васюта Ю. В. Взаємодія учасників спільних слідчих груп крізь призму філософсько-правової рефлексії. *Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану :* зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзнач. Дня науки – 2024 в Україні (Київ, 22 трав. 2024 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2024. С. 104–106.

34. Васюта Ю. В. Investigation of corruption criminal offenses by joint investigation teams: certain aspects. *Актуальні проблеми охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану та післявоєнний період :* зб. матеріалів міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 23 трав. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 118–120.

35. Васюта Ю. В. Іноземний досвід створення спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання криміналістики*

та судової експертизи : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 21 листоп. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 270–275.

36. Vasiuta Yu. V. The prosecutor in the composition of a joint investigation team: prospects for international cooperation. *Організаційно-правові засади забезпечення сталого розвитку в Україні :* зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 15 квіт. 2025 р.). Кривий Ріг : Держ. ун-т екон. і техн., 2025. С. 220–223.

37. Васюта Ю. В. Тенденції розслідування організованої злочинності спільними слідчими групами на шляху до забезпечення міжнародного правосуддя. *Правові механізми змагального та відкритого доступу до правосуддя: виклики євроінтеграційного процесу :* матеріали наук.-практ. круглого столу (Київ, 30 квіт. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 28–31.

38. Васюта Ю. В. Психологічний складник діяльності спільних слідчих груп як праксеологічна засада забезпечення міжнародного співробітництва. *Сучасні психотехнології в роботі психолога та правника :* матеріали круглого столу (Київ, 14 трав. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 6–11.

39. Васюта Ю. В. Сучасні тенденції інформаційного забезпечення спільних слідчих груп під час розслідування транснаціональної злочинності. *Інформаційна безпека суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану та повоєнний період :* зб. матеріалів (Київ, 29 трав. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 131–133.

40. Васюта Ю. В. Трансформаційні зміни криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами в умовах дії воєнного стану. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану* : матеріали XIV міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листоп. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 334–338.

41. Васюта Ю. В. Тенденції впровадження іноземного досвіду в діяльність спільних слідчих груп. *Technology as an extension of man: the limits of the possible and new paradigms :* the 17th International scientific and practical conference (April 21 – May 01, 2026). Paris, France : International Science Group, 2026. P. 107–109. DOI: 10.46299/ISG.2026.1.17

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ……..24

ВСТУП…….....26

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СПІЛЬНИМИ СЛІДЧИМИ ГРУПАМИ……38

1.1. Стан наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами……38

1.2. Поняття, підстави створення та завдання спільних слідчих груп у кримінальному провадженні…….51

1.3. Правові засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами…….....63

1.4. Засади криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, які розслідують спільні слідчі групи…….....85

Висновки до розділу 1…….....131

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СПІЛЬНИМИ СЛІДЧИМИ ГРУПАМИ……..134

2.1. Типові слідчі ситуації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами й алгоритми їх вирішення……...134

2.2. Взаємодія в межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень…….152

2.3. Взаємодія спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень…….....183

Висновки до розділу 2…….200

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПІЛЬНИХ СЛІДЧИХ ГРУП ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ……203

3.1. Удосконалення організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами……..203
3.2. Удосконалення криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами …….217
3.3. Іноземний досвід діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень і його залучення до національної практики……..235
Висновки до розділу 3…….244
ВИСНОВКИ……246
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……...258
ДОДАТКИ……...307

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

AFRIPOL – механізм поліцейського співробітництва для держав – членів Африканського Союзу

CEPOL – Агентство Європейського Союзу з підготовки кадрів для правоохоронних органів

EJTN – Європейська мережа навчання суддів

FRONTEX – Європейська агенція з питань прикордонної та берегової охорони

БПЛА – безпілотні літальні апарати

ВРУ – Верховна Рада України

ДБР – Державне бюро розслідувань

ДНДЕКЦ – Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр

ДНК – дезоксирибонуклеїнова кислота

Європол – Агентство Європейського Союзу зі співробітництва правоохоронних органів

Євроюст – Європейське агентство, що співпрацює із судовими та поліцейськими органами країн – членів Євросоюзу

ЄС – Європейський Союз

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини

ЗСУ – Збройні Сили України

Інтерпол – Міжнародна організація кримінальної поліції

КК – Кримінальний кодекс

КМУ – Кабінет Міністрів України

КПК – Кримінальний процесуальний кодекс

МВС – Міністерство внутрішніх справ

МКС – Міжнародний кримінальний суд

НАБУ – Національне антикорупційне бюро України

НПУ – Національна поліція України

НЦБ – Національне центральне бюро

ООН – Організація Об’єднаних Націй

ОРЗ – оперативно-розшукові заходи

САП – Спеціалізована антикорупційна прокуратура

СРД – слідчі (розшукові) дії

ССГ – спільна слідча група

ФБР – Федеральне бюро розслідувань

ЦАБ – Центральне антикорупційне бюро

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Тенденції сучасної кримінально протиправної діяльності, яка набуває нових форм реалізації, зумовлюють необхідність створення ефективних міжнародних механізмів тісної співпраці між державами під час розслідування кримінальних правопорушень. Водночас недостатньо висвітленими в науковому дискурсі залишаються питання діяльності спільних слідчих груп як однієї з найскладніших форм міжнародного співробітництва. Застосування норм численних міжнародних договорів з питань діяльності спільних слідчих груп у міжнародній та національній практиці спричиняє складнощі правозастосування та реалізації завдань правоохоронної діяльності.

Згідно з даними Офісу Генерального прокурора протягом 2024 року до органів прокуратури надійшло 1440 звернень про виконання заходів міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні, виконано 1438 звернень компетентних органів іноземних держав [115]. У 2025 році до органів прокуратури надійшло 1355 звернень про виконання заходів міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні, виконано 1353 звернень компетентних органів іноземних держав [116]. Обсяги міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні є значними та, з огляду на рівень злочинності в державі й світі, мають тенденцію до кількісного збільшення та набуття транснаціонального характеру.

В умовах сьогодення за необхідності реалізації ефективної співпраці на міжнародному рівні вагомого значення набувають теоретико-правові, кримінально-процесуальні, організаційно-тактичні особливості діяльності спільних слідчих груп (ССГ) під час розслідування як транснаціональних кримінальних правопорушень, так і воєнних злочинів, які стали результатом повномасштабного вторгнення та збройної агресії РФ проти України і за своєю суттю є міжнародними злочинами.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження є монографічні роботи, що формують концептуальні засади розслідування кримінальних правопорушень. Це праці А. О. Антощука, В. В. Арешонкова, Л. І. Аркуші, О. П. Ващук, А. Ф. Волобуєва, І. В. Гори, В. Г. Гончаренка, В. О. Гусєвої, В. Г. Дрозд, В. А. Журавля,

А. П. Запотоцького, А. В. Іщенка, В. А. Колесника, В. О. Коновалової, В. С. Кузьмічова, В. В. Лисенка, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, М. А. Погорецького, М. В. Салтевського, О. А. Самойленко, Д. Б. Сергеєвої, Р. Л. Степанюка, В. М. Стратонова, О. В. Таран, О. С. Тарасенка, В. В. Тіщенка, О. В. Одерія, Л. В. Омельчук, І. В. Пирога, В. М. Плетенця, О. В. Пчеліної, Л. Д. Удалової, Д. М. Цехана, П. В. Цимбала, М. С. Цуцкіридзе, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, В. М. Шевчука, В. Ю. Шепітька, М. Г. Щербаковського, Б. В. Щура, В. В. Юсупова та ін.

Питання реалізації міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні та його криміналістичного забезпечення висвітлено в працях І. В. Гловюк, О. М. Дуфенюк, І. О. Завидняк, М. В. Корнієнка, І. М. Леган, М. І. Пашковського, М. І. Смирнова, Ю. М. Чорноус.

Однак така форма міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні, як створення і діяльність спільних слідчих груп, не була предметом окремого наукового дослідження.

В умовах сьогодення нагальною потребою стало висвітлення окресленої проблематики за сучасних реалій, з огляду на євроінтеграційні процеси в нашій державі та найефективнішу міжнародну практику. У цьому контексті важливими є особливості міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень в умовах дії воєнного стану, а також і розслідування воєнних злочинів як наслідок збройної агресії РФ проти України. Затребуваним є формування наукових положень і практичних рекомендацій з проблематики, яку висвітлено в дослідженні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до положень Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023); Плану реалізації зовнішньополітичної діяльності України (розпорядження КМУ від 18 квітня 2023 року № 327-р); Плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік (розпорядження КМУ від 16 лютого 2024 року № 137-р.); Плану заходів,

спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (розпорядження КМУ від 23 серпня 2024 року № 792-р); Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні (постанова КМУ від 30 квітня 2024 року № 476). Дисертацію виконано відповідно до Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки України на 2022–2026 роки (наказ Міністерства освіти і науки України від 3 лютого 2022 року № 109), Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 травня 2024 року № 326); Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2025–2029 роки (рішення Вченої ради від 24 грудня 2024 року, протокол № 25/1). Тема дисертації затверджена Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року (протокол № 14), зареєстрована Координаційним бюро відділень Національної академії правових наук України (№ 1122, 2023 рік).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає у формуванні наукових засад і практичних рекомендацій щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами.

Для досягнення мети поставлено наступні *завдання*:

– визначити стан наукових досліджень з проблем розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, виокремити питання, які потребують першочергового опрацювання;

– висвітлити поняття, підстави створення та завдання в кримінальному провадженні спільних слідчих груп;

– з’ясувати правові засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами;

– окреслити засади криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, що розслідують спільні слідчі групи;

– розглянути типові слідчі ситуації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, сформувати алгоритми їх вирішення;

– проаналізувати засади взаємодії в межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень;

– встановити порядок взаємодії спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень;

– окреслити напрями вдосконалення організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами;

– надати пропозиції з оптимізування криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами;

– дослідити іноземний досвід діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень, розробити пропозиції щодо його залучення до національної практики.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають під час розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами.

Предмет дослідження – розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи. Під час дослідження застосовано методи, які оптимально окреслили специфіку об'єкта і предмета дослідження, а саме: методи формальної логіки (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, прогнозування) – з метою з'ясування ключового змісту питань наукового дослідження (в усіх розділах дисертації). Використано спеціально-правові методи, а саме: аналітичний – під час вивчення наукових положень, формування криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, які розслідують спільні слідчі групи (розділ 1), організаційно-тактичних засад розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами (розділ 2); термінологічний – надав можливість зосередити увагу на понятійному апараті дослідження (розділ 1); порівняльно-правовий (компаративістський) – для опрацювання норм права, наукових понять («спільна слідча група», «взаємодія»,

«криміналістична характеристика», «типові слідчі ситуації», «алгоритм», «криміналістичне забезпечення») (в усіх розділах дисертації), зіставлення правових норм і принципів створення спільних слідчих груп у різних державах для виявлення закономірностей їх функціонування з метою вдосконалення національного законодавства й практичної діяльності (підрозділ 3.3); кейс-стаді – під час опрацювання прикладів з розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами за участю Європолу та Євроюсту, Інтерполу (розділи 2, 3); системно-структурний – для формування системи взаємодії в межах діяльності спільних слідчих груп як внутрішньої, так і зовнішньої форм реалізації (підрозділи 2.2, 2.3), а також системи криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами (підрозділ 3.2); статистичний – для отримання узагальнених даних за результатами вивчення емпіричних джерел (у всіх розділах дисертації); конкретно-соціологічний – сприяв проведенню анкетування слідчих НПУ, прокурорів, детективів НАБУ, дав змогу узагальнити результати інших емпіричних досліджень (у всіх розділах дисертації).

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора, МВС України, НПУ, інших правоохоронних органів України, Державної судової адміністрації України, міжнародних організацій (Інтерполу) за 2022–2025 роки. Використано результати аналізу 33 матеріалів кримінальних проваджень (кваліфікація за ст. 115 КК України «Умисне вбивство», ст. 127 КК України «Катування», ст. 149 КК України «Торгівля людьми», ст. 190 КК України «Шахрайство», ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом», ст. 255 КК України «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній», ст. 258 КК України «Терористичний акт», ст. 258-6 КК України «Перетинання державного кордону України з терористичною метою», ст. 305 КК України «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів», ст. 361 КК України «Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж», ст. 438

КК України «Воєнні злочини»), 68 судових вироків за результатами розгляду кримінальних проваджень судами загальної юрисдикції, де були застосовані заходи міжнародного співробітництва, а також узагальнені дані анкетування 223 практичних працівників (146 слідчих НПУ, 24 детективів НАБУ, 53 прокурорів). Емпіричні дослідження проведено в усіх регіонах України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим монографічним дослідженням, у якому сформовано наукові положення та практичні рекомендації щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, запропоновано низку положень, висновків і рекомендацій, які становлять наукову новизну, зокрема:

вперше:

– надано рекомендації щодо організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, основний зміст яких полягає в особливостях складання угоди про створення та діяльність спільної слідчої групи, а також інших кримінальних процесуальних документів; формуванні складу спільної слідчої групи з чітким розмежуванням обов'язків і завдань членів, відряджених членів й інших суб'єктів взаємодії; тлумаченні положень законодавства держав-сторін, які беруть участь у проведенні процесуальних дій у кримінальному провадженні; використанні сучасних інформаційних технологій зі збереження, обміну та захисту доказової інформації під час кримінального провадження; розробленні методики співпраці з правоохоронними підрозділами іноземних держав і міжнародними організаціями; розумінні членами особливостей правових систем держав – сторін угоди про створення спільної слідчої групи; встановленні вимог щодо прийнятності доказової інформації на ранньому етапі розслідування (наприклад, можливість ознайомлення з юридичними вимогами держав – членів ЄС щодо різноманітних слідчих заходів); організації додаткових тренінгів для лідерів спільної слідчої групи (наприклад, відповідно до Європейської мережі навчання суддів (EJTN) та спеціальних курсів агентства з навчання правоохоронних органів (CEPOL));

– розроблено пропозиції щодо залучення найефективнішого іноземного досвіду діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень шляхом запровадження в національну практику методики структурних розслідувань («матричне розслідування») як різновиду стратегічного підходу до організації розслідування кримінальних правопорушень, що здійснюють для з'ясування структури конфлікту, у ситуації якого вчинено транснаціональні кримінальні правопорушення, а також структури організацій, груп, члени яких можуть нести кримінальну відповідальність за їх вчинення. Зазначена методика забезпечує функціональну готовність правоохоронних органів ефективно реагувати в разі виявлення нових кримінальних правопорушень або під час ідентифікації осіб, які будуть притягнені до кримінальної відповідальності;

– виокремлено типові слідчі ситуації початкового та наступного етапів розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, запропоновано алгоритми їх вирішення відповідно до наявної доказової бази щодо вчинення кримінального правопорушення на території іншої держави, або якщо порушено інтереси цієї держави, зокрема в слідчих ситуаціях, коли кримінального правопорушника затримано на території іноземної держави;

– сформульовано основні положення проєкту Інструкції з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень, що враховують: підстави створення спільної слідчої групи, її склад, завдання, підслідність; організацію роботи спільної слідчої групи відповідно до норм міжнародного та національного законодавства; організацію вирішення питань службової діяльності; формування та реалізацію плану розслідування кримінальних правопорушень; забезпечення аналітичної та методичної діяльності;

удосконалено:

– завдання спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень, а саме в контексті: попередження, розкриття визначених видів кримінальних правопорушень; забезпечення збереження доказової бази за кордоном; проведення процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів на територіях іноземних держав для встановлення, затримання й передачі

правопорушників; встановлення розширеного переліку обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні; дослідження всіх обставин кримінального правопорушення, перевірки слідчих версій, а також мінімізації наслідків вчинення транснаціональних кримінально протиправних діянь;

– систему правових засад розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, яка охоплює міжнародне та національне законодавство (міжнародні договори, інші міжнародні нормативно-правові акти, угоди про міжнародне співробітництво в кримінальному провадженні, національне законодавство держав-сторін спільної слідчої групи);

– засади типової криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, які розслідують спільні слідчі групи, визначено її основні елементи, а саме: спосіб вчинення кримінального правопорушення; предмет посягання; обстановку вчинення (місце, час, умови й інші типові обставини); слідову картину; особу потерпілого; особу правопорушника. Ураховано кореляційні зв’язки між елементами криміналістичної характеристики, які мають транснаціональний характер;

– організаційно-тактичні засади взаємодії в межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень, що полягають в узгодженій діяльності членів і відряджених членів, мають практичне втілення в спільному плануванні, обміні інформацією, реалізації криміналістичного забезпечення, що спрямовано на виконання завдань кримінального провадження;

дістало подальшого розвитку:

– характеристика стану наукової розробленості проблематики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами з акцентом на проблемних питаннях організації та діяльності зазначеної форми міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні;

– визначення спільної слідчої групи як форми організації досудового розслідування у вигляді групи, до складу якої входять представники компетентних органів України й іноземних держав, рішення про створення якої приймає Офіс Генерального прокурора за запитом слідчого органу досудового розслідування України, прокурора України та компетентних органів іноземних держав, що на

підставі угоди взаємодіє з компетентними органами іноземних держав для досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або за умови порушення інтересів іноземних держав;

– засади створення та діяльності спільних слідчих груп у кримінальному провадженні під час розслідування кримінальних правопорушень: урахування виду кримінального правопорушення; визначення правової основи та підстав взаємодії; складання узгодженого плану дій членів/відряджених членів й інших суб'єктів взаємодії; підписання та виконання угоди; складення плану розслідування кримінального правопорушення;

– пропозиції щодо криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами за трьома напрямами: техніко-криміналістичним, тактико-криміналістичним і методико-криміналістичним;

– рекомендації щодо організаційно-тактичних засад взаємодії спільних слідчих груп з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема з Інтерполом, Управлінням ООН з наркотиків і злочинності, Європейським агентством з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах країн – членів ЄС, Місією ЄС з політики безпеки та оборони, Європейським центром моніторингу наркотиків та наркоманії, Європейським управлінням з питань запобігання зловживанням та шахрайству, міжнародною інституцією AFRIPOL у взаємодії з Інтерполом під час розслідування тероризму та кіберзлочинності, а також за сприяння Євроюсту та у взаємодії з Офісом Прокурора МКС.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації положення, висновки та пропозиції впроваджено та може бути використано в:

– *науково-дослідній діяльності* – для подальших досліджень питань створення й діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 03 листопада 2025 року № 500-нд);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін з криміналістики, підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 03 листопада 2025 року № 499-оп);

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень, які розслідують спільні слідчі групи (акт впровадження Головного слідчого управління НПУ від 27 листопада 2025 року № 114197-2025) (Додаток Е).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дослідження оприлюднено в доповідях і виступах на міжнародних, всеукраїнських та міжвідомчих науково-теоретичних і науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів, а саме: «Роль юридичної науки в забезпеченні правоохоронної діяльності» (м. Київ, 25 квітня 2019 року), «Національна юридична освіта й наука в європейському та євроатлантичному вимірах» (м. Київ, 17 травня 2019 року), «Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Ірпінь, 30 жовтня 2020 року), «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи» (м. Київ, 19 листопада 2020 року), «Зарубіжний досвід протидії злочинності» (м. Київ, 3 грудня 2020 року), «Проблеми юридичної науки очима молодих науковців» (м. Київ, 11 березня 2021 року), «Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи» (м. Київ, 20 травня 2021 року), «Інновації в криміналістиці та судовій експертизі» (м. Київ, 25 листопада 2021 року), «Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice» (м. Едмонтон, Канада, 1–4 листопада 2022 року), «XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В. В. Копєйчикова» (м. Київ, 17 листопада 2022 року), «Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи» (м. Київ, 17 листопада 2022 року), «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи» (м. Київ, 25 листопада 2022 року), «Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення)» (м. Дніпро, 2 грудня 2022 року), «Правоохоронні органи на захисті правопорядку та конституційних свобод в умовах миру та воєнного стану» (м. Кропивницький, 24 лютого 2023 року), «Правові засади

організації та здійснення публічної влади» (м. Хмельницький, 31 березня 2023 року), «Діяльність органів правопорядку під час та після збройних конфліктів (зарубіжний досвід)» (м. Вінниця, 14 квітня 2023 року), «Правове забезпечення економічної безпеки держави» (м. Київ, 31 травня 2023 року), «Міграційна безпека: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти» (м. Івано-Франківськ, 27 вересня 2023 року), «Лінгвістика і право в безпековій сфері: зарубіжний досвід» (м. Київ, 26 жовтня 2023 року), «Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України» (м. Київ, 27 жовтня 2023 року), «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 23 листопада 2023 року), «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи» (м. Київ, 30 листопада 2023 року), «Актуальні проблеми кібербезпеки в Україні в умовах воєнного стану» (м. Київ, 25 квітня 2024 року), «Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 2 травня 2024 року), «Актуальні питання судової експертизи і криміналістики» (м. Харків, 17 травня 2024 року), «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану» (м. Київ, 22 травня 2024 року), «Актуальні проблеми охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану та післявоєнний період» (м. Київ, 23 травня 2024 року), «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи» (м. Київ, 21 листопада 2024 року), «Організаційно-правові засади забезпечення сталого розвитку в Україні» (м. Кривий Ріг, 15 квітня 2025 року), «Правові механізми змагального та відкритого доступу до правосуддя: виклики євроінтеграційного процесу» (м. Київ, 30 квітня 2025 року), «Сучасні психотехнології в роботі психолога та правника» (м. Київ, 14 травня 2025 року), «Інформаційна безпека суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану та повоєнний період» (м. Київ, 29 травня 2025 року), «Правове регулювання підприємництва в умовах євроінтеграції України» (м. Київ, 5 червня 2025 року), «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану» (м. Київ, 28 листопада 2025 року), «Technology as an extension of man: the limits of the possible and new paradigms» (м. Париж, Франція, 28 квітня – 01 травня 2026 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є результатом самостійного наукового дослідження, а висновки й пропозиції, викладені в роботі, є особистим внеском автора.

У співавторстві опубліковано одну наукову статтю «Психологічна та організаційно-тактична характеристика діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень», внесок здобувача становить 70 % і полягає у формуванні організаційно-тактичних та психологічних основ як взаємодоповнюваних елементів у діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень.

Публікації. Основні положення та висновки, які сформульовано в дисертації, відображено в 41 науковій праці, з-поміж яких шість наукових статей, які опубліковано у виданнях, включених Міністерством освіти і науки України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, дві – в іноземних наукових виданнях, а також 33 тези, опубліковані за результатами участі в міжнародних, всеукраїнських і міжвідомчих науково-теоретичних та науково-практичних конференціях і засіданнях круглих столів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що об’єднують десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (398 найменувань на 49 сторінках) і 7 додатків на 45 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 350 сторінок, з них основний текст – 232 сторінки.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СПІЛЬНИМИ СЛІДЧИМИ ГРУПАМИ

1.1. Стан наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами

Проблематика розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами (ССГ) привертає увагу вчених і науковців протягом усіх етапів розвитку нашої держави. Широке коло проблемних аспектів і суспільний резонанс щодо розслідування кримінальних правопорушень ССГ переміщує фокус уваги вчених та практиків на актуальну проблематику в межах наукових пошуків. Однак нині комплексного дослідження цього питання висвітлено не було. З огляду на зазначене, проаналізовано науково-дослідні праці щодо проблемних аспектів створення та функціонування особливої форми міжнародного співробітництва – ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень.

Акцентуємо на низці наукових напрацювань, які стануть основою нашого дослідження, на підставі аналізу яких сформуємо власні шляхи вирішення проблемних питань діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень.

По-перше, теоретичну основу дослідження проблем розслідування окремих кримінальних правопорушень формують наступні дисертаційні дослідження: М. В. Савчук «Організаційно-тактичне забезпечення розслідування терористичних актів, вчинених з використанням вибухових пристроїв» (м. Львів, 2019) [257]; Р. М. Дударець «Розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань» (м. Київ, 2020) [84]; В. В. Арешонков «Теоретичні, правові та праксеологічні засади техніко-криміналістичних досліджень у розслідуванні злочинів» (м. Київ, 2021) [3]; О. О. Козярук «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або

фальсифікованих лікарських засобів за кримінальним правом України (ст. 305 КК України)» (м. Хмельницький, 2022) [138]; О. В. Нікішев «Особливості доказування у кримінальних провадженнях в умовах надзвичайних правових режимів» (м. Одеса, 2025) [197]; наукові статті: С. О. Павленко «Пріоритетні напрями удосконалення оперативно-розшукової тактики у протидії організованій злочинності в умовах реформування кримінального судочинства» (м. Київ, 2023) [203], В. О. Гусєва, І. І. Шинкаренко, В. В. Пилип «Теоретичні та практичні проблеми здійснення кримінальних та адміністративних проваджень в Україні в умовах воєнного стану» (Колумбія (Web of Science), 2023) [364], Demidov I., Tymchyshyn A., Filashkin V., Pavlenko S., Sevruk V. «Investigation of Especially Grave Crimes using Laser Scanning Technology to Reproduce the Dynamics of Events» (Greece, USA, Belgium, Bulgaria (Scopus), 2025) [351], С. О. Павленко, В. Г. Севрук «Окремі напрями удосконалення правового регулювання оперативно-розшукової протидії організованій злочинності правоохоронними органами України: досвід Сполучених Штатів Америки» (м. Київ, 2025) [204], А. О. Антощук, Л. Л. Патик, А. А. Патик «Проблемні аспекти використання 3D сканерів під час огляду місць воєнних злочинів» (м. Київ, 2025) [339].

Розслідування кримінальних правопорушень полягає в пізнанні подій минулого за залишеними матеріальними й ідеальними слідами. Розслідування за формою та змістом – це складна динамічна система, основна функція якої полягає в ефективному протистоянні злочинній діяльності, яку ускладнюють низка чинників, насамперед перешкоджання отриманню повної та об’єктивної інформації зацікавленими особами, складнощі з правильним декодуванням отриманої інформації тощо. Крім цього, розслідування здійснюють у складній психологічній обстановці, у зв’язку з протистоянням інтересів осіб, які беруть у ній участь [280, с. 34–35]. Слушною є думка В. М. Шевчука щодо актуальних проблем дослідження типових слідчих ситуацій та алгоритмів їх вирішення, організації та планування розслідування, тактики проведення окремих процесуальних і непроцесуальних дій та заходів, а також розроблення та застосування тактико-криміналістичних комплексів [326, с. 332–350]. Зокрема, беручи за приклад розслідування

корупційних правопорушень, вчений акцентує на таких проблемних аспектах: наявності певних складнощів під час розслідування кримінальних правопорушень, неналежній організації судової системи і правоохоронних органів, недосконалості національного антикорупційного законодавства, сучасних соціально-економічних та політичних проблем у суспільстві [322, с. 156].

Зміст цих дисертацій дає змогу зрозуміти сутність, структуру та процес розслідування окремих видів кримінальних правопорушень і спрямувати увагу на значущість криміналістичних та спеціальних знань під час розслідування. Своєю чергою увагу зосереджено на кількох проблемних аспектах, які виникають під час розслідування кримінальних правопорушень у практичній площині. Проте зауважимо, що питання розслідування – складне за своїм тлумаченням поняття. З огляду на це, проблематика розслідування кримінальних правопорушень не є вичерпною, оскільки щодня знаходиться в полі уваги науковців.

По-друге, спрямуємо увагу на низку дисертацій з питань розслідування кримінальних правопорушень з огляду на слідчу діяльність, серед них наступні: С. В. Бондар «Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності» (м. Київ, 2020) [13], Є. П. Бєгалов «Розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України» (м. Київ, 2020) [9], О. О. Обаль «Взаємодія правоохоронних, контролюючих та інших органів при розслідуванні економічних злочинів» (м. Харків, 2021) [198], М. В. Борисенко «Взаємодія слідчого з оперативними та іншими підрозділами органів Національної поліції під час досудового розслідування» (м. Київ, 2021) [15].

Також слід виокремити монографії за цим тематичним напрямом: Ю. М. Чорноус «Теорія і практика криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру» (м. Київ, 2012) [315], T. Davulis, L. Gasparėnienė «The Challenges and Opportunities in Law Ukrainian Case under the Conditions of War» (Kraków, 2023) [350], Р. І. Благута, А. В. Мовчан «Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання» (м. Львів, 2020) [10].

Своєю чергою наведемо кілька прикладів досліджень окреслених вище проблемних питань, висвітлених у наукових статтях вчених, зокрема: А. Ф. Волобуєв, А. М. Меденцев «Слідчо-оперативна група як суб'єкт досудового розслідування» (м. Кривий Ріг, 2020) [61], К. О. Чаплинський «Проблемні питання взаємодії слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень» (м. Івано-Франківськ, 2022) [303], О. М. Дуфенюк «Оптимізація балансу освіти й практики як чинник підвищення якості кримінального провадження» (м. Ужгород, 2023) [89] та ін. Також В. М. Юрчишин акцентує на проблемах визначення підслідності на початковому етапі досудового розслідування. Зокрема, окреслено складнощі, які постають у правозастосовній діяльності під час визначення предметної підслідності, визначено правову прогалину щодо законодавчо врегульованої процедури передачі кримінальних проваджень від одного слідчого до іншого. Наприклад, постає питання: «Як повинні діяти слідчі органів досудового розслідування чи інші службові особи відповідних органів, уповноважені на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, якщо особа подала заяву про вчинення кримінального правопорушення одночасно до кількох підрозділів таких органів або до кількох органів досудового розслідування (чи навіть усіх)?» [332, с. 182].

По-третє, оскільки інститут ССГ є формою міжнародного співробітництва, то слід спрямувати увагу на проблемні питання міжнародного співробітництва, які прослідковуємо в таких дисертаціях: О. А. Лопата «Міжнародне співробітництво Експертної служби МВС України» (м. Київ, 2017) [178], І. М. Леган «Теоретико-правові засади міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності» (м. Ірпінь, 2021) [174], О. В. Калінніков «Досудове розслідування у кримінальному провадженні за відсутності підозрюваного (in absentia) в Україні та країнах Європи (порівняльно-правове дослідження)» (м. Київ, 2021) [121], Л. Ю. Янкова «Організація і тактика кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження» (м. Одеса, 2021) [333], А. В. Степанченко «Криміналістична характеристика та особливості розслідування

незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» (м. Київ, 2025) [269]; у монографіях: Ю. М. Чорноус «Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів» (м. Вінниця, 2017) [310], Н. М. Ахтирської «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: теоретичні та практичні аспекти» (м. Київ, 2019) [4], О. А. Самойленко «Основи методики розслідування злочинів, вчинених у кіберпросторі» (м. Одеса, 2020) [260]; у наукових статтях: G. Calcara «A transnational police network cooperating up to the limits of the law: Examination of the origin of Interpol» (Finland, 2020) [344], B. Sarı «International organization status of the International Criminal Police Organization» (Ankara, Turkiye, 2020) [378], І. О. Завидняк «Рівні та види міжнародного співробітництва в кримінальному процесі» (м. Одеса, 2021) [106], V. I. Zavydniak, I. O. Zavydniak, L. V. Omelchuk, L. V. Polunina, T. M. Suprun-Kovalchuk «States' main directions and forms of international cooperation in the fight against transnational economic crimes» (Колумбія (Scopus) 2022) [398], В. С. Літкевич «Міжнародне співробітництво у фінансових розслідуваннях – формування основних елементів» (м. Київ, 2022) [176], П. С. Єпринцев «Взаємодія правоохоронних органів з іншими органами у запобіганні організованій злочинності» (2022) [98], Н. С. Моргун, В. В. Сєдакова, С. В. Бондар «Європейський досвід розвитку національних кримінальних процесуальних систем» [191], В. В. Гвоздюк, Н. С. Моргун «Застосування слідчим практики Європейського суду з прав людини під час проведення обшуку» (м. Київ, 2024) [365]; у наукових тезах: С. С. Чернявський, Ю. М. Чорноус «Міжнародні стандарти судово-експертної діяльності» (м. Харків, 2021) [307], А. В. Мовчан «Основні напрями міжнародного співробітництва правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності» (м. Львів, 2022) [189], О. В. Кузьменко, Л. В. Омельчук «Здійснення судово-експертної діяльності у кримінальному провадженні» [167] та ін.

Також слід зазначити, що потужним напрямом вивчення сучасних проблем криміналістичного забезпечення міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень стало створення криміналістичної

школи Національної академії внутрішніх справ щодо актуальних питань міжнародного співробітництва, яку започаткувала доктор юридичних наук, професор Ю. М. Чорноус.

Своєю чергою Н. В. Конограй аргументує необхідність уточнення порядку та механізму взаємодії ССГ, акцентуючи на проблемних аспектах визначення обов'язків і відповідальності кожного суб'єкта взаємодії за невиконання покладених на нього обов'язків відповідно до законодавства. Крім цього, необхідно уникати дублювання та нераціонального використання сил і засобів («Правове регулювання створення та діяльності спільних слідчих груп у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження» [150], «Форми взаємодії спільних слідчих груп у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження» [151]). Слушною є думка щодо важливості належної організації співпраці між правоохоронними органами на національному й міжнародному рівнях задля ефективного забезпечення розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень. Зокрема, правоохоронна система України є суб'єктом світової співпраці у зазначеній сфері. Попри те, що тлумачення термінів «співробітництво» та «взаємодія» не мають значущих відмінностей, з огляду на процедурний аспект цих явищ, зміст взаємодії деталізованіший та може слугувати інструментом прозорого й об'єктивного розгляду певного напряму роботи інституту правозабезпечення нашої держави [151, с. 56–57]. Також М. В. Журавель акцентує на наявності та постійному виникненні в кримінальних провадженнях проблем організаційного, правового й управлінського характеру, пов'язаних зі створенням і діяльністю міжнародних слідчих груп. Вчений вбачає проблему міжнародної відповідальності за заподіяння шкоди природному середовищу, яку висвітлює в науковому дослідженні «Процесуальні аспекти створення міжнародних слідчо-оперативних груп для розслідування злочинів проти довкілля» [103, с. 332].

Окрім вищезазначеного, цікаві факти щодо вивчення позитивної та водночас проблемної практики співпраці іноземних держав з протидії діяльності транснаціональних організованих злочинних угруповань на шкоду економічним інтересам держави прослідковуємо в дослідженні О. І. Хороновського «Зарубіжний

досвід протидії діяльності транснаціональних організованих злочинних угруповань на шкоду економічним інтересам держави» [301]. Окреслені авторкою питання висвітлюють проблемні аспекти взаємодії ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень.

У наукових працях Ю. М. Чорноус слід констатувати нові кроки на шляху до вдосконалення міжнародного співробітництва, пов'язаного зі створенням ССГ для проведення розслідувань. Учена досліджує проблемні питання нормативно-правового, криміналістичного, організаційного та навчально-методичного забезпечення реалізації спільної діяльності під час розслідування кримінальних правопорушень і доведення відповідної інформації правоохоронцям («Криміналістичне забезпечення кримінального провадження: рівні, напрями та форми реалізації» [309], «Спільні слідчі групи: правові та організаційні засади» [314]).

У контексті питань взаємодії ССГ М. П. Красноборова вивчає організаційно-правові можливості залучення Європейського агентства, що співпрацює із судовими та поліцейськими органами країн – членів ЄС, до сприяння діяльності ССГ в Україні, а також вбачає позитивний аспект у використанні експертних можливостей Євроюсту та взаємодії експертів з питань ССГ з метою обміну досвідом й уникнення проблемних ситуацій під час розслідування кримінальних правопорушень [157, с. 215–217].

Очевидно, що як доктринальні, так і практичні проблеми діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень потребують невідкладного розв'язання. Ураховуючи слушні поради науковців, слід застосувати новітні підходи на шляху до вирішення проблемних питань. Також зауважимо, що на підставі здійсненого аналізу можна констатувати брак монографічних і дисертаційних досліджень, присвячених засадам розслідування кримінальних правопорушень ССГ.

В умовах сьогодення нагальною постає необхідність комплексного дослідження розслідування кримінальних правопорушень ССГ, адже вивчення цієї теми не було предметом окремого наукового дослідження. Також прослідковуємо недостатнє забезпечення навчально-методичними працями, оскільки є лише окремі

напрацювання з питань міжнародного співробітництва під час розслідування окремих кримінальних правопорушень (наприклад, довідник «Процесуальні можливості досудового розслідування злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми» [247], «Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин» [222]), а тематику механізму створення ССГ недостатньо охоплено на державному рівні, тож ми запозичуємо міжнародний досвід з певних наукових рекомендацій, наприклад, з програми Європейського Союзу «Guidelines on the use of joint investigation teams» [360].

Задля того, щоб наукові й навчально-методичні здобутки були на часі, відображали реальну ситуацію злочинності, пропонували ефективний інструментарій запобігання їй, дослідження окресленої проблематики слід формувати на основі вивчення сучасних практичних джерел. До них можемо віднести: відомості, отримані правоохоронними органами під час розслідування міжнародних кримінальних правопорушень, які пов'язані з необхідністю створення ССГ; статистичні дані й матеріали аналізу кримінальних проваджень щодо розслідування кримінальних правопорушень ССГ, щодо яких є рішення суду; результати судових рішень, які в сукупності формують судову практику; інформацію, отриману за результатами проведення наукових досліджень; відомості, отримані з офіційних інформаційних джерел інтернет-простору; матеріали країн, які залучають до проведення спільних розслідувань, запозичення їхніх ефективних практик тощо.

Насамперед зміст і результати наукових досліджень відображено в методичних рекомендаціях, робочих планах, довідках, звітах, публікаціях і дисертаціях, підготовку яких здійснюють завдяки державним органам, міжнародним організаціям, науково-дослідним установам та закладам вищої освіти як на державному рівні, так і через залучення міжнародних партнерів. Порівняння та узагальнення різних програм досліджень у межах тематики наукових установ і колективів дають змогу комплексно оцінити актуальне питання, визначити спільні й відмінні риси в підходах до осмислення та вирішення проблемних аспектів розслідування кримінальних правопорушень ССГ.

Своєрідним підтвердженням інформації, яку висвітлено в змісті дисертації, можуть слугувати: анкети, таблиці й інші матеріали науково-практичної значущості, які формують методику дослідження. Зазначене уможливлює наочне відображення національної та міжнародної практики щодо розслідування кримінальних правопорушень ССГ. Передусім такий підхід спрямований на досягнення мети нашого дослідження, що полягає у формуванні наукових і практичних рекомендацій щодо розслідування кримінальних правопорушень ССГ.

Також основний напрям криміналістичного вивчення розслідування кримінальних правопорушень ССГ, по-перше, є неповним, по-друге, не деталізований, з огляду на різноманіття кримінальних правопорушень, по-третє, бракує належної процедури формування складу ССГ та їх взаємодії з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень.

Своєю чергою одним із пріоритетних напрямів криміналістичного вивчення проблематики розслідування кримінальних правопорушень ССГ вважаємо воєнні злочини, вчинені в момент дії воєнного стану в Україні. В умовах відсічі повномасштабної збройної агресії розслідування кримінальних правопорушень ССГ набули актуальності. Попри неоднозначність законодавчих положень, набирає значущості розслідування міжнародних злочинів, зокрема воєнних, за допомогою використання криміналістичних знань. У зв'язку з цим напрацьовують тактичні рекомендації з розслідування та розкриття транснаціональних кримінальних правопорушень і міжнародних злочинів.

Слід зазначити, що воєнні злочини – найтяжчі злочини, які потребують розслідування шляхом створення ССГ (ст. 5 Римського статуту МКС) [255]. У криміналістичній доктрині потребує вдосконалення порівняно новий науковий напрям – воєнна криміналістика. Поділяємо ідеї В. М. Шевчука [325, с. 19] та В. Ю. Шепітька [329], які аргументують необхідність удосконалення системи криміналістичних методик розслідування, формування новітніх підходів у застосуванні спеціальних знань, активізації розробок техніко-криміналістичного забезпечення та шляхів подолання проблем у сфері інформаційної безпеки. Об'єктами вивчення воєнної криміналістики визначено закономірності щодо

збирання, дослідження та використання зібраної інформації під час розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняють на територіях ведення воєнних дій, зокрема бойових операцій. Наукові й апробовані в практичній діяльності криміналістичні положення та рекомендації щодо організації виявлення, документування та розслідування воєнних злочинів потребують застосування засобів, методів і прийомів криміналістичної техніки, тактики й методики розслідування кримінальних правопорушень, з огляду на специфічні умови діяльності – під час дії воєнного стану й активних бойових дій на території держави [320, с. 137].

Проблематику розслідування воєнних злочинів висвітлено в наукових публікаціях учених, серед яких такі: О. М. Дуфенюк «Розслідування воєнних злочинів: логістичні, криміналістичні та судово-медичні питання» [87], де порушено проблемні питання щодо використання криміналістичних та судово-медичних знань у «польових умовах», навантаження на експертів і судових медиків під час розслідування воєнних злочинів, ретельної підготовки плану проведення розслідування; «Розслідування воєнних злочинів в Україні: виклики, стандарти, інновації» [88] – щодо дискусійних питань узгодження національних підходів з міжнародними, стандартизації процесу розслідування, якісної взаємодії між підрозділами, алгоритмізації проведення процесуальних дій та запозичення іноземної практики під час розслідування злочинів; В. В. Тіщенка «Поняття воєнних злочинів: кримінально-правовий і криміналістичний аспекти» [281], що присвячено проблематиці визначення чітких алгоритмів організації розслідування та проведення тактичних операцій, окремих слідчих дій тощо.

Значущості набули підготовлені в межах Проєкту ЄС «Право-Justice» за фінансової підтримки ЄС і затверджені Методичною радою при Офісі Генерального прокурора методичні рекомендації «Стандарти розслідування воєнних злочинів. Загальна частина» [267], а також розроблені щодо конкретного виду злочинів «Стандарти розслідування воєнних злочинів. Незаконне позбавлення волі та катування» [268]; посібник «Воєнні злочини: особливості розслідування міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройного конфлікту на Донбасі»,

підготовлений у межах реалізації ініціативи «Подолання безкарності за масові порушення прав людини та інші міжнародні злочини, вчинені в умовах збройного конфлікту», за підтримки проєкту Програми розвитку ООН «Громадянське суспільство задля розвитку демократії та прав людини в Україні» й фінансового сприяння Міністерства закордонних справ Данії та програми «Права людини та правосуддя» Міжнародного фонду «Відродження» [135].

Крім зазначеного, на периферії вдосконалення залишаються практичні проблемні питання, які супроводжують процес розслідування міжнародних злочинів, учинених в умовах повномасштабного вторгнення на територію України. Відповідні кримінальні провадження вирізняються високою складністю. Відмежування воєнних злочинів від інших кримінальних правопорушень транснаціонального характеру здійснюють за контекстуальними елементами, оскільки такі злочини вчиняють лише в контексті та у зв'язку зі збройним конфліктом міжнародного чи неміжнародного характеру і здебільшого проти осіб або об'єктів, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права [267, с. 26].

Ситуація з деокупацією ЗСУ окремих територій є прикладом надзвичайно складної обстановки, у якій мають працювати працівники органів правопорядку, зокрема ССГ. Під час розслідування воєнних злочинів певні елементи криміналістичної характеристики спричиняють складнощі в роботі ССГ, а саме: місце вчинення злочину (зруйновані будівлі, транспортні засоби, катівні та місця незаконного ув'язнення, знищена військова техніка, місця масових поховань) (слідчі НПУ – 44,5 %, прокурори – 41,5 %, детективи НАБУ – 50,0 %); типова слідова картина (слідчі НПУ – 35,6 %, прокурори – 35,9 %, детективи НАБУ – 33,3 %) і час вчинення злочину (слідчі НПУ – 19,9 %, прокурори – 22,6 %, детективи НАБУ – 16,7 %). Також ССГ постають перед проблемними питаннями під час обрання тактики проведення слідчих дій, збирання та фіксування доказів, залучення відповідних фахівців (судово-медичних експертів, саперів і спеціалістів-вибухотехніків, спеціалістів з аеророзвідки) і забезпечення безпеки членів ССГ, їх перебування у відрядженні (проживання, харчування тощо) (слідчі НПУ – 92,5 %,

прокурори – 96,2 %, детективи НАБУ – 75,0 %); забезпечення ССГ тактичними рекомендаціями, технічними засобами та знаряддями (транспортними засобами, пересувними криміналістичними лабораторіями і криміналістичними валізами, технікою для фото- й відеофіксації, квадрокоптерами та дронами тощо) (слідчі НПУ – 98,0 %, прокурори – 79,2 %, детективи НАБУ – 83,3 %) (додатки А, Б). Однак можуть виникнути ускладнення під час співпраці, наприклад, коли кримінальні правопорушення, які розслідує ССГ, є предметом декількох пов'язаних розслідувань, які здійснюють на території однієї держави різні правоохоронні органи (слідчі НПУ – 97,3 %, прокурори – 98,1 %, детективи НАБУ – 79,2 %) (додатки А, Б). Ця ситуація може спричинити затримку в розслідуванні та завести кримінальне провадження в «глухий кут», потенційно вплинувши на ефективність роботи ССГ.

Пропонуємо розглянути статистичні дані Офісу Генерального прокурора, відповідно до яких у квітні 2023 року зареєстровано 86 820 злочинів агресії та воєнних злочинів, з-поміж яких: 1) воєнні злочини (ст. 438 КК України); 2) злочини агресії (ст. 437 КК України); 3) пропаганда війни (ст. 436 КК України). Також зафіксовано 17 128 злочинів проти основ національної безпеки України, відомості про які також внесено до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань. Зокрема: 1) посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК України); 2) державна зрада (ст. 111 КК України); 3) колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України); 4) пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК України); 5) диверсія (ст. 113 КК України) [254].

Доходимо висновку, що кількість злочинів постійно збільшується, а чисельність постраждалих і загиблих досягає критичної межі. Своєю чергою відповідальність покладено на правоохоронні органи, міжнародні організації та інші міжнародні інституції в межах спільного розслідування.

Також слід зауважити, що одним із прикладів виникнення проблемних питань у практичній діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень є дослідження фахівців Української Гельсінської спілки з прав людини за період з 27 лютого 2014 року до 01 травня 2023 року. Відповідно до результатів опитування

більшість з 255 опитаних представників органів досудового розслідування акцентували увагу на труднощах, які виникають на шляху до ефективного розслідування міжнародних злочинів. Так, за 9 років та 2 місяці загальними національними судами України винесено приблизно 585 вироків за вчинені окремі злочини, насамперед за ст. 436 КК України «Пропаганда війни» (26 вироків), ст. 436-2 КК України «Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників» (514 вироків), ст. 437 КК України «Злочин агресії» (11 вироків, один з яких – виправдувальний), ст. 438 КК України «Воєнні злочини» (31 вирок), ст. 442 КК України «Геноцид» (3 вироки) [127].

У перспективі слід очікувати тенденцію посилення уваги вчених та інших зацікавлених осіб до проблемних питань розслідування воєнних злочинів, зокрема їх криміналістичного забезпечення відповідно до актуальних запитів та сучасної практики за надскладних умов. Слід зауважити, що питання розслідування вищезазначених злочинів не є предметом нашої дисертації, однак у ході роботи охопимо окремі аспекти залучення ССГ до розслідування воєнних злочинів.

Отже, формування наукових засад розслідування кримінальних правопорушень ССГ слід здійснювати шляхом аналізу стану наукових досліджень і потреб їх практичної реалізації відповідно до національного законодавства України та міжнародного гуманітарного права. Окресливши понятійний апарат дослідження, зосередимо увагу на безпосередній діяльності особливої форми міжнародного співробітництва – ССГ, адже тенденції сучасної кримінально протиправної діяльності постійно опиняються на периферії правопорядку. Для збалансованого механізму боротьби з міжнародною злочинністю необхідно знаходити ефективні шляхи вирішення проблемних питань щодо забезпечення розслідування кримінальних правопорушень. Слід підкреслити те, що ССГ як форма міжнародного співробітництва перебуває під пильною увагою вчених. Стан наукових праць вказує нам як на прогресивні аспекти боротьби з міжнародною злочинністю, так і на проблемні питання, які виникають або можуть виникнути під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ.

1.2. Поняття, підстави створення та завдання спільних слідчих груп у кримінальному провадженні

Нині на національному законодавчому рівні поняття ССГ не закріплено, у зв'язку з цим постають проблеми під час розслідування кримінальних правопорушень. У науковому просторі спостерігаємо неоднозначність у поглядах вчених та практиків щодо визначення поняття ССГ. Крім цього, на периферії дискусій залишаються питання щодо підстав створення ССГ та їхніх завдань у кримінальному провадженні. Вважаємо за необхідне з метою конкретизації та єдиного підходу до інтерпретації ключових понять розглянути вищеокреслені актуальні питання у більш широкому діапазоні науки та практики. Задля деталізації проаналізуємо думки вчених та практичних працівників правоохоронної діяльності, а також запропонуємо власний підхід щодо тлумачення поняття ССГ, визначення засад їх створення, а також завдань у кримінальному провадженні.

Традиційно в межах кримінального судочинства розглядають наступні види слідчо-оперативних груп, залежно від територіальної юрисдикції вчиненого кримінального правопорушення:

1) спеціалізована постійно діюча слідчо-оперативна група, яка створюється для організації розслідування тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень;

2) слідчо-оперативна група при Головному управлінні Національної поліції – для розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на території декількох районів області (міста);

3) міжрегіональна слідчо-оперативна група – для розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на території декількох областей (регіонів);

4) міжвідомча слідчо-оперативна група, яка складається зі слідчих різних органів досудового розслідування;

5) міжнародна ССГ, яка є найвищою формою організації міжнародного співробітництва різних держав під час розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень [54, с. 48–49].

У контексті тлумачення понять зосередимо увагу на визначеннях, сформульованих у словниках. Етимологічно термін «група» – це обмежена у розмірах сукупність індивідів, яка сформувалася на основі їх спільних інтересів, цілей, форм діяльності, місця у системі соціальної структури тощо. До групи входять: постійні та тимчасові учасники, керівна ланка та підлеглі. Структура і склад групи формуються відповідно до цілей, завдань діяльності, які ставить перед собою група [153, с. 97]. Своєю чергою «слідча група» – це процесуально передбачене, сформоване за дорученням прокурора чи керівника слідчого підрозділу відомства, об'єднання декількох слідчих, одного з яких – старшого – призначають для досудового розслідування особливо складного кримінального провадження, а також для скорочення строків слідства, поліпшення його якості, дослідження доказової інформації, розкриття злочинів [263, с. 462]. Також для здійснення заходів щодо виявлення, розслідування й розкриття особливо тяжких злочинів, а також злочинів, вчинених організованими злочинними угрупованнями, й тих, які мають міжрегіональний та міждержавний характер, пов'язані із наркобізнесом або набули великого громадського резонансу, слідчо-оперативна група може утворюватися із працівників інших правоохоронних та державних органів України [331, с. 516]. Спільна діяльність передбачає організовану систему активності індивідів, які взаємодіють, що спрямована на відтворення об'єктів матеріальної та духовної культури. Ознаками цієї діяльності є співприсутність учасників, що створює можливість обмінюватися інформацією та діями; наявність єдиної мети – передбачати результати діяльності, яка сприяє реалізації потреб кожного з індивідів; наявність органів організації та керівництва, які втілені в особі одного з учасників, наділеного особливими повноваженнями, чи розподілені між усіма; поділ процесу між учасниками, обумовлений поєднанням мети, засобів й умов її досягнення, складом і рівнем кваліфікації виконавців; виникнення в процесі спільної діяльності міжособистісних відносин, що формуються на основі предметно заданих функціонально-рольових взаємодій [153, с. 467].

Також пропонуємо розглянути своєрідність підходів науковців до тлумачення поняття ССГ.

На думку Н. В. Конограй, ССГ – це тимчасове організаційне утворення, де діяльність регулюється нормами міжнародного та національного законодавства щодо співробітництва органів різних держав під час досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або у разі порушення інтересів цих держав [150, с. 46]. Окрім цього, вчена послуговується ширшою дефініцією поняття, відповідно до якої ССГ – це внутрішньо впорядковане формування тимчасового характеру, яке створюють на основі рішення правоохоронного органу, який своєю чергою наділений відповідними повноваженнями відповідно до кримінального процесуального законодавства нашої держави, як до, так і після відкриття кримінального провадження; формується за необхідності; об'єднує співробітників правоохоронних органів, фахівців у сфері державно-правової діяльності, з використанням засобів і методів, які притаманні видам їхньої роботи; це об'єднання відбувається під керівництвом наділеної процесуальними повноваженнями особи та спрямоване на реалізацію завдань досудового розслідування [151, с. 64].

Натомість D. Egamberdiev констатує брак дефініції поняття ССГ у національному законодавстві Республіки Узбекистан, спрямовує увагу на тлумачення міжнародної слідчо-оперативної групи як слідчої групи, створеної за згодою центрального слідчого органу відомств двох і більше країн, які здійснюють невідкладні процесуальні дії під час розслідування серйозних злочинів національної, соціальної, політичної й економічної значущості. Їхню діяльність регулюють національним і міжнародним законодавством держав, а також договором, укладеним за взаємною згодою слідчих органів [353, с. 1481].

М. В. Корнієнко у межах дослідження міжнародної співпраці згадує про ССГ як одну із форм співробітництва на міжнародному рівні, акцентує на наступних загальних умовах їхньої діяльності: по-перше, керівник групи – представник компетентного органу, що бере участь в кримінальному розслідуванні від сторони, на території якої діє група; по-друге, керівник групи діє в межах своєї компетенції відповідно до національного законодавства, а група – відповідно до законодавства тієї сторони, на території якої вона працює; по-третє, члени та відряджені члени

групи виконують свої завдання під керівництвом визначеної особи та згідно з умовами, закріпленими їхніми органами в угоді про створення групи; по-четверте, сторона, на території якої діє група, вживає необхідних заходів організаційного характеру для забезпечення її роботи; по-п’яте, відряджений член групи може відповідно до національного законодавства своєї держави та в межах своєї компетенції надавати групі інформацію, що відома стороні, яка його відрядила, задля реалізації цілей розслідувань кримінальних правопорушень, що проводяться групою [154, с. 45]. У практичному аспекті поширеними є випадки, коли ССГ створюють кілька сторін, що полегшує обмін доказовою інформацією [55, с. 201–202].

Відповідно до положень практичного посібника, який розроблений експертами з питань ССГ ЄС, ССГ є інструментом міжнародного співробітництва, що заснований на підставі угоди між компетентними органами – судовими (прокурорами, суддями) та правоохоронними органами двох або більше держав, які утворені на обмежений термін та з певною метою для розслідування кримінальних правопорушень, вчинених в одній або декількох задіяних державах [368, с. 7].

Окрім цього, відповідно до Рекомендацій з використання ССГ, запропонованих програмою ЄС щодо боротьби зі злочинністю, визначено ССГ як слідчу групу, що складається з компетентних органів різних країн та створюється з метою розслідування складного кримінального правопорушення з чітким міжнародним виміром. Також до ключових елементів понятєвого апарату віднесено: конкретне (спеціальне) кримінальне правопорушення з ознаками транснаціонального характеру; міжнародний вимір (узгодження та координацію дій компетентних органів різних держав); обмежений період часу розслідування кримінальних правопорушень задля досягнення поставленої мети; офіційну угоду, яка створює правову основу діяльності ССГ; спільне розслідування кримінальних правопорушень задля дослідження комплексу транснаціональної злочинності, на відміну від традиційного розслідування [360, с. 6–7]. Окрім цього, зазначена вище особлива форма міжнародного співробітництва – це слідча група, утворена на визначений період часу, на підставі угоди між двома чи більше державами або

іншими компетентними органами для розслідування певних видів кримінальних правопорушень. Це визначення висвітлено у довіднику з діяльності ССГ із питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією [361, с. 9].

Дотичною є пропозиція команди Національного інституту юстиції Болгарії в межах міжнародного судового співробітництва в кримінальних провадженнях розглянути ССГ як групу суддів і юристів правоохоронних органів двох або більше держав-членів, які здійснюють розслідування кримінальних правопорушень у межах однієї або декількох держав-членів [392, с. 8]. Міжнародну слідчу групу можна визначити як організаційну форму постійної взаємодії прокурорів, слідчих, а також оперативних працівників компетентних органів двох і більше держав з метою проведення процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів під час досудового розслідування в кримінальному провадженні, ускладненому транснаціональним елементом [35, с. 64].

З огляду на вищезазначену інтерпретацію ССГ, пропонуємо визначити ССГ як форму організації досудового розслідування у вигляді групи, яка складається з представників компетентних органів України та іноземних держав, рішення про створення якої приймає Офіс Генерального прокурора за запитом слідчого органу досудового розслідування України, прокурора України та компетентних органів іноземних держав, яка на підставі угоди взаємодіє з компетентними органами іноземних держав з метою досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або за умови порушення інтересів іноземних держав.

На противагу традиційним формам поліцейського та судового співробітництва, ССГ мають додаткову цінність: вони дозволяють безпосередньо збирати та обмінюватися інформацією та доказами, без необхідності використання традиційних методів взаємної правової допомоги; відряджені члени групи (ті, хто походять з держави, відмінної від тієї, в якій працює ССГ) мають право бути присутніми та брати участь – у межах, передбачених національним законодавством та/або визначених керівником ССГ, – у слідчих діях, що проводяться за межами країни їх походження. Відповідно до цих умов ССГ є ефективним та дієвим

інструментом співпраці, який полегшує координацію розслідувань і судових переслідувань, які проводяться паралельно в кількох державах. ССГ може бути створено між компетентними органами щонайменше двох держав [224, с. 8].

Розглянемо основні етапи створення ССГ між державами-членами:

1) визначення виду кримінального правопорушення: зібрати та проаналізувати всю доступну інформацію про транснаціональне кримінальне правопорушення, щоб підтвердити, що розслідування цього кримінального правопорушення потребує скоординованих і узгоджених дій у всіх залучених державах, як наслідок – прийняти рішення про створення ССГ;

2) формування правової основи, на якій ґрунтуватиметься угода ССГ (міжнародно-правовий документ, двостороння угода, багатостороння угода, національне законодавство). Наприклад, в Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 року № ETS 173 [162] передбачено додаткові кримінально-правові заходи, спрямовані на покращення міжнародного співробітництва в переслідуванні кримінальних правопорушень, пов’язаних із корупцією. З огляду на новітні криміналістичні підходи та поширення злочинної діяльності з інноваційним складником, цей документ поступово архаїзується та потребує вдосконалення в контексті транснаціонального розслідування кримінальних правопорушень [276, с. 153];

3) встановлення контакту з представниками інших потенційних членів ССГ для обміну інформацією про кримінальне провадження;

4) запит на створення ССГ: після отримання неофіційної згоди на створення ССГ від усіх залучених країн прокуратура здійснює підготовку офіційного запиту на створення ССГ;

5) складання офіційної угоди: у зв’язку з тим, що ССГ є «згодою» між двома або більше державами з певною метою, на певний проміжок часу, створеною для проведення спільного розслідування, необхідно підготувати офіційну угоду для створення ССГ. Вирішальними елементами угоди про створення ССГ є мета ССГ, юридичні можливості та/або обмеження, визначення керівника ССГ, членів та інших

суб'єктів взаємодії, фінансування й можлива підтримка з боку Європолу та Євроюсту, які доступні в будь-який час задля допомоги в складанні угоди;

6) підписання угоди: коли остаточний проєкт угоди погодять усі держави-члени, може бути здійснено офіційну процедуру підписання угоди;

7) виконання угоди – оперативний план дій. ОПД – це документ, у якому зазначено інформацію про те, як буде функціонувати ССГ. В ОПД члени ССГ повинні визначити практичні, оперативні аспекти угоди (опис мети ССГ; визначення розміщення; опис ролі членів й інших суб'єктів взаємодії; перелік спеціальних операцій/методів розслідування, які буде використано; опис способів комунікації та обміну інформацією; рішення щодо збору інформації, аналізу та визначення завдань; рішення про притягнення до кримінальної відповідальності тощо) [120, с. 7–10].

Також слід зазначити, що переговорам і підписанню угоди про створення ССГ передує етап визначення спільного інтересу до взаємодії в групі. Якщо за фактом вчинення кримінального правопорушення було відкрито кримінальне провадження в одній державі, а в межах проведення слідчих дій встановлено причетність підозрюваної особи до кримінальних протиправних діянь, вчинених на території іншої держави, то постає необхідність першої держави звернутися до Європолу, Євроюсту чи безпосередньо до другої держави з уточнювальними запитаннями щодо кримінального провадження. Якщо інша держава надасть підтверджувальну відповідь про підозрювану особу у вчиненні кримінального правопорушення і в їхній державі, то обидві держави можуть проводити паралельне розслідування щодо однієї особи кримінального правопорушника, тому що вони мають спільний інтерес до об'єднання зусиль.

Подальший крок для створення ССГ передбачає серію зустрічей між компетентними органами влади кожної зацікавленої держави-сторони (переважно за допомогою Євроюсту). Завдяки цьому майбутні сторони вирішують, на скільки створення ССГ буде ефективним заходом, з огляду на обставини кримінального провадження, співвідносять й оцінюють юридичні факти, ступінь і зв'язок зі злочинною діяльністю в державах, складність, етапи розслідування, правові положення національного законодавства країн тощо. Також переговори щодо

доцільності створення ССГ можуть охоплювати питання подальшої діяльності ССГ, наприклад, визначення місця проведення розслідування, формування складу (членів і керівників), участі міжнародних організацій для одночасного виконання слідчих дій тощо. Лише після проходження цих етапів і прийняття рішення про створення ССГ на основі обговорених питань сторони міжнародного розслідування переходять до складання та підписання угоди. У практичній діяльності кожна сторона угоди про створення ССГ призначає керівника або керівників, уповноважених здійснювати нагляд за діяльністю групи на території іншої держави та членів ССГ. Керівниками групи вважають представників компетентних органів, уповноважених на проведення досудового розслідування кримінальних проваджень, під керівництвом яких члени ССГ виконують свої завдання. Якщо виникне ситуація, коли будь-яка із зазначених осіб не зможе виконувати свої обов'язки, тоді здійснюють її заміну. Письмове повідомлення про заміну надають усім зацікавленим сторонам і додають до угоди про створення ССГ.

Також слід зауважити, що для визначення керівника ССГ пріоритетним є національне законодавство. З огляду на міжнародні договори, інтерпретації керівника щодо його професійної належності немає, проте в правозастосовній практиці керівниками призначають або прокурора (слідчі НПУ – 89,7 %, прокурори – 90,6 %, детективи НАБУ – 79,2 %), або представника правоохоронного органу (слідчі НПУ – 10,3 %, прокурори – 15,1 %, детективи НАБУ – 20,8 %) (додатки А, Б). Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням здійснюють переважно прокурори. Наприклад, у Болгарії статус керівника ССГ може виконувати прокурор, який здійснює нагляд за досудовим розслідуванням. Також на практиці простежується призначення двох керівників, з-поміж яких прокурор і представник слідчого органу. Керівником ССГ може бути одна особа (слідчі НПУ – 82,9 %, прокурори – 64,2 %, детективи НАБУ – 62,5 %) або по одному керівнику від держави – сторони ССГ (слідчі НПУ – 17,1 %, прокурори – 35,8 %, детективи НАБУ – 37,5 %) (додатки А, Б).

Своєю чергою статусу «відряджені члени» набувають члени ССГ, які беруть участь в розслідуванні кримінальних правопорушень і перебувають поза межами

своєї держави. Зауважимо, що роль відряджених членів групи позитивно впливає на проведення слідчих дій під час розслідування кримінальних правопорушень. Основною ідеєю ССГ, як зазначає М. П. Красноборова, є функціонування групи слідчих і прокурорів, які спільно проводять розслідування. Для відряджених членів групи не обов'язково бути присутніми під час розслідування, оскільки це їхнє право, а не обов'язок, і відповідних вимог щодо праці члена ССГ за межами своєї держави, навіть за умов постійного місця знаходження групи в іншій державі, немає [156, с. 133]. З огляду на практичну значущість, позитивним аспектом відряджених членів ССГ є запобігання дублюванню опитувань свідків і проведення слідчих дій, оскільки цей перебіг подій дасть змогу мінімізувати ризики непослідовних показань й уникнути травматизації вразливих свідків. Міжнародний кримінальний суд (далі – МКС) провів 17 опитувань спільно зі слідчими правоохоронних органів у контексті ССГ мігрантів у Лівії та уникнув необхідності двічі опитувати потерпілих різними установами [391]. Для єзидської ССГ притаманне уникнення багаторазових опитувань одного й того самого свідка [386]. Участь відряджених членів знижує ризик недопустимих доказів, що може свідчити про безумовну користь їх у складі ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень.

Слушною є думка Ю. М. Чорноус, яка вважає, що досвід ЄС щодо нормативного закріплення можливості залучення до складу ССГ представників Європолу та Євроюсту є позитивним [310, с. 374]. Також доцільно залучати до складу ССГ представників Інтерполу, що сприятиме швидкому й ефективному виконанню поставлених завдань, зокрема з питань обміну інформацією, перевірки об'єктів за криміналістичними обліками тощо. Нині процесуальні й організаційно-тактичні засади створення та діяльності ССГ потребують удосконалення, розроблення алгоритму дій працівників правоохоронних органів, формування правових аспектів на законодавчому рівні.

До принципів діяльності ССГ, згідно з повноваженнями її членів, належать наступні: 1) діяльність ССГ здійснюють відповідно до законодавства держави, у якій вона працює, а також під наглядом керівника ССГ, призначеного цією державою; 2) відряджені члени мають право бути присутніми під час розслідування,

якщо керівник ССГ держави перебування не вирішить інакше, за наявності на те підстав; 3) відрядженим членам може бути доручено здійснювати слідчі заходи за згодою держави, де діє ССГ, і держави, яка їх відрядила; 4) відряджені члени мають право ділитися із ССГ інформацією, яка наявна в державі, що їх відрядила. За наявності відповідних підстав вони можуть ініціювати розслідування в державі перебування відповідно до умов, передбачених національним законодавством [156, с. 133–134].

Склад ССГ залежить від виду кримінального правопорушення (слідчі НПУ – 26,0 %, прокурори – 1,9 %, детективи НАБУ – 25,0 %), криміналістичної характеристики (слідчі НПУ – 35,6 %, прокурори – 41,5 %, детективи НАБУ – 33,3 %) (місць (територій) вчинення кримінально протиправних діянь, кількості осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення, обсягу доказової інформації, міжнародних зв'язків [45, с. 274–275]) і загалом слідчої ситуації, яка виникла (слідчі НПУ – 40,4 %, прокурори – 39,6 %, детективи НАБУ – 41,7 %) (додатки А, Б).

Виконання поставлених завдань з оптимальними витратами сил, засобів і часу є однією з пріоритетних умов людської діяльності. Безумовно, цей аспект не є винятком у діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень. Однак економія засобів і сил під час розслідування передусім має забезпечувати організацію цього процесу, спрямовану на максимально повне й достовірне встановлення фактів, які необхідно з'ясувати [310, с. 111].

Також слід зазначити, що для виконання завдань під час розслідування кримінальних правопорушень доцільно передбачити належну взаємодію учасників кримінального провадження сторони обвинувачення. У широкому розумінні простежується взаємодія міжнаціональна, її визначають у довідковій літературі як вид соціальної взаємодії між окремими націями [153, с. 63]. Проте, конкретизуючи це поняття в контексті криміналістичної науки, вчені виокремлюють взаємодію на міждержавному рівні, на рівні окремих відомств, які беруть участь в розслідуванні, та взаємодію між правоохоронними органами двох і більше країн. М. В. Корнієнко пропонує розглянути міжнародну співпрацю у боротьбі зі злочинністю як

комплексну погодженість дій суверенних держав, міжнародних організацій, які спрямовують свою діяльність на розроблення та координацію заходів щодо попередження, розкриття певних видів злочинів і встановлення, затримання й передачу правопорушників у ході правосуддя, а також визначення цілей та вирішення завдань із мінімізації транснаціональних та державних протиправних діянь. Формами цієї міжнародної співпраці є обмін інформацією, підписання договорів щодо боротьби з міжнародними злочинами та транснаціональними кримінальними правопорушеннями, правова допомога, проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, загалом – спільні дії, спрямовані на припинення кримінально протиправних діянь і притягнення винних до кримінальної відповідальності [154, с. 45].

Специфіка завдань міжнародного співробітництва під час розслідування фінансових злочинів транснаціонального характеру, стверджує І. О. Завидняк, зумовлена додатковими правовими обмеженнями, особливостями організації, а також тактикою розслідування злочинів за кордоном. Наприклад, до спеціальних завдань належать забезпечення схоронності доказової бази за кордоном щодо їх витребування, проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів на території іноземних держав, розшук [105, с. 104].

Основними завданнями слідчого в подібних ситуаціях є негайне встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, доведення її винуватості, виявлення і дослідження обставин кримінального правопорушення, а також висунення версій про мотиви його вчинення та можливих співучасників. З цією метою слідчому доцільно спільно з оперативними співробітниками та/або співробітниками інших державних та міжнародних органів (передусім компетентних органів іноземних держав, які залучаються до розслідування кримінальних правопорушень) здійснити комплекс процесуальних дій: СРД, НСРД, ОРЗ і заходи забезпечення кримінального провадження [27, с. 17].

Отже, міжнародна практика засвідчує, що створення ССГ є однією з найефективніших форм міжнародного співробітництва та способів надання взаємної правової допомоги. З огляду на вищезазначене, слід зауважити, що цей досвід

відкриває широкий шлях для результативних процесуальних дій під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема збирання доказів й оперативного обміну інформацією [18, с. 120].

З метою захисту національної та міжнародної безпеки держави ССГ постійно посилюють взаємодію та координацію своїх дій щодо нейтралізації чинників, які впливають на національні та міжнародні інтереси суспільства, а також здійснюють співробітництво з відповідними установами інших держав і міжнародними організаціями, що працюють у зазначеному напрямі. Під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ реалізують низку ключових завдань, зокрема щодо невідкладного встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, збирання, фіксації та вилучення слідів кримінального правопорушення в межах проведення СРД та ОРЗ, виявлення та дослідження всіх обставин кримінального правопорушення, перевірки слідчих версій з метою доведення винуватості й забезпечення правосуддя.

Розглядаючи діяльність зазначеної вище форми міжнародного співробітництва в правовому аспекті, зауважимо, що в чинному КПК України є ст. 571 «Створення і діяльність спільних слідчих груп», на підставі тлумачення змісту якої складно знайти вичерпну відповідь, зокрема, на запитання щодо правового статусу учасників ССГ, поширення їхньої діяльності на певну територію держави тощо. З огляду на відповіді респондентів, з'ясовано, що в ст. 571 КПК України процесуальний порядок створення та діяльності ССГ врегульовано: слідчі НПУ – 2,8 %, прокурори – 3,8 %, детективи НАБУ – 8,3 %; не врегульовано, оскільки немає чіткого порядку, однак це не впливає на практичну реалізацію їхньої діяльності в кримінальному провадженні: слідчі НПУ – 26,0 %, прокурори – 17,0 %, детективи НАБУ – 20,8 %; не врегульовано, адже визначено загальні положення без об'єктивних засад: слідчі НПУ – 71,2 %, прокурори – 79,2 %, детективи НАБУ – 70,9 % (додатки А, Б). У зв'язку з цим питання функціонування інституту ССГ знаходиться на стадії подальших наукових досліджень, які стануть орієнтиром для регламентації законодавчих норм як на національному, так і міжнародному рівнях.

1.3. Правові засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами

Спільна слідча група – організаційна форма постійної взаємодії прокурорів, слідчих, а також оперативних працівників компетентних органів двох і більше держав з метою проведення слідчих дій, ОРЗ під час досудового розслідування в кримінальному провадженні, ускладненому транснаціональним елементом. Законодавчу базу діяльності ССГ умовно можна поділити на дві складові. Перша – це міжнародні документи щодо забезпечення демократичних прав людини й державні угоди з надання правової допомоги. Друга група – безпосередньо щодо діяльності ССГ, що визначає механізм спільної боротьби зі злочинністю. Ці документи є правовою основою міжнародного співробітництва правоохоронних органів України з правоохоронними структурами інших країн [264, с. 192]. Євроінтеграційні процеси стали суттєвим поштовхом до удосконалення чинної нормативної бази, яка регулює діяльність ССГ, і практики її застосування [34, с. 126].

Слушною є думка Н. М. Оніщенко, яка вважає, що правове регулювання виражає динамічну сутність юридичної надбудови, зумовлює активно-творчу сторону права та відображає процес перетворення його з можливості в реальність. Цим шляхом здійснюють регламентацію суспільних відносин засобами загальнообов'язкових правил поведінки та ґрунтованих на них приписів індивідуального значення, що забезпечуються у необхідних випадках державним примусом. «Правове регулювання можна схарактеризувати як особливий формалізований метод державної регламентації дій суб'єктів права з метою спрямування їхньої поведінки відповідно до інтересів громадян, суспільства й держави, воно потребує комплексного вивчення відповідних складових у їх нерозривній взаємодії, тобто як цілісної системи, що складається з певних ланок, які знаходяться у взаємодії та кожна з них випливає з попередньої» [200, 46–47]. Передусім система правової регламентації спрямована на широке коло суб'єктів суспільних відносин (громадян, установи та організації, державу, націю).

Безумовно, фундаментальним напрямом та рушійною силою розслідування кримінальних правопорушень ССГ є нормативно-правові засади врегулювання діяльності ССГ під час кримінального провадження. Важливість з'ясування сутності засад кримінального провадження обумовлено їх значущістю для кримінального судочинства загалом, впливом на явища та процеси, зокрема, за відсутності чіткого нормативного врегулювання певних правових положень.

Вихід із проблемної ситуації щодо діяльності з розслідування кримінальних правопорушень, прийомів і засобів її здійснення пов'язаний зі створенням досконалої правової бази, яка б забезпечила можливість правоохоронним органам законно та ефективно вирішувати завдання боротьби зі злочинністю (наприклад, створення належної нормативно-правової бази, криміналістичних рекомендацій для реалізації правових положень є вкрай необхідним) [310, с. 86–88]. З огляду на окреслені фактори, проблемним питанням щодо розслідування кримінальних правопорушень ССГ є нормативно-правове регулювання функціонування відповідної форми міжнародного співробітництва (слідчі НПУ – 95,2 %, прокурори – 84,9 %, детективи НАБУ – 87,5 %) (додатки А, Б).

Нормативно-правове регулювання під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ здійснюють на основі зобов'язань, прийнятих Україною, з підписанням міжнародних договорів. Насамперед, відповідно до норм Віденської конвенції про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року (ст. 26), у міжнародному праві встановлено принцип «pacta sunt servanda»: «кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників і має бути добросовісно виконаним» [57]. Також відповідно до ч. 2 ст. 1 КПК України міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, є невіддільною частиною кримінального процесуального законодавства України [164]. У межах міжнародного співробітництва, зокрема під час розслідування кримінальних правопорушень, особливою формою цієї співпраці є створення та діяльність ССГ. Орієнтирами в правовому полі в Україні та інших державах-членах ЄС постають правові засади для спільних розслідувань, які розмежовують на два рівні: зовнішнє (міжнародне) та внутрішнє (національне) [39, с. 214].

До міжнародно-правових актів, норми яких закріплюють засади боротьби з міжнародними кримінальними правопорушеннями (злочинами), належать: Гаазька конвенція (IV) про закони і звичаї ведення війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі (1907) [63], Конвенція про попередження геноциду та покарання за нього (1948) [146], Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни (1949) [100], Женевська конвенція про поводження з військовополоненими (1949) [101], Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів (1974) [92], Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1984) [147], Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (1999) [185], Конвенція про міжнародне співробітництво при розслідуванні та переслідуванні злочину геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів та інших міжнародних злочинів (2023) [371].

До першого рівня правових засад відносимо тлумачення норм Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року (ст. 19) [144], Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року (ст. 9) [142], Конвенції ООН проти корупції 31 жовтня 2003 року (ст. 49) [143]. Водночас в Україні практику функціонування ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень розпочато після ратифікації нашою державою Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 08 листопада 2001 року [83]. Цей документ мав на меті вдосконалити положення Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 року [91] і запровадити нові прогресивні механізми, щоб спростити отримання міжнародно-правової допомоги та провести судове переслідування якнайшвидше. Відповідно до ч. 1 ст. 20 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 08 листопада 2001 року «за взаємною згодою компетентні органи двох чи більше Сторін можуть створити спільну слідчу групу з конкретною метою й на обмежений період, який може бути

продовжений за взаємною згодою, для проведення кримінальних розслідувань на території однієї чи більше Сторін, що створили групу». Крім цього, «спільну слідчу групу може бути створено у випадках, коли: a) розслідування злочинів Стороною вимагає проведення складних та комплексних слідчих заходів, пов'язаних з іншими Сторонами; b) кілька Сторін проводять розслідування злочинів, обставини яких вимагають ужиття скоординованих, погоджених дій на території відповідних Сторін. З проханням про створення спільної слідчої групи може звернутися будь-яка заінтересована Сторона. Група створюється в одній зі Сторін, де, як передбачається, будуть проводитися розслідування» [83].

Крім вищезазначеного, слід наголосити на згадці ССГ в Конвенції про міжнародне співробітництво при розслідуванні та переслідуванні злочину геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів та інших міжнародних злочинів (далі – Конвенція) [371, с. 30]. Відповідно до ст. 24 Конвенції взаємна правова допомога, що надається згідно з Конвенцією, може охоплювати створення ССГ [371, с. 22]. Окрім цього, відповідно до ст. 41 Конвенції [371, с. 30] компетентні органи двох або більше держав-учасниць за взаємною згодою можуть вживати необхідних заходів відповідно до національного законодавства та міжнародного права для створення ССГ з певною метою та на обмежений період. Своєю чергою період розслідування кримінальних правопорушень може бути продовжено за взаємною згодою держав-учасниць, що беруть участь у кримінальному провадженні. ССГ може бути створено в разі (a) розслідування державою-учасницею злочинів, до яких вона застосовує цю Конвенцію, вимагають складних та відповідальних розслідувань, що стосуються інших держав-учасниць; (b) декілька держав-учасниць здійнюють розслідування злочинів, до яких вони застосовують цю Конвенцію, коли обставини справи потребують скоординованих та узгоджених дій у відповідних держава-учасницях. Запит на створення ССГ може бути подано будь-якою державою-учасницею, що бере участь у кримінальному провадженні. Склад ССГ зазначають в угоді, а також створюють на території однієї держави-сторони, де очікують проведення розслідування [371, с. 30].

Розглядаючи положення цієї Конвенції, слушно виокремити науковий складник розуміння окремих правових норм. Порівнюючи регламентацію ст. 41 Конвенції [371, с. 30] та КПК України [164], як зазначає І. В. Гловюк, слід тлумачити ч. 1 ст. 571 КПК України [164]: «Для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або якщо порушуються інтереси цих держав, можуть створюватися спільні слідчі групи», – так, що хоча воєнні злочини вчиняють на території України й вони порушують норми міжнародного кримінального права, зокрема ті, які імплементовано в Римський статут, то злочини, вчинені на території України, порушують не лише інтереси цієї держави [362]. І це матиме значущість під час створення ССГ у разі ратифікації Конвенції [66, с. 68–69].

Слід зазначити те, що положення ст. 41 Конвенції [371] переважно тотожні положенням Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах [83], який є чинним для України. На відміну від окреслених міжнародних документів, у КПК України не закріплено потребу укладення угоди про створення ССГ, попри те, що на практиці ця ключова вимога впроваджена в робочий механізм забезпечення міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні.

У запитах про створення ССГ слід зазначати склад групи, мету й термін їхньої діяльності. У Конвенції передбачено загальні умови створення ССГ, а саме: (a) керівник або керівники групи є представниками компетентних органів, які беруть участь у кримінальних розслідуваннях від держави-учасниці, на території якої працює група; (b) керівник або керівники групи діють у межах своєї компетенції згідно із внутрішнім законодавством; (c) група функціонує відповідно до внутрішнього законодавства держави-учасниці, у якій діє група; (d) члени та відряджені члени групи виконують свої завдання під керівництвом осіб, зазначених у підпункті (a), з огляду на умови, які встановлюють їхні органи влади в угоді про створення групи; (e) держава-учасниця, у якій діє група, вживає необхідних організаційних заходів для здійснення нею своєї діяльності [371, с. 31].

Здійснюючи порівняльний аналіз положень щодо складу ССГ, закріплених у КПК України, з Конвенцією та Другим додатковим протоколом до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, постає проблемне питання щодо визначення керівника за альтернативної диспозиції, крім цього, відкритим залишається питання визначення кількості керівників за окресленими міжнародними документами.

Також слід зосередити увагу на учасниках ССГ, а саме членах і відряджених членах. Постають питання: «Хто є членом ССГ?», «Хто є відрядженим членом ССГ?», «Яка між ними відмінність?» та «У чому полягають їх безпосередні службові обов'язки у складі ССГ?».

Відповідно до ч. 6 ст. 41 Конвенції члени ССГ є представниками держави-учасниці, на території якої функціонує група, натомість відряджені члени ССГ – представники інших держав-учасниць групи [371, с. 31].

З огляду на відмінність між членами та відрядженими членами ССГ, розглянемо їхні компетенції. Насамперед відряджені члени ССГ мають право бути присутніми під час проведення слідчих дій у державі-учасниці, на території якої працює ССГ. Проте керівник ССГ може відповідно до внутрішнього законодавства та з особливих причин прийняти інакше рішення.

Згідно з ч. 8 ст. 41 Конвенції керівник групи може доручити відрядженим членам ССГ відповідно до внутрішнього законодавства держави-учасниці, на території якої діє група, проведення слідчих дій, якщо це схвалено компетентними органами держави-учасниці, у якій працює група, а також державою-учасницею, що відряджає членів. Також у Конвенції передбачено, що, якщо ССГ потрібно буде провести слідчі дії в одній з держав-учасниць групи, відряджені члени можуть звернутися до своїх компетентних органів з проханням вжити необхідних заходів. Ці заходи розглядають у державі-учасниці за умов, які застосовували б у межах внутрішнього розслідування.

З огляду на вищезазначене, зауважимо, що в чинному КПК України немає згадки про доручення відрядженому члену, як це зазначено в Конвенції та Протоколі. Тож постає необхідність закріпити це на законодавчому рівні, а саме:

«Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень спільною слідчою групою керівник групи відповідно до законодавства Сторони, на території якої діє група, дає відрядженим членам доручення про проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, якщо це схвалено компетентними органами Сторони, на території якої діє група, та Сторони, яка відряджає членів» [66, с. 68–69]. Своєю чергою це положення не буде суперечити ч. 8 ст. 41 Конвенції [371] та ч. 6 ст. 20 Протоколу [83].

Слід зауважити, що в чинному кримінальному процесуальному законодавстві України не регламентовано склад ССГ, тому це питання залишається відкритим. Щоб урегулювати невизначеність, пропонуємо закріпити на законодавчому рівні склад ССГ, що мало б рекомендаційний характер під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ.

У межах аналізу ч. 3 ст. 571 КПК України [164] необхідно зосередити увагу на те, що члени ССГ обмінюються отриманою інформацією. Однак не окреслено можливостей використання цієї інформації в процесі розслідування кримінальних правопорушень. Тож розглянемо норми Конвенції та Протоколу для деталізації змісту кримінальної процесуальної норми, де зазначено, що інформація, яка законно отримана членом або відрядженим членом під час перебування в складі ССГ, яка іншим шляхом недоступна для компетентних органів держав-учасниць, може бути використана для виконання наступних завдань: a) з метою, для якої було створено групу; b) задля виявлення, розслідування та кримінального переслідування інших злочинів за попередньою згодою компетентного органу держави-учасниці, де інформація стала доступною, у якій може бути відмовлено лише в разі, коли це використання нестиме загрозу для розслідування кримінального правопорушення в цій державі-учасниці або щодо яких ця держава-учасниця може відмовити в наданні взаємної правової допомоги; c) для запобігання безпосередній та серйозній загрозі публічній безпеці та без шкоди, що зазначена в п. «b», якщо згодом буде розпочато розслідування кримінального правопорушення; d) з іншою метою, якщо це узгоджено державами-учасницями, які створили ССГ [371, с. 32]. Отже, запозичуємо

положення ратифікованого Україною Протоколу щодо використання отриманої інформації членами ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень.

З огляду на наукові дослідження, було запропоновано кілька ініціатив щодо доповнення КПК України окремою главою про організацію та функціонування ССГ. Однак, у разі ратифікації Конвенції, можуть постати нові виклики, зокрема можливості керівника групи прийняти рішення щодо неприсутності відрядженого члена групи (за особливих причин) під час проведення слідчих дій на території держави-учасниці, у якій діє група; доручення про проведення слідчих дій відрядженим членам ССГ, складене керівником групи; участі інших осіб під час розслідування кримінальних правопорушень, окрім представників компетентних органів держав-учасниць, які створили ССГ (акцентуємо на підрозділі 2.3 дисертації щодо взаємодії членів ССГ з іншими суб'єктами кримінального провадження).

За умови проведення процесуальних дій у порядку міжнародного співробітництва, у кримінальному провадженні слід враховувати вимоги міжнародних договорів, які регламентують питання правової допомоги й інших форм міжнародного співробітництва в будь-якому кримінальному провадженні, пов'язаному з міжнародними правовідносинами [196, с. 493].

Також слід зосередити увагу не лише на тлумаченні міжнародних договорів України, а й на практиці ЄСПЛ, що суттєво позначається на розвитку криміналістичної науки, а також розробленні та практичному застосуванні криміналістичних засобів, методів і прийомів за різними напрямами, а саме: забезпечення захисту прав і свобод людини; розслідування кримінальних правопорушень з впровадженням європейського та міжнародного досвіду; підвищення рівня міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні; забезпечення розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень за фактами вчинення міжнародних злочинів [308, с. 81]. У низці міжнародних договорів виокремлено засади створення та діяльності ССГ, а також особливості виконання окремих завдань. У цьому контексті вагому значущість мають міжнародні стандарти, які повинні бути відображені у національному законодавстві та правозастосовній практиці [316, с. 114].

Другий рівень регламентації розслідувань кримінальних правопорушень ССГ формують правові засади національного законодавства. Насамперед до національних правових основ міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні належать Конституція України (ст. 9) [152], закони України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII (розділ XI) [241], «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року № 1906-IV (ч. 1 ст. 19) [236], «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-XII (ст. 5-1) [239], «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV [225] й інші нормативно-правові акти, які регулюють порядок і процедуру здійснення міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень, наприклад: постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України на українську мову» від 18 вересня 2015 року № 353 [233], «Про Національне центральне бюро Інтерполу» від 25 березня 1993 року № 220 [238], постанова Верховної Ради України «Про Заяву Верховної Ради України про необхідність забезпечення відповідальності осіб, винних у вчиненні найтяжчих злочинів за міжнародним правом на території України» від 20 березня 2023 року № 2961-IX [234], розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю» від 16 вересня 2020 року № 1126-р [242], «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю» від 27 вересня 2022 року № 850-р [231].

Чільне місце в правовій системі нашої держави посідає Конституція України, що містить норми, які визначають засади кримінального провадження. Під час розслідування кримінальних правопорушень на міжнародному рівні доцільно керуватися положенням ст. 9 Основного Закону, згідно з якою «чинні міжнародні договори, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [152].

За сучасних умов вчені-правники не мають спільної думки щодо визначення конкретних засад кримінального провадження. Однією з причин цього явища є

положення ч. 2 ст. 129 Конституції України, де засади судочинства інтерпретовано як «основні» [152], а відповідно до ч. 1 ст. 7 КПК України засади кримінального провадження визначено як «загальні» [164]. Тож це не виключає можливість вносити пропозиції та стверджувати про наявність у національному кримінальному законодавстві низки інших засад, окрім передбачених окресленими вище документами [223, с. 161].

Конституційні засади можна класифікувати на загальні конституційні засади, що притаманні протягом усіх стадій кримінального провадження, й окремі конституційні засади, які поширюються на конкретні стадії кримінального провадження: досудове розслідування (кримінальне переслідування), судовий розгляд і перегляд кримінального провадження [29, с. 62–63].

Розглянемо ті з-поміж них, які безпосередньо притаманні проведенню розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або якщо порушуються інтереси цих держав. Передусім ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень застосовують конституційну засаду «забезпечення доведеності вини» (п. 2 ч. 2 ст. 129 Конституції України) [152]. Адже головною метою діяльності учасників особливої форми міжнародного співробітництва є встановлення винних у вчиненні кримінальних правопорушень і притягнення їх до кримінальної відповідальності. Важливою засадою кримінального провадження є «підтримання публічного обвинувачення в суді прокурором» (п. 4 ч. 2 ст. 129 Конституції України) [152], адже прокурор не лише може безпосередньо розслідувати кримінальні правопорушення, а й керуватися матеріалами, які були зібрані слідчими, працівниками оперативних підрозділів, спеціалістами-криміналістами й іншими учасниками кримінального процесу внаслідок проведення відповідних процесуальних дій під час розслідування кримінальних правопорушень.

Також важливим елементом права на справедливий суд, гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [145], яка є частиною національного законодавства, з огляду на положення ст. 9 Конституції України, є принцип презумпції невинуватості (ч. 1 ст. 62 Конституції України) [152]. Ця засада кримінального провадження є однією з основоположних у правовому полі держави

та стосується всіх учасників кримінального провадження. Тлумачення презумпції невинуватості полягає в тому, що підозрюваного чи обвинуваченого вважають невинуватим у вчиненні кримінального правопорушення, доки його вину не буде доведено в законному порядку та встановлено обвинувальним вироком суду, насамперед завдяки доказам, які зібрані учасниками ССГ в процесі розслідування (слідчими, прокурорами, працівниками оперативних підрозділів, експертами, спеціалістами-криміналістами й іншими уповноваженими особами компетентних органів держав-членів ССГ). Визнання особи винною у вчиненні кримінального правопорушення вважають прерогативою суду, який відповідно до ст. 124 Конституції України є носієм судової влади, що здійснює правосуддя в умовах законності, гласності та змагальності [152]. Ця засада розслідування кримінальних правопорушень сприяє повному й об'єктивному дослідженню всіх обставин кримінального провадження з метою ухвалення справедливого судового рішення.

Загальновизнаною конвенційною засадою розслідування кримінальних правопорушень у міжнародному законодавстві є право на справедливий суд (п. п. «b», «c», «d» ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини) [145; 164]. Останню передбачено як засаду й у межах національного права, насамперед у п. 5 ч. 2 ст. 129 Конституції України [152] і п. 13 ч. 1 ст. 7 КПК України [164]. Цей аспект слід відносити до спеціальних засад, оскільки він має вирішальне значення для правової регламентації функції захисту та її практичної реалізації.

На території нашої держави порядок розслідування кримінального провадження визначає лише кримінальне процесуальне законодавство, яке охоплює відповідні положення Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, КПК України й інших законів України. Безумовно, основою для здійснення міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні є Конституція України, яка має найвищу юридичну силу. З огляду на це, міжнародні договори України, які ратифіковано ВРУ, мають пріоритетну юридичну силу, на відміну від КПК України, і забезпечують утвердження не лише

загальновизнаних прав людини та її інтересів, а й завдань та принципів задля реалізації належного міжнародного співробітництва [29, с. 62].

У цьому аспекті слушною є думка В. Ю. Шепітька щодо новітніх напрямів криміналістичної тактики під час розслідування кримінальних правопорушень [327, с. 147]. Адже, з огляду на конституційні засади судочинства, змінюється тактика проведення окремих процесуальних дій: допиту, одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, пред'явлення для впізнання, огляду місця події тощо. Тож акцентуємо на доцільності розроблення тактики суду (судді), державного обвинувачення та професійного захисту. З огляду на окреслені аспекти, засади розслідування кримінальних правопорушень ґрунтуються на правових положеннях Основного Закону. У зв'язку з цим наука криміналістика модернізує систему знань відповідно до закону, що має найвищу юридичну силу.

Слід підкреслити, що правові засади міжнародного співробітництва, закріплені в КПК України, неповно відображають механізм функціонування ССГ. Під час розслідування кримінальних правопорушень, завдяки створенню особливої форми міжнародного співробітництва, проблемні ситуації постають переважно на етапах планування, організації та проведення процесуальних заходів під час розслідування кримінальних правопорушень [39, 214–215].

Упродовж певного проміжку часу положення кримінального процесуального законодавства України щодо функціонування ССГ мали сталий характер, допоки 29 квітня 2022 року ВРУ запропонувала внести зміни до ст. 571 КПК України [164] щодо вдосконалення діяльності ССГ (проєкт закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення діяльності спільних слідчих груп» від 29 квітня 2022 року № 7330 [226]). Члени експертно-консультативної групи Ради Європи з підтримки Офісу Генерального прокурора підготували експертний висновок до проєкту закону. Цей документ підготовлено в межах проєкту Ради Європи «Дотримання прав людини в системі кримінальної юстиції України», який є частиною Плану дій Ради Європи для України на 2018–2022 роки [90, с. 3]. У цьому висновку обґрунтовано необхідність укладання угод між міжнародними організаціями, визначення проблемних аспектів у взаємодії

старшого слідчого, прокурора та слідчого судді, встановлення меж прийнятності доказів. Зауважимо, що до законопроєкту № 7330, який розглядає ВРУ, слід внести зміни, зокрема з огляду на зауваження Експертно-консультативної групи Ради Європи з підтримки Офісу Генерального прокурора. Передусім зазначимо, що рішення Офісу Генерального прокурора про створення ССГ приймають після укладення угоди з компетентними органами заінтересованих іноземних держав, а Офіс Генерального прокурора може делегувати виконання своїх функцій, пов'язаних із ССГ. Також слід зосередити увагу на термінології щодо поняття «старший слідчий», адже йдеться про українського слідчого, тож маємо розуміти, що старший слідчий – це не обов'язково та особа, яку обирає керівник органу досудового розслідування. Також доцільно уточнити, чи до складу ССГ входитимуть інші особи, крім слідчих та їхніх колег з іноземних держав, а щодо участі інших осіб необхідно буде включити до законопроєкту положення, спрямоване на забезпечення участі, яка не завдавала б шкоди гарантіям, передбаченим у КПК України й інших нормативно-правових актах, спрямованих на забезпечення незалежності прокурорів і слідчих суддів. Останні, виконуючи свої функції, не мають підпорядковуватися старшому слідчому. Необхідно чітко зазначити, що органи влади України й надалі матимуть можливість брати участь у ССГ, які діють на територіях інших держав [90, с. 12].

Фахівці експертно-консультативної групи акцентують увагу на етапі укладання угоди з компетентними органами заінтересованих іноземних держав про створення ССГ. Визначення в цій угоді повноважень групи та строку, на який її створюють, не передбачено чинним КПК України, як і законопроєктом № 7330, що знаходиться на розгляді ВРУ. Автори посібника «Guidelines on the use of joint investigation teams» Й. Єсенічник та А. Загмайстер-Ранзінгер зазначають, що угода про створення ССГ є міжнародним договором [360]. Проте це складно оцінити крізь призму національного законодавства, зокрема Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року № 1906-IV [236]. Крім цього, особливої значущості набуває оформлення тексту угоди про створення ССГ. У ній здебільшого зосереджено увагу на меті створення групи, територіях, де вона матиме юридичну

силу, а також порядку організаційно-технічного та криміналістичного забезпечення діяльності відповідної групи. В угоді обов'язково має бути висвітлено питання призначення керівників і членів групи, зокрема зазначають повноваження відряджених членів. Значущими є встановлення порядку взаємодії членів ССГ, проведення консультацій, виокремлення спеціальних домовленостей та завдань відповідно до типової слідчої ситуації, а також регламентація процесу збору доказової інформації, обмін і доступ до них окремих членів групи, зокрема порядок отримання або розкриття відповідних доказів іншій країні, не державі-стороні угоди. Текст модельної угоди пропонує широкий спектр можливостей для сторін-учасників, зокрема щодо обміну та збирання інформації. Наприклад, у розділі 12 модельної угоди встановлено, що за погодженням сторін і відповідно до положень чинного законодавства відряджені члени можуть проводити розслідування, вимагати проведення заходів, поширювати інформацію, зібрану групою, носити/використовувати зброю. Відповідно до чинного КПК України для розслідування кримінальних правопорушень передбачено створення ССГ, однак не конкретизовано порядок їхньої діяльності. На підставі положень кримінального процесуального законодавства доходимо висновку, що законодавець передбачив позицію про те, що створення окреслених груп безпосередньо здійснює Офіс Генерального прокурора. Проте ініціатором цього питання мають бути слідчий орган досудового розслідування України, прокурор України чи компетентні органи іноземних держав. Це звернення оформлюють як запит. Також акцентуємо на положенні Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України від 06 липня 2017 року № 570, відповідно до якого «організація взаємодії слідчих підрозділів з органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову, судово-експертну діяльність, а також у межах компетенції з іншими правоохоронними органами, центральними органами виконавчої влади забезпечується шляхом: …2) створення для всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження слідчо-оперативних груп із включенням до їх складу працівників оперативних та інших підрозділів органів Національної поліції, а в разі необхідності – міжвідомчих слідчо-оперативних груп,

а для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав або якщо порушуються інтереси цих держав, – спільних слідчих груп» [119]. Однак норми цього документа не передбачають процедури діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень. Також слід зосередити увагу на розпорядженні КМУ «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік» від 16 лютого 2024 року № 137-р, що передбачає розроблення та подання КМУ законопроєкту про внесення змін до КПК України й інших законодавчих актів України щодо міжнародного співробітництва під час кримінального провадження задля посилення двостороннього та міжнародного співробітництва у сфері запобігання і боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів, фінансуванням тероризму, забезпечення імплементації відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) [232, с. 142]. Також передбачено розроблення та подання КМУ законопроєкту щодо ратифікації Угоди між Україною, з однієї сторони, та ЄС, з іншої сторони, про участь України в програмі ЄС щодо боротьби із шахрайством (EU Anti-Fraud Programme) [232, с. 146]; підготовку та подання Меморандуму у справі щодо авіаційного інциденту 08 січня 2020 року (Україна, Канада, Швеція, Сполучене Королівство проти Ісламської Республіки Іран) у Міжнародному суді ООН [232, с. 149]. Передбачено залучити міжнародні правові механізми до проведення моніторингу дотримання прав людини на тимчасово окупованих територіях України та до документування воєнних злочинів з метою забезпечення широкої міжнародної підтримки ініціатив і рішень України на майданчику Ради ООН з прав людини, виконання Україною обов’язків спостерігача Ради з прав людини; включення задокументованих злочинів до доказової бази, що може бути використана для притягнення воєнно-політичного керівництва до міжнародно-правової відповідальності; визначення механізмів повернення депортованих громадян в Україну, насамперед депортованих українських дітей, а також звільнення цивільних заручників [232, с. 150–151]. Тож перспективним видається план забезпечення міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень, до яких необхідно залучати ССГ.

У цьому контексті виокремимо Указ Президента України «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки», відповідно до якого передбачено розвиток міжнародного співробітництва, зокрема через розширення міжвідомчої взаємодії, а також підвищення ефективності виконання органами правопорядку та прокуратури покладених на них функцій, покращення взаємодії між собою та зі складовими сектору безпеки і оборони [235].

Згідно з ч. 1 ст. 61 Конституції України, ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення [152]. Римський статут МКС також охоплює цей принцип і передбачає, що «жодна особа не може бути судима Судом за діяння, що становлять склад злочинів, за які ця особа була визнана винною або виправдана Судом» (ч. 1 ст. 20) [255]. Проте відповідно до ч. 3 ст. 20 Римського статуту МКС передбачено виняток, відповідно до якого особа, яка була засуджена національними судовими органами за кримінальне правопорушення, що підпадає під юрисдикцію МКС, може бути судима Судом за це саме діяння, коли розгляд відбувається в іншому суді [255]. Ратифікація Римського статуту й упровадження механізмів співпраці з МКС, зокрема створення ССГ, трансформують український доказовий процес відповідно до міжнародних стандартів, що мають ключову значущість для реалізації принципу комплементарності та зміцнення національного правосуддя. Крім цього, згідно з ч. 5 ст. 55 Конституції України встановлено, що «кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна» [152]. Слід ураховувати, що основна роль у кримінальному переслідуванні, яке здійснюють під юрисдикцією МКС, належить національним органам кримінальної юстиції, які мають здійснювати переслідування осіб, винних у вчиненні злочинів проти людяності, воєнних злочинів тощо. За умови належного функціонування судових органів на національному рівні, необхідності для втручання МКС немає [197, с. 9].

Своєю чергою до умов правової регламентації «пристосовується» криміналістична наука. Використовуючи останні досягнення суспільних, природничих, технічних наук, криміналістика має долати нові виклики судочинства, які потребують криміналістичного забезпечення та криміналістичної методики їх вирішення. Однак процес знаходження відповідей передбачає певні ускладнення, однією з причин яких є правова регламентація здійснення міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень [311, с. 164–165]. Також слід зазначити, що 03 травня 2022 року ВРУ ухвалила проєкт закону про внесення змін до КПК України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з МКС. КПК України доповнено новим розділом IX^2 «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом», відповідно до якого передбачено обсяг і процесуальний порядок співробітництва МКС й України (національними правоохоронними та судовими органами) [164]. У цьому контексті акцентуємо на угоді, яку укладено в січні 2023 року між КМУ та МКС щодо створення Офісу МКС в Україні, що сприяє ефективному розслідуванню міжнародних злочинів [287].

У контексті нашого дослідження увагу привертає питання мовного аспекту крізь призму міжнародного досвіду. Відповідно до ч. 1 ст. 16 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII [227], мовою нормативних актів, документації, діловодства, службової діяльності та спілкування з громадянами України в органах правопорядку, розвідувальних органах, державних органах спеціального призначення з правоохоронними функціями є державна мова [227]. З огляду на це, спрямуємо увагу на розділ IX «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження» глави 43 «Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій» – ч. 5 ст. 564 КПК України [164]: якщо документи, що підлягають врученню, не містять перекладу українською мовою і складені мовою, яка є незрозумілою особі, зазначеній у запиті, ця особа має право відмовитися отримати документи. У цьому разі документи вважають такими, вручення яких не відбулося. Цей аспект відіграє важливу роль під час тлумачення запиту про

міжнародну правову допомогу, а також впливає на складання кримінальних процесуальних документів членами ССГ під час проведення процесуальних дій.

У нагоді може стати система джерел законодавчої бази, яка відображає європейський підхід до мовної політики й мовного планування, насамперед: 1) конституції та національні законодавства європейських держав; 2) міжнародні акти; 3) документи рекомендаційного характеру, що відображають погляди експертного середовища; 4) рішення Комітету експертів Ради Європи щодо національних звітів про виконання європейської мовної хартії та експертні висновки про мовне законодавство конкретних держав, які надають різні європейські структури, зокрема Організація з безпеки і співробітництва в Європі, Венеційська комісія [1, с. 102–103]. Мовний бар'єр під час розслідування кримінальних правопорушень кількома державами є одним із проблемних аспектів у діяльності ССГ (слідчі НПУ – 87,7 %, прокурори – 86,8 %, детективи НАБУ – 50,0 %) (додатки А, Б). Можемо припустити, що удосконалення мовного аспекту в діяльності ССГ надасть можливість забезпечити правильне складання та розуміння текстів процесуальних документів відповідно до мов, якими володіють учасники кримінального провадження [51, с. 95].

З огляду на стан національного кримінального процесуального законодавства, простежується неврегульованість питань, пов'язаних зі створенням і діяльністю ССГ. Отже, діяльність ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень вимагає реалізації засад кримінального провадження, які відображають особливості й допомагають уникнути прогалин у праві, а також визначають перспективи розвитку кримінального провадження. Правова основа, яка є «пусковим» механізмом розслідування кримінальних правопорушень ССГ, охоплює міжнародні конституційні та кримінальні процесуальні законодавчі засади. Оскільки ССГ є формою міжнародного співробітництва й утворюється для розслідування кримінальних правопорушень, які вчинено на територіях декількох держав, або якщо порушуються інтереси цих держав, то обов'язково слід ураховувати міжнародне законодавство, особливості правових механізмів в інших країнах. Передусім пропонуємо, з огляду на наукові дослідження, на національному

законодавчому рівні внести зміни до відповідних статей КПК України щодо створення та функціонування ССГ, а також розробити Інструкцію з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень, що стане рушійною силою під час розслідування кримінальних правопорушень за участю нашої держави в складі ССГ (слідчі НПУ – 100,0 %, прокурори – 96,2 %, детективи НАБУ – 100,0 %) (додатки А, Б).

Дисбаланс національних і міжнародних правових норм безпосередньо позначається на розслідуванні кримінальних правопорушень на всіх його стадіях, зокрема на оперативності й результативності судових процедур.

В. Л. Гончарук і Ю. І. Татаркіна аргументують необхідність удосконалення міжнародної правової основи для боротьби з транснаціональною організованою злочинністю та рекомендують посилити стратегію співпраці між правоохоронними органами різних країн, удосконалити механізми обміну інформацією, гармонізувати національні законодавства різних країни, спрямувати увагу на активне застосування спеціальних знань для ефективного розслідування кримінальних правопорушень контрабанди й інших економічних правопорушень [70, с. 9].

У зв’язку з вищезазначеним, слід чітко окреслити аспекти, що потребують правового вдосконалення, яке охоплює заповнення прогалин у міжнародних конвенціях для унеможливлення уникнення покарання через розбіжності в юрисдикціях. Сегмент балансування правових систем передбачає створення стандартизованого підходу до притягнення кримінальних правопорушників до відповідальності, зокрема через інноваційні технології та модернізовані механізми співробітництва між державами.

Однак слід зазначити, що наукова праця С. В. Безпалька, І. В. Кріцак, Д. М. Тимчишина, О.В. Маника [7] засвідчує інтерес до дослідження концепції протидії організованій злочинності крізь призму правового інструментарію. Передусім увагу зосереджено на впровадженні багаторівневого підходу до гармонізації національних і правових норм, що потребують практичної реалізації.

У роботі В. П. Мороза, К. О. Чаплинського, М. Г. Богуславського та М. О. Волошиної [192] окреслено специфічні аспекти боротьби з організованою

злочинністю в Україні, обґрунтовано важливість адаптації міжнародних стандартів до національного контексту. Значущим є внесок науковців у виявлення прогалин у правовому регулюванні.

Окрім зазначеного, прослідковуємо прогалини в правових засадах міжнародного співробітництва між країнами під час розслідування транснаціональної кримінально протиправної діяльності в контексті глобалізаційних змін і нових форм злочинності. Наприклад, у країнах із загальним правом (США, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Північна Ірландія та держави Співдружності Націй) використовують прецедентне право, проте в більшості європейських країн функціонує континентальна система права (наприклад, Німеччина, Франція, Бельгія, Італія, Швейцарія, Австрія, Португалія), що ґрунтується на кодифікованих законах. Крім цього, є відмінності у визначенні кримінальних правопорушень і підходах до їхньої криміналізації, що обмежує можливості правоохоронних органів під час переслідування кримінальних правопорушників. Також проблемним аспектом є розбіжність у санкціях за тотожні кримінальні правопорушення в різних країнах, що може спричиняти дисбаланс у співпраці. Наприклад, можуть постати складнощі під час видачі осіб, які перебувають у розшуку за вчинення кримінальних правопорушень, оскільки деякі країни відмовляються екстрадувати осіб до держав, де їм може загрожувати жорстоке або нелюдське покарання [70, с. 8].

Слід зауважити, що в ст. 27 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності щодо співпраці між правоохоронними органами немає достатньо механізмів для створення постійних міжнародних груп або платформ для обміну інформацією під час розслідування кримінальних правопорушень [144]. Попри те, що цей документ є основою для міжнародного співробітництва, під час практичного застосування виникають обмеження у зв’язку з браком єдиного стандарту для проведення розслідувань кримінальних правопорушень, недостатньо окреслено механізм для створення постійних міжнародних груп або платформ для обміну інформацією. Брак належного технічного забезпечення й інтеграційних інструментів гальмує ефективність розслідування кримінальних правопорушень. У зв’язку з цим запропоновано вдосконалити положення цього документа, насамперед

внести зміни й доповнення щодо механізму визначення юрисдикцій, стандартизації процедур екстрадиції, а також створення єдиного міжнародного реєстру кримінальних правопорушень. Також доцільно імплементувати процес обміну інформацією шляхом цифрової платформи згідно зі стандартами захисту даних і конфіденційності. Недостатнє правове регулювання аспектів міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень, наприклад, брак чітких протоколів ССГ чи розбіжності у визначенні видів кримінальних правопорушень, обмежує ефективність застосування стратегії боротьби з транснаціональною злочинністю [70, с. 9–10]. З огляду на нові форми кримінально протиправної діяльності, зокрема кіберзлочинності, тероризму та міжнародної фінансової злочинності, актуальною є потреба оновлювати й удосконалювати механізм міжнародного співробітництва.

Також до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності додано три Протоколи ООН щодо окремо визначених аспектів організованої злочинності, а саме: Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності [244], Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності [245], Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності [246]. Ці документи визначають загальноприйняті стандарти й обов’язки держав у боротьбі з відповідними кримінальними правопорушеннями, а це має важливу значущість для міжнародного співробітництва.

За сучасних умов під час міжнародного співробітництва в кримінальних провадженнях прослідковуємо недостатнє нормативно-правове регулювання діяльності ССГ (наприклад, брак чітких протоколів ССГ) (слідчі НПУ – 95,2 %, прокурори – 84,9 %, детективи НАБУ – 87,5 %) або розбіжності у кваліфікації кримінальних правопорушень (слідчі НПУ – 98,6 %, прокурори – 94,3 %, детективи

НАБУ – 75,0 %) (додатки А, Б). Ці проблемні питання знижують ефективність стратегії боротьби з транснаціональною злочинністю.

Зауважимо, що ефективна протидія транснаціональній злочинності можлива завдяки скоординованим діям відповідно до міжнародних стандартів і специфіки національного правового поля. Водночас слід адаптувати міжнародний досвід до нових викликів, які виникають у правоохоронній сфері держав, зокрема вдосконалити законодавчу базу та зміцнити міжвідомчу й міжнародну співпрацю.

Євроінтеграційний курс України актуалізує необхідність удосконалення її законодавства, узгодження останнього з положеннями міжнародно-правових актів [41, с. 85]. Удосконалення цих механізмів забезпечить ефективніший рівень співпраці між державами під час розслідування кримінальних правопорушень і сприятиме національній безпеці. Передусім акцентуємо на тому, що розвиток України як правової держави потребує ефективного й неупередженого розслідування кримінальних правопорушень у міжнародному просторі, прийняття законних процесуальних рішень, забезпечення належних гарантій реалізації прав і свобод людини та громадянина, забезпечення справедливого правосуддя відповідно до міжнародних стандартів.

Значущою є правова регламентація діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень, з огляду на джерела міжнародної спільноти. Проблемні питання концептуального теоретичного та практичного підходів діяльності ССГ потребують ретельного вивчення та аналізу у сферах міжнародного гуманітарного права, кримінального, кримінального процесуального права, юридичного документознавства й інших наук. Отже, від чіткого визначення передумов створення правового поля під час здійснення міжнародного співробітництва залежить стан правопорядку як усередині нашої держави, так і в міжнародному просторі.

1.4. Засади криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, які розслідують спільні слідчі групи

Криміналістична характеристика кримінальних правопорушень ґрунтується на встановленні взаємозв'язків між її елементами, які залежать один від одного, стають рушійною силою для формування слідчих версій і типових слідчих ситуацій.

У контексті дослідження практичного аспекту кримінальних правопорушень, які розслідують ССГ, вважаємо за доцільне висвітлити термінологічні особливості понять кримінального правопорушення та злочину, які будемо використовувати за змістом комплексного дослідження. Відповідно до дефініції, яку пропонує юридична енциклопедія, міжнародним правопорушенням є протиправне діяння, що полягає в порушенні суб'єктом міжнародного права своїх міжнародних зобов'язань (фізичні особи, міжнародні організації та держави). Ці правопорушення класифікують на делікти та злочини [331, с. 48]. Своєю чергою міжнародні злочини – це суспільно небезпечні умисні посягання на життєво важливі інтереси міжнародної спільноти, основи існування держав і народів – міжнародний мир та безпеку. Ці посягання є порушенням міжнародно-правових норм, що мають пріоритетну значущість для забезпечення міжнародного миру й безпеки, захисту людської гідності чи навколишнього природного середовища [331, с. 694]. Схожу думку щодо тлумачення міжнародних злочинів запропоновано в навчальному посібнику «Воєнні злочини» за редакцією І. В. Авдошина, О. І. Заболотного, О. Ю. Звонарьова, однак автори поєднують поняття міжнародного кримінального правопорушення і злочину, які є протиправними навмисними діяннями, що становлять загрозу для безпеки людства, міжнародного правопорядку та спричинюють шкоду сумлінному співробітництву держав [59, с. 200]. Міжнародні злочини класифікують на загальнокримінальні діяння (убивства, викрадення тощо), елементи яких не висвітлюють у міжнародних нормативно-правових актах і потребують звернення до національного законодавства, та загальнокримінальні правопорушення, які трансформуються в міжнародні злочини [59, с. 173].

З огляду на вищезазначене, розглянемо кримінальні правопорушення, які розслідують ССГ, провівши неподільну лінію між кримінальними правопорушеннями загального спрямування (з ознаками транснаціонального характеру) і міжнародними злочинами та злочинами міжнародного характеру, які розслідують ССГ.

З метою формування емпіричних даних нашого дослідження проаналізуємо статистичні дані Офісу Генерального прокурора щодо звітної діяльності з розслідування кримінальних правопорушень з міжнародною складовою.

За **2022 рік** 34 кримінальні правопорушення (20 (58,8 %) тяжких злочинів і 14 (41,2 %) особливо тяжких злочинів) у провадженнях, досудове розслідування в яких зупинено відповідно до ст. 280 КПК України, у зв'язку з виконанням процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, з них [94]:

– **злочини проти основ національної безпеки України** – 1 кримінальне правопорушення (2,9 %) – ст. 110 КК України «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України»;

– **кримінальні правопорушення проти власності** – 17 (50,0 %) (13 особливо тяжких і 4 тяжкі злочини), з них: 1 кримінальне правопорушення – ст. 185 КК України «Крадіжка», 16 кримінальних правопорушень – ст. 190 КК України «Шахрайство»;

– **кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності** – 9 (26,5 %) (1 – особливо тяжкий злочин, 8 – тяжких злочинів), з них: 5 кримінальних правопорушень – ст. 201-2 КК України «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», 1 кримінальне правопорушення – ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом», 3 кримінальні правопорушення – ст. 212 КК України «Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)»;

– **кримінальні правопорушення проти безпеки руху й експлуатації транспорту** – 1 кримінальне правопорушення (2,9 %) за ст. 286 КК України

«Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами»;

– **кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації** – 4 кримінальні правопорушення (11,8 %) (тяжкі) за ст. 332 КК України «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України»;

– **кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг,** – 2 кримінальні правопорушення (5,9 %) (тяжкі) за ч. 2 ст. 364 КК України «Зловживання владою або службовим становищем».

За **2023 рік** 28 кримінальних правопорушень (21 тяжкий злочин (75,0 %) і 7 особливо тяжких злочинів (25,0 %) у кримінальних провадженнях, досудове розслідування у яких зупинено відповідно до ст. 280 КПК України, у зв'язку з виконанням процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, з них [95]:

– **кримінальні правопорушення проти власності** – 2 кримінальні правопорушення (7,1 %) (1 – особливо тяжкий злочин, 1 – тяжкий злочин) за ст. 190 КК України «Шахрайство»;

– **кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності** – 14 кримінальних правопорушень (50,0 %) (4 – особливо тяжкі злочини, 4 – тяжкі злочини), з них: 2 кримінальні правопорушення – ч. 2, 3 ст. 201-2 КК України «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», 1 кримінальне правопорушення – ст. 203-2 КК України «Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей», 6 кримінальних правопорушень – ст. 205-1 КК України «Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців», 1 кримінальне правопорушення – ст. 206-2 КК України «Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації», 4 кримінальні правопорушення – ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом»;

– **кримінальні правопорушення проти громадської безпеки** – 1 кримінальне правопорушення (3,6 %) (тяжке) за ст. 258-3 КК України «Створення терористичної групи чи терористичної організації»;

– **кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва** – 1 кримінальне правопорушення (3,6 %) за ст. 272 КК України «Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою»;

– **кримінальні правопорушення проти безпеки руху й експлуатації транспорту** – 1 кримінальне правопорушення (3,6 %) за ст. 289 КК України «Незаконне заволодіння транспортним засобом»;

– **кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації** – 2 кримінальні правопорушення (7,1 %) (тяжких злочинів) – ст. 332 КК України «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України»;

– **кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку** – 1 кримінальне правопорушення (3,6 %) (особливо тяжкий злочин) за ст. 361 КК України «Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж»;

– **кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг,** – 6 кримінальних правопорушень (21,4 %), з них: 3 кримінальні правопорушення – за ст. 366 КК України «Службове підроблення», 3 кримінальні правопорушення – за ст. 368 КК України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою».

Розглянемо статистичні дані кримінальних правопорушень у кримінальних провадженнях, досудове розслідування в яких зупинено відповідно до ст. 280 КПК України, у зв'язку з виконанням процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва за **2024 рік,** яких загалом 19 кримінальних правопорушень, з них 10 тяжких злочинів (52,6 %) та 9 особливо тяжких злочинів (47,4 %) у кримінальних

провадженнях, досудове розслідування в яких зупинено відповідно до ст. 280 КПК України, у зв'язку з виконанням процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, з них [228]:

– **злочини проти основ національної безпеки** – 1 особливо тяжкий злочин (5,3 %) за ст. 111-2 КК України «Пособництво державі-агресору»;

– **кримінальні правопорушення проти власності** – 4 кримінальні правопорушення (особливо тяжкі злочини) (21,0 %), а саме: 3 кримінальні правопорушення – ч. 2–4 ст. 190 КК України «Шахрайство», 1 кримінальне правопорушення за ст. 191 КК України «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем»;

– **кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності** – 3 кримінальні правопорушення (15,8 %) (особливо тяжкі злочини й тяжкий злочин) за ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом», за ст. 233 КК України «Незаконна приватизація державного, комунального майна»;

– **кримінальні правопорушення проти громадської безпеки** – 2 особливо тяжкі та 2 тяжкі кримінальні правопорушення (21,0 %) – ст. 255 КК України «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній», ст. 263 КК України «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами»;

– **кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації** – 6 тяжких кримінальних правопорушень (31,6 %) за ст. 332 КК України «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України»;

– **кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг,** – 1 тяжке кримінальне правопорушення (5,3 %) за ст. 365 КК України «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу».

Своєю чергою розглянемо статистику кримінальних правопорушень у кримінальних провадженнях, досудове розслідування у яких зупинено відповідно до

ст. 280 КПК України, у зв'язку з виконанням процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва за **2025 рік,** яких загалом 55 кримінальних правопорушень, з них 23 тяжких злочинів (41,8 %) і 32 особливо тяжких злочинів (58,2 %), а саме [96]:

– **кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України** – 1 особливо тяжкий злочин (1,8 %) за ст. 111-2 КК України «Пособництво державі-агресору»;

– **кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи** – 14 особливо тяжких злочинів (25,5 %) за ст. 149 КК України «Торгівля людьми», з них 1 особливо тяжкий злочин за ч. 2 ст. 149 КК України та 13 особливо тяжких злочинів за ч. 3 ст. 149 КК України;

– **кримінальні правопорушення проти власності** – 1 особливо тяжкий злочин (1,8 %) за ч. ч. 2–5 ст. 190 КК України «Шахрайство»;

– **кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності** – 9 (16,4 %), з них: 5 особливо тяжких і 4 тяжкі злочини (8 – за ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом», 1 – за ст. 212 КК України «Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)»);

– **кримінальні правопорушення проти громадської безпеки** – 7 (12,7 %), з них: 6 – особливо тяжких за ст. 255 КК України «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією», 1 – тяжкий за ст. 263 КК України «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами»;

– **кримінальні правопорушення проти безпеки руху й експлуатації транспорту** – 1 тяжкий злочин (1,8 %) за ст. 286 КК України «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами», що спричинило смерть потерпілого, ч. ч. 2, 3 ст. 286 КК України;

– **кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації** –

16 (29,1 %) тяжких за ст. 332 КК України «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України»;

– **кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг,** – 1 (1,8 %) тяжке за ч. 2 ст. 364 КК України «Зловживання владою або службовим становищем»;

– **кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку** – 5 особливо тяжких (9,1 %) за ст. 438 КК України «Воєнні злочини».

За **січень–лютий 2026 року** в статистиці кримінальних правопорушень у кримінальних провадженнях, досудове розслідування у яких зупинено відповідно до ст. 280 КПК України, у зв'язку з виконанням процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, немає кримінальних правопорушень [97].

З огляду на дані щодо кримінальних правопорушень відповідно до звітної інформації Офісу Генерального прокурора, проаналізуємо наступне: ***злочини проти основ національної безпеки України*** прослідковуємо лише у 2023 та 2024 роках; найбільшу кількість ***кримінальних правопорушень проти власності*** прослідковуємо у 2022 році, а найменшу – в 2025 році (протягом 2022 року – 17 кримінальних правопорушень; 2023 року – 2 кримінальні правопорушення; 2024 року – 4 кримінальні правопорушення; 2025 року – 1 кримінальне правопорушення); найбільшу кількість ***кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності*** прослідковуємо протягом 2023 року, а найменшу – 2024 року (2022 року – 9 кримінальних правопорушень; 2023 року – 14 кримінальних правопорушень; 2024 року – 3 кримінальні правопорушення; 2025 року – 9 кримінальних правопорушень); ***кримінальні правопорушення проти безпеки руху й експлуатації транспорту*** без прогресії прослідковуємо протягом 2022, 2023 та 2025 років, проте у 2024 році кримінальних правопорушень цієї категорії немає (протягом 2022 року – 1 кримінальне правопорушення, 2023 року – 1 кримінальне правопорушення, 2025 року – 1 кримінальне правопорушення); найбільшу кількість ***кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації*** прослідковуємо

протягом 2025 року – 16 кримінальних правопорушень, 2024 року – 6 кримінальних правопорушень, 2022 року – 4 кримінальні правопорушення, а найменшу кількість – 2023 року – 2 кримінальні правопорушення; найбільшу кількість ***кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг,*** спостерігаємо протягом 2023 року, найменшу кількість – 2024 та 2025 років (2022 року – 2 кримінальні правопорушення, 2023 року – 6 кримінальних правопорушень, 2024 року – 1 кримінальне правопорушення, 2025 року – 1 кримінальне правопорушення); ***кримінальні правопорушення проти громадської безпеки*** прослідковуємо в прогресії: найбільшу кількість протягом 2025 року – 7 кримінальних правопорушень, 2024 року – 4, найменшу кількість – 2023 року – 1 кримінальне правопорушення, крім цього, за звітний період 2022 року зазначених кримінальних правопорушень немає; ***кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва*** прослідковуємо лише протягом 2023 року (1 кримінальне правопорушення); ***кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку*** прослідковуємо лише протягом 2023 року (1 кримінальне правопорушення); ***кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи*** прослідковуємо протягом 2025 року – 14 кримінальних правопорушень; ***кримінальні правопорушення проти власності*** прослідковуємо протягом 2025 року – 1 кримінальне правопорушення; ***кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку*** прослідковуємо протягом 2025 року – 5 кримінальних правопорушень.

Слід зауважити, що результати роботи НПУ за 2022–2023 роки було спрямовано на вдосконалення техніко-криміналістичного забезпечення спеціалістів-криміналістів слідчих підрозділів НПУ. Ця діяльність підвищила ефективність проведення оглядів місць воєнних злочинів, здійснення ДНК-аналізу та реєстрації геномної ідентифікації, відібрання біологічних зразків, а також пошуку збігів ДНК-профілів, зокрема на деокупованих територіях [109, с. 5].

Крім звіту Офісу Генерального прокурора, розглянемо звітну інформацію щодо діяльності НПУ впродовж 2023 року. Протягом звітного періоду виявлено в 4,1 раза більше (з 14,9 тис. до 61,4 тис.) кримінальних правопорушень у сфері високих інформаційних технологій, наприклад, пов'язаних з онлайн-шахрайствами – у 5,8 раза (із 7,9 тис. до 45,7 тис.). Успішно здійснено досудові розслідування за фактами вчинення кіберзлочинів – на 91 % більше (із 7,3 тис. до 13,9 тис.), передусім у банківській сфері – на 12 % (з 2,1 тис. до 2,4 тис.), у сфері комп'ютерних систем – на 44 % (з 1,3 тис. до 1,9 тис.), у сфері телекомунікацій та протиправного контенту – у 3,2 раза більше (зі 101 до 323), а також онлайн-шахрайств – у 3,9 раза більше (з 1,7 тис. до 6,7 тис.). Систематично правоохоронці вживали заходів з протидії шахрайствам. Нині більшість із них (55 %) вчиняють шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки (онлайн-шахрайства). Задля боротьби з онлайн-шахрайствами проведено 8 міжнародних спеціальних операцій з представниками правоохоронних органів іноземних держав [109, с. 9–10]. Також акцентуємо на тому, що впродовж 5 місяців 2024 року Національна поліція України виявила 67 фактів торгівлі людьми. З початку 2024 року повідомлено про підозру 32 трафікерам. До суду надіслано обвинувальні акти щодо учасників трьох організованих груп торговців людьми [285].

Протягом 2024 року зусилля НПУ спрямовували на вдосконалення техніко-криміналістичного забезпечення спеціалістів-криміналістів слідчих підрозділів Національної поліції, що дало змогу підвищити ефективність проведення оглядів місць воєнних злочинів, відібрання біологічних зразків, здійснення ДНК-аналізу та реєстрації геномної ідентифікації, пошуку збігів ДНК-профілів, зокрема на деокупованих територіях [110, с. 4].

Упродовж 2024 року слідчі НПУ розпочали понад 27,7 тис. кримінальних проваджень за фактами вчинення на території країни злочинів військовослужбовцями збройних сил РФ та їх пособниками (з початку збройної агресії РФ – 138,5 тис.). З-поміж цих злочинів – воєнні злочини (ст. 438 КК України) – 26,4 тис., колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України) – 721, посягання на

територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК України) – 68, державна зрада (ст. 111 КК України) – 31, терористичний акт (ст. 258 КК України) – 5. За підслідністю до СБУ передано 21,4 тис. кримінальних проваджень, направлено до суду – 672. Водночас до міжвідомчої інформаційної системи «Воєнний злочинець», яка об'єднує в одному інформаційному просторі відомості про воєнних злочинців, факти воєнних злочинів і докази збройної агресії РФ, унесено інформацію про майже 710 тис. осіб, з них щодо 205,7 тис. – із фотоматеріалами [110, с. 4].

Разом із представниками правоохоронних органів іноземних держав проведено 17 міжнародних спеціальних операцій, за результатами яких нейтралізовано загрозу з боку кількох хакерських об'єднань, злочинна діяльність яких охоплювала країни всього світу [110, с. 15].

У звіті Національної поліції України про стан виконання заходів з питань забезпечення кібербезпеки держави 2025 року зазначено, що за звітний період українські поліцейські спільно з іноземними колегами ініціювали та забезпечили участь у проведенні 22 міжнародних поліцейських операцій [111, с. 4]. Крім цього, на виконання Стратегії кібербезпеки України з розширення діалогу з міжнародними партнерами щодо доступу правоохоронних органів України до ресурсів Європейського центру боротьби з кіберзлочинністю працівникам Національної поліції надано доступ до комунікаційної системи «Інтерпол І-24/7» [111, с. 7].

Також наведемо кілька прикладів міжнародного співробітництва шляхом створення ССГ під час розслідування окремих видів кримінальних правопорушень:

1) за фактом вчинення шахрайства за ч. ч. 3, 4 ст. 190 КК України [163].

11 березня українські правоохоронці затримали організаторів злочинної діяльності – мережу шахрайських колцентрів, сфера діяльності яких поширювалася на європейські країни.

Оперативні працівники управління стратегічних розслідувань у Запорізькій області НПУ, а також слідчі слідчого управління обласної поліції за силової підтримки спецпризначенців «КОРД» спільно з управлінням боротьби з кіберзлочинністю Головного управління кримінальної поліції Державної поліції

Латвії за сприяння Європолу та Євроюсту встановили організаторів угруповання, потерпілих на території ЄС, а також схему злочинних дій. Під час досудового розслідування було проведено СРД – обшуки в офісах колцентрів і за місцями проживання причетних осіб у м. Запоріжжі, Харківській та Дніпропетровській областях.

Під час досудового розслідування встановлено, що мешканці м. Запоріжжя організували діяльність колцентрів (спеціально орендували кілька приміщень з технічним обладнанням і дібраним персоналом). Клієнтські бази купували в «DarkNet». Організатори використовували спеціальне програмне забезпечення для засобів зв'язку з метою унеможливлення викриття діяльності злочинної групи й ідентифікації її учасників. Фігуранти діяли відповідно до сформованої схеми, а саме: телефонували потенційним жертвам від імені співробітників іноземних служб з фінансових ринків і пропонували повернути втрачені кошти на торгівельних криптобіржах, що належали псевдоброкерам. З метою отримання коштів учасники організованого угруповання пропонували завантажити електронний гаманець і завести на нього визначену суму в криптовалюті як оплату за повернення всіх втрачених грошей. Після виводу крипти на інші рахунки вигадували причини затримання виплат, а потім не виходили на зв'язок з «клієнтами».

Станом на 18 березня 2024 року за фактом вчинення протиправних дій встановлено 19 потерпілих з різних країн Європи. Вони були ошукані на майже 6 млн грн. Поліцейські вилучили комп'ютерну техніку, банківські картки, блокноти з алгоритмами дій та чорновими записами, боєприпаси. Трьом затриманим та іще одному члену групи повідомили про підозру за ч. 3 і ч. 4 ст. 190 КК України «Шахрайство». Заходи з викриття проводилися спільно з кіберпідрозділом Служби безпеки України в Запорізькій області під процесуальним керівництвом Вознесенської окружної прокуратури м. Запоріжжя [195];

2) за фактом шахрайства, вчиненого у великих розмірах, шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки (ч. 3 ст. 190 КК України) [163].

15 лютого 2019 року було зареєстровано скаргу від законного представника компанії «NESTLE HEALTH SCIENCE US HOLDINGS Inc» (США) про те, що невідомі особи отримали неавторизований доступ до рахунку користувача – співробітника цієї компанії, 08 лютого 2019 року здійснили переказ грошових коштів на суму 1 534 000,33 доларів США на рахунок КТОВ «ТРОНОНІ» (Румунія), засновником якого є громадянин України (кримінальна справа № 492/D/P/2019, case ID 55575). Для забезпечення ефективного розслідування кримінальних протиправних діянь на підставі угоди від 23 червня 2020 року було створено ССГ. До складу ССГ увійшли компетентні органи України, а також Румунії та Італійської Республіки. Згідно з матеріалами справи, цей перебіг подій сприяв обміну доказами та матеріалами, які мають істотне значення. Під час розслідування 20 березня 2020 року у СВ ВП № 4 Криворізького РУП ГУНП в Дніпропетровській області було відкрито кримінальне провадження за фактом шахрайства, вчиненого у великих розмірах, шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки (ч. 3 ст. 190 КК України). Компетентні органи Румунії надали інформацію щодо низки потерпілих осіб від злочинних дій цих осіб, а саме: компанії, розташовані на території Європи та США (наприклад, «Hotel Marriott Bucharest» (Румунія); «Alpha Trains Luxemburg SARL» (Велике Герцогство Люксембург); «BGP EUROPE AG» (Швейцарська Конфедерація); «SENTISS AG», «MOLECULARHEALTH» (Федеративна Республіка Німеччина) тощо). У межах ССГ на виконання запиту про міжнародну правову допомогу компетентного органу Румунії суд задовольнив клопотання прокурора про здійснення приводу щодо обвинуваченого [292]. Крім цього, у межах ССГ і на підставі запиту компетентного органу Румунії слідчим слідчого відділу Бориспільського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Київській області надано дозвіл на проведення обшуку в житловому будинку та спорудах на території домоволодіння за місцем мешкання ОСОБА_20, ІНФОРМАЦІЯ_5, за адресою: АДРЕСА_2. Метою обшуку стало відшукання й вилучення паспортів громадян України з ознаками підробки, паспортів громадян України для виїзду за кордон з ознаками підробки, кредитних і телефонних карток; документів щодо заснування

компаній або зайняття посад у компаніях; пристроїв інтернет-банкінгу; грошових коштів, отриманих злочинним шляхом; авіаквитків або інших проїзних документів за межами країни проживання та інші речі й документи, необхідні для встановлення обставин кримінального провадження [288];

3) за фактом нелегальної міграції (ст. 332 КК України) [163].

На підставі Угоди було створено ССГ між компетентними судовими органами Італії, Греції, Грузії та України. 9 квітня 2021 року Генеральний прокурор України підписав цей документ. Метою стало спільне розслідування діяльності організованої злочинної групи, пов'язаної з незаконною міграцією на маршруті Східного Середземномор'я. Відповідно до ч. 9 Угоди встановлено, що уповноважені члени ССГ можуть згідно з чинним національним законодавством і в межах своїх повноважень надавати групі інформацію, якою володіє відповідна держава-сторона, яка направила їх, з метою кримінального розслідування, яке здійснює група. Однією зі сторін Угоди є прокуратура при суді Реджо-Калабрії Італійської Республіки (окружне управління щодо боротьби з мафією). Ця прокуратура здійснює розслідування кримінального провадження за фактами участі в транснаціональній злочинній групі, що спрямована на пособництво нелегальній міграції, з метою отримання прибутку трьома або більше особами, а також щодо в'їзду п'ятьох і більше осіб на територію Італійської Республіки шляхом використання міжнародного транспорту або за підробленими документами, з огляду на багаторазові висадки мігрантів з Туреччини та Греції на прибережній зоні поблизу місцевості Рочелла Іоніка Італійської Республіки. Під час розслідування було встановлено, що до зазначеного кримінального правопорушення може бути причетна громадянка України [290].

Зауважимо, що стрімкий розвиток транспортних сполучень залучає майже всі країни до міграційних процесів як на загальнодержавному, так і на міжнародному рівнях. З одного боку, міграцію можемо розглядати як позитивний аспект, який допомагає задовольнити потреби економіки, забезпечити соціокультурний обмін і духовне взаємозбагачення, а з іншого – як негативний чинник міжнародної міграції, що вирізняється високим рівнем її нелегальної складової та латентності. Слід

зауважити, що в умовах сьогодення створення ССГ також забезпечує ефективне, повне, неупереджене й оперативне розслідування нелегальної міграції [27, с. 16].

У процесі міжнародного співробітництва, зокрема під час розслідування нелегальної міграції, слід виокремити Євроюст як ключову інституцію для сприяння розслідуванню в межах ССГ і забезпечення експертної та практичної підтримки їхньої діяльності. Найважливішими з операційної позиції є засідання ССГ у штаб-квартирі Євроюсту та використання координаційного центру. Європейська агенція FRONTEX, заснована 2005 року, співпрацює з Україною в межах підписаних угод. З огляду на компетентнісний підхід, FRONTEX координує оперативні дії держав-членів ЄС з охорони зовнішніх кордонів, спрямовує зусилля на розвиток загальної інтегрованої моделі оцінювання ризиків; надає допомогу державам – членам ЄС у навчанні персоналу національних прикордонних служб за допомогою організації занять на наднаціональному рівні для інструкторів і проведення семінарів, допомагає державам-членам ЄС в організації ними спільних операцій з депортації нелегальних мігрантів, складає каталог успішних заходів держав-членів ЄС, які були здійснені в процесі видворення нелегальних мігрантів [79, с. 104–108; 349].

Також правоохоронні органи під час розслідування нелегальної міграції мають забезпечити дотримання відповідних положень законодавства про захист даних і поважати права особи на конфіденційність під час збору та представлення електронних доказів. Передусім зазначене пов’язано з тим, що в кримінальних правопорушеннях у сфері міграційних відносин докази можуть містити перехоплені повідомлення, публікації в соціальних мережах або дані про місцезнаходження, отримані за допомогою методів стеження. Слід збалансувати потребу в розслідуванні та судовому переслідуванні цих кримінальних правопорушень з проблемами конфіденційності.

На початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії діяльність слідчого є доволі різноманітною та залежить насамперед від слідової картини, встановленої на момент виявлення кримінально протиправного діяння і формування точного уявлення слідчого про те, які сліди іще може бути виявлено. Під час виникнення типових слідчих ситуацій дії осіб, які проводять

розслідування в межах ССГ, повинні бути спрямовані на дослідження виявлених матеріальних слідів, аналіз наявної інформації з метою виявлення, вилучення та дослідження речових доказів і документів. Тож постає низка завдань: встановлення невідомих обставин, пов'язаних із вчиненням і приховуванням відповідних кримінально протиправних діянь, виявленням та затриманням осіб, причетних до них. Реалізація цих завдань можлива як після затримання підозрюваного, так і до його встановлення [9, с. 95–96].

Основними завданнями слідчого в таких ситуаціях є негайне встановлення особи, яка незаконно перетнула державний кордон України, доведення її винуватості, виявлення та дослідження обставин кримінального правопорушення, а також висунення версій про мотиви його вчинення і можливих співучасників. З цією метою слідчому доцільно спільно з оперативними співробітниками та/або співробітниками інших державних і міжнародних органів (зокрема компетентних органів іноземних держав, які залучаються до розслідування злочинів міжнародного характеру) здійснити комплекс процесуальних дій: СРД, НСРД, ОРЗ і заходи забезпечення кримінального провадження;

4) за фактом умисного вбивства з хуліганських мотивів (закінчений замах) (п. 7 ч. 2 ст. 115 КК України) [163].

Прикладом успішного проведення міжнародної операції є взаємодія в складі ССГ співробітників управління протидії кіберзлочинам в Одеській області Департаменту кіберполіції Національної поліції України з компетентними правоохоронними органами Чеської Республіки. Під час проведення обшуків 17 квітня 2024 року на території Чеської Республіки за місцем проживання одного з фігурантів кримінального провадження було виявлено громадянина України, який залишив територію нашої держави (виїхав у Чеську Республіку), у процесуальному статусі обвинуваченого в цьому провадженні та процесуальному статусі підозрюваного в іншому кримінальному провадженні за ст. 296 КК України [291];

5) за фактом вчинення кримінального правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг,

передбаченого ч. 4 ст. 369 КК України «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі» [163].

Відповідно до ухвали Вищого антикорупційного суду в справі № 991/4089/22, провадження 1-кп/991/60/22, зазначено, що з обвинувального акта й реєстру матеріалів досудового розслідування в кримінальному провадженні № 52021000000000446 від 15 вересня 2021 року вбачається, що Генеральний прокурор України та Генеральний прокурор Республіки Польща 20 листопада 2019 року підписали Угоду про створення ССГ з метою підвищення ефективності міжнародної співпраці та скоординованого збору доказів на території України й Республіки Польща в кримінальному провадженні № 52019000000000809 від 10 вересня 2019 року [289];

6) за фактом розслідування торгівлі людьми (ч. 2 ст. 149 КК України) [163] є вирок у судовій справі, зміст якої полягає в такому:

ОСОБА_3 зауважив, що на території Турецької Республіки громадянин Турецької Республіки «ОСОБА_9» координувала та фінансувала злочинну діяльність, надавала знаряддя вчинення кримінального правопорушення – плавзасоби, житло, транспорт, а також іншими способами сприяла вчиненню кримінальних правопорушень. ОСОБА_3 викрито інших учасників групи, які займалися злочинною діяльністю на території України та Турецької Республіки, встановлено схему вчинення кримінального правопорушення, участь осіб у його вчиненні, а також надано інформацію про інші кримінальні правопорушення під час досудового розслідування зареєстрованих кримінальних проваджень № 12019000000000918, № 12019000000000713, № 12017000000001371, № 12013080050003674, № 12021000000000779, № 12021000000000092, у межах яких підписано угоду про створення міжнародної ССГ за участю компетентних органів України, Грецької Республіки та Італійської Республіки. У контексті цього кримінального провадження (№ 12022000000000691 від 25 липня 2022 року) слід зазначити, що суспільний інтерес полягає в попередженні нових і припиненні розпочатих кримінальних правопорушень у сфері торгівлі людьми, на виконання одного з основних напрямів державної політики України, а також для дотримання

засад міжнародного співробітництва в цій сфері, виконання міжнародних зобов'язань з протидії торгівлі людьми [56].

За період з 2020 до 2024 року кількість кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами та злочинними організаціями (згідно з відомостями щодо закінчених кримінальних проваджень), збільшилася більше ніж удвічі – з 3595 випадків протягом 2020 року до 7881 випадку протягом 2024 року. За матеріалами підрозділів Департаменту стратегічних розслідувань НПУ за 12 місяців 2024 року до суду було направлено 254 кримінальні провадження щодо організованих злочинних груп, з-поміж яких 45 – злочинні організації. Своєю чергою це становить 43,6 % від загальної кількості груп і злочинних організацій, виявлених органами НПУ. З-поміж викритих організованих груп і злочинних організацій 47 – пов'язані з незаконним обігом наркотиків, 34 – причетні до розкрадання бюджетних коштів, 30 – з корумпованими зв'язками, 29 – з міжрегіональними зв'язками, 24 – пов'язані з незаконним переправленням осіб через державний кордон України, 17 – сформовані на етнічній основі, 6 – із транснаціональними зв'язками [243, с. 5]. Слід зауважити, що транснаціональна організована злочинність є найнебезпечнішою формою злочинної діяльності, що загрожує розвитку суспільства. Протидія цьому явищу потребує узгоджених дій міжнародного співтовариства, що суттєво підвищує роль міжнародного співробітництва в правоохоронній сфері [48, с. 29].

Відповідно до звітних матеріалів НПУ за 2024 рік відомо, що в умовах дії воєнного стану триває робота, спрямована на протидію організованій злочинності. Виявлено у 2,2 раза більше (з 966 до 2,1 тис.) злочинів, вчинених об'єднаними групами та злочинними організаціями у сфері обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, на 38 % більше (з 24 до 33) – пов'язаних з торгівлею людьми, на 19 % більше (з 290 до 346) – з переправленням осіб через державний кордон України, на 10 % більше (із 40 до 44) – незаконним обігом зброї та боєприпасів [110, с. 12–15].

З огляду на емпіричні відомості, чільне місце під час розслідування кримінальних правопорушень посідає формування криміналістичної характеристики.

Особливість формування криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, зауважує Ю. М. Чорноус, полягає в застосуванні, крім національного законодавства, положень багатосторонніх міжнародних договорів України з питань боротьби з кримінальними правопорушеннями міжнародного характеру, за змістом яких конкретизують предмет злочинного посягання, спосіб вчинення кримінального правопорушення, особу правопорушника, що дає підстави розглядати відповідне кримінальне правопорушення як таке, що має міжнародний характер. Акцентовано на тому, що місце підготовки, вчинення кримінального правопорушення, приховування його наслідків, місце перебування потерпілих чи осіб кримінальних правопорушників може знаходитися на території різних держав. Для того, щоб здійснити обмін інформацією, виявити, вилучити, дослідити сліди кримінального правопорушення, провести процесуальні дії, необхідно застосувати заходи міжнародного співробітництва [310, с. 406].

З огляду на дослідження вчених щодо криміналістичної характеристики в системі науки криміналістики, думки науковців різняться щодо тлумачення та елементів цієї характеристики. Різні погляди на інтерпретацію криміналістичної характеристики простежуються в дослідженнях О. А. Самойленко, В. В. Тіщенка, А. Ф. Волобуєва, В. А. Журавля, В. О. Коновалової та інших вчених-криміналістів. Зокрема, авторський колектив підручника «Криміналістика» пропонує розглядати криміналістичну характеристику як динамічну наукову категорію, завданням якої є формування методики розслідування [161, с. 208]. Динамічність полягає в змінних показниках форм і рівнів кримінально протиправної діяльності та їх транснаціонального характеру, інноваційних підходах до розслідування кримінальних правопорушень, зокрема тих, які потребують співпраці держав у межах створення ССГ, взаємодії учасників під час проведення спільних дій.

Своєю чергою В. В. Тіщенко зазначає, що криміналістична характеристика полягає в системі відомостей криміналістично значущих ознак кримінального правопорушення, що відображає закономірні зв’язки між ними та слугує побудові й перевірці слідчих версій під час розслідування кримінальних правопорушень [283, с. 110].

На практичній значущості криміналістичної характеристики акцентують увагу автори підручника «Криміналістика» В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Іщенко, О. О. Алєксєєва. На їхню думку, за наявності одних ознак (зокрема, щодо слідів знарядь й інструментів) слідчий може припустити наявність інших ознак (фахових навичок у особи кримінального правопорушника), а також провести необхідні слідчі (розшукові) дії, наприклад, щодо встановлення і розшуку особи кримінального правопорушника [159, с. 510]. У цьому контексті зрозуміло, що використання даних криміналістичної характеристики дає змогу віднайти певні ознаки під час розслідування кримінальних правопорушень. У ситуації розслідування кримінальних правопорушень ССГ слід враховувати транснаціональні зв'язки між окремими елементами криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, що обумовлює їх зміст і визначає особливості розслідування.

Слушною є думка А. О. Антощука про те, що криміналістична характеристика є своєрідною системою відомостей, які описують кримінальні правопорушення, сприяють правильному визначенню криміналістичних методів, прийомів і засобів виявлення, розслідування та профілактики кримінальних правопорушень [2, 431–432].

Окреслена тенденція тлумачення криміналістичної характеристики цілком підтверджує те, що підхід науковців є унікальним, тож, досліджуючи питання розслідування кримінальних правопорушень ССГ, пропонуємо сформувати криміналістичну характеристику окремих кримінальних правопорушень.

Оскільки механізм вчинення певного виду (групи) кримінальних правопорушень конкретизується через типові елементи її криміналістичної характеристики, які знаходяться у взаємозв'язку, вважаємо останню системою типових і специфічних ознак певної групи (видів) кримінальних правопорушень. Встановлення елементів криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень є значущим передусім для процесу розслідування виду (групи) кримінального правопорушення, адже дає змогу слідчому запропонувати загальні й окремі версії, скласти план розслідування, а також забезпечити цілеспрямований пошук слідів вчиненого кримінального правопорушення, особи кримінального

правопорушника, потерпілого задля з'ясування всіх обставин, що підлягають доказуванню [260, с. 76].

Розглянемо елементи криміналістичної характеристики, запропонованої В. Ю. Шепітьком, а саме: 1) спосіб вчинення кримінального правопорушення, який свідчить про те, як особа здійснює суспільно небезпечну дію, які прийоми, методи й засоби вона застосовує для досягнення протиправної мети; 2) місце й обстановка вчинення кримінального правопорушення. Під час розслідування низки кримінальних правопорушень слід ураховувати: а) місце, де відбувалися підготовчі дії до вчинення кримінального правопорушення; б) місце безпосереднього вчинення кримінального правопорушення; в) місце, де залишені сліди (у широкому значенні) кримінально протиправного посягання; г) місце приховування слідів кримінального правопорушення, знарядь і засобів його вчинення, предмета посягання; 3) час вчинення кримінального правопорушення. Він впливає на всі етапи виникнення, існування та використання доказової інформації; 4) знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення; 5) предмет посягання – речі матеріального світу, спрямовуючи вплив на які особа посягає на суспільні відносини; 6) особа потерпілого. Система ознак, які характеризують особу потерпілого, має складну структуру. Вона охоплює загальні демографічні ознаки (стать, вік, місце проживання, роботи/навчання, професія, освіта тощо), дані про спосіб життя, риси характеру, навички та схильності, зв'язки й стосунки, а також відомості про віктимність; 7) особа злочинця. Система ознак цієї особи охоплює дані демографічного характеру, деякі моральні властивості та її психологічні особливості. Особа злочинця – це поняття, що виражає сутність особи, яка вчинила кримінальне правопорушення; 8) типові сліди кримінального правопорушення, тобто будь-які зміни, які відбулися в середовищі внаслідок вчинення кримінального правопорушення. Сліди кримінального правопорушення охоплюють зміни в речовій обстановці, сліди-відображення або матеріально фіксовані сліди (сліди рук, ніг, знарядь й інструментів тощо), предмети – речові докази, документи – письмові докази, інші документи (наприклад, електронні документи), ідеальні сліди (сліди

пам’яті людини), запахові сліди та сліди-мікрочастинки і звукові сліди [256, с. 12–19].

Передусім визначимо криміналістичну характеристику транснаціональних кримінальних правопорушень, які розслідують ССГ.

Досліджуючи питання криміналістичної характеристики організованої злочинної діяльності економічного спрямування, Є. Д. Лук’янчиков зазначив, що це структурно-організаційний блок елементів цієї злочинної діяльності, система особистісних рис організованого злочинного формування [179, с. 76].

Пропонуємо розглянути особливості криміналістичної характеристики економічних транснаціональних кримінальних правопорушень, вчинених із використанням сучасних комп’ютерних технологій. До структурних елементів криміналістичної характеристики транснаціональних економічних кримінальних правопорушень віднесено предмет й обстановку кримінального правопорушення, а також особу (осіб) кримінального правопорушника (правопорушників) [104, с. 180–182], крім цього, спосіб вчинення кримінального правопорушення, час вчинення кримінального правопорушення, особу потерпілого, слідову картину.

У цій категорії виокремлено дві групи предметів злочинного посягання: основні, тобто ті, які належать до категорії предметних економічних кримінальних правопорушень, а також підпорядковані, притаманні предметам кримінальних правопорушень у сфері використання комп’ютерних технологій. До основного предмета економічних кримінальних правопорушень транснаціонального характеру можуть належати кошти в готівковій або безготівковій формі, товар, інші матеріальні цінності, іноді – права на майно. Зокрема, безготівкові кошти, які обертаються в системі електронних платежів, можуть бути предметом транснаціональних економічних кримінальних правопорушень, що зумовлено особливостями безготівкових розрахунків, порівняно з паперовими, насамперед – суттєвим скороченням термінів проходження платежів і збільшенням перерахованих сум. Матеріальними носіями щодо цієї категорії кримінальних правопорушень є розрахунки в банках. На противагу першій категорії, до другої відносять комп’ютерну інформацію, засоби доступу до банківських рахунків, документи на

перерахування коштів тощо. З огляду на зазначене, до матеріальних носіїв предметів цієї категорії кримінальних правопорушень віднесено платіжне доручення, розрахунковий чек, пластикову платіжну картку тощо. Доволі цікавим фактом є визначення сутності предмета цієї категорії кримінальних правопорушень – комп'ютерної інформації [104, с. 180–182].

Окрім цього, розглянемо особливості обстановки вчинення кримінальних правопорушень проти власності, кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. З огляду на практичну значущість, обставини слід класифікувати на речові, технічні, просторові, часові та соціально-психологічні. Також слід зважати на використання особою правопорушником комп'ютерних технологій – спеціальних технічних засобів.

Доцільно зазначити про особу, яка вчиняє економічні транснаціональні кримінальні правопорушення, – особу кримінального правопорушника, з використанням комп'ютерних технологій. Доступ до комп'ютерної техніки й окремої інформації можуть здійснювати як особи, які мають право доступу до засобів обчислювальної техніки, так й особи, які спеціально проникають у зони з обмеженим доступом [107, с. 94]. Класифікація цих осіб охоплює наступні категорії: 1) особи, які володіють службовим професіоналізмом, наділені спеціальними вміннями та навичками у сфері застосування комп'ютерних технологій, які сприймають засоби комп'ютерної техніки як виклик, вияв фанатизму й винахідливості; 2) професійні «комп'ютерні» злочинці з яскраво вираженим корисливим мотивом; 3) «респектабельні» злочинці, зокрема програмісти, економісти й бухгалтери. Цій категорії осіб притаманне моделювання кримінальних правопорушень, а мотивом є корисливі міркування, іноді помста. Однак слід зауважити, що окреслені вище кримінальні правопорушення здебільшого вчиняють організовані злочинні угруповання. Також слід зважати на громадянство осіб, які є учасниками ієрархічних злочинних утворень, адже цей аспект є допоміжним механізмом, що спрямовує увагу членів ССГ на міжнародні зв'язки з іншою державою, дає змогу на початковому етапі розслідування сформувати план роботи,

встановити організаційно-тактичні засади проведення наступного етапу розслідування.

Водночас С. С. Чернявський пропонує розподіляти злочинців, які вчиняють фінансові шахрайства, на дві категорії: 1) особи, які беруть безпосередню участь у фінансовій діяльності або її регулюванні; 2) особи, які зазіхають на фінансові відносини «ззовні» [305, с. 13]. Під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ слід враховувати ці два чинники.

Способи вчинення економічних транснаціональних кримінальних правопорушень, вчинених із використанням сучасних комп'ютерних технологій, мають значущість для розслідування цих кримінально протиправних діянь, оскільки вони знаходяться в системі криміналістичної характеристики й виконують організаційно-тактичні функції у процесі розслідування ССГ і забезпечення міжнародного співробітництва зокрема.

Способи вчинення вищевисвітлених кримінальних правопорушень, зазначає О. І. Завидняк, мають розбіжності у визначенні їх структури й змісту. Класифікація способів вчинення економічних кримінальних правопорушень з використанням сучасних комп'ютерних технологій є недостатньо дослідженою частиною криміналістичної методики, оскільки вчені у сфері криміналістичної науки виокремлюють способи вчинення економічних кримінальних правопорушень від способів вчинення комп'ютерних кримінальних правопорушень. Способи вчинення неправомірного доступу до комп'ютерної мережі в межах економічних транснаціональних кримінальних правопорушень, вчинених із використанням комп'ютерних технологій, класифікують на: 1) незаконне отримання товарів і послуг; 2) неправомірний доступ до комп'ютерної інформації суб'єктів господарювання та її розкрадання: посягання на комп'ютерну інформацію, що знаходиться на одному із серверів глобальної комп'ютерної мережі, і посягання на інформацію, що знаходиться в апаратних засобах некомп'ютерного типу; 3) ухилення від оподаткування; 4) незаконне отримання товарів і послуг; 5) розкрадання, пов'язані з переказом електронної готівки; 6) шахрайство у сфері електронної торгівлі й інвестування; 7) несанкціоноване перехоплення інформації;

8) вчинення за допомогою комп'ютерних технологій та відповідної техніки економічних кримінальних правопорушень, а також кримінальні правопорушення, спрямовані на незаконне привласнення або пошкодження цієї техніки. Також перелічені вище способи вчинення кримінальних правопорушень доцільно поділити на три групи: 1) способи безпосереднього впливу, 2) способи опосередкованого (віддаленого) доступу до комп'ютера й інформації, 3) змішані способи [107, 92–93]. Однак ця класифікація не є вичерпною, оскільки в суспільстві простежується стрімкий розвиток інформаційної сфери, зокрема комп'ютерних технологій. З плином часу впроваджуються інноваційні підходи до створення й використання інформаційних ресурсів у світовому масштабі.

Виокремлено категорії потерпілих від фінансового шахрайства, а саме: фізичні особи (групи громадян – вкладників, інвесторів), юридичні особи й держава [305, с. 14]. Ключовим аспектом у визначенні потерпілої особи під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ є ланцюг відносин: держава – юридичні особи – фізичні особи.

Слідова картина економічних транснаціональних кримінальних правопорушень завжди відображається в документах (банківських, розрахункових, бухгалтерських, установчих). Для ефективного збору даних необхідно враховувати інформацію, до якої є доступ у відкритих джерелах і реєстрах органів державної влади (наприклад, у Єдиному державному реєстрі декларацій, Єдиному державному реєстрі транспортних засобів, Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, реєстрах із даними фізичних і юридичних осіб тощо). Перелік об'єктів, що зберігають слідову інформацію, умовно класифікують на: документи (письмові, електронні, аудіо- тощо), предмети (печатки, штампи, зразки бланків тощо), приміщення (офісні, складські, житлові), електронні носії інформації (комп'ютери, лазерні та магнітні диски), гроші (готівкові й безготівкові), пам'ять людей, товарно-матеріальні цінності (рухоме та нерухоме майно) [305, с. 14].

Також акцентуємо на криміналістичній характеристиці легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, пов'язана із вчиненням різних за тяжкістю та наслідками кримінальних правопорушень, наявністю офшорних зон, схемами ухилення від сплати податків, що мають руйнівний вплив як на розвиток національної економіки, так і на реалізацію глобальних міжнародних програм. Належне роз'яснення організації і тактики діяльності НПУ, правоохоронних органів загалом щодо виявлення легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, можливе лише за умов відповідного дослідження загальних проблем цієї діяльності та розроблення спеціальних методик [40, с. 64].

У цьому контексті Р. С. Тютюнник та В. В. Зарубей пропонують додати такі способи легалізації, як: використання банківських механізмів, ускладнених схем фінансових відносин і рух грошових коштів; створення благодійних фондів особами, які мають на меті приховати джерело своїх доходів й анонімну «пожертву» цих грошей у власні фонди; неконтрольоване введення в комерційний обіг коштів за допомогою утворення легальних господарських структур на території України; участь у приватизації; придбання цінних паперів через підроблені рахунки; інвестиційна діяльність; переведення в готівку з використанням офшорних фірм; створення видимості високої рентабельності підприємства для прикриття операцій тощо [286, с. 86–87].

Користуючись прогалинами в законодавстві на національному та міжнародному рівнях, злочинні угруповання обирають слабку ланку – країну, на території якої нагляд за дотриманням банківської таємниці доволі суворий, а контроль з боку правоохоронних органів за виконанням нормативно-правових актів, які регулюють банківську діяльність, неефективний або його немає. Схожа ситуація склалася щодо всіх кримінальних правопорушень транснаціонального характеру, які розслідують ССГ.

Наступною пропонуємо розглянути криміналістичну характеристику контрабанди («Контрабанда культурних цінностей та зброї» (ст. 201 КК України [163]), «Контрабанда лісоматеріалів та цінних порід дерев» (ст. 201-1 КК України [163]), «Контрабанда товарів» (ст. 201-3 КК України [163]), «Контрабанда

підакцизних товарів» (ст. 201-4 КК України [163]), «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів» (ст. 305 КК України [163])). До структурних елементів криміналістичної характеристики контрабанди віднесено предмет, обстановку вчинення кримінального правопорушення (місце), спосіб вчинення кримінального правопорушення, час вчинення кримінального правопорушення, особу потерпілого, особу кримінального правопорушника, слідову картину.

Традиційно способи вчинення контрабанди класифікують на: переміщення поза митним контролем; переміщення шляхом приховування від митного контролю; комбіновані способи вчинення. Контрабанда характеризується перевезенням товарів за допомогою їх приховування від митних органів. Приховування передбачає створення спеціальних умов, які попереджають можливість візуального виявлення контрабанди, а отже, перешкоджають встановленню факту незаконного перевезення відповідних предметів через митний кордон за допомогою маскування, прикриття, знищення або фальсифікації слідів контрабанди, з метою ухилення від митного контролю та відповідного оформлення. Крім фізичного приховування товарів від митного контролю, є способи документального приховування. Цей спосіб полягає у наданні митним органам неправдивих відомостей щодо вантажу, насамперед через підроблені супровідні документи (товарно-транспортні накладні, декларації тощо) на вантаж, або внесенні змін в оригінали цих документів, наприклад, шляхом підчищення. Недостовірні відомості можуть бути в зазначенні справжніх обсягів, назви, походження, призначення товарів, які перевозять. У деяких випадках контрабандисти оформлюють предмети під виглядом інших, перевезення яких відбувається без сплати податків, митних платежів чи акцизів [6, с. 139].

Предмет контрабанди має значущість на початковому етапі розслідування, відповідно до ст. 201 КК України [163] його класифікують за наступними категоріями: 1) культурні цінності; 2) отруйні речовини; 3) сильнодіючі речовини; 4) вибухові речовини; 5) радіоактивні матеріали; 6) зброя або боєприпаси (крім гладкоствольної мисливської зброї або боєприпасів до неї); 7) частини вогнепальної нарізної зброї; 8) спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації [163].

Способи вчинення залежать від виду кримінального правопорушення. Зокрема, для контрабанди деревини типовим є спосіб, пов'язаний з приховуванням від митного контролю [168, с. 522].

В умовах дії воєнного стану актуальності набувають такі способи вчинення контрабанди, як здійснення контрабандних операцій з гуманітарною допомогою; неповне декларування; використання фіктивного транзиту, що здійснюється фіктивними фірмами, заниження митної вартості товарів, які транспортують.

Також слід зазначити, що правоохоронці нашої держави співпрацюють з Європолом у протидії контрабанді зброї. Наприклад, 22 червня 2017 року завдяки спільній міжнародній операції за підтримки Європолу вдалося перешкодити переміщенню через українсько-молдовський кордон 578 одиниць вогнепальної зброї та 776 частин зброї, а також 5 одиниць вибухівки та 1 пакунка з радіоактивним матеріалом. А 2018 року завдяки співпраці з Європолом місія Євросоюзу в Україні та Молдові з допомоги в охороні кордону ініціювала спільну операцію «ORION», під час проведення якої правоохоронці України та Молдови вилучили 300 одиниць малої зброї, 1500 одиниць легкої зброї, понад 140 тис. патронів до неї та понад 200 кг вибухівки, яку намагалися перемістити через кордон [65].

Розглядаючи криміналістичну характеристику контрабанди наркотичних засобів щодо особи кримінального правопорушника слід зазначити, що виокремлюють організаторів контрабанди наркотичних засобів; перевізників наркотичних засобів; осіб, що сприяють переміщенню наркотичних засобів під час вчинення контрабанди; осіб, яким адресовані наркотичні засоби. Традиційно найбільшу небезпеку становлять організатори злочинних угруповань [220, с. 95].

Прикладом розслідування контрабанди наркотиків ССГ на базі Євроюсту, до складу якої ввійшли правоохоронні органи Франції, Польщі, України та Європолу, є кримінальне провадження, у якому встановлено, що злочинці співпрацювали для переміщення із Франції через Польщу в Україну наркотичної речовини в складі лікарського засобу. За оперативними даними щомісячно наркоугруповання переправляло приблизно тисячі блістерів нарковмісної речовини на суму понад 2 млн грн за цінами «чорного» ринку. Спеціальна операція з припинення діяльності

наркоугруповання стартувала в Україні із затримання одного зі співучасників угруповання із 7 тис. пігулок нарковмісного препарату. Цей перебіг подій став рушійною силою для правоохоронців Франції та Польщі задля затримання спільників на відповідних територіях. Жандармерія Республіки Франція затримала в Парижі п'ятьох громадян Франції за пошук, придбання та збут українським фігурантам нарковмісних пігулок. Одночасно Центральне бюро з розслідувань поліції Республіки Польща в межах спільного розслідування затримало на своїй території трьох громадян України, які керувалися схемою зміни транспорту та маршрутів доставляння, а також забезпечували приховування наркотиків в товарах широкого вжитку [186].

З огляду на зазначене, слід акцентувати на транснаціональному характері кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою. Практичні приклади співпраці правоохоронних органів декількох держав засвідчують необхідність створення ССГ для розслідування зазначених вище кримінальних правопорушень. Тому вважаємо за доцільне додати транснаціональний елемент у криміналістичну характеристику цих кримінальних правопорушень, зокрема щодо питань територіальності й організації злочинної діяльності.

Також розглянемо засади криміналістичної характеристики розслідування кіберзлочинів. Широкого масштабу набуває використання кіберпростору для вчинення злочинів проти основ національної безпеки. Чільне місце посідає співпраця українських поліцейських з іноземними колегами. Спільно було проведено 17 міжнародних поліцейських операцій, нейтралізовано загрозу з боку кількох потужних хакерських об'єднань, злочинна діяльність яких охоплювала різні країни [112]. У звіті Департаменту кіберполіції НПУ за 2025 рік прикладом міжнародного співробітництва правоохоронних органів України, Франції та США наведено викриття транснаціональної злочинної схеми, пов'язаної із функціонуванням незаконної інтернет-інфраструктури на території України. Працівники Департаменту кіберполіції встановили, що організував діяльність незаконного інтернет-провайдера на території України громадянин Франції [113].

Важливу роль у методиці розслідування кіберзлочинів відіграє початковий етап, який має на меті реалізацію низки завдань: встановлення відсутності/наявності події кримінального правопорушення (час, місце, спосіб й інші обставини вчинення кримінального правопорушення); встановлення складу кримінального правопорушення (час, місце, спосіб, мета/мотив, повторність, вчинення групою осіб/організованою групою, наслідки й інші обставини вчинення кримінального правопорушення); встановлення фактичних даних, які вказують на особу, що могла вчинити кримінальне правопорушення (форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення особою, щодо якої вирішують питання про вручення їй повідомлення про підозру); забезпечення кримінального провадження; встановлення кримінально протиправної діяльності в повному обсязі; встановлення характеру й тяжкості обвинувачення щодо кожного суб'єкта кримінального правопорушення [258, с. 33].

До основних завдань наступного етапу розслідування кіберзлочинів можемо віднести встановлення характеристик особи/осіб, зокрема, ступеня та характеру сприяння підозрюваного/обвинуваченого в проведенні кримінального провадження щодо нього або інших осіб; встановлення інших обставин, які враховує прокурор під час вирішення питання про укладення угоди про визнання винуватості [258, с. 34].

Для розслідування кіберзлочинів необхідні добре підготовлені кадри та вдосконалене законодавство, які будуть ефективним правовим підґрунтям для забезпечення слідчої, оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів, а також потрібні оперативні дії на основі координації зусиль національних центрів із запобігання та розслідування транснаціональних кіберзлочинів з аналогічними міжнародними центрами в інших країнах [32, с. 378–379].

З огляду на вищезазначене, виокремимо основні елементи криміналістичної характеристики кіберзлочинів, щоб забезпечити ефективне розслідування ССГ цієї категорії кримінально протиправних діянь. До них належать: спосіб вчинення кримінального правопорушення, особа кримінального правопорушника, особа потерпілого та слідова картина кримінального правопорушення [166, с. 163].

Спосіб вчинення кіберзлочинів вчені розглядають як у вузькому значенні, інтерпретуючи фактор неправомірного доступу до комп'ютерної інформації, так і в широкому, беручи до уваги розділ XVI КК України [163]. У вузькому значенні виокремлюють: способи безпосереднього доступу (проникнення до приміщення, де розміщено комп'ютер); способи віддаленого доступу (підключення до телекомунікаційного обладнання, комп'ютерної системи чи мережі); комплексні способи (модифікація комп'ютерної програми чи доступ до баз даних і файлів шляхом знаходження слабких місць у системах захисту) [299, с. 91].

Розглянемо такий елемент криміналістичної характеристики кіберзлочинів, як особа кримінального правопорушника. Як і у випадку класифікації способів вчинення, спектр досліджень кримінального правопорушника (злочинця) має певні особливості та категорії поділу. Насамперед за психологією мети та сферою кримінально протиправної діяльності виокремлюють хакерів, фриків, інсайдерів, колекціонерів [137, с. 188]. Відповідно до характеру посягання на комп'ютерну інформацію їх поділяють на осіб, які під час вчинення комп'ютерного кримінального правопорушення використовують програмне забезпечення (фахівці із захисту інформації, системні та прикладні комп'ютерні програмісти й інші розробники систем); осіб, які вчиняють «операційні» кримінальні правопорушення (наприклад, оператори, які забезпечують роботу комп'ютерів і периферійних пристроїв тощо); осіб, які обслуговують апаратну частину (інженери-системники, інженери-зв'язківці, інженери-електронники); осіб – організаторів роботи інформаційних систем (наприклад, керівники підприємств, у володінні яких є комп'ютери та їх мережі; адміністратори баз даних і комп'ютерних мереж; працівники служб інформаційного забезпечення установ й обчислювальних центрів). За віковим критерієм осіб кримінальних правопорушників поділяють на дві групи: 1) від 14 до 20 років; 2) від 21 до 45 років [278, с. 161].

Однак, з огляду на міжнародний характер кіберзлочинів, особа кримінального правопорушника поєднує як загальні ознаки, так і спеціальні. До загальних ознак відносимо вік, стать, соціальний та психологічний стан тощо, а до спеціальних – професійні звички, особливий «почерк» тощо.

Кіберзлочини часто вчиняють злочинні угруповання. За даними Департаменту кіберполіції НПУ ініційовано та забезпечено активну участь у проведенні 18 міжнародних поліцейських операцій, за результатами яких задокументовано протиправну діяльність учасників злочинних угруповань. Наприклад, у 2023 році було проведено багаторівневу міжнародну спеціальну операцію щодо учасників злочинного угруповання. З 2018 року фігуранти використовували розроблені ними віруси-шифрувальники, паралельно здійснюючи атаки на сервери провідних світових компаній. Протягом кількох років злочинної діяльності зловмисники зашифрували понад 1000 серверів світових підприємств і завдали збитків на суму понад 3 млрд грн в перерахунку на національну валюту. Для припинення злочинної діяльності в м. Київ (Україна) прибуло понад 20 правоохоронців з Норвегії, Німеччини, Франції та Федерального бюро розслідувань США. Також на території Нідерландів Європол створив спеціальну робочу групу та Віртуальний командний пункт задля невідкладного аналізу інформації, отриманої під час розслідування на території України. У межах розслідування було проведено понад 30 обшуків, досягнуто результату з припинення діяльності злочинного угруповання. Крім цього, скеровано до суду кримінальні провадження щодо протиправної діяльності 42 організованих груп і злочинних організацій, що діяли в кіберпросторі. До складу зазначених угруповань входив 191 учасник, якими вчинено 731 кримінальне правопорушення (547 тяжких та особливо тяжких), з яких: 438 – шахрайств, 20 – крадіжок, 12 – за ст. 255 КК України «Створення, керівництво злочинною спільнотою, а також участь у ній», 3 – привласнення, розтрата майна, 46 – у сфері господарської діяльності, 33 – у сфері використання електронно-обчислювальних машин, 14 – у сфері службової діяльності, 7 – у сфері обігу наркотичних засобів, 158 – інші [114].

Розслідування кримінальних правопорушень у сфері комп’ютерних технологій стає викликом для ССГ, з огляду на слідову картину. Кіберзлочинці можуть залишати сліди через анонімні проксі-сервери, використання хакерських технік чи шифрування, які впливають на відстеження справжньої ідентичності та місцезнаходження. Ці види кримінальних правопорушень насичені великим обсягом

електронних доказів (наприклад, журнали ведення, повідомлення, відомості про мережевий трафік тощо). Аналіз цієї доказової інформації є ресурсомістким завданням для членів ССГ. Відтак, залучення спеціалістів до проведення слідчих процесуальних дій у складі групи – невід'ємна частина ефективного розслідування кримінальних правопорушень.

До слідів кіберзлочинів можна віднести: 1) матеріально фіксовані сліди, наприклад, документи, відбитки, технічні пристрої тощо); 2) відомості й дані, що зафіксовані в цифровому форматі на матеріальних носіях; 3) електронну інформацію, що створена комп'ютером або людиною; 4) програмне забезпечення; 5) комп'ютерні системи. Електронні (цифрові) сліди мають розгалужену систему класифікації. З огляду на критерій, що характеризує носій даних (слідоспримальний об'єкт), електронні (цифрові) сліди відповідно до місця знаходження носія комп'ютерних даних можна поділити на ті, що розміщені на локальних носіях, і ті, що наявні на віддалених носіях [130, с. 209–210].

Слід зауважити, що на розслідування кримінальних правопорушень у сфері кіберзлочинності впливає низка факторів. По-перше, кіберзлочинність не має кордонів і швидко поширюється на міжнародній арені. По-друге, майже кожен вид кримінального правопорушення може бути вчинено за допомогою інформаційних технологій та комп'ютерних мереж. По-третє, динамічність вчинення кіберзлочинів супроводжується необхідністю взаємодії правоохоронних органів держав і міжнародних організацій під час розслідування цих кримінальних правопорушень, зокрема шляхом створення ССГ [43, с. 24].

Оскільки до складу ССГ входять представники НПУ, потужним вектором для оцінювання ключових загроз і ризиків організованої злочинності й тяжких злочинів є розроблення фахівцями Департаменту інформаційно-аналітичної підтримки спеціалізованого програмного забезпечення – інформаційної підсистеми SOCTA. Це допомагає оптимізувати процес узагальнення відповідей експертів щодо організованих груп і злочинних організацій, а також проаналізувати ризики та механізми боротьби з міжнародною злочинністю [336]. Крім цього, ССГ здійснює розслідування кримінальних правопорушень, зокрема кіберзлочинів, за аналітичної

та криміналістичної підтримки Європолу. Своєю чергою Європол надає допомогу в зборі й аналізі даних, що були здобуті законними методами з відкритих джерел, таких як медіа, теле- та радіомовлення, тобто проводить розвідку на основі відкритих джерел (OSINT) [357]. У цьому контексті слід зазначити, що невіддільною частиною забезпечення розслідування міжнародних злочинів, зокрема вчинених у кіберпросторі, є бази даних. Прикладом однієї з цих баз стала спеціально розроблена Євроюстом база даних для зберігання та аналізу доказової інформації – «Core International Crimes Evidence Database». У ній можна зберігати цифрові підтвердження та дані щодо вчинених кримінальних правопорушень, зокрема фотографії, відео- й аудіозаписи, супутникові та дронові знімки, показання свідків і потерпілих, результати медичних, криміналістичних та військових досліджень, інформацію про окремі матеріальні докази тощо. Євроюст гарантує безпечне зберігання цих матеріалів відповідно до стандартів захисту особистих даних. Аналіз цих даних сприятиме покращенню координації національних і міжнародних розслідувань, усуненню проблем з паралельними розслідуваннями, стандартизації процесів пошуку та обробки доказів (відомостей), пов’язаних із певним кримінальним правопорушенням чи місцем події, а також виявленню недоліків у доказовій базі [343, с. 235–236].

Цифрові сліди вимагають новітніх підходів до їх збирання, зберігання, використання й дослідження в процесі доказування. Як стратегічний напрям у системі криміналістичної науки та правозастосовної практики розвиток цифрової криміналістики відбувається в різновекторній послідовності: від формування окремої наукової галузі в криміналістиці, з огляду на міжнародні стандарти, до застосування спеціальних знань під час роботи із цифровими слідами та проведення судових експертиз. Оскільки розслідування кримінальних правопорушень у сфері комп’ютерних технологій насичене великим обсягом електронних доказів, то аналіз цієї доказової інформації є ресурсомістким завданням для членів СКГ. Тож використання спеціальних знань під час проведення слідчих дій є запорукою ефективного розслідування кіберзлочинів.

Слушною є думка О. М. Дуфенюк щодо специфіки розслідування воєнних злочинів, з огляду на стрімкий розвиток цифрових технологій, що зумовлено: широкими можливостями користувачів смартфонів, інших засобів із функціями фото- та відеофіксації документувати воєнні злочини, транслювати події онлайн, поширювати без кордонів інформацію через мережу Інтернет, медіа тощо; можливостями моніторингу за різними об'єктами, встановлення їх геолокації, а також обробки даних за допомогою засобів кримінального аналізу та кіберрозвідки; цифровізацією криміналістичної та судово-експертної діяльності (застосування дронів, 3D-сканерів, мобільних лабораторій ДНК, спеціалізованого програмного забезпечення та лабораторних інноваційних засобів), що підвищують якість, точність і швидкість збирання доказової інформації; поступовою трансформацією моделі кримінального провадження від паперової до електронної форми доказування [352, с. 52–53].

Також члени особливої форми міжнародного співробітництва мають володіти фундаментальними знаннями у сфері цифрової криміналістики. Очевидно, що міжнародне співробітництво під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері кіберзлочинності має розробити спільну стратегію боротьби з кіберзагрозами, посилити організаційно-тактичні зусилля під час проведення слідчих дій з розслідування кіберзлочинів і запобігти використанню кіберпростору з кримінально протиправною метою.

Акцентуємо на криміналістичній характеристиці незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, зберігання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів або прекурсорів. До основних елементів належать: предмет кримінально протиправного посягання, спосіб вчинення кримінального правопорушення, обстановка вчинення кримінального правопорушення, особа кримінального правопорушника, особа потерпілого, слідова картина.

Передусім предметом кримінально протиправного посягання можуть бути наступні речовини та засоби: наркотичні засоби (речовини природні чи синтетичні, препарати, рослини, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних

речовин і прекурсорів відповідно до абз. 13 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 року № 60/95-ВР); 2) психотропні речовини (речовини природні чи синтетичні, препарати, природні матеріали, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідно до абз. 20 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 року № 60/95-ВР); 3) прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин (речовини, які використовують для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин) [237].

До обставин вчинення вищеокреслених кримінальних правопорушень віднесено наступні ситуації: 1) злочинці безпосередньо не знайомі один з одним і можуть проживати в різних населених пунктах чи країнах. Крім цього, слід ураховувати, що легалізація отриманих від незаконного обігу наркотиків коштів може відбуватися не в місці перебування збувальника, а в іншому місці (-ях); 2) злочинці комунікують між собою за допомогою різноманітних комп'ютерно-технічних засобів зв'язку та використовують спеціальні програми чи сервіси (зокрема телеграм-боти, електронну пошту, месенджери тощо); 3) збувальник і покупець не зустрічаються для передачі наркотиків та коштів «з рук у руки», а використовують електронні перекази, інші види безготівкових розрахунків і систему «закладок»; 4) до традиційної слідової картини додаються віртуальні (або «цифрові» чи «комп'ютерні») сліди [81, с. 24].

Відповідно до видів наркотичних засобів, виокремлюють способи виготовлення останніх, а саме: виготовлення наркотиків хімічним шляхом; виготовлення наркотиків незаконним шляхом за допомогою витягу їх із препаратів медичної групи; виготовлення наркотичних засобів із культур, які незаконно вирощені та з яких можливе виготовлення заборонених наркотичних засобів (зокрема із сортів маку та коноплі) [68, с. 7–8]. Інші способи вчинення кримінальних правопорушень прямо передбачені кримінальним законодавством (перевезення, зберігання, збут тощо).

Щодо особи кримінального правопорушника як елементу криміналістичної характеристики окресленого кримінального правопорушення зазначимо, що особами, які розповсюджують наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги або прекурсори, є наркомани або ті особи, що раніше були наркоманами. Здебільшого їх місцем проживання є «наркотизовані» міські райони міста. Крізь призму гендерної характеристики особи кримінального правопорушника цієї категорії кримінальних проваджень слід констатувати, що переважно це особи чоловічої статі, хоча часто бувають і жінки. Також ці особи мають неповну середню або середню освіту [69, с. 74].

Створення спеціального інтернет-ресурсу для збуту наркотиків притаманне організованим злочинним групам, до складу яких входять спеціалісти в галузі комп'ютерних технологій, які безпосередньо виконують роботу й відповідають за розміщення контенту, забезпечують інформаційну безпеку та здійснюють технічну підтримку роботи сайту тощо [81, с. 25]. До слідової картини наркозлочинів слід віднести можливу наявність матеріальних й ідеальних слідів. Розглядаючи цей вид кримінальних правопорушень, пріоритетним елементом криміналістичної характеристики визначаємо транснаціональний зв'язок, оскільки кримінально протиправні діяння перетинають межі кордону однієї держави, а особа кримінального правопорушника характеризується приналежністю до організованих злочинних груп, до яких входять представники іноземних країн.

Наступною розглянемо криміналістичну характеристику торгівлі людьми. Цей вид кримінальних правопорушень має міжнародні ознаки, тож слід застосовувати практику створення ССГ для їх розслідування.

Визначення торгівлі людьми передбачено Протоколом про попередження торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, який доповнює Конвенцію ООН про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю: «Торгівля людьми – здійснення з метою експлуатації вербування, перевезення, передачі, приховування чи отримання людей шляхом погрози силою або її застосування чи інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою чи вразливістю

стану або шляхом підкупу у вигляді платежів чи вигод для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу» [244].

Розслідування фактів торгівлі людьми в межах взаємодії правоохоронних структур на міжнародному рівні є доволі специфічним і з криміналістичної позиції. Оскільки розслідування кримінальних проваджень про торгівлю людьми потребує виконання масштабного обсягу ОРЗ і слідчих дій, а також ефективного співробітництва з правоохоронними органами інших країн, уже на початковому етапі необхідно вирішувати питання про створення ССГ із залученням до їх складу достатньої кількості слідчих та оперативних працівників [22, с. 90].

Своєю чергою В. В. Пясковський визначив криміналістичну характеристику торгівлі людьми як продукт наукового аналізу й узагальнення емпіричного матеріалу, який вміщує систему відомостей, взаємозв'язків, що структурно розподілені на чотири блоки й знаходяться в кореляційному зв'язку між собою. До елементів цієї характеристики науковець відніс спосіб вчинення кримінального правопорушення, слідову картину, особу злочинця та особу потерпілого [253, с. 20]. Також слід ураховувати обстановку вчинення торгівлі людьми, яка має значущість для встановлення обставин кримінального провадження.

Для способу вчинення торгівлі людьми характерна стадійність. Виокремлюють наступні стадії торгівлі людьми: підшукання потерпілої особи, знарядь, інструментів і засобів майбутньої операції, досягнення домовленості з контрагентами злочинної угоди про переміщення потерпілої особи й оплату її вартості; умовляння чи примушення потерпілої особи до вчинення певних дій або ухилення від їх вчинення з метою полегшення вчинення кримінального правопорушення; фізичне пересування потерпілої особи до замовника за чітко встановленим маршрутом в умовах максимальної конспірації; експлуатація потерпілої особи, що є здебільшого найтривалішою та має низку способів використання, придушення опору потерпілої особи, забезпечення контролю за її поведінкою. На кожній з цих стадій особи правопорушників вдаються до різних способів, які є відмінними між собою за характеристикою, ступенем криміналізації та тривалістю [71, с. 9].

Також осіб-потерпілих поділяють на: осіб, які випадково стали потерпілими від кримінального правопорушення і своєю поведінкою не провокували вчинення щодо них злочинних дій; осіб, які були за їх добровільною згодою залучені до надання сексуальних послуг, які є «живим товаром», не вважаючи себе постраждалими від кримінального правопорушення; осіб, які виявили провокативну поведінку і своїм способом життя, інтересами, поведінкою привертають до себе увагу осіб кримінальних правопорушників, що займаються торгівлею людьми [183, с. 20–21].

Обстановка вчинення торгівлі людьми передбачає як конкретне місце вербування, транспортування та експлуатації потерпілого, так і країну, на території і під юрисдикцією якої було вчинено кримінальне правопорушення. Місцями вербування жертв найчастіше є торгівельні центри, кафе та ресторани. Система типових ознак особи кримінального правопорушника охоплює дані демографічного характеру, деякі моральні риси і психологічні особливості. Окремого дослідження також потребують характерні ознаки злочинних груп, які вчиняють відповідні кримінальні правопорушення [133, с. 109].

До слідової картини відносимо документи (договори, проїзні документи, паспорти тощо); ідеальні сліди (відображення в пам’яті свідків-очевидців, щодо яких здійснювали допит під час розслідування кримінального правопорушення); речові докази (мобільні засоби зв’язку); цифрові сліди (застосунки та програми, електронні документи тощо).

Криміналістичну характеристику торгівлі людьми, яку розслідують ССГ, слід доповнити міжнародним елементом, оскільки межі вчинення цього кримінального правопорушення виходять за кордон держави, порушують інтереси декількох країн, охоплюють широкий спектр процесуальних дій, які без взаємодії та співпраці компетентних органів держав здійснити неможливо. Модернізована підготовка поліцейських, залучених до запобігання торгівлі людьми, охоплює лекції, структуровану взаємодію та симуляції, що можуть допомогти забезпечити доброчесність правоохоронних органів і покращити співпрацю між усіма зацікавленими сторонами [20, с. 24].

Крім цього, актуальності набувають питання розроблення методики розслідування воєнних злочинів. Завданням воєнної криміналістики є формування та застосування системи засобів, методів, прийомів і заходів криміналістичного забезпечення протидії вчиненню воєнних злочинів та військових кримінальних правопорушень [384, с. 20]. Ця наука має комплексний характер, а тому теоретико-методологічний підхід поєднує кримінальну правову доктрину з криміналістичним забезпеченням.

Аналіз норм міжнародного гуманітарного права, слідчо-судової практики надає можливість визначити наступні групи типових способів вчинення воєнних злочинів залежно від об'єктів злочинних посягань: щодо цивільного населення; щодо використання бойової техніки та боєприпасів; щодо військовополонених; щодо захисту навколишнього природного середовища; щодо охорони культурних цінностей. Своєю чергою способи щодо цивільного населення поділяють на дві підгрупи. До першої віднесено ті способи, дія яких спрямована не на одну особу, а на невизначене коло осіб. До цих способів належать: напад на місцевості, яка не обороняється; вогневе ураження населених пунктів й окремих будівель (за умови, якщо їх не використовують з воєнною метою); руйнування, які не спричинені військовою необхідністю; напади на медичні формування та санітарно-транспортні засоби, які мають належні розпізнавальні емблеми (знаки) і сигнали. Друга підгрупа охоплює способи, що спрямовані на конкретних осіб (наприклад, під час розслідування вбивств, зґвалтувань, умисного завдання тілесних ушкоджень, грабежів, примусового переміщення на територію держави-окупанта, незаконного арешту тощо) [129, с. 208–210].

Типовими способами вчинення воєнних злочинів щодо використання бойової техніки та боєприпасів є застосування зброї, яка однаково вражає військові й цивільні об'єкти і здатна завдати страждань (зокрема, розривні кулі та кулі, що легко розвертаються або сплющуються в тілі людини; отруйні речовини та сильнодіючі отруйні речовини; бактеріологічна (біологічна) і токсична зброя). Здебільшого до способів вчинення воєнних злочинів щодо військовополонених належать вбивства, жорстоке поводження з полоненими, умисне завдання тілесних

ушкоджень (зокрема ампутація кінцівок, тортури). Щодо захисту навколишнього природного середовища розрізняють наступні способи: захоплення (або здійснення атак) атомних електростанцій та інших об'єктів, знищення яких може спричинити витік небезпечних речовин. Також до способів порушень законів і звичаїв війни щодо охорони культурних цінностей відносять: пошкодження або руйнування будівель, які є історичними пам'ятками, культурною чи духовною спадщиною [129, с. 208–210]. Крім цього, слід акцентувати на тому, що способи порушень законів і звичаїв війни характерні на всіх стадіях вчинення злочину (підготовки, вчинення, приховання).

Розслідування воєнних злочинів спонукає до широкого спектру завдань, які постають перед криміналістичною наукою. Під час воєнних дій застосовують не лише вогнепальну стрілецьку зброю, а й усі види сучасного озброєння (наприклад, міномети, кулемети, гранатомети, артилерійські та ракетні установки). Крім цього, використовують різноманітні засоби доставляння снарядів, ракет, вибухових пристроїв, зокрема авіація, морські судна, безпілотні літальні апарати, танки тощо. Застосування зазначених видів озброєння спричиняють специфічні наслідки у вигляді зруйнованих житлових будинків, промислових, транспортних, енергетичних споруд, навчальних лікувальних закладів тощо. Своєю чергою постають завдання, пов'язані з вивченням сучасного військового озброєння, його технічних характеристик, слідової картини й наслідків застосування, які зумовлюють розширення положень криміналістичної техніки, необхідність використання спеціальних знань, насамперед у судово-експертних дослідженнях. Тож особливості повинні бути відображені як у криміналістичній тактиці, насамперед під час огляду місця події, та об'єктів, які там знаходяться: трупів, зруйнованих будинків і споруд, уламків зброї тощо, так і в розробленні нових методик розслідування, зокрема тих, що стосуються кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку [281, с. 36].

Нині в умовах дії воєнного стану правильне тлумачення кримінально-правових норм та їх практична значущість під час розслідування воєнних злочинів є вкрай важливими. Розслідування кримінальних правопорушень, зокрема проти

миру, безпеки людства й міжнародного правопорядку, потребують напрацювання нової методики під час проведення слідчих дій.

Поняття воєнних злочинів визначено в нормативно-правових положеннях міжнародного законодавства, передусім у статуті Нюрнберзького міжнародного трибуналу, у ст. 8 Римського статуту МКС [255], а також відповідно до Гаазьких і Женевських конвенцій та додаткових протоколів до них [80]. Відповідно до ч. 1 ст. 438 КК України до інтерпретації воєнних злочинів віднесено «жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, незаконне переміщення або депортація дитини, невиправдана затримка репатріації дитини, вербування або використання дитини для участі в збройному конфлікті, воєнних (бойових) діях, інші порушення законів і звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, а також віддання наказу про вчинення таких дій» [163].

Слушною є думка В. В. Тіщенка про те, що воєнні злочини об'єднані характером, забороненими способами та засобами ведення дій, які порушують закони та звичаї війни, наприклад, вбивства, катування, руйнування міст і сіл, окремих цивільних та гуманітарних об'єктів, не виправдане воєнною необхідністю, тощо [281, с. 37].

Слід здійснити криміналістичну класифікацію воєнних злочинів за подвійним критерієм, який поєднує врахування криміналістичних і кримінально-правових ознак виокремленої категорії злочинів [36, с. 278].

Слушною є позиція О. В. Пчеліної та В. Б. Пчеліна, які пропонують здійснити криміналістичну класифікацію воєнних злочинів за подвійним критерієм з метою врахування кримінально-правових і криміналістичних ознак, а саме: 1) за способом вчинення: воєнні злочини, пов'язані з незаконним позбавленням волі; воєнні злочини, пов'язані з катуванням осіб чи іншим нелюдським поводженням; воєнні злочини, пов'язані зі знищенням/привласненням майна тощо; 2) за предметом посягання: воєнні злочини, які пов'язані з нападом на цивільні об'єкти; воєнні

злочини, що пов'язані з нападом на госпіталі й місця зосередження хворих і поранених; воєнні злочини, які пов'язані з нападом на об'єкти, задіяні в наданні гуманітарної допомоги (місії) щодо підтримання миру; 3) залежно від особи потерпілого: воєнні злочини проти військовослужбовців; воєнні злочини проти цивільного населення; воєнні злочини проти суб'єктів, задіяних у наданні гуманітарної допомоги (місії) щодо підтримання миру [250, с. 337].

Крім цього, в умовах глобальних воєнних загроз і трансформації злочинності в період дії воєнного стану значущості набуває використання сучасних криміналістичних знань щодо вирішення важливих завдань, що постають перед правоохоронними органами.

Насамперед у кримінальних провадженнях за фактами вчинення воєнних злочинів криміналістичні знання можуть бути використані в наступних напрямах: для планування розслідування воєнних злочинів, висунення версій, оцінки слідчих ситуацій та прийняття рішень щодо методики розслідування; застосування сил, засобів, залучення спеціалістів певних галузей; забезпечення діяльності ССГ; для ефективного проведення окремих слідчих (розшукових) дій та застосування техніко-криміналістичних засобів збирання доказової інформації. Розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень на початковому етапі охоплює декілька складників: фазу допитів (свідків, потерпілих); фазу оглядів (огляди місцевості, будівель і споруд, трупів, речових доказів); фазу експертиз (ідентифікаційних, класифікаційних, ситуаційних, діагностичних) [19, с. 156].

Також доцільно акцентувати на рекомендації В. М. Шевчука щодо актуалізації військово-польової криміналістики як нового наукового напряму в криміналістичній доктрині [321, с. 44].

Слушною є думка О. М. Дуфенюк, яка запропонувала ситуаційний підхід до розроблення окремих спеціалізованих методик розслідування кожного з підвидів воєнних злочинів. Окремі підвидові методики класифіковано за наступними критеріями: 1) залежно від категорії осіб, щодо яких здійснено напад: методика розслідування воєнних злочинів, вчинених щодо цивільного населення; методика розслідування воєнних злочинів щодо військовополонених; методика розслідування

воєнних злочинів, учинених щодо іноземців; методика розслідування воєнних злочинів, вчинених щодо осіб, які задіяні в наданні гуманітарної допомоги, місії з підтримки миру відповідно до Статуту ООН тощо; 2) залежно від об'єкта, на який безпосередньо вчинено напад: методика розслідування завдання ударів на приватні домогосподарства; методика розслідування завдання ударів на багатоквартирні будинки; методика розслідування завдання ударів на об'єкти цивільної інфраструктури, об'єкти культурної спадщини, інженерні споруди, автошляхи, залізничні вузли, транспорт тощо; 3) залежно від засобів, за допомогою яких вчинено напад: методика розслідування завдання ударів ракетами; методика розслідування завдання ударів з використанням касетних, фосфорних боєприпасів; методика розслідування завдання ударів з використанням отрути, отруйної зброї, задушливих газів, аналогічних речовин тощо; 4) залежно від способу протиправних дій щодо особи (осіб): методика розслідування насильницьких воєнних злочинів (вбивства, катування, тілесні ушкодження, зґвалтування); методика розслідування майнових воєнних злочинів (умисне знищення, пошкодження майна, привласнення майна); методика розслідування примусового переміщення осіб (депортація, переміщення на територію держави-агресора); методика розслідування примушування громадян протилежної сторони до участі у воєнних діях проти їх власної держави; методика розслідування використання голоду як методу ведення війни, завдання фізичних страждань через блокаду населених пунктів, перешкоджання доступу до базових потреб для виживання (вода, їжа, ліки тощо), гуманітарних вантажів, можливості евакуації тощо; 5) залежно від територіальної ознаки: методика розслідування воєнних злочинів на території, підконтрольній українській владі, де не було окупації; методика розслідування воєнних злочинів на території, підконтрольній українській владі, де була окупація (деокуповані території); воєнні злочини, вчинені на не підконтрольній українській владі території до моменту повернення ефективного контролю, їх розслідувати в повному обсязі не можуть, тому теоретично виокремлення цієї підвидової методики можливе, однак її практична значущість доволі обмежена; 6) залежно від норм Особливої частини КК України: методика розслідування порушення законів і звичаїв війни; методика

розслідування застосування зброї масового знищення; методика розслідування розроблення, виробництва, придбання, зберігання, збуту, транспортування зброї масового знищення; методика розслідування екоциду; методика розслідування незаконного використання символіки тощо [88, с. 51–52].

Повертаючись до питання особи потерпілого як елементу криміналістичної характеристики воєнних злочинів, слід урахувати категорії осіб, які перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права.

Розглянемо методичні рекомендації «Стандарти розслідування воєнних злочинів», розроблені на основі синергії знань національних і міжнародних експертів, із залученням досвіду спеціалізованого Департаменту Офісу Генерального прокурора. Відповідно до Стандартів, «воєнні злочини проти особи та проти власності осіб завжди вчиняють проти осіб, які перебувають під захистом МГП». Тож акцентуємо на деяких запропонованих категоріях осіб: 1) комбатанти hors de combat, тобто поранені, хворі або такі, що зазнали корабельної аварії та припинили участь чи не брали участь у військових діях, щодо яких положеннями ЖК(I), ЖК(II), ДПІ передбачено захист; 2) військовополонені – комбатанти, які потрапили під владу супротивника, зокрема склали зброю й здалися чи були захоплені в полон супротивником (ЖК(III), ДПІ); 3) цивільні особи (ЖК(IV)); 4) медичний та духовний персонал збройних сил (ст. 15 ДПІ), тобто особи, які не є комбатантами (ст. 43(2) ДПІ), але через потрапляння під владу противника можуть бути затримані та в цьому разі користуватися всіма правами й пільгами військовополонених (ст. 33 ЖК(III)); 5) персонал організацій цивільної оборони (ст. 51-67 ДПІ); 6) персонал, призначений для захисту культурних цінностей (ст. 15 Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року) та ін. [267, с. 15–16].

Тож можна передбачити криміналістичну характеристику воєнних злочинів, що має традиційні елементи: предмет злочинного посягання, спосіб вчинення, обстановку вчинення, особу потерпілого, особу кримінального правопорушника, слідову картину. Також слід ураховувати міжнародний зв’язок, що має бути відображено як додатковий елемент криміналістичної характеристики.

Необхідно зважати на транснаціональні зв’язки між окремими елементами криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, що обумовлюють їх зміст і визначають особливості їх розслідування ССГ (слідчі НПУ – 89,0 %, прокурори – 90,6 %, детективи НАБУ – 70,9 %) (додатки А, Б).

Отже, в умовах дії воєнного стану в нашій державі перед криміналістикою постають нові завдання, змінюється парадигма окресленої науки в міжнародному просторі, що своєю чергою впливає на специфіку застосування криміналістичних знань. Прагматична категорія криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень спонукає розглядати її як один із ключових елементів криміналістичної методики розслідування будь-якого виду (групи) кримінальних правопорушень. Завдяки криміналістичній характеристиці транснаціональних кримінальних правопорушень ССГ вдасться розробити ефективну методику розслідування, побудувати версії та скласти алгоритм розслідування, визначити напрями та форми взаємодії компетентних органів зацікавлених держав під час розслідування, сформувати офіційний запит про міжнародну правову допомогу, з огляду на всі особливості кримінальних правопорушень певної категорії. Зауважимо, що з’ясувати зміст елементів криміналістичної характеристики без застосування допомоги іноземних партнерів неможливо.

З огляду на вищезазначене, криміналістична характеристика кримінальних правопорушень, які розслідують ССГ, – це система криміналістичних ознак вчиненого кримінального правопорушення, які є взаємозалежними й динамічними, відображають об’єктивну інформацію про спосіб вчинення кримінального правопорушення, обстановку його вчинення (місце, час, умови й інші обставини); знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення; предмет посягання; особу потерпілого; особу кримінального правопорушника; слідову картину; транснаціональні зв’язки між окремими елементами криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, що обумовлює їх зміст і визначає особливості розслідування. Слід ураховувати, що розслідування кримінальних правопорушень безпосередньо залежить від уміння ССГ визначати криміналістичну

характеристику певних кримінально протиправних діянь. Цей криміналістичний підхід дасть змогу якнайшвидше досягти мети розслідування.

Доведено, що особа кримінального правопорушника є ключовим елементом під час формування криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, що розслідує ССГ. На підставі проведених емпіричних досліджень особа кримінального правопорушника класифікована за наступними підставами:

1) за вчиненим видом кримінального правопорушення: умисне вбивство (ст. 115 КК України) (3,0 %); катування (ст. 127 КК України) (3,0 %); торгівля людьми (ст. 149 КК України) (15,2 %); шахрайство (ст. 190 КК України) (12,1 %); легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України) (6,1 %); створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255 КК України) (12,1 %); терористичний акт (ст. 258 КК України) (3,0 %); перетинання державного кордону України з терористичною метою (ст. 258-6 КК України) (9,1 %); контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК України) (9,1 %); несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж (ст. 361 КК України) (9,1 %); воєнні злочини (ст. 438 КК України) (18,2 %);

2) за часом перебування в державі: постійно проживає в державі (12,1 %); протягом тривалого часу перебуває в державі (24,2 %); короткочасно перебуває в державі (63,6 %);

3) відповідно до громадянства: іноземний громадянин (39,4 %); особа без громадянства (6,1 %); громадянин держави (54,5 %);

4) за метою перебування особи на території іншої держави: особа, яка прибула на територію іншої держави, у зв’язку зі службовими справами (21,2 %); особа, яка прибула на територію іншої держави, у зв’язку з бізнесовими інтересами (9,1 %); особа, яка прибула на територію іншої держави з особистих намірів (24,2 %); особа, яка прямує транзитом (45,5 %);

5) особа перебуває в міжнародному розшуку за вчинення кримінального правопорушення: так (63,6 %); ні (36,4 %);

6) кримінальне правопорушення було вчинено в складі: групою осіб (15,2 %); групою осіб за попередньою змовою (9,1 %); організованою групою (45,4 %); злочинною організацією (30,3 %);

7) особа як співучасник: виконавець (співвиконавець) (54,5 %); організатор (30,3 %); підбурювач (9,1 %); пособник (6,1 %).

Загальну характеристику доповнюють соціально-демографічні відомості осіб кримінальних правопорушників: переважна більшість кримінальних правопорушень вчинена особами чоловічої статі – 84,8 %; типовий вік кримінальних правопорушників – від 29 до 38 років (84,8 %); наявна судимість – 30,3 % (додатки В, Г).

Висновки до розділу 1

1. Схарактеризовано стан наукового дослідження проблематики розслідування кримінальних правопорушень ССГ з акцентом на проблемі нерозробленості питання організації та діяльності такої форми міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні, як ССГ.

2. Сформульовано визначення поняття спільної слідчої групи як форми організації досудового розслідування у вигляді групи, до складу якої входять представники компетентних органів України й іноземних держав, рішення про створення якої приймає Офіс Генерального прокурора за запитом слідчого органу досудового розслідування України, прокурора України та компетентних органів іноземних держав, яка на підставі угоди взаємодіє з компетентними органами іноземних держав з метою досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або за умови порушення інтересів іноземних держав.

Висвітлено завдання ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень, а саме в контексті: попередження, розкриття визначених видів

кримінальних правопорушень; забезпечення збереження доказової бази за кордоном; проведення процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів на територіях іноземних держав для встановлення, затримання й передачі правопорушників; встановлення розширеного переліку обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні; дослідження всіх обставин кримінального правопорушення, перевірки слідчих версій, а також мінімізації наслідків вчинення транснаціональних кримінально протиправних діянь.

Виокремлено засади створення ССГ у кримінальному провадженні: врахування виду кримінального правопорушення; визначення правової основи та підстав взаємодії; складання узгодженого плану дій членів/відряджених членів й інших суб'єктів взаємодії; підписання та виконання угоди; складення плану розслідування кримінального правопорушення тощо.

3. Окреслено систему правових засад розслідування кримінальних правопорушень ССГ, яка охоплює міжнародне та національне законодавство (міжнародні договори, інші міжнародні нормативно-правові акти, угоди про міжнародне співробітництво в кримінальному провадженні, національне законодавство держав – сторін ССГ). Крізь призму криміналістичної науки розслідування кримінальних правопорушень ССГ здійснюють неповно, недеталізовано й без належної процедури формування складу ССГ та порядку їх взаємодії з іншими суб'єктами (слідчі НПУ – 71,2 %, прокурори – 79,2 %, детективи НАБУ – 70,9 %) (додатки А, Б).

Сформовано основні положення проєкту Інструкції з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень, де враховано: підстави створення ССГ, її склад, завдання, підслідність; організацію роботи ССГ відповідно до норм міжнародного й національного законодавства; організацію вирішення питань службової діяльності; планування та реалізацію плану розслідування кримінальних правопорушень; забезпечення аналітичної та методичної діяльності тощо.

4. Виокремлено типову криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, які розслідує ССГ, визначено її основні елементи, а саме: спосіб

вчинення кримінального правопорушення; предмет посягання; обстановку вчинення (місце, час, умови й інші типові обставини); слідову картину; особу потерпілого; особу кримінального правопорушника. Ураховано кореляційні зв’язки між елементами криміналістичної характеристики, які мають транснаціональний характер.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СПІЛЬНИМИ СЛІДЧИМИ ГРУПАМИ

2.1. Типові слідчі ситуації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами й алгоритми їх вирішення

Для розроблення концептуальних основ формування окремої криміналістичної методики важливою є потреба з'ясувати перелік елементів, що належать до її структури. Зокрема, криміналістична методика охоплює наступні елементи: 1) криміналістична характеристика кримінального правопорушення; 2) обставини, що підлягають з'ясуванню; 3) особливості виявлення ознак кримінального правопорушення та початку кримінального провадження; 4) типові слідчі ситуації та слідчі версії початкового етапу розслідування і програма дій слідчого щодо їх розв'язання та перевірки; 5) типові слідчі ситуації та слідчі версії наступного етапу розслідування та програма дій слідчого щодо їх розв'язання; 6) організація і планування розслідування, взаємодія слідчого з іншими суб'єктами кримінального провадження; 7) особливості тактики провадження окремих СРД, НСРД, забезпечувальних заходів і тактичних комплексів (тактичних комбінацій, тактичних операцій); 8) заходи криміналістичної профілактики окремих видів і груп кримінальних правопорушень [324, с. 258–259].

Крім цього, методико-криміналістичне забезпечення слідчої діяльності має за основу спеціальні завдання методики, з-поміж яких: а) вивчення (з криміналістичної позиції) кримінального правопорушення та кримінально протиправної діяльності; б) вивчення й узагальнення ефективного досвіду розслідування кримінальних правопорушень і запобігання їм; в) установлення загальних закономірностей організації та здійснення розслідування кримінально протиправних діянь; г) розроблення науково обґрунтованих методичних рекомендацій з організації та

здійснення розслідування, а також запобігання кримінальним правопорушенням [139, с. 571].

Зауважимо, що формування криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень ССГ є визначальним орієнтиром для слідчого, прокурора, спеціаліста-криміналіста та інших їх учасників кримінального процесу в контексті встановлення типової моделі їхньої діяльності під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. З огляду на це, під час формування методик розслідування кримінальних правопорушень ССГ необхідно враховувати принцип періодизації такого розслідування, оскільки: 1) для початкового та подальшого етапів розслідування характерною є система завдань, яку необхідно відображати під час формування методики розслідування; 2) залежно від системи завдань для кожного з етапів розслідування характерними є певні алгоритми виконання цих завдань шляхом комбінування відповідних СРД і НСРД; 3) етапи розслідування вирізняються особливістю та інтенсивністю взаємодії між слідчим й іншими учасниками кримінального провадження [139, с. 571].

Методика розслідування кримінальних правопорушень ССГ є необхідним складником науки криміналістики, що сприяє розвитку теорії, методології та систематизує наукові праці вчених для створення ефективних рекомендацій з організації розслідування різних видів кримінальних правопорушень [38, с. 152]. Діяльність ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень формується на основі наукових досліджень і практичної реалізації міжнародних стандартів у національному законодавстві у сфері міжнародного співробітництва [395, с. 61].

З огляду на прогресивний напрям розвитку науки криміналістики, вбачаємо необхідність розроблення окремої криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень ССГ, що є перспективним у сучасних реаліях боротьби з кримінальними виявами транснаціонального характеру.

На думку В. К. Весельського, слідча ситуація хоча й реалізується в криміналістичній методиці, проте обумовлює тактику окремих слідчих дій [53, с. 195]. В. А. Журавель акцентує на тлумаченні типової слідчої ситуації як наукової абстракції, що ґрунтується на апріорних знаннях, а також є результатом

узагальнення та аналізу емпіричного матеріалу щодо стану розслідування кримінальних правопорушень на всіх його етапах [102, с. 106]. Слушною є думка В. М. Шевчука, який визначає типові слідчі ситуації як ситуації, перед якими постає слідчий на початковому чи наступному етапах розслідування кримінальних правопорушень, з огляду на повноту вихідних даних. Типізація слідчих ситуацій безпосередньо залежить від ставлення підозрюваного до повідомлення про підозру [323, с. 126].

На переконання С. С. Чернявського, типова слідча ситуація – це інформаційна модель із найважливішими властивостями й ознаками розслідування в кримінальних провадженнях щодо злочинів певної категорії [306, с. 405].

Автори монографії «Теоретичні та праксеологічні засади розслідування кримінальних правопорушень у кіберпросторі» (Ю. О. Виходець, В. Г. Дрозд, М. М. Єфімов, В. Б. Коба, І. О. Луговий, Н. В. Павлова, К. О. Чаплинський) пропонують власне визначення типової слідчої ситуації. Науковці зазначили, що це сформована на підставі аналізу практики досудового розслідування певної категорії кримінальних правопорушень інформаційна модель з найбільш значущими властивостями й ознаками визначеної категорії протиправних діянь [275, с. 90].

Слідча ситуація має динамічний процес, оскільки не є сталою та змінюється з огляду на отримання нової інформації, доказів і будь-яких даних кримінального провадження. Ці зміни можуть впливати на розслідування кримінальних правопорушень як позитивно, так і негативно, тож слідча ситуація може набувати як сприятливого, так і несприятливого характеру, залежно від обсягу доступної доказової бази [256, с. 28–29].

На думку Р. С. Степанюка, слідчі ситуації слід класифікувати відповідно до умов виокремлення інформації про найважливіші елементи, зокрема поділяючи їх на дві групи, а саме: 1) інформація, що об’єднує відомості про окремі обставини злочинної діяльності (особу, яка вчинила злочин, сліди злочину, спосіб, предмет посягання й розмір шкоди, заподіяної внаслідок вчинення злочину, зв’язки з іншими злочинами); 2) інформація про найсуттєвіші обставини розслідування (стан

доказової бази, поведінку підозрюваних та інших учасників розслідування) [270, с. 111–112].

Інформація про кримінальне правопорушення є основою для формування тактичних завдань, слідчих версій та планування дій слідчих й оперативних працівників. Слід акцентувати на тому, що слідча ситуація має динамічну структуру, яка здатна змінюватися залежно від нових обставин, доказів, рішень і непередбачуваних подій [188, с. 266].

Особливої значущості набуває аналіз слідчих ситуацій на початкових стадіях розслідування кримінальних правопорушень, оскільки таким чином формується стратегія розслідування. Важливою є оцінка слідчих ситуацій, коли накопичена інформація дає змогу скоригувати й деталізувати алгоритм розслідування кримінальних правопорушень ССГ, обрати тактику подальших слідчих дій.

Результатом оцінки слідчої ситуації може стати прийняття аргументованих рішень щодо вибору найдоцільніших тактичних і методичних підходів. У цьому процесі значущими є наукові підходи до класифікації слідчих ситуацій. Зокрема, останні поділяють на прості, складні, проблемні, сприятливі й несприятливі. Ці характеристики безпосередньо впливають на формування алгоритмів розслідування окремих видів кримінальних правопорушень. Своєю чергою методика розслідування кримінальних правопорушень керується принципом ситуативності, що передбачає логічну послідовність від ідентифікації типової слідчої ситуації до формування системи версій, завдань, вибору оптимальної тактики дій, організації слідчих дій та ОРЗ, а також прогнозування подальшої ситуації, з огляду на результати, які очікують [188, с. 267].

Ситуативний підхід дає змогу: 1) визначати обставини й умови, які утворюють конкретну ситуацію, тобто вихідні дані та контекст; 2) типізувати ситуації, що допомагає узагальнити досвід і розробити універсальні рішення для певних видів ситуацій; 3) сформувати практично спрямовані криміналістичні рекомендації та орієнтовні алгоритми дій для вирішення типових ситуацій. Завдяки цьому уповноважені особи можуть скласти чіткий план дій [197, с. 57].

Слушною видається думка В. В. Тіщенка, який вважає, що розслідування кримінальних правопорушень вирізняється системністю, чіткою структурою (суб'єктами розслідування з відповідними повноваженнями, що випливають із законів і підзаконних актів, метою, об'єктом, предметом доказування, методами і прийомами, процесуальними засобами, обстановкою та результатом), правовим і криміналістичним забезпеченням слідчої діяльності. Цей організаційно-управлінський аспект розслідування кримінальних правопорушень у теоретичних положеннях криміналістичної методики доцільно відображати в методичних рекомендаціях за допомогою технологічного підходу, який дає змогу розглядати діяльність з розслідування як систему дій і заходів, що виконують відповідно до програми розслідування з поетапного й послідовного виконання стратегічних і тактичних завдань. Ця технологія розслідування вирізняється динамічністю змісту й залежністю від слідчих ситуацій, які в окремих методиках розслідування типізують. Завдяки цьому можна побудувати програму, алгоритми виконання поставлених завдань і перевірки версій на певному етапі розслідування [282, с. 95].

Керуючись принципом систематизації типових слідчих ситуацій, можна виокремити більшу кількість слідчих версій для розслідування кримінального правопорушення, а також пришвидшить проведення СРД в розумні строки, що сприятиме якісному й оперативному реагуванню працівників Національної поліції України на факт вчинення кримінального правопорушення [134, с. 234].

Виокремлюють типові ситуації для різних етапів розслідування, а саме: 1) вихідні ситуації, які склалися на початковому етапі кримінального провадження; 2) проміжні ситуації, які виникають у процесі виконання початкових завдань; 3) фінальні, які складаються на завершальному етапі. Кожна конкретна слідча ситуація формується на основі криміналістично значущої інформації, отриманої на певному етапі розслідування кримінального правопорушення. Цей підхід сприяє адаптації дій слідчого до етапу розслідування, дає змогу ефективніше використовувати наявні ресурси в слідчій діяльності [188, с. 267].

Класифікація слідчих ситуацій має залежати від одного або кількох чинників, формуючи методичну чіткість і структурованість. Водночас типологія може

охоплювати широкий спектр чинників – психологічних, суб'єктивних, матеріальних, тому цей підхід ускладнює можливість чіткого розмежування слідчих ситуацій, а іноді навіть унеможливлює ефективну типізацію [188, с. 267].

Під час розслідування фінансування тероризму на початковому етапі виокремлюють наступні слідчі ситуації: прості та складні, залежно від кількості учасників, способів вчинення злочину, обсягу й доступності доказів; очевидні та неочевидні, з огляду на ступінь відкритості й очевидності протиправних дій, передбачуваності та можливості документування їхніх наслідків і швидкості встановлення предмета доказування; сприятливі й несприятливі, залежно від обсягу та якості наявної інформації, можливості швидкого отримання інформації, яка може мати доказову значущість, здійснення необхідних СРД тощо. Ситуативний підхід до розслідування фінансування тероризму забезпечує баланс між гнучкістю тактики й чіткістю стратегічних орієнтирів, що сприяють підвищенню рівня ефективності слідчої діяльності та зміцненню національної безпеки [188, с. 271].

Слушно стверджує В. Ю. Шепітько, що метою алгоритмізації слідчої діяльності є оптимізація, підвищення об'єктивності й ефективності отриманих результатів, скорочення строків розслідування та створення реальних передумов, спрямованих на розроблення автоматизованих систем обробки й оцінювання отриманої інформації, прийняття рішень у певних типових ситуаціях. Крім цього, для побудови алгоритму управління будь-яким процесом, передусім – розслідуванням, необхідно керуватися не лише алгоритмом, який описує покроковий процес виконання дій, а й алгоритмом визначення оптимального рішення та параметрів управління [328, с. 116].

Криміналістичні алгоритми – це система приписів (правил) слідчого, побудована в оптимальній послідовності відповідно до пріоритетів, сформована на впровадженні оптимальних варіантів виконання завдань, що склалися на момент розслідування [72, с. 146–147]. Також класифікують типові криміналістичні ситуації розслідування незаконного обігу зброї відповідно до наступних компонентів: 1) етап розслідування злочину; 2) наявність інформації про предмет злочину; 3) наявність інформації про особу злочинця; 4) позиція підозрюваного; 5) повнота відомостей

про обставини вчинення злочину [330, с. 71]. В. В. Тіщенко зауважує, що початковий етап розслідування злочинів є важливим і складним, адже має проблемно-ситуаційний та евристичний характер [280, с. 339]. Інформація про типові слідчі ситуації здебільшого є результатом узагальнення практики розслідування певного виду кримінальних правопорушень. Так вважає й С. С. Чернявський, який убачає в типовій слідчій ситуації інформаційну модель з визначальними властивостями й ознаками процесу розслідування в кримінальних провадженнях щодо злочинів певної категорії [306, с. 405].

Також одним зі способів запровадження новітніх технологій під час організації та планування розслідування кримінальних правопорушень є використання обліків й автоматизованих інформаційних систем. У цей спосіб формується програмна алгоритмізація, що охоплює графічну (схематичну) візуалізацію подій про кримінальні правопорушення, які розслідують ССГ. Завдяки цьому використанню обліків й автоматизованих інформаційних систем можливо полегшити кримінальний аналіз розслідування окремих видів кримінальних правопорушень ССГ.

Слід ураховувати, що алгоритми дій з розслідування кримінальних правопорушень ССГ обов’язково формуються відповідно до типових слідчих ситуацій, поставленої мети, завдань, сукупності обставин, які мають значущість для розслідування, тактичних ризиків тощо, а також мають рекомендаційний характер.

З огляду на вивчення слідчої діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ, можна виокремити слідчі ситуації, які виникають на початковому етапі розслідування злочинів, учинених організованими злочинними угрупованнями, що здійснюють свою діяльність у сфері збуту наркотичних засобів і психотропних речовин з використанням інтернет-мереж. Їх умовно поділяють на кілька видів залежно від первинної інформації про подію та учасників.

Слідча ситуація 1. Працівники поліції затримали за незаконне зберігання наркотичних засобів і психотропних речовин особу, яка під час проведення СРД повідомила про існування злочинного угруповання, яке здійснює збут наркотичних засобів і психотропних речовин шляхом «закладок»; встановлення контактного

зв’язку через інтернет-пейджери під час придбання/збуту наркотичних засобів та психотропних речовин; затримана особа на постійній основі займалася придбанням/збутом наркотичних засобів і психотропних речовин; відомо інформацію про акаунт сторінки користувача соціальної мережі або програмного забезпечення (наприклад, «Telegram», «Viber», «WhatsApp» тощо) чи інших – закритих для спілкування («DarkNet», «Tor», «I2P»), а також про способи спілкування з ним; затримана особа не володіє інформацією про осіб, причетних до збуту наркотичних засобів і психотропних речовин; затримана особа не погоджується на співпрацю з правоохоронними органами з метою викриття злочинного угруповання [169, с. 272–274].

Слідча ситуація 2. До керівника слідчого підрозділу регіонального органу Національної поліції України від підрозділу ДНДЕКЦ МВС України надійшла інформація про те, що за результатами вивчення направлених до Каталогу наркотичних засобів, психотропних речовин у регіоні знаходиться організоване злочинне угруповання. Це засвідчують певні факти: у регіоні здійснюють збут однотипних за хімічним складом та фізичною будовою зразків наркотичних засобів і психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, вилучених із незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин; широке розповсюдження, оскільки значна кількість за останній період зразків вилучених із незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин знаходиться у відповідному Каталозі ДНДЕКЦ МВС України [169, с. 272–274].

Слідча ситуація 3. За результатами ОРЗ оперативний підрозділ Національної поліції України зареєстрував повідомлення за фактом існування в регіоні злочинного угруповання. Також оперативний підрозділ припиняє проведення ОРЗ і може здійснювати лише НСРД на підставі письмового доручення слідчого чи прокурора. Водночас оперативний підрозділ як ініціатор розробки може надати слідчому інформацію про способи збуту наркотичних засобів і психотропних речовин; акаунт сторінки користувача в соціальних мережах, через який здійснюють взаємодію з іншими особами, причетними до придбання/збуту наркотичних засобів та психотропних речовин; дані інших осіб, які причетні до придбання/збуту

наркотичних засобів і психотропних речовин; місця незаконного виготовлення та зберігання призначених для збуту наркотичних засобів та психотропних речовин [169, с. 272–274]. Ці слідчі ситуації дають змогу оптимізувати слідчу діяльність під час розслідування кримінальних правопорушень.

Наведемо приклади типових слідчих ситуацій з практики розслідування вбивств, вчинених іноземцями на території України.

Слідча ситуація 1. Кримінальне провадження розпочато внаслідок повідомлення про умисне вбивство, коли особу кримінального правопорушника (злочинця) затримано безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, особу потерпілого встановлено, обставини події очевидні та підтверджені отриманими доказами [76, с. 78].

Алгоритми дій слідчого, з огляду на окреслену слідчу ситуацію: огляд місця події (здійснити аналіз слідової картини кримінального правопорушення, способу вчинення кримінального правопорушення, встановлення форми вини, мети й мотиву вчинення кримінального правопорушення). Унікальність цієї СРД полягає в сприйнятті слідчим обстановки події, яка, з огляду на плин часу та гнучкість умов, може змінюватися, а тому є ризик втрати слідів, місць їх імовірного розміщення, загалом – порушення слідової картини вчиненого кримінального правопорушення [37, с. 196]; огляди трупа, предметів, виявлених на місці події; освідування затриманої особи; отримання зразків для порівняльного дослідження; призначення судово-медичної експертизи трупа, імунологічної, цитологічної, дактилоскопічної та інших видів дослідження; допит свідків; збір необхідних доказів [76, с. 109].

Залежно від правового статусу підозрюваного, який є іноземним громадянином на території України, виокремлюють наступні типові слідчі ситуації: 1) іноземець перебуває на території України нелегально й не має відповідного імунітету, з огляду на кримінальну юрисдикцію України; 2) іноземець перебуває легально на території України й не має імунітету в межах кримінальної юрисдикції нашої держави. В останньому випадку виокремлюють ситуації, коли іноземець: мешкає в Україні на постійній основі з посвідкою на проживання; перебуває в країні протягом тривалого часу, наприклад, як студент, керівник іноземної фірми,

журналіст; короткочасно перебуває в Україні, зокрема як турист, артист, проїжджає територію України транзитом тощо; 3) іноземець має чи користується дипломатичним імунітетом в Україні (співробітники дипломатичних представництв, консульств, міжнародних організацій із «функціональним» імунітетом) [76, с. 109].

Слідча ситуація 2. Кримінальне провадження розпочато у зв'язку з повідомленням про умисне вбивство, особу кримінального правопорушника (злочинця) встановлено, але не затримано, особу потерпілого встановлено. У цьому разі визначальною ознакою є переховування особи кримінального правопорушника (злочинця). Пріоритетними процесуальними діями слідчого є встановлення місцезнаходження особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. З цією метою важливою є взаємодія слідчого з оперативними підрозділами, працівниками Державної прикордонної служби, Державної міграційної служби України й іншими органами і підрозділами сектору безпеки та оборони [76, с. 78].

Алгоритми дій слідчого в окресленій слідчій ситуації: огляд місця події (вилучити матеріальні сліди для подальшого встановлення відомостей про ймовірну особу кримінального правопорушника (злочинця); ужити заходів для встановлення свідків – очевидців кримінального правопорушення); за необхідності, за рішенням начальника органу (підрозділу) поліції, уведення в дію спеціальних оперативних планів, наприклад, «Сирена», «Перехват», «Грім»; доцільно використовувати централізовані криміналістичні та розшукові обліки, а також спеціалізовані обліки (система «Аркан», що призначена для достовірного, своєчасного та функціонально повного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності суб'єктів системи щодо здійснення заходів з недопущення й запобігання в'їзду/виїзду в/з України осіб, яким відповідно до чинного законодавства діяти так не дозволено, ІП «Мігрант», у якій розміщено відомості про іноземців й осіб без громадянства, що порушили правила в'їзду/виїзду, перебування в Україні і транзитного проїзду через територію України, встановлені чинним законодавством) [76, с. 109].

Слідча ситуація 3. Кримінальне провадження розпочато у зв'язку з отриманням інформації про виявлення трупа з явними ознаками насильницької

смерті, особу кримінального правопорушника (злочинця) не встановлено, проте є свідки, які бачили цю особу, а також встановлено особу потерпілого [76, с. 78].

Алгоритм дій: встановлення на місці події чи поблизу нього відеокамер, на яких може бути зафіксовано особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, й інші обставини кримінального провадження. Значущості набуває встановлення оглядових камер з новим аналітичним модулем розпізнавання обличчя. Слід зауважити, що за сучасних умов широкого масштабу набуває програмне забезпечення для 3D-моделювання обличчя («KLIM 3D») як інноваційна технологія складання суб'єктивних портретів, що стає в нагоді в межах діяльності спеціалістів. Програма вміщує антропометричний довідковий каталог. Моделі, створені за допомогою «KLIM 3D», можна спрямовувати в програмне забезпечення для розпізнавання обличчя та порівняння з реальними особами з бази даних [76, с. 109].

Слідча ситуація 4. Кримінальне провадження розпочато за фактом виявлення трупа невстановленої особи з явними ознаками насильницької смерті, не встановлено особу кримінального правопорушника (злочинця), немає свідків [76, с. 78].

Алгоритм дій: огляд місця події та огляд трупа; проведення заходів, спрямованих на виявлення свідків; призначення судово-медичної експертизи трупа, призначення інших видів експертиз, з огляду на сліди, виявлені під час огляду місця події [76, с. 109].

Також слід виокремити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів з використанням сучасних телекомунікаційних та інших технологій [198, с. 40–41].

Слідча ситуація 1. Виявлено незаконний обіг наркотиків з використанням сучасних телекомунікаційних та інших технологій, наявні певні відомості про особу збувальника. Зокрема, слідчий виявив ознаки незаконного розповсюдження наркотиків з використанням мережі Інтернет під час розслідування іншого злочину в межах іншого кримінального провадження. Також ця ситуація формується в разі затримання особи, яка незаконно переміщувала наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи (і) прекурсори, або особи, яка організувала й утримувала

місце для вживання, виготовлення, виробництва наркотиків, коли затримані особи як джерело походження вилучених наркотиків вказують їх придбання через мережу Інтернет [198, с. 40–41].

Для виконання тактичних завдань цієї ситуації – фіксації ознак вчиненого затриманими злочину та встановлення особи (осіб), які продали наркотики з використанням мережі Інтернет, слід визначити алгоритм дій. До останніх віднесено проведення СРД, НСРД, наприклад, проведення огляду місця події, специфічність якого полягатиме в об'єкті огляду – інтернет-сторінки, сайту чи сторінки в соціальній комп'ютерній мережі, групового чату в певному месенджері з оголошенням, рекламою, контактними відомостями збувальників, листуванням щодо збуту наркотиків. Якщо в межах проведення допиту буде встановлено факт листування збувальника з покупцем каналами електронної пошти з використанням українського поштового сервісу, слід отримати ухвалу слідчого судді на здійснення тимчасового доступу до листування. Крім зазначеного, слід призначити комп'ютерно-технічну чи/і телекомунікаційну експертизи щодо вилучених під час затримання та обшуку комп'ютерів, смартфонів, інших пристроїв, використаних підозрюваними для пошуку в мережі Інтернет інформації про збут наркотиків, для встановлення зв'язку та спілкування зі збувальниками щодо придбання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [198, с. 40–41].

Також типовою СРД є допит підозрюваного. Під час здійснення цієї процесуальної дії необхідно враховувати особливості, пов'язані з обставинами, що матимуть значущість для розслідування кримінального правопорушення. Наприклад, предмет допиту підозрюваних має бути розширено за рахунок встановлення ознак й обставин придбання ними наркотиків через мережу Інтернет, групу в месенджері, використані для цього технічні пристрої та програми, способи безготівкового розрахунку зі збувальниками тощо [198, с. 40–41].

Слідча ситуація 2. Виявлено систематичний збут наркотиків з використанням сучасних телекомунікаційних та інших технологій, немає інформації про збувальника. У цій ситуації слідчий (детектив, оперативний працівник) самостійно виявив ознаки збуту наркотиків, що здійснюють через мережу Інтернет або з

використанням інших альтернативних варіантів застосування телекомунікаційних технологій, а також перевіряє заяви громадян щодо факту розповсюдження наркотиків тотожним способом [198, с. 40–41].

Тактичними завданнями цієї слідчої ситуації є фіксація факту незаконного збуту наркотиків з використанням сучасних телекомунікаційних та інших технологій, а також встановлення осіб (збувальника і його співучасників), причетних до вчинення кримінального правопорушення.

Для виконання завдань слід окреслити алгоритм дій: провести СРД, а саме: огляд місця події, допит, обшук, затримання підозрюваної особи, призначення експертиз. Також слід надати доручення відповідно до ст. 40 КПК України працівникам оперативних підрозділів про проведення СРД і НСРД; здійснити тимчасовий доступ до інформації про абонента, яку розміщено в інтернет-провайдера, щодо діапазону IP-адрес, з яких збувальник здійснював вихід у мережу. Доцільно за ухвалою слідчого судді здійснити тимчасовий доступ до інформації про абонента, деталізувати з'єднання, які є в оператора зв'язку, що обслуговує телефонний номер збувальника. Якщо цими діями встановлено факт створення спеціального сайту для незаконного збуту наркотиків з використанням мережі Інтернет, то необхідно отримати ухвалу слідчого судді на здійснення тимчасового доступу до серверів, із сайту яких надають послуги хостингу, з метою вилучення відповідної інформації [198, с. 40–41].

Слідчі ситуації є визначальними не лише для вирішення процесуальних питань кримінального провадження, а й для вибору пізнавальних і посвідчувальних прийомів та методів, що реалізуються під час проведення ОРЗ і СРД [198, с. 40–41].

Для вирішення слідчих ситуацій, які виникають на кожному з етапів розслідування, проводять оптимальний комплекс СРД і НСРД, тактичних комбінацій та операцій. Актуальними залишаються проблемні аспекти типових слідчих ситуацій, алгоритмів їх вирішення, організації та планування розслідування, тактики проведення окремих процесуальних і непроцесуальних дій (заходів), а також розроблення та застосування тактико-криміналістичних комплексів [326, с. 332–350].

Розглянемо типові слідчі ситуації, які виникають на початковому етапі розслідування в кримінальних провадженнях за фактами торгівлі людьми. Класифікацію сформуємо залежно від обсягу, змісту даних, що слугували підставою для початку кримінального провадження, та інформації про особу кримінального правопорушника.

Слідча ситуація 1. Наявні ознаки торгівлі людьми та відомо про особу (осіб), яка її вчинила.

Перша група типових слідчих ситуацій охоплює наступні ситуації:

1) інформацію про вчинення торгівлі людьми отримано внаслідок проведення ОРЗ.

Алгоритм дій для вирішення типової слідчої ситуації: 1) затримання, особистий обшук підозрюваних; 2) допит підозрюваних; 3) допит свідків та потерпілих; 4) за необхідності – призначення експертиз; 5) обшуки за місцем роботи, проживання осіб, які причетні до вчинення кримінального правопорушення, зокрема посадових осіб державних органів, організацій та установ; 6) тимчасовий доступ до лазерних дисків, магнітних дискет і комп'ютерних вінчестерів за місцем проживання та роботи підозрюваного; 7) накладення арешту на поштово-телеграфну кореспонденцію. Також слід зважати на міжнародні угоди про надання правової допомоги, перевірити показання потерпілих через правоохоронні органи іноземних країн щодо обставин, пов'язаних із перебуванням потерпілих за кордоном, й інших обставин, які мають значущість для розслідування кримінального правопорушення. З огляду на тривалість строків виконання міжнародно-правових зобов'язань, доцільно невідкладно скласти доручення про надання правової допомоги, передбачивши вилучення необхідних документів, допити осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення, та осіб, з якими спілкувалася потерпіла особа щодо відповідної ситуації [177, с. 115–116];

2) вихідні дані про торгівлю людьми отримано із заяв, повідомлень громадян, а також інформації, що надійшла від інших правоохоронних органів.

Особливість другої слідчої ситуації полягає в тому, що початкові відомості про торгівлю людьми отримано під час попередньої перевірки заяв і повідомлень

фізичних осіб про торгівлю людьми, а також матеріалів та інформації, що надійшли від інших правоохоронних органів України й іноземних держав. Тактичними аспектами проведення перевірки є інформаційний фактор, що полягає в обсязі інформації, яку зазначено в заяві (повідомленні), а також від кого цю інформацію було отримано; часовий фактор, що дає змогу визначити, коли було вчинено торгівлю людьми, – через певний проміжок часу чи тривають підготовчі дії до вчинення зазначеного кримінального правопорушення [177, с. 114–118];

3) під час розслідування інших видів кримінальних правопорушень отримано інформацію про ознаки вчинення торгівлі людьми.

Ця слідча ситуація є найскладнішою, з огляду на фактор несподіванки. Слідчий виявляє ознаки торгівлі людьми під час здійснення СРД в іншому кримінальному провадженні, не пов'язаному з торгівлею людьми. У цьому разі можуть постати складнощі, пов'язані із часовим фактором – часом, що минув з моменту безпосереднього вчинення торгівлі людьми й моменту виявлення ознак відповідного кримінального правопорушення. Для цієї слідчої ситуації характерний обмежений обсяг доказової та іншої інформації [177, с. 114–118].

Слідча ситуація 2. Наявні ознаки торгівлі людьми, невідомо про особу (особи), яка її вчинила.

Ця слідча ситуація переважно виникає у випадках звернення потерпілої особи від торгівлі людьми чи її родичів до правоохоронних органів із заявою про вчинення щодо неї кримінального правопорушення [177, с. 114–118].

Слідча ситуація 3. Наявні ознаки торгівлі людьми та відомо про особу (осіб), що її вчинила, але не встановлено місцезнаходження останньої.

Третя група типових слідчих ситуацій поєднує випадки, коли торгівлю людьми виявляють після її вчинення. Основними завданнями розслідування цих слідчих ситуацій є виявлення, збір і фіксація доказової та орієнтуючої інформації про кримінальне правопорушення, зокрема особу кримінального правопорушника, що переховується.

Передусім до алгоритму дій слід віднести розшук особи кримінального правопорушника «за гарячими слідами», збір інформації про особу кримінального

правопорушника, пошук його ймовірного місцезнаходження або появи, вжиття заходів для затримання особи кримінального правопорушника, доставлення його за місцем проведення розслідування. Рушійною силою для пошуку та встановлення особи, яка вчинила торгівлю людьми, є типові відомості про особу кримінального правопорушника. Також до алгоритмічних дій слід віднести оперативно-розшукові й організаційні заходи [177, с. 114–118].

Під час міжнародного розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми, виокремимо типові слідчі ситуації, а саме: 1) іноземні громадяни, особи без громадянства або громадяни України можуть бути затримані в пункті перепуску під час проходження митного контролю та перевірки документів; 2) іноземні громадяни, особи без громадянства чи громадяни України можуть переміщатися територією України. Водночас правоохоронним органам невідомо про всіх можливих співучасників вчинення кримінального правопорушення; 3) працівники оперативних підрозділів можуть мати достовірну інформацію про діяльність організованої групи з торгівлі людьми й інші кримінальні правопорушення, факт організації цієї групи, незаконної міграції. До напрямів удосконалення розслідування торгівлі людьми належить підвищення рівня взаємодії Національної поліції України з правоохоронними органами іноземних держав у контексті обміну оперативною та інформацією, яка можу мати доказову значущість у кримінальному провадженні, планування та організації спільних розслідувань; інформаційне забезпечення органів правопорядку, зокрема належне накопичення інформації внаслідок слідчих дій, оперативних заходів й обміну інформацією за допомогою Європолу, Євроюсту та Інтерполу [22, с. 91–92].

Крім зазначеного, наведемо приклад типізації слідчих ситуацій на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень у кіберпросторі, з огляду на спосіб вчинення кримінального правопорушення та особу, яка його вчинила. Зокрема, це наступні слідчі ситуації:

1) вчинено кримінальне правопорушення в кіберпросторі, є доказова інформація, особа кримінального правопорушника невідома (52 %) [275, с. 93].

Алгоритм дій: виявлення максимальної кількості доказової інформації про особу кримінального правопорушника (злочинця) й особу потерпілого; виявлення кримінального правопорушення та підкріплення вчиненого доказами; встановлення виду і розміру матеріальної шкоди, яку було заподіяно, унаслідок вчиненого кримінального правопорушення; виявлення причин й умов, що сприяли вчиненню протиправного діяння [275, с. 94];

2) вчинено кримінальне правопорушення в кіберпросторі, є заява від потерпілої особи, доказової інформації немає (24 %) [275, с. 94].

Алгоритм дій: виявлено максимальну кількість відомостей про особу кримінального правопорушника; проведення СРД (допити потерпілих, свідків, огляди) і НСРД [275, с. 95];

3) вчинено кримінальне правопорушення в кіберпросторі, достатньо доказової інформації, є відомості про особу кримінального правопорушника (18 %) [275, с. 94].

Алгоритм дій: проведення СРД (наприклад, огляд місця події, обшук, пред'явлення для впізнання) і НСРД [275, с. 96];

4) вчинено кримінальне правопорушення в кіберпросторі, є матеріальна й особистісна доказова інформація, відомо про особу кримінального правопорушника, але його дії замасковано під законні фінансові операції (6 %) [275, с. 94].

Алгоритм дій: проведення СРД (наприклад, огляд місця події, обшук, пред'явлення для впізнання) і НСРД з обов'язковим залученням спеціалістів для виявлення кримінальних протиправних дій імовірних підозрюваних, з'ясування ознак кримінального правопорушення [275, с. 97].

Акцентуємо на класифікації слідчих ситуацій, яку запропонували в монографії С. С. Вітвіцький, О. О. Волобуєва та А. О. Волобуєв. Автори здійснили розмежування слідчих ситуацій на дві групи:

перша група охоплює наступні слідчі ситуації (прості ситуації):

– коли інформації про подію кримінального правопорушення, особу злочинця та об'єкти озброєння цілком достатньо (у разі фактичного затримання злочинця);

– коли інформацію про подію кримінального правопорушення, особу злочинця та об’єкти озброєння висвітлено в лаконічній формі. У цьому разі прикладом є наявність ознак, за якими можливо частково встановити факт учинення незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами, зокрема недостатньо інформації про механізм і спосіб вчинення кримінального правопорушення, належність виявлених об’єктів підозрюваному тощо [58, с. 112–124];

друга група охоплює наступні слідчі ситуації (складні ситуації):

– наявна сукупність даних про кримінальне правопорушення – немає чіткого уявлення про механізм вчинення незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами, особу/осіб злочинця (-ів) й об’єкти озброєння;

– бракує фактичних даних про кримінальне правопорушення (ознаки: виявлення схованки кримінального арсеналу озброєння, зброї та/або бойових запасів без встановлення їхніх власників; виявлення факту продажу й інших способів незаконного поводження з об’єктами озброєння шляхом моніторингу інтернет-ресурсів тощо [58, с. 112–124].

На підставі узагальнення практики розслідування кримінальних правопорушень ССГ виокремлено низку типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування.

Ситуація 1. Кримінальне провадження розпочато у зв’язку з повідомленням про кримінальне правопорушення; особу правопорушника затримано безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення; особу потерпілого встановлено, обставини події свідчать про наявність доказів у кримінальному провадженні.

Слідча ситуація 2. Кримінальне провадження розпочато у зв’язку з повідомленням про кримінальне правопорушення; особу правопорушника встановлено, але не затримано, особу потерпілого встановлено.

Слідча ситуація 3. Кримінальне провадження розпочато у зв’язку з отриманням інформації про кримінальне правопорушення, особу правопорушника затримано на території іноземної держави, особу потерпілого встановлено.

До слідчих ситуацій на наступному етапі розслідування, що пов’язано зі створенням і діяльністю спільної слідчої групи, віднесено наступні:

1) члени й відряджені члени ССГ, а також інші суб'єкти взаємодії здійснили комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта; підозрюваний визнає свою вину повністю або частково (слідчі НПУ – 45,9 %, прокурори – 39,6 %, детективи НАБУ – 41,7 %);

2) члени й відряджені члени ССГ, а також інші суб'єкти взаємодії здійснили комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта, проте підозрюваний не визнає своєї вини. Діяльність слідчого спрямована на перевірку версій сторони захисту та клопотань у кримінальному провадженні (слідчі НПУ – 39,7 %, прокурори – 34,0 %, детективи НАБУ – 33,3 %);

3) усі фактичні обставини кримінального правопорушення не встановлено, щоб вважати розслідування в кримінальному провадженні закінченим, навіть попри те, що підозрювана особа визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення (слідчі НПУ – 14,4 %, прокурори – 26,4 %, детективи НАБУ – 25,0 %) (додатки А, Б).

2.2. Взаємодія в межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень

Транснаціональні кримінальні правопорушення та міжнародні злочини завдають шкоди не лише суспільству, а й національній безпеці держав. Найдієвішим і пріоритетним способом розслідування цих кримінальних правопорушень є міжнародне співробітництво, яке у зв'язку із суспільною небезпекою вимагає об'єднання зусиль декількох держав для розслідування та запобігання кримінально протиправним посяганням, які перетнули межі кордону.

Шляхи вирішення правових і криміналістичних питань для належної організації досудового розслідування кримінальних проваджень за фактами вчинення кримінальних правопорушень на територіях декількох держав, або якщо порушено інтереси цих держав передбачають налагодження взаємодії між учасниками кримінального провадження; співпрацю між правоохоронними

органами й іншими компетентними органами та міжнародними організаціями як на національному рівні, так і в міжнародному просторі.

У контексті дослідження розглянемо взаємодію членів ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень у межах філософсько-правового підходу. Передусім філософський словник термінів тлумачить взаємодію як загальнонаукову філософську категорію, що відображає детермінацію та системно-структурну організацію об'єктивної реальності: «1) всезагальна форма зв'язку предметів і явищ навколишнього світу, здійснювана в результаті їх взаємних змін; 2) філософська категорія, що відображає різновид взаємозв'язку − обопільний вплив різних об'єктів один на одного та наслідки й зміни, спричинені таким впливом» [297, с. 55]; 3) у гуманітарних науках замість терміна «взаємодія» найчастіше використовують термін «інтеракція». З огляду на зазначене, уповноважені особи компетентних органів держав під час розслідування кримінальних проваджень формують особливу, характерну лише для них (з огляду на слідчі ситуації) категорію відносин. Міжнародне правове поле об'єднує слідчих, прокурорів, оперативних працівників, спеціалістів-криміналістів, експертів й інших учасників міжнародного співробітництва, які проводять процесуальні дії, з конкретною метою – встановлення винних і притягнення останніх до кримінальної відповідальності. Слід зауважити, що в межах вирішення фундаментальних теоретичних проблемних питань у правовій площині значущим є філософсько-правовий аспект, завдяки якому можна уникнути релятивізації чи догматизації [262, с. 133].

Провідні вчені розглядають взаємодію з різних позицій. Наприклад, Є. М. Войтович вважає, що взаємодія – це створена на основі закону сумісна або узгоджена за метою, часом і місцем діяльність органів та посадових осіб, спрямована на успішне й ефективне виконання поставлених завдань у сфері кримінального судочинства. Взаємодію слід тлумачити як об'єднання зусиль, засобів і методів, однакове (разове) чи довготривале (за часом), що своєю чергою спрямоване на досягнення завдань кримінального процесу, зокрема швидкого, повного й ефективного розслідування кримінальних правопорушень, встановлення винних осіб і притягнення їх до кримінальної відповідальності. Взаємодія

ґрунтується на співпраці не підпорядкованих один одному органів, за якої вони діють узгоджено, своєрідно, поєднуючи сили, засоби й способи з метою попередження, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, притягнення до кримінальної відповідальності винного, розшуку обвинуваченого та відшкодування збитків, завданих кримінальним правопорушенням [60, с. 32].

Своєю чергою В. В. Топчій та В. Я. Горбачевський взаємодією вважають узгоджені, що формуються на завданнях кримінального провадження, комплексні (процесуальні й оперативно-розшукові) дії суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності, метою яких є розкриття, розслідування і запобігання злочинам, притягнення до відповідальності винних осіб виключно на підставах, визначених нормами кримінального процесуального закону й іншими нормативними актами, що здійснюють під час розмежування їх компетенції в межах наданих повноважень шляхом найефективнішого поєднання дозволених для них заходів і відповідного матеріального забезпечення за збереження таємниці досудового розслідування та джерел отримання конфіденційних відомостей [284, с. 126].

У межах системного підходу до вивчення взаємодії зосередимо увагу на її ключових аспектах. У цьому контексті взаємодію слід розглядати як спільну комплексну діяльність взаємно не підпорядкованих служб і підрозділів, спрямовану на реалізацію загальних завдань; спільно узгоджені дії на підставі нормативно-правових положень, спрямованих на запобігання або розкриття кримінальних правопорушень, а також розшук злочинців; спільну діяльність не підпорядкованих у службовій діяльності оперативних підрозділів для максимальної концентрації спільних сил і засобів з метою виконання тактичних завдань; спільні комплексні або узгоджені за часом та місцем дії оперативних підрозділів з реалізації спільними зусиллями завдань під час протидії злочинності; спільну концентрацію сил, засобів і методів задля досягнення поставлених завдань і здійснення відповідних спільних заходів. Наприклад, з огляду на окреслені характеристики, понятєвий апарат взаємодії слідчих підрозділів НПУ з правоохоронними органами інших держав під час розслідування насильницького зникнення людини полягає в передбаченій чинним законодавством й узгодженій за часом, місцем і послідовністю системі

певних взаємодоповнюваних дій, що передбачає обмін інформацією, пошук і фіксацію фактичних даних про кримінальне правопорушення та осіб, які їх вчинили, з використанням можливостей міжнародних організацій, а також міжнародних правоохоронних органів та органів влади й неурядових організацій [60, с. 32–33].

Слушною є думка О. В. Пчеліної щодо визначення взаємодії в межах кримінального провадження, що дає змогу оптимізувати діяльність її суб'єктів, забезпечуючи ефективність досудового розслідування та судового розгляду загалом. Взаємодія є одним із методів протидії злочинності, який полягає в узгодженості та поєднанні в порядку й на основі закону зусиль декількох осіб, підрозділів, органів тощо задля забезпечення оптимізації досудового розслідування кримінальних правопорушень. Крім цього, взаємодія обумовлена потребою раціоналізації кримінального провадження [249, с. 384–385; 248, с. 108].

Також поділяємо позицію О. А. Самойленко, яка на основі узагальнення наукових поглядів щодо форм взаємодії слідчого із суб'єктами взаємодії конкретизувала підстави їх класифікації, з-поміж яких: нормативно-правова регламентація: процесуальні форми (передбачені КПК України); непроцесуальні (організаційно-тактичні) форми: створення слідчо-оперативних груп (тимчасових чи постійно діючих); спільне планування СРД і НСРД; взаємний обмін інформацією; узгоджені спільні дії та заходи кримінального провадження; обмін інформацією тощо; рівень взаємодії: міжнародна взаємодія; міжвідомча взаємодія; внутрішньовідомча взаємодія (між різними підрозділами одного відомства); стадія кримінально-процесуальної діяльності: взаємодія до початку кримінального провадження; взаємодія в межах здійснення досудового розслідування; взаємодія на стадії судового розгляду [260, с. 238].

Ми поділяємо позицію вчених-криміналістів (Р. І. Благута, О. М. Дуфенюк, Є. В. Пряхін), які однією з важливих умов досягнення успіху в розслідуванні протиправних діянь визначають взаємодію органів, які беруть участь у цій діяльності. У протидії злочинності правоохоронні органи становлять єдину систему та здійснюють свої функції відповідно до Конституції й інших законів України. Водночас правоохоронна система вирізняється тим, що до її складу входять

управлінські структури різної відомчої підпорядкованості. Спільність мети, завдань, принципів і характеру діяльності пов'язують їх у цілісну систему. Це стосується також органів і посадових осіб, які реалізують свої повноваження під час досудового розслідування, проблема взаємодії яких є нині актуальною, оскільки безпосередньо пов'язана з посиленням ефективності боротьби зі злочинністю [160, с. 242].

З огляду на високу суспільну небезпечність окремих категорій кримінальних правопорушень, вони вже давно набули транснаціонального характеру, тому спрямуємо увагу на питанні співпраці між НПУ й різними міжнародними поліцейськими організаціями. Дослідники дійшли висновку, що зміцнення взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України, які здійснюють боротьбу з кримінальними правопорушеннями, з міжнародними поліцейськими органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, є обов'язковою умовою ефективної протидії злочинності в усіх її виявах. Крім того, фактичні помилки пов'язані з недостовірністю та неповнотою оперативно-розшукових даних, які перед застосуванням має бути ретельно перевірено та співвіднесено з уже наявною доказовою базою. Також серед поширених помилок виокремлено ті, що пов'язані з неправильною організацією та плануванням СРД, НСРД й інших процесуальних дій, інформаційною складовою яких є отримання результатів ОРД [345, с. 469–481].

Взаємодія правоохоронних та інших органів – це ґрунтоване на нормативно-правових актах, погоджене за метою й обстановкою функціонування незалежних один від одного в адміністративному аспекті відповідних органів, що полягає в оптимальному поєднанні властивих їм засобів і методів, що спрямовані на профілактику та розслідування кримінальних правопорушень під єдиним керівництвом уповноваженої особи [275, с. 101].

Аналіз результатів опитування респондентів уможливив виокремлення процесуальних форм взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень у кіберпросторі, а саме: а) виконання доручення уповноваженої особи щодо проведення СРД або НСРД – 88 %; б) реалізація розшукових заходів для встановлення осіб, що вчинили кримінальні правопорушення в кіберпросторі, надання уповноваженій особі відомостей про їх результати – 73 %; в) допомога

уповноваженій особі під час проведення окремих процесуальних дій – 67 % [275, с. 104].

Також слід зазначити, що в наукових працях окреслено загальні положення організації взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень, однак взаємодія в діяльності ССГ під час міжнародного співробітництва з розслідування транснаціональної кримінально протиправної діяльності засвідчує актуальність наукового дослідження.

Попри те, що в КПК України не визначено поняття взаємодії, на підставі аналізу наукових досліджень взаємодію підрозділів досудового розслідування з іншими підрозділами НПУ під час розслідування кримінальних правопорушень тлумачать як визначену законодавством, узгоджену діяльність працівників НПУ щодо здійснення оперативно-розшукових, слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій для своєчасного розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, а також для ефективного виконання інших завдань кримінального судочинства [11, с. 84]. Взаємодія є спільною діяльністю суб'єктів, які здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень зі спільною метою, обмінюючись інформацією, користуючись взаємною допомогою між правоохоронними органами й іншими державними установами. Констатуємо факт, що це комплексна, узгоджена та регламентована законодавством співпраця між основними суб'єктами кримінального провадження, яка ґрунтується на партнерських відносинах, взаємній довірі, чіткому розподілі обов'язків і відповідальності, а також спрямована на досягнення спільної мети – неупередженого, усебічного й швидкого розслідування кримінальних правопорушень, встановлення обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, перевірку та оцінку доказів, а також забезпечення невідворотності покарання для винних осіб [251, с. 345].

Організація взаємодії членів/відряджених членів ССГ, зокрема з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень, полягає в спільному плануванні, інформаційному обміні, криміналістичному забезпеченні, здійсненні спільних спеціальних операцій, дій тощо. На особливості тактики їхньої

взаємодії впливають вид кримінального правопорушення, слідча ситуація на певному етапі досудового розслідування (наприклад, тактика розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності транснаціонального характеру відрізняється від тактики взаємодії в кримінальних провадженнях за фактами вчинення тероризму чи воєнних злочинів) [23, с. 291].

З огляду на особливості взаємодії ССГ, можна констатувати гнучкість організації міжнародного співробітництва. Цей підхід сприяє ефективності спільних дій, оптимальному розподілу ресурсів, підвищенню рівня оперативного реагування, релевантному залученню фахівців зі спеціальними знаннями на окремому етапі досудового розслідування кримінального правопорушення [251, с. 346].

До ознак взаємодії під час досудового розслідування кримінальних правопорушень належать наступні чинники:

– суб'єктний склад співпраці (підрозділи, які мають повноваження здійснювати досудове розслідування, а також інші державні й недержавні установи, що надають допомогу в цьому процесі, наприклад, слідчі, прокурори, оперативні підрозділи, експертні установи та ін.);

– комплексність задля всебічного аналізу обставин кримінального правопорушення;

– інституційна визначеність взаємодії, чітке визначення функцій та завдань кожного учасника взаємодії, що закріплено в нормативно-правових актах;

– спільна мета;

– узгодженість, координація та послідовність дій усіх учасників взаємодії (складання планів, проведення спільних нарад, створення слідчих груп тощо);

– оперативність взаємодії, зокрема щодо швидкого обміну інформацією, злагодженість реагування на зміни ситуації, наприклад, в умовах дії воєнного стану;

– упровадження сучасних технологій (інформаційні системи для збору інформації, застосування електронних платформ тощо);

– дотримання міжнародних стандартів розслідування кримінальних правопорушень;

– гнучкість, адаптація взаємодії відповідно до нових викликів – цифровізації доказів, зростання рівня злочинності, нових видів кримінальних правопорушень [251, с. 345]. Акцентуємо також на тому, що формами взаємодії слідчого є організаційні прийоми й способи відповідно до кримінального процесуального законодавства, відомчих нормативно-правових актів правоохоронних органів, новітньої слідчої практики.

Взаємодію поділяють на дві форми, а саме: 1) епізодичну; 2) тривалу. До першої категорії віднесено надання слідчим разових доручень працівникам НПУ про проведення окремих СРД і НСРД; до другої категорії – постійний та безпосередній зв'язок слідчого з працівниками, що будуть виконувати його доручення. Крім зазначеного, виокремлюють одноразову, періодичну та постійну взаємодію за тривалістю. Одноразовою взаємодією є виконання працівниками НПУ окремих доручень слідчого. Ця категорія становить просту форму взаємодії. Складнішими формами вважають категорії, які передбачають систему слідчих й оперативно-розшукових дій, обумовлених узгодженим планом [261, с. 553]. Насамперед взаємодія оперативних підрозділів з іншими суб'єктами під час розслідування торгівлі людьми відбувається на трьох основних рівнях: 1) зі слідчим і під час спільної роботи в складі слідчо-оперативної групи, а також під час виконання доручення слідчого про проведення процесуальних дій; 2) з іншими органами та підрозділами НПУ, органами й установами державної влади, а також під час проведення окремих ОРЗ; 3) з компетентними органами іноземних держав і міжнародними організаціями – під час розслідування кримінальних правопорушень на міжнародному рівні. Під час розслідування торгівлі людьми взаємодія працівників оперативного підрозділу зі слідчим має системоутворювальний характер. Адже на момент реалізації матеріалів оперативної розробки щодо осіб, які готують вчинення транснаціонального кримінального правопорушення, найрезультативнішими, з огляду на судову перспективу, є саме ті заходи, до проведення яких залучають слідчих [182, с. 149–150].

З огляду на це, ССГ керуються у своїй діяльності складними формами взаємодії, діючи відповідно до угоди й узгодженого плану щодо розслідування

кримінальних правопорушень транснаціонального спрямування, а члени/відряджені члени ССГ перебувають у постійній взаємодії. Проте припускаємо, що комплексно використовують у діяльності ССГ усі форми взаємодії залежно від етапу розслідування.

Діяльність ССГ має абсолютний синергетичний характер, оскільки робота всіх суб'єктів спрямована на єдиний результат. Прикладом ефективності створення ССГ, узгодження значної кількості процесуальних дій слугує ССГ – ALTRAN, яка здійснює розслідування несанкціонованого втручання в роботу комп'ютерних мереж й автоматизованих систем з використанням шкідливого програмного забезпечення «LOCKERGOGA» [5, с. 129]. Для досягнення позитивних результатів під час розслідування кримінальних правопорушень має підвищуватися усвідомлення необхідності прогресивних інструментів посиленої поліцейської та судової співпраці [370, с. 33].

Актуальним питанням під час дослідження ССГ є встановлення ролі та компетенції членів групи, зокрема слідчих, прокурорів, спеціалістів-криміналістів й інших фахівців, які безпосередньо залучаються до розслідування кримінальних правопорушень, завдяки особливій формі міжнародного співробітництва.

З огляду на нормативно-правовий підхід до дослідження діяльності ССГ, необхідно комплексно дослідити міжособистісну взаємодію учасників у середині групи під час розслідування кримінальних правопорушень. Вважаємо за доцільне проаналізувати дуальну форму такої взаємодії, яка охоплює психологічний та організаційно-тактичний аспекти реалізації. Доцільно віднести взаємодію як практичний складник до криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень ССГ [25, с. 105].

Крім цього, правовідносини, які виникають у процесі взаємодії, утворюють баланс повноважень суб'єктів. Зокрема, уповноважені особи, які є учасниками кримінального провадження, реалізують свої права й обов'язки щодо доказової пізнавальної діяльності, а судові органи здійснюють свої повноваження щодо встановлення істини. Слушною є думка В. В. Кощинця щодо наближення пізнання

та доказування до криміналістичної характеристики кримінального правопорушення загалом [155, с. 95–101].

Доцільно акцентувати на взаємодії членів ССГ у контексті правової аксіології, зокрема керуючись правовим ідеалом справедливості як одним з основних цінностей під час розслідування кримінальних правопорушень. Без справедливості як цінності особистості, ціннісно-нормативних орієнтацій складно сформувати справедливу правову систему. У зв'язку з недостатнім розвитком відповідних установок особистості та прогалинами в реалізації принципу справедливості в правовому полі лише пильна увага до обох компонентів здатна забезпечити успіх у правотворчості [205, с. 45].

Отже, міждисциплінарна методологія відображає перспективні напрями використання криміналістичних методів, досягнення синергетичного ефекту від міждисциплінарних досліджень. З огляду на низку закономірностей і тенденцій злочинності, які не можна опанувати й систематизувати, акцентовано на філософсько-правовій рефлексії та проведенні на її основі комплексних наукових досліджень. Взаємодія членів ССГ під час кримінального провадження сприяє системній оптимізації суб'єктів, забезпечуючи ефективність розслідування та судовий розгляд. Перспективним напрямом реалізації взаємодії членів ССГ стане запровадження криміналістичних рекомендацій під час проведення процесуальних дій у межах криміналістичної тактики, методики й техніки, зокрема у формі нормативно-правових положень національного й міжнародного законодавства. Слід зауважити, що ССГ керується у своїй діяльності системою правових цінностей, яка охоплює конкретно-історичний тип праворозуміння.

Поширеними є ситуації, пов'язані з невстановленням договірних відносин з певною державою, що ускладнює співробітництво. За таких умов слід керуватися принципом взаємності, що закріплено в положеннях національного законодавства (ст. 544 КПК України). Принцип взаємності притаманний будь-яким міжнародно-правовим відносинам і відображений у КПК України й законодавствах іноземних держав [310, с. 248].

Розглядаючи особливості взаємодії в межах розслідування кримінальних правопорушень, можна виокремити відповідні рівні її реалізації: «вищий» рівень передбачає спільну діяльність державних органів; органів, які мають статус центральних і компетентних; уповноважених посадових (службових) осіб; другий рівень – взаємодію (узгоджену діяльність компетентних органів держав, їх окремих підрозділів і співробітників: слідчих, оперативних працівників, експертів, прокурорів, що виконують поставлені завдання), пов'язану з реалізацією практичних завдань розслідування кримінальних правопорушень [310, с. 261].

Традиційно ефективність розслідування кримінальних правопорушень залежить від успішної взаємодії слідчого з іншими учасниками кримінального процесу. Ця взаємодія узгоджена за метою і завданнями, засобами, силами, місцем та часом діяльності в процесі кримінального провадження. Рушійною силою взаємодії є проведення СРД, встановлення інформації щодо обставин вчиненого кримінального правопорушення з огляду на застосування ОРЗ, формування доказової бази, встановлення підозрюваного [295, с. 148–149].

Склад ССГ окреслено в угоді про їх створення або прийнятому рішенні. На практиці до їх складу можуть входити деякі або всі особи: слідчі, прокурори чи представники інших правоохоронних органів. У висновку експертно-консультативної групи Ради Європи з підтримки Офісу Генерального прокурора щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення діяльності спільних слідчих груп» не визначено параметрів стосовно того, хто саме може входити до складу ССГ та чи буде її склад обмежуватися слідчими з України та їхніми колегами з інших держав, чи також до нього ввійдуть прокурори, слідчі судді й інші учасники. Необхідно уточнити, чи до складу ССГ входитимуть інші особи, крім слідчих та їхніх колег з інших держав. Якщо для розслідування кримінальних правопорушень буде залучено інших осіб, необхідно уникнути суперечностей щодо положень, спрямованих на забезпечення незалежності прокурорів і слідчих суддів [90, с. 12]. У цьому контексті експертна комісія запропонувала внести зміни до ст. 571 КПК України «Створення і діяльність спільних слідчих груп» [164], а саме: зазначити, що

Генеральний прокурор може делегувати виконання своїх функцій, пов'язаних з діяльністю ССГ; зазначити, що старший слідчий буде українським слідчим; уточнити застосування ст. 222 КПК України «Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування» до членів ССГ, які не є українськими слідчими чи прокурорами; зазначити, що старший слідчий не обов'язково є особою, вибраною керівником органу досудового розслідування [90, с. 17].

Своєю чергою акцентуємо на тому, що за сучасних умов для встановлення «ad hoc» комунікації використовують значний часовий ресурс. Вагому роль у взаємодії підрозділів досудового розслідування, прокуратури, ЗСУ відіграють офіцери зв'язку – спеціалісти, які допомагають забезпечити безперебійну комунікацію та співпрацю між двома або більше організаціями задля досягнення спільної мети. У правоохоронній сфері інститут офіцерів зв'язку набув визнання, насамперед у галузях міжнародного поліцейського та судового співробітництва. Під час організації взаємодії застосовують переважно асиметричний підхід: одна організація представлена офіцером зв'язку, інша – контактним пунктом (підрозділом, відповідальним за співробітництво) [207, с. 46–47]. Цей вид взаємодії не є винятком для діяльності ССГ, адже до її складу можуть долучатися офіцери зв'язку, зокрема, під час розслідування воєнних злочинів [30, с. 182].

Взаємодія в межах ССГ зумовлена слідчою ситуацією та полягає в тому, що під час розслідування кримінальних правопорушень формується система правовідносин, насамперед у межах кримінальних процесуальних засад. Задля забезпечення повного, ефективного та неупередженого розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень слід створити склад ССГ відповідно до кримінального процесуального законодавства.

З-поміж напрямів діяльності прокуратури чільне місце посідає співпраця з національними та міжнародними правоохоронними органами й органами міжнародного правосуддя щодо розслідування кримінальних правопорушень. Актуальності набуває участь представників прокуратури в складі ССГ, останні з яких створюють задля розслідування транснаціональної злочинності.

Відповідно до Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, увагу спрямовано на міжнародне співробітництво прокуратури й інших правоохоронних органів, насамперед зазначено, що пріоритетами повинні стати забезпечення верховенства права, розвиток міжнародного співробітництва шляхом розширення міжвідомчої взаємодії, а також підвищення ефективності виконання органами правопорядку та прокуратури покладених на них функцій, покращення взаємодії між собою та зі складовими сектору безпеки й оборони тощо [141].

Крім цього, для забезпечення ефективного, швидкого й неупередженого правосуддя та притягнення винних осіб до відповідальності за сучасних умов Офіс Генерального прокурора вживає заходів щодо тісної співпраці в межах ССГ з метою розслідування фактів вчинення міжнародних злочинів на території України; координації з Офісом Прокурора МКС з метою забезпечення всебічного розслідування та/або судового переслідування за міжнародні злочини відповідно до принципу комплементарності; партнерства з Консультативною групою з питань найтяжчих міжнародних злочинів (АСА), створеною США, ЄС і Великою Британією для надання стратегічних консультацій, оперативної, технічної допомоги під час розслідування та переслідування за міжнародні злочини тощо [272, с. 3].

Також акцентуємо на наказі Офісу Генерального прокурора «Про організацію роботи органів прокуратури України у сфері міжнародного співробітництва», відповідно до положень якого структурний підрозділ міжнародного співробітництва відповідальний за (п. 6.1, 6.6): 1) здійснення функцій органів прокуратури у сфері міжнародного співробітництва під час кримінального провадження; 2) взаємодію з компетентними органами іноземних держав, міжнародними судовими установами та міжнародними організаціями в зазначеній сфері; 3) розгляд і вирішення питань про створення ССГ за запитом слідчого органу досудового розслідування, прокурора органу прокуратури України та компетентних органів іноземних держав; 4) забезпечення співробітництва з МКС. Також на законодавчому рівні закріплено аспект взаємодії органів прокуратури з Євроюстом і Міжнародним центром з переслідування злочину (п. 6.8), що дає змогу оптимізувати розслідування

кримінальних правопорушень членами ССГ. Крім цього, передбачено взаємодію підрозділу міжнародного співробітництва з відповідними підрозділами центральних органів виконавчої влади, правоохоронними органами та судами з питань міжнародного співробітництва під час кримінального провадження (п. 6.15) [240]. Керівники самостійних структурних підрозділів за зверненням керівництва підрозділу міжнародного співробітництва в межах своїх компетенцій організовують надання інформації в межах діяльності ССГ, членами яких визначені працівники структурних підрозділів (п. 8.3) [240]. Цей аспект свідчить про ефективність взаємодії прокурорів з іншими членами в складі ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень [397, с. 221–222].

Прикладом участі прокурора в складі ССГ є практичний досвід структурних розслідувань у Франції, де перше структурне розслідування здійснювали за файлом «Цезар», що передбачало співпрацю з Федеральною генеральною прокуратурою в складі ССГ [208, с. 186]. З огляду на практичний складник, здебільшого керівниками ССГ призначають прокурорів, що здійснюють кримінальне процесуальне керівництво у відповідних кримінальних провадженнях [5, с. 129].

Представники прокуратури як члени ССГ виконують функції кримінального процесуального керівництва, залучаються до безпосереднього збору доказової інформації під час розслідування кримінальних правопорушень, взаємодіють з іншими членами ССГ, здійснюють окремі процесуальні дії, обмінюються криміналістично значущою інформацією задля досягнення спільної мети.

Знання сучасних можливостей судових експертиз, кваліфікована допомога в пошуку слідової інформації кримінального правопорушення, належній їх фіксації з метою правильного процесуального оформлення позначаються на якості роботи правоохоронних органів, зумовлюючи необхідність підвищення ефективності використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень. Дії спеціалістів, що безпосередньо пов’язані з виявленням і вилученням слідів та речових доказів, здійснюють відповідно до тактики огляду місця події та методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень [17, с. 63].

Залучення спеціаліста до проведення процесуальної дії належить до організаційних аспектів слідчої діяльності. До організаційних елементів участі спеціаліста в СРД, зазначає А. В. Мировська, слід віднести діяльність слідчого щодо залучення конкретного спеціаліста до виконання завдань кримінального провадження, а також організацію взаємодії з ним на всіх етапах проведення СРД як у процесуальних, так і непроцесуальних формах використання спеціальних знань [184, с. 14]. Також значущість спеціалістів під час розслідування воєнних злочинів висвітлено у наступних наукових статтях: Л. Л. Патик, А. А. Патик, А. В. Мировська «Участь спеціалістів в огляді місця вчинення воєнного злочину» (м. Дніпро, 2024) [206], В. О. Гусєва «Участь спеціалістів у розслідуванні воєнних злочинів» (м. Харків, 2025) [75].

Спеціаліста доцільно залучати задля консультаційної та консультаційно-довідкової допомоги з усіх спеціальних питань організаційно-тактичного характеру й роз'яснення інформаційно-доказового потенціалу речових доказів і механізму його реалізації; безпосереднього застосування технічних засобів та спеціальних методів виявлення, фіксації, вилучення речових доказів, попереднього дослідження виявлених і вилучених речових доказів; для надання допомоги в межах технічної та документальної фіксації результатів СРД (перелік видів допомоги спеціаліста в кримінальному провадженні визначено в ч. 2 ст. 71 КПК України [164]) [62, с. 16]. Також одним із нормативно-правових актів, що регламентує діяльність спеціаліста, є Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затверджена наказом МВС України від 3 листопада 2015 року № 1339 [230].

Акцентуємо, що нині тенденції розвитку міжнародної злочинності актуалізують необхідність створення ССГ, які під час розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень і міжнародних злочинів потребують використання спеціальних знань.

У загальному значенні спеціальні знання – це наукові, технічні чи інші знання, отримані внаслідок спеціальної підготовки та практики суб'єктом, процесуальний

статус якого визначено як експерт або прирівнюється до спеціаліста. У межах розслідування кримінальних правопорушень застосовують такі процесуальні форми використання спеціальних знань: залучення спеціаліста для надання безпосередньої технічної допомоги під час здійснення процесуальних дій; залучення спеціаліста для надання письмової консультації; залучення експерта для проведення судової експертизи. Крім того, з огляду на слідчу практику, актуальності набули непроцесуальні форми використання спеціальних знань, насамперед усна консультація слідчого зі спеціалістом, залучення спеціаліста під час перевірки оперативної інформації про вчинення або підготовку до вчинення кримінального правопорушення [259, с. 37–38].

Для забезпечення ефективності процесуальних дій під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ М. С. Цуцкірідзе, С. Г. Кримчук, С. С. Вітвіцький та інші співавтори зазначають, що до складу слідчо-оперативної групи, крім слідчих, оперативних працівників і технічних помічників, слід залучати таких спеціалістів: спеціалістів-криміналістів, кількість яких має бути збільшена до трьох осіб (для сприяння у вилученні речових доказів, їх упакуванні, фото- й відеофіксації), спеціалістів-вибухотехніків (для проведення заходів з розмінування та перевірки на вибухонебезпечність місця виявлення трупів); судово-медичних експертів чи лікарів, якщо неможливо залучити судово-медичних експертів (для сприяння слідчому в огляді трупів) [199, с. 24]. Цей підхід доцільно залучити в діяльність ССГ під час проведення окремих СРД.

Слушним під час розслідування окремих видів кримінальних правопорушень є залучення спеціаліста в галузі інформаційних технологій та комп’ютерної техніки. Це є запорукою збереження цифрової інформації, яка підлягає дослідженню під час проведення комп’ютерно-технічної експертизи [294, с. 42].

Також зосередимо увагу на необхідності використання широкого кола спеціалістів, ретельного аналізу норм чинного законодавства та прогнозування практичної значущості, а також реалізації інноваційних підходів у правоохоронній системі нашої держави [394, с. 139].

Використання спеціальних засобів, призначених для виявлення, вилучення та знешкодження небезпечних об’єктів, реалізує лише спеціальний суб’єкт, який здатен пояснити принцип дії виявлених об’єктів. Непроцесуальну допомогу слідчий найчастіше використовує завдяки участі спеціалістів у проведенні перевірки виявлених слідів за криміналістичними обліками, виготовленні суб’єктивних портретів, навчанні прийомів і методів роботи зі слідами. До виїзду на місце події слідчий спільно зі спеціалістом мають здійснити низку організаційно-підготовчих заходів, а саме: розробити план огляду місця події, у якому зазначити пункти або питання, які необхідно з’ясувати; підготувати науково-технічні засоби й інші спеціальні засоби для виявлення, вилучення та фіксації речових доказів; прийняти рішення про залучення інших фахівців відповідно до обставин учиненого кримінального правопорушення [277, с. 148–149].

Під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ висувають версії вчинення кримінально протиправних діянь. Версії, висунені спеціалістом під час розслідування кримінальних правопорушень, можуть стосуватися не лише обставин події, а й характеру зв’язку певних слідів й об’єктів з цією подією та можливостей їх використання в подальшому розслідуванні [277, с. 149].

Залежно від об’єктів огляду, крім спеціаліста-криміналіста, можуть бути залучені вузькопрофільні спеціалісти, наприклад, вибухотехніки, зброєзнавці, фахівці в галузі ракетної та авіаційної техніки, артилеристи, механіки. Також можуть залучати судово-медичних експертів або лікарів для огляду трупів, кінологів зі службовими собаками, спеціалістів-біологів для відібрання зразків ДНК та ін. Поряд зі спеціалістом-криміналістом, який може здійснювати фото-, відеозйомку, бажано залучати окремо спеціаліста з відеозйомки. На місцях події, пов’язаних з обстрілами, рекомендовано проводити попередні дослідження з визначенням напрямку, звідки було здійснено бомбардування. За можливості, визначають вогневу позицію, з якої здійснювали обстріл, вид зброї, час обстрілу, відстань, з якої здійснено постріл. Відповідні дослідження здійснює спеціаліст-баліст або спеціаліст з питань озброєння [211, с. 73–74]. Також слід зазначити, що експертна діяльність поєднує творче мислення, інтуїцію та моделювання експертної ситуації.

Спільні завдання та процесуальна основа діяльності під час розслідування кримінальних правопорушень зумовлюють високий ступінь конвергенції криміналістичних і медичних знань, насамперед під час огляду місця виявлення трупів, вилучення об'єктів для ідентифікації осіб, визначення природи ушкоджень, нашарувань інших речовин на тілі потерпілих тощо. Використання своєрідних спеціальних знань походить від комплексної галузі – медичної криміналістики [334, с. 215–216].

Передусім ефективність розслідування кримінальних правопорушень залежить від дотримання загальних тактичних вимог, зокрема чіткої організації та планування, єдиного керівництва, своєчасності, об'єктивності, криміналістичного забезпечення виявлення, фіксації, вилучення слідів і доказової інформації загалом. Під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ слід акцентувати на значущій ролі судових експертів, які взаємодіють із членами особливої форми міжнародного співробітництва.

Насамперед огляд місця події під час досудового розслідування воєнних злочинів проводять у складі слідчого(-их), працівника оперативного підрозділу, спеціалістів: спеціаліста-криміналіста (спеціаліста з питань застосування ракетних військ й артилерії, а також військової авіації); судово-медичного експерта, якого залучають до огляду колони та скупчення розстріляних автомобілів, місця обстрілу або влучання снаряда ракетної артилерії, місця масового розстрілу цивільних громадян і місця масового поховання цивільних осіб, де виявлено трупи. Він надає консультації слідчому з питань, що потребують спеціальних знань і навичок у галузі судової медицини. Наприклад, встановлює: розміщення та позу трупа; зовнішній вигляд його одягу та взуття; індивідуальні особливості частин тіла, їх ушкоджень і слідів на тілі; характер пошкодження одягу, наявність на ньому слідів, плям тощо; особливості ложа трупа, предметів на ньому та поблизу нього. Також привертає увагу до наявності вогнепальних травм, визначає їх характер, встановлює кількість поранень і співвідношення за розміщенням на одязі й тілі людини [252, с. 253–255]. Здійснення експертної діяльності передбачає організацію та планування,

охоплюючи план роботи експерта як на певний проміжок часу, так і план проведення дослідження за окремою експертизою [24, с. 55].

Значущим учасником ССГ є судовий експерт, який відіграє важливу роль під час проведення окремих СРД, насамперед огляду місця події. Дії щодо підготовки об'єктів потенційних судових експертиз, що розпочинається на етапі проведення огляду місця події масової загибелі людей, впливають на забезпечення виконання ідентифікаційних, діагностичних, ситуаційних і реконструкційних завдань. Актуальності набувають завдання щодо виявлення осіб, причетних до вчинення кримінально протиправних діянь, та подальшої їх процесуальної ідентифікації. У зв'язку з цим слід ідентифікувати особу за ознаками зовнішності, що відбувається шляхом проведення судових портретних експертиз й експертиз за матеріалами відеозапису. Доволі часто постає потреба ідентифікації особи за матеріалами відеозапису. У цьому аспекті важливо акцентувати на необхідності запозичення апробованого міжнародного досвіду та шляхів його впровадження в судово-експертну діяльність на національному рівні, а також на використанні сучасних програмних технологій [74, с. 82].

Також є різні форми міжнародного співробітництва в галузі судової експертизи. Зокрема, до основних з них належать: обмін інформацією (науково-інформаційний обмін); підготовка експертних кадрів і підвищення кваліфікації за кордоном; спільні наукові та практичні заходи (конференції, симпозіуми, конгреси тощо); залучення судових експертів з різних країн до розслідування та судового розгляду міжнародних злочинів; взаємодія щодо підвищення якості судових експертиз у різних країнах; міжнародна стандартизація судово-медичної діяльності; взаємодія в межах міжнародних експертних асоціацій (організацій) [383, с. 182–183].

Отже, залучення судових експертів до складу ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень є вкрай необхідним складником на шляху до забезпечення завдань кримінального провадження. Запозичення найкращого світового досвіду щодо діяльності судових експертів сприяє підвищенню їхнього професійного рівня та ефективній взаємодії з іншими членами ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень.

Своєю чергою О. О. Буряк у науковій праці зауважує про особливості процесуального керівництва під час відкриття кримінального провадження, порядку взаємодії прокурора зі слідчим, працівником оперативного підрозділу, слідчим суддею, іншими уповноваженими особами під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, участі прокурора під час проведення слідчих процесуальних дій в межах розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою [16]. З огляду на зазначене, акцентуємо на необхідності створення та функціонування ССГ під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень, зокрема розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Адже встановлення керівництва і взаємодії членів ССГ потребують ретельного наукового підходу [49, с. 98].

Досліджуючи питання розслідування корупційних кримінальних правопорушень, слід зазначити про значущість взаємодії ССГ з іншими суб'єктами антикорупційного спрямування.

Організаційні засади системної протидії корупційним кримінальним правопорушенням ґрунтуються на конвергенції національних систем шляхом використання міжнародних стандартів [82, с. 128]. Крім цього, до інноваційних підходів у боротьбі з корупцією відносять використання сучасних технологій (штучний інтелект і блокчейн); розроблення онлайн-платформ і мобільних додатків для повідомлення про випадки корупції; удосконалення законодавства та відповідних правових норм; підвищення обізнаності посадових осіб і громадян [304, с. 308]. Також слід зауважити про значущість автоматизованих інноваційних засобів криміналістичного забезпечення розслідування корупційних кримінальних правопорушень.

Нині створено низку правоохоронних органів антикорупційного спрямування (НАБУ, САП, Вищий антикорупційний суд, Національне агентство з питань запобігання корупції, НПУ, СБУ тощо), які мають запобігати та протидіяти корупційній злочинності. Окреслимо ключові аспекти взаємодії ССГ з іншими суб'єктами під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень.

Центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом є НАБУ, основним завдання якого постає протидія корупційним й іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також ужиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції. Виявлення, боротьба та запобігання корупційним зловживанням під час реалізації проєктів, пов'язаних із відновленням України, постає нагальним викликом. З метою його подолання підписано угоду про співпрацю між НАБУ та Центральним антикорупційним бюро Польщі. Меморандум передбачає навчання, обмін досвідом і виконання спільних завдань у сфері запобігання та протидії економічним та корупційним кримінальним правопорушенням. Для ефективнішого моніторингу та розслідування можливих випадків нецільового використання коштів, зокрема наданих Урядом США Україні для післявоєнного відновлення, налагоджують співробітництво й обмін інформацією між Національним бюро та Генеральною інспекцією Державного департаменту США. Також було підписано меморандум про співпрацю та обмін інформацією з Міністерством цифрової трансформації України, який своєю чергою передбачає виявлення можливих корупційних ризиків під час переведення публічних послуг в електронну форму, обмін інформацією щодо можливих правопорушень, запровадження сучасних ІТ-інструментів для підвищення ефективності слідчих дій, моніторинг закупівель безпілотних літальних апаратів для потреб сил безпеки і оборони України [117, с. 6].

Одним з яскравих прикладів співробітництва в межах ССГ під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень є викриття масштабної схеми заволодіння коштами держпідприємства «Поліграфічний комбінат "Україна"» на суму понад 450 млн грн, яку викрили НАБУ і САП. Однак рушійною силою співпраці стало створення ССГ, до складу якої ввійшли слідчі України, Естонії та Франції під егідою Євроюсту. Ефективності розслідування НАБУ і САП сприяло міжнародне співробітництво з естонськими колегами, наприклад, проведення комплексних СРД на територіях обох країн. Правоохоронці Французької Республіки проводять роботу, спрямовану на перевірку своїх громадян у межах співпраці.

Також активну участь у відслідковуванні й аналізі банківських транзакцій взяла Державна служба фінансового моніторингу України [181].

Розглянемо практичний аспект діяльності ССГ під час розслідування кримінального правопорушення, пов'язаного з корупцією. 20 липня 2020 року НАБУ та САП спільно з Центральним антикорупційним бюро (далі – ЦАБ) й Окружною прокуратурою міста Варшави затримали злочинну групу на чолі з колишнім в.о. голови Державного агентства автомобільних доріг України (Укравтодор). Група мала на меті одержання неправомірної вигоди від представників компаній у сфері дорожнього господарства. Це перший в історії України випадок, коли ССГ викрила особливо тяжке корупційне кримінальне правопорушення. Завдяки скоординованим заходам зібрано докази корупційних дій громадян України, Республіки Польщі й інших держав. Складність розслідування полягала в тому, що колишній керівник Укравтодору використовував своє службове становище в Україні та висловлював прохання про отримання неправомірної вигоди, а факт її отримання відбувався на території Польщі. Міжнародним фундаментом для ефективної координації роботи двох антикорупційних органів – НАБУ та ЦАБ стало європейське агентство, що співпрацює із судовими та поліцейськими органами країн – членів ЄС (Євроюст). У листопаді 2020 року Офіс Генерального прокурора України підписав угоду з Генеральною прокуратурою Республіки Польща про продовження роботи ССГ, створеної антикорупційними відомствами. Це надало можливість детективам Національного бюро за сприяння ЦАБ Республіки Польща здобути нові докази причетності до протиправної діяльності окремих громадян. У січні 2021 року матеріали кримінального провадження щодо екскерівника Укравтодору скеровано для завершення досудового розслідування до Польщі, оскільки він є громадянином цієї держави. НАБУ та САП скерували до суду обвинувальний акт щодо бенефіціара групи компаній за фактом надання неправомірної вигоди колишньому в.о. голови Укравтодору. Його дії передбачені ч. 4 ст. 369 КК України [194]. Загалом НАБУ і САП встановили, що йдеться про 575 тис. доларів США та 70 тис. євро, незаконно наданих упродовж

2017–2019 років, 13 квітня 2021 року бенефіціару групи компаній повідомили про підозру [213].

Крім зазначеного, НАБУ та Федеральне бюро розслідувань США зафіксували в Меморандумі про взаєморозуміння між НАБУ та ФБР (31 серпня 2023 року) необхідність спільних напрацювань у сфері розслідування корупційних кримінальних правопорушень, протидії відмивання коштів, а також поверненні активів [193]. Також стратегічна програма діяльності ДБР на 2022–2026 роки акцентує на необхідності співробітництва з міжнародними організаціями, з огляду на стрімке зростання рівня транснаціональної злочинності. Виокремлено такі основні напрями в цій сфері: розвиток нормативно-правової бази, що регламентує міжнародне співробітництво ДБР із правоохоронними органами інших держав і міжнародними організаціями. Крім цього, поглибленню міжнародного співробітництва сприятиме отримання ДБР додаткових повноважень щодо безпосереднього співробітництва з міжнародними організаціями й укладання міжнародних, зокрема міжвідомчих, договорів; удосконалення двосторонньої взаємодії з Представництвом ЄС в Україні, Консультативною місією ЄС з реформування сектору цивільної безпеки України, Офісом Ради Європи в Україні, іншими міжнародними партнерами з метою розбудови інституційної спроможності ДБР, упровадження найкращих світових стандартів правоохоронної діяльності в роботу ДБР; ефективна співпраця з Радою Європи та Офісом Ради Європи в Україні, Моніторинговою місією ООН з прав людини в Україні, Координатором проєктів Організації з безпеки і співробітництва в Європі в Україні, іншими міжнародними організаціями щодо протидії катуванням та іншим видам неналежного поводження; реалізація проєктів міжнародної технічної допомоги; участь у міжнародних тренінгах, семінарах й інших освітніх заходах; зміцнення партнерських взаємин з правоохоронними органами іноземних держав у сфері протидії злочинності; міжнародне співробітництво в кримінальному провадженні відповідно до законів і міжнародних договорів України з поліцейськими й іншими відповідними органами інших держав, насамперед щодо ініціювання проведення компетентними органами іноземних держав процесуальних дій, вчинення яких необхідне для розслідування

[271, с. 21]. Однією із форм міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні є ССГ, що охоплює стратегічний напрям розслідування корупційних кримінальних правопорушень.

Відповідно до звітної інформації НАБУ за ІІ півріччя 2024 року співпраця з міжнародними партнерами є одним із основних пріоритетів діяльності НАБУ у 2024 році. Так, НАБУ продовжує підтримувати високий рівень довіри від міжнародних партнерів, що сприяє подальшому фінансуванню антикорупційних ініціатив. Наприклад, підписання меморандумів про співпрацю з антикорупційними органами Італії та Японії сприяло обміну досвідом та кращими практиками виявлення й протидії корупції. Ці домовленості передбачають активний обмін інформацією, що впливає на покращення ефективності спільних розслідувань. Також однією з нагальних потреб для забезпечення невідворотності покарання винних у топкорупції залишається можливість самостійного ініціювання керівником САП провадження щодо народних депутатів, а також створення ССГ в межах міжнародної правової допомоги [117].

Також слід зазначити, що Консультативна місія ЄС в Україні в березні 2019 року провела серію тренінгів для слідчих ДБР з питань розслідування кримінальних правопорушень. Зокрема, сесію кібераспектів кримінальних правопорушень було присвячено системам інтернет-платежів, що можуть використовувати для вчинення корупційних кримінальних правопорушень. Під час заходу було розглянуто методи роботи з електронними доказами в межах кримінального розслідування [128]. Крім цього, на 21-й щорічній конференції та Генеральній асамблеї EPAC/EACN 23–24 листопада 2022 року ДБР приєдналося до мережі європейських антикорупційних органів «Європейські партнери проти корупції». Європейські партнери в боротьбі з корупцією та Європейська антикорупційна мережа – незалежні форуми фахівців-практиків, об’єднані спільною метою щодо запобігання та боротьби з корупцією, охоплюють антикорупційні відомства й органи нагляду за діяльністю поліції держав – членів Ради Європи. Також EACN об’єднує антикорупційні органи країн – членів ЄС. Під час конференції розглянуто питання щодо розслідування корупції, міжнародного

співробітництва й обміну інформацією, повернення активів, отриманих злочинним шляхом, а також обговорено інструменти для запобігання корупції та оцінювання ризиків [78]. Можна стверджувати, що співробітництво ДБР з міжнародними організаціями у сфері протидії злочинності засвідчує активізацію розслідування на стратегічному рівні [175, с. 95]. Постає необхідність підвищення кваліфікації та вдосконалення вмінь і навичок з розслідування корупційних кримінальних правопорушень фахівців з антикорупційної діяльності, наприклад, шляхом участі в науково-практичних заходах (конференціях, семінарах, тренінгах тощо).

Проблемним питанням щодо діяльності САП залишається відмежування її функцій від повноважень Офісу Генерального прокурора. САП повинна, з одного боку, забезпечувати належний нагляд за дотриманням антикорупційного законодавства, а з іншого – запобігати порушенням прав громадян. Однак межі автономії САП у структурі зазначеної прокуратури є дискусійним питанням. Адже незалежний статус підрозділу означає лише те, що він не входить до складу інших підрозділів. Також навіть самостійний підрозділ є частиною органу, який не лише у своєму складі має керівника (орган), а й керується усталеними підходами щодо організації та розподілу праці [14, с. 253]. Наприклад, у Новій Зеландії діють такі керівні принципи протидії відмиванню коштів: *1) ризик-орієнтований підхід* (органи нагляду дотримуються підходу, що ґрунтується на оцінюванні ризиків у нагляді за протидією відмиванню коштів). Підхід, що формується на основі оцінювання ризиків, є фундаментальним складником режиму протидії відмиванню коштів для забезпечення цілеспрямованості й інформованості застосованих заходів (з огляду на інформацію, до якої мають доступ наглядові органи), ефективного використання ресурсів і досягнення мети; *2) пропорційність і чуйність.* Реакція наглядових органів є пропорційною та чутливою до ризику відмивання коштів або потенційного впливу; *3) послідовність і справедливість.* Керівники намагаються застосовувати високі стандарти послідовно та справедливо; *4) прозорість і підзвітність.* Наглядові органи сприяють підзвітності й опубліковують основні засади регуляторної політики, а керівники забезпечують прозорість під час прийняття рішень; *5) доступність й актуальність.* Органи нагляду сприяють дотриманню

вимог, допомагаючи суб'єктам звітності зрозуміти їхні зобов'язання; *6) співробітництво.* Органи нагляду співпрацюють між собою для досягнення надійного та послідовного нагляду за суб'єктами звітності, а також взаємодіють із суб'єктами звітності, урядовими установами (зокрема правоохоронними та регуляторними органами), а також іншими організаціями, які допомагають органам нагляду досягати результату. Принцип співробітництва поширюється на міжнародний рівень [374; 214, с. 82–83]. Підрозділ чи особа, уповноважені брати участь у розслідуванні корупційних кримінальних протиправних діянь, повинні мати достатній рівень компетентності й об'єктивності. Вони не можуть залежати від підрозділу або особи, щодо якої здійснюють розслідування, і повинні мати повноваження щодо співробітництва на всіх стадіях розслідування фактів корупції [379, с. 12–13].

З огляду на практику застосування принципів відмивання коштів, чільне місце посідає міжнародне співробітництво, що забезпечує ефективність розслідування кримінальних правопорушень корупційного спрямування. У цьому контексті перспективною є діяльність ССГ, які шляхом якісної взаємодії сприятимуть швидкому та результативному розслідуванню кримінальних правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Діяльність правників, здійснювана на основі принципів правосуддя, зазначає В. В. Кощинець, потребує встановлення психологічних особливостей усіх учасників кримінального процесу. Складно провести ефективне, повне й неупереджене розслідування кримінального правопорушення, розгляд матеріалів у суді без використання знань психології. Члени/відряджені члени ССГ й інші суб'єкти взаємодії послуговуються методами психологічного впливу, які відрізняються від методів пізнання у психологічній науці, оскільки спрямовані на позитивну динаміку психіки суб'єктів (як сторони обвинувачення, так і сторони захисту) у процесі кримінального судочинства [155, с. 105]. Безумовно, під час розслідування кримінальних правопорушень члени ССГ керуються психологічними знаннями, іншим психологічним інструментарієм, який крізь призму знань, досвіду та

практики потребує вдосконалення задля відповідності сучасним реаліям юрисдикційної діяльності загалом.

Слід зазначити, що кожен член/відряджений член ССГ є суб'єктом психологічного впливу, повинен володіти правовими та психологічними знаннями, організаційними й комунікативними вміннями і навичками роботи, причому як у середині групи, так і поза її межами, під час виконання службових обов'язків. Доцільно в цьому контексті виокремити аналітичні (здатність встановлювати закономірності та знаходити шляхи виконання завдань), діагностичні (визначення рівня розвитку правової свідомості окремих осіб і колективу загалом), прогностичні (вибір методів, прийомів, засобів задля об'єктивізації процесу встановлення причин і внутрішніх механізмів конкретних діянь правопорушника, а також відповідальність прокурорів, слідчих щодо визнання необхідності залучення фахівців-психологів під час розслідування кримінального правопорушення), інформаційні (комунікаційність й обмін досвідом), конструктивні (визначення специфічних форм і методів роботи, з огляду на конкретну ситуацію), організаційні (встановлення різних форм взаємодії учасників кримінального провадження) вміння [155, с. 111].

Зауважимо, що для розслідування конкретних кримінальних правопорушень до складу ССГ доцільно залучати спеціалістів-психологів. Вони володіють достатніми професійними можливостями й здатні застосувати підхід навіть до осіб, які мають обмеження в сприйнятті та відтворенні обставин справи. Підставами для застосування психологічних знань є: вік особи, наявність стану зміненої свідомості, вади інтелектуального розвитку, суперечливість у свідченнях, схильність особи до фантазування тощо [155, с. 117–118].

Психологічні основи діяльності ССГ передбачають: психологічні функції залучення працівників прокуратури, підрозділів досудового розслідування, Експертної служби МВС України, підрозділів кримінальної поліції тощо до розслідування кримінальних правопорушень, де найважливішим є вивчення службових і позаслужбових міжособистісних відносин учасників ССГ, з метою досягнення оптимальної взаємодії як у колективі, так і між конкретними суб'єктами;

психологічні характеристики окремих суб'єктів правосуддя та психологію відносин між ними; добір і розподіл кадрів компетентних органів держав відповідно до психологічних особливостей працівників, типологічної якості особистості; підтримку та стимулювання оптимальних службових відносин; застосування психологічних знань керівниками відповідних структурних підрозділів для досягнення ефективної організації взаємодії в процесі керування підлеглими; використання психолого-педагогічного чинника під час організації процесу створення ССГ, що здійснюють за допомогою поєднання імперативних методів з навчанням підлеглих основ правильної організації взаємодії. Прикладом є судово-експертна практика із психологічним складником за схемою: «мета – мотив – спосіб – результат». Діяльність членів/відряджених членів ССГ вимагає наявності таких психологічних рис, як аналітичний розум, логічність мислення, здатність до тривалої концентрації уваги, наполегливість, допитливість, критичність тощо [318, с. 104–105].

Психологічна характеристика діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень залежить від суб'єктивних й об'єктивних факторів. Її здійснюють шляхом використання низки засобів, насамперед правильного добору кадрів і регулювання відносин у групі; визначення працівників, які мають спеціальну підготовку, спрямовану на розслідування конкретних видів кримінальних правопорушень; вивчення міжособистісних відносин у групі й міжнародному просторі; виховання необхідних рис (етичних, моральних, вольових); досконалого володіння іноземними мовами (принаймні однією з них) задля комунікації між уповноваженими особами компетентних органів різних держав, які входять до складу ССГ, тощо. Крім цього, вагоме значення мають «неформальні» відносини в колективі: спільні інтереси, дружні стосунки тощо, які можуть впливати на ефективність проведення розслідування [318, с. 105–106].

Слушною є думка В. О. Коновалової, яка вважає, що під час розслідування кримінальних правопорушень значущості набуває виконання розумових завдань, пов'язаних з організацією. Насамперед реалізації кожного організаційного плану передує напружена інтелектуальна робота слідчого, пов'язана з необхідністю

вирішення слідчої ситуації, що склалася. Слідче мислення під час виконання розумових завдань передбачає кілька етапів: орієнтацію в умовах завдання, формування гіпотез, програми реалізації, виконання інтелектуальних операцій, звірення результатів з вихідними положеннями. Водночас ці етапи є гнучкими, оскільки теоретичні установки в тактиці слідства вирізняються абстрактністю, з огляду на типові ситуації [149, с. 68–69].

Мислення слідчого, експерта, прокурора, судді (у межах ССГ) можна розглядати як єдине мислення, що має творчий та логічний аспекти, завдяки цьому поєднанню надає можливість акцентувати на спільності та взаємозумовленості. Виконання розумових завдань пов’язано з організацією та безпосереднім проведенням СРД. Увагу привертають такі насичені з тактичного та психологічного погляду СРД, як огляд місця події та допит.

Під час проведення огляду місця події кожен член/відряджений член ССГ має оцінити обстановку, уявно відновити події кримінального правопорушення, зібрати, проаналізувати й систематизувати речові докази, визначити можливі джерела інформації, а також паралельно, оперативно з проведенням огляду, визначити тактику послідовних дій у межах групи, висуваючи версії. Під час допиту важливим аспектом є організація підготовки до його проведення. До розумових завдань належать: вивчення особи допитуваного, аналіз доказової інформації, ознайомлення з матеріалами кримінального провадження та складання алгоритму допиту в оптимальному режимі. Задля реалізації завдань кримінального провадження ССГ на психологічному рівні можуть застосовувати рефлексивне мислення, зокрема в ситуаціях, коли першочерговим є конфлікт між особами. У процесі висунення версій мисленнєва імітація обставин дає змогу припустити можливий перебіг подальших дій правопорушника, пов’язаних із приховуванням слідів вчиненого діяння, інсценуванням події для маскування кримінального правопорушення [149, с. 70–72].

Під час застосування тактичних прийомів, організаційних заходів члени ССГ психологічно впливають один на одного. Це формує організаційно-тактичні особливості діяльності ССГ, обумовлює застосування спеціальної психологічної методики, яка передбачає такі елементи [265, с. 49–51]: естетичний (культура

поведінки та зовнішній вигляд суб'єктів, інтер'єр службового приміщення, ознайомлення учасників з їхніми правами, обов'язками, відповідальністю, порядком проведення СРД); процесуальний (попередження про кримінальну відповідальність за надання неправдивих показань і за відмову від них (щодо свідка, потерпілого), суворе дотримання норм кримінального процесуального законодавства, повідомлення учасників СРД про застосування під час процесуальної дії науково-технічних засобів), етичний (дотримання норм етики й моралі, їх тактовність, доброзичливість, ввічливість у спілкуванні з людьми, які причетні до розслідування кримінальних правопорушень), тактико-криміналістичний (переконання, раптовість, часткове повідомлення інформації, якою володіє слідчий, повідомлення результатів експертиз; оголошення обсягу доказової інформації тощо), психологічний (надання психологічної допомоги шляхом нагадування, активізації мислення та пам'яті для відтворення фактів, спонукання особи до певних вчинків і дій шляхом активізації її емоцій та почуттів).

Слід зазначити, що встановлення психологічного контакту є пріоритетним завданням, яке постає на етапі проведення слідчих (розшукових), інших процесуальних дій, цього досягають застосуванням системи тактичних прийомів (комбінацій, операцій) психологічного впливу. Задля виконання цього завдання необхідно комплексно вивчити особу, з якою буде проведено таку дію, зокрема її психологічний стан, а також проаналізувати ситуацію, що склалася під час розслідування. Адже психологічний вплив є джерелом формування тактичних прийомів, а тактичні прийоми є носіями психологічного впливу [309, с. 46].

Передусім застосування тактичних прийомів передбачає ретельну підготовку слідчого, прокурора, судді, яка охоплює перевірку їхньої діяльності відповідно до правових і морально-етичних норм, оцінювання можливого тактичного ризику, прогнозування поведінки учасників кримінального провадження, визначення порядку дій у непередбачуваних ситуаціях, використання отриманих результатів. Психологічний механізм тактичного прийому охоплює безпосередню чи опосередковану взаємодію між особою, яка проводить розслідування, та її респондентами; психологічну спрямованість як ССГ, так й окремих учасників

кримінального провадження; психологічний ефект як результат використання тактичного прийому [313, с. 17–18]. Відповідно до спрямування психологічного впливу осіб, які здійснюють кримінальне провадження, тактичні прийоми слід поділяти на такі, що спрямовані на: а) дотримання учасниками доцільної лінії поведінки в умовах певної ситуації; б) управлінський складник проведення процесуальної дії; в) управління учасниками як об'єктами тактичного впливу.

Також слід додати, що правильно визначені організаційно-тактичні засади та належне психологічне підґрунтя є запорукою успішної діяльності ССГ. Прикладом міжнародної взаємодії уповноважених осіб компетентних органів держав під час кримінального судочинства є розслідування катастрофи літака Boeing 777 рейсу MH17, що прямував з Амстердама до Куала-Лумпуру 17 липня 2014 року. Зокрема, 7 серпня 2014 року було створено ССГ, до якої ввійшли представники Австралії, Бельгії, Малайзії, Нідерландів й України, яку очолив нідерландський прокурор Ф. Вестербеке. ССГ провела масштабне розслідування та, керуючись результатами обміну досвіду держав-учасниць, проаналізувала понад 1,5 млн телефонних дзвінків у районі запуску ракети та вздовж її маршруту, допитала як свідків понад 260 осіб, під час процесуальних дій провела понад 3 тис. різноманітних експертних досліджень тощо [266].

Одним із пріоритетів діяльності МВС України, Національної гвардії України, ДПСУ, НПУ, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної міграційної служби України є координація дій НПУ, Державної прикордонної служби України, ДНДЕКЦ МВС України щодо протидії шахрайствам із використанням електронних технологій, незаконного обігу наркотиків, вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухівки, а також поширенню кримінальних правопорушень, учинених з їх використанням; взаємодія з іншими органами державної влади та правоохоронними органами (СБУ, Офіс Генерального прокурора, Державна митна служба України) України та країн ЄС. Ключовими аспектами плану є забезпечення співпраці МВС і ДПСУ з FRONTEX шляхом проведення спільних заходів (переговори, спільні засідання, консультації) [215].

2.3. Взаємодія спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень

У межах дослідження слід проаналізувати організаційно-тактичні засади взаємодії ССГ з міжнародними організаціями й інституціями під час розслідування кримінальних правопорушень. Цей підхід потребує визначення алгоритму взаємодії, що дасть змогу забезпечити якісну співпрацю учасників кримінального процесу, повне, швидке й неупереджене розслідування, виконання завдань кримінального провадження в складних умовах на світовому рівні.

У дослідженні К. О. Чаплинського серед форм організації взаємодії під час розслідування серйозних злочинів виокремлено спільну діяльність, яка передбачає участь у СОГ, взаємний обмін оперативною інформацією між слідчим і працівниками оперативних підрозділів, спільне планування початкового етапу розслідування та використання оперативних і криміналістичних засобів. Учений акцентує на необхідності реалізації форм взаємодії на основі чіткого планування, високого професіоналізму слідчих, працівників оперативних підрозділів й експертної служби, встановлення оптимальних службових відносин і створення атмосфери довіри [303]. У цьому контексті внутрішня взаємодія між слідчими, оперативними працівниками, спеціалістами є важливим елементом.

Визначаючи понятєвий апарат взаємодії, А. В. Даниляк у дисертаційному дослідженні зауважує, що взаємодія виявляється через спільну діяльність суб'єктів, обмін досвідом, уміннями та навичками. Автор розглядає різні форми реалізації міжнародного співробітництва під час розслідування економічних кримінальних правопорушень, які вчинені організованими групами. З-поміж цих форм виокремлено спільне розслідування кримінального правопорушення, яке здійснюють органи досудового розслідування України у співпраці з правоохоронними органами інших країн (зокрема завдяки створенню ССГ), взаємодію з Інтерполом, надання міжнародної правової допомоги, перейняття

кримінального провадження, екстрадицію, тимчасову передачу особи правоохоронним органам іншої країни [77].

М. С. Цуцкірідзе спрямовує увагу на важливий елемент організації досудового розслідування – пізнавальну діяльність слідчого, його взаємодію з іншими суб'єктами сторони обвинувачення в дослідженні обставин кримінального провадження [302, с. 257]. Аспекти взаємодії досліджує M. Luchtman, який акцентує на необхідності зміцнення довіри під час транснаціонального співробітництва, спрямованого на захист прав потерпілих, і загалом під час кримінального провадження [372]. П. С. Єпринцев запропонував власне тлумачення взаємодії в галузі розслідування міжнародної злочинності, зокрема це узгоджена за метою, часом і місцем, урегульована кримінальним процесуальним законодавством та нормативно-правовими актами спільна діяльність не залежних один від одного підрозділів щодо поєднання можливостей, сил, методів і засобів для успішного проведення взаємодоповнюючих заходів та дій, з метою пошуку й фіксації фактичних даних про діяльність організованих груп і злочинних організацій, учинення кримінальних правопорушень як національного, так і міжнародного характеру [98, с. 58].

B. Sari засвідчує позитивну роль Інтерполу як міжнародної організації з міжнародною правосуб'єктністю, що має забезпечувати співробітництво кримінальної поліції, запобігати та протидіяти кримінальним правопорушенням, які не мають політичного, військового, релігійного чи расового характеру навіть поза межами національного кордону [378, с. 93]. Однак G. Calcara стверджує, що така співпраця протягом тривалого часу наштовхувалася на певні правові проблеми, зокрема значне розгалуження суверенітету держав у питаннях поліцейської діяльності [344, с. 527–528].

У контексті процесу взаємодії В. Г. Севрук виокремлює такі етапи: 1) підготовчий; 2) основний; 3) заключний. Підготовчий етап передбачає проведення робочих зустрічей, розроблення спільних планів, доведення їх до виконання уповноваженими особами. Основний етап сприяє виконанню спільних ОРЗ, контроль за реалізацією процесуальних дій та безпосереднє керівництво.

Заключний етап – підбиття підсумків, оцінювання діяльності, аналіз виконання дій, підготовка та подання інформації за результатами спільних дій та прийняття рішень [382, с. 44].

З огляду на такі позиції науковців щодо організації взаємодії учасників кримінального провадження сторони обвинувачення, увагу заслуговує кожен окреслений аспект – від взаємодії і складі СОГ до співпраці з міжнародними організаціями. Безумовно, слід виокремити ССГ як форму міжнародного співробітництва, що є багатовекторною в процесі взаємодії з партнерами як всередині групи, так і ззовні (зокрема, з міжнародними організаціями й інституціями).

Діє низка міжнародних організацій, які мають важливе значення в протидії транснаціональній злочинності, серед них: Європейське бюро судової співпраці, Управління ООН з наркотиків і злочинності, Європейське агентство з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах країн – членів ЄС, Місія ЄС з політики безпеки та оборони, Європейський центр моніторингу наркотиків та наркоманії, Європейський центральний банк, Європейська комісія, Європейське управління з питань запобігання зловживанням та шахрайству, Об’єднаний ситуаційний центр ЄС тощо.

Відповідно до Звіту про виконання угоди про асоціацію між Україною та ЄС, протягом березня–червня 2022 року було підписано 10 відомчих угод Офісу Генерального прокурора з компетентними органами країн ЄС (Литва, Латвія, Польща, Словаччина, Іспанія, Румунія, Болгарія, Естонія, Австрія, Франція) щодо спільних дій під час розслідування воєнних та інших міжнародних злочинів [376].

У сучасних умовах Європол діє відповідно до положень Регламенту Європейського парламенту та Ради ЄС від 2016 року [375]. Оскільки кримінальні правопорушення набувають значних масштабів, які виходять за межі державних кордонів, Європол має посилювати взаємодію двох і більше держав-членів під час проведення спільних процесуальних дій, спрямованих на досягнення конкретної мети, для ефективного розслідування кримінальних правопорушень. Головним завданням Європолу є боротьба з організованою злочинністю, адже її масштаби,

складність структури та вплив вимагають скоординованих дій усіх держав – членів Ради Європи. Чисельність співробітників Європолу збільшується в геометричній прогресії: якщо 2001 року вона становила 323 особи, то 2020 року – 1323 особи, що може свідчити про розгалуженість сфер функціонування організації та діяльності загалом [172, с. 181].

З огляду на результати звітної діяльності Європолу щодо аналізу фінансових та економічних злочинів в ЄС [356, с. 44], у липні 2023 року під час проведення операції співробітники Національної поліції Іспанії за підтримки Європолу затримали за підозрою в маніпулюванні результатами футбольних матчів методом корупційних схем 17 осіб. 2022 року за підтримки Європолу у Франції було викрито злочинну мережу, що торгувала психотропними препаратами. Злочинна мережа діяла в кількох країнах: Австрії, Німеччині та Північній Африці. Також було проведено міжнародну операцію за співпраці прокурорів і слідчих за підтримки Європолу та Євроюсту щодо боротьби зі злочинною групою «Kompania Bello», що спрямовувала діяльність на торгівлю кокаїном у Європі. За ініціативою Національної поліції Італії 2015 року під керівництвом прокуратури Флоренції було створено ССГ за участю Італії та Нідерландів, у якій сторони співпрацювали протягом п’яти років. Міжнародні партнери розробили спільну стратегію, організували інтенсивний обмін інформацією та доказами, необхідними для підготовки до завершального етапу розслідування. Міжнародна операція стала кульмінацією багатомісячного ретельного планування між правоохоронними та судовими органами щодо підготовки до процесу розслідування. Також у штаб-квартирі Європолу було утворено спільну оперативно-командну кімнату для координації дій. Крім того, експерт Європолу був відряджений до Флоренції з метою надання оперативної підтримки італійській владі, забезпечував швидкий аналіз нових даних. Судову координацію виконував координаційний центр Євроюсту із залученням прокурорів і слідчих суддів у режимі реального часу задля виконання та адаптації запитів про взаємну правову допомогу, необхідну для здійснення транснаціональних дій [367]. Залучення Європолу й Інтерполу до проведення спільних процесуальних дій зі ССГ забезпечує ретельне планування

етапів розслідування, швидкий обмін доказовою інформацією та даними оперативної значущості.

Задля досягнення мети Європол виконує низку завдань, а саме: швидко здійснює комунікацію з державами-членами (через національні підрозділи) щодо зв'язків кримінальних правопорушень, які становлять інтерес для розслідування; здійснює збір, зберігає, аналізує та обмінюється інформацією, користуючись оперативними даними про стан злочинності; координує, організовує та приєднується до проведення слідчих дій задля підтримки належної співпраці з компетентними органами держав-членів, зокрема, є ініціатором створення СГ, часто безпосередньо бере участь у ній; надає допомогу та підтримку державам – членам СГ під час транснаціонального обміну інформацією шляхом надання оперативної, технічної та фінансової допомоги; надає аналітичну підтримку під час проведення міжнародних операцій з розслідування кримінальних правопорушень; готує доповіді про ситуацію, стратегічно й оперативно аналізує та оцінює рівень загроз; використовує спеціальні знання та криміналістичні методи під час розслідування кримінальних правопорушень; надає рекомендації державам-членам, які взаємодіють під час розслідування; забезпечує спеціалізовану підготовку й допомогу в організації навчання та підвищення кваліфікації, співпрацюючи з Агентством Європейського Союзу з підготовки кадрів для правоохоронних органів (CEPOL) й іншими міжнародними організаціями [210, с. 271–273].

2023 року Європол створив оперативну робочу групу OSINT для підтримки розслідувань воєнних злочинів в Україні, що суттєво може допомогти слідчим у перевірці та фіксації випадків учинення воєнних злочинів [93]. З метою підвищення ефективності реагування правоохоронних органів на кіберзлочинність і порушення прав європейських громадян та підприємств в ЄС було створено Європейський центр боротьби з кіберзлочинністю в складі Європолу [356, с. 46]. Європол надає кваліфіковану допомогу СГ, використовуючи бази даних інформаційних систем і підсистем, здатних проаналізувати загрози та ризики організованої злочинності.

Крім того, понад 20 країн, серед яких 14 держав – членів ЄС, почали слідство щодо міжнародних злочинів, імовірно вчинених в Україні. Євроюст сприяє

координації цих національних зусиль слідчих, організовує зустрічі між усіма країнами, які залучені до процесу розслідування. Також з весни 2022 року Євроюст надає потужну підтримку ССГ. За ініціативою Генерального прокурора Литви, Генерального прокурора та Міністра юстиції Польщі, а також Генерального прокурора України 25 березня 2022 року було підписано угоду про створення ССГ в Україні. Розробником її став Євроюст. До складу ССГ приєдналися Естонія, Словаччина, Румунія та Латвія. Головною метою створення цієї групи стало забезпечення належного обміну інформацією та сприяння розслідуванню міжнародних злочинів, передусім воєнних злочинів, агресії та геноциду, злочинів проти людяності, які вчинено на території України [254]. Приклад цієї взаємодії ССГ за підтримки Євроюсту є позитивним аспектом у забезпеченні міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень. Слід сформувати алгоритм дій відповідно до конкретних ситуацій, коли буде необхідна міжнародна допомога, корисною може стати Інструкція з організації взаємодії спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. У цьому документі слід визначити роль міжнародних організацій та інституцій під час розслідування конкретних транснаціональних кримінальних правопорушень і міжнародних злочинів.

У сучасних умовах Євроюст сприяє згуртованості зусиль слідчих шляхом організації зустрічей між країнами, які проводять спільні розслідування. Інші держави, які не є членами ССГ, можуть відкривати окремі справи в межах Євроюсту, а деякі з них – приєднатися до цього процесу згодом. У цьому європейському агентстві знаходиться Секретаріат мережі ССГ, який підтримує і стимулює діяльність зазначеної форми міжнародного співробітництва. З 2005 року агентство підтримує національні органи влади у створенні й управлінні ССГ, а з 2009 року надає фінансування та відіграє важливу роль у діяльності ССГ і поглибленні обізнаності та розуміння механізму її функціонування [368, с. 37].

У процесі міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень Євроюст співпрацює зі ССГ задля забезпечення безперебійного проведення спільних розслідувань, надання юридичного та практичного супроводу.

Також слід зауважити, що для забезпечення чіткої взаємодії між країнами-партнерами під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема в діяльності ССГ, значущою є підтримка Євроюсту, що розширює потенціал для обміну інформацією та координації зусиль на міжнародному рівні. Централізована підтримка дає змогу проводити розслідування кримінальних правопорушень ефективніше [346, с. 115].

Зокрема, Євроюст може надати підтримку ССГ за такими напрямами: по-перше, допомогти координувати стратегії розслідування та обвинувачення між представниками компетентних органів держав; по-друге, допомогти виявляти й долати проблеми (вносити зміни до угоди ССГ, передбачити правила прийнятності), пов’язані із забезпеченням збирання доказів й умовами залучення відряджених членів; по-третє, надати поради щодо врегулювання юрисдикції та передачі кримінального провадження, а також щодо фінансування діяльності ССГ. Фінансова підтримка, яку надає Євроюст, є важливою перевагою для національних органів влади, зменшуючи вплив на національні бюджетні витрати, пов’язані з розслідуванням кримінальних правопорушень на міжнародному рівні. Також Євроюст співпрацює з Європолом. Вони надають допомогу органам державної влади, що спрямована на задоволення потреби в транснаціональному доступі до електронних доказів [385, с. 103; 190, с. 50]. Крім того, Євроюст може підтримувати проведення спільних тактичних операцій, організовуючи зустрічі та створюючи координаційні центри. Останній діє як центральний інформаційний центр, у якому Євроюст постійно контролює та координує спільні операції, а зацікавлені сторони своєю чергою перебувають у безпосередній взаємодії. Участь усіх ключових сторін дає змогу Євроюсту оперативно надавати юридичні та практичні поради, гарантуючи, що вжиті дії призведуть до успішного судового переслідування [368, с. 51–53]. Відповідно до своїх повноважень, Європол забезпечує аналітичну та криміналістичну підтримку ССГ. Крім того, Європол надає допомогу в зборі та аналізі даних, що були здобуті законними методами з відкритих джерел, таких як медіа, теле- й радіомовлення, тобто проводить розвідку на основі відкритих джерел (OSINT) [272, с. 7]. З метою забезпечення підтримки ССГ і надання методичної

допомоги на базі Євроюсту функціонує Секретаріат Мережі експертів щодо ССГ. Залучення цих фахівців сприяє не лише практичному та фінансовому забезпеченню, а й веденню обліку, проведенню аналізу законодавства, а також становить рекомендаційний аспект щодо подальшого кримінального переслідування осіб [157, с. 216]. Тож координація міжнародного розслідування за участю Євроюсту є важливим аспектом, щоб уникнути дублювання слідчих дій, надмірної документації та повторного дискомфорту потерпілим і свідкам через необхідність давати показання в декількох правоохоронних органах.

Збираючи, аналізуючи та зберігаючи доказову інформацію під час розслідування воєнних злочинів, з огляду на правила захисту даних, Євроюст може підтримувати перебіг справ у національних і міжнародних розслідуваннях, зокрема, надавати підтримку компетентним національним органам та міжнародним інституціям. Цей підхід надзвичайно цінний для перевірки достовірності показань свідків чи встановлення обставин, які мають значення для кримінального провадження.

Також про важливість взаємодії з міжнародними організаціями, іноземними партнерами та громадянським суспільством, яку здійснюють під час кримінального переслідування за міжнародні злочини, зазначено в стратегічному плані на 2023–2025 роки Офісу Генерального прокурора [272, с. 7]. Відповідно до його положень, одним із позитивних аспектів у цьому контексті є взаємодія з Євроюстом і Європолом. Завдяки співпраці між прокуратурою, органами досудового розслідування, національними та міжнародними партнерами Офіс Генерального прокурора забезпечить високу якість фіксації доказової інформації, що зібрана під час проведення слідчих та інших процесуальних дій; розширить межі доступу до правосуддя потерпілим і свідкам на національному й міжнародному рівнях; збільшить кількість завершених судових проваджень та осіб, притягнутих до відповідальності за міжнародні злочини, пов’язаних зі збройним конфліктом в Україні; підвищить рівень довіри громадськості, національних і міжнародних партнерів до органів прокуратури та досудового розслідування.

Інтерпол є світовим центром з розроблення спільної поліцейської стратегії і тактики боротьби з міжнародною кримінальною злочинністю. Інтерпол забезпечує міжнародне співробітництво правоохоронних органів задля публічної безпеки, боротьби з тероризмом, наркотрафіком, економічними кримінальними правопорушеннями, торгівлею людьми й іншими видами організованої злочинності. Ця унікальна міжнародна організація є і механізмом та посередником у практичному співробітництві різних держав під час розслідування кримінальних правопорушень. Одним з пріоритетних завдань діяльності Інтерполу є встановлення осіб-злочинців і безвісти зниклих осіб, які перебувають у міжнародному розшуку.

Крім зазначеного, допоміжним, але важливим у процесі організації діяльності ССГ є співробітництво з міжнародними правоохоронними суб'єктами – Європолом й Інтерполом. Напрямами такої взаємодії є обмін інформацією (досвідом роботи, інформацією щодо процедур розслідувань і визначення методів боротьби зі злочинністю), участь в освітніх заходах, надання консультацій та підтримки в окремих тактичних ситуаціях із розслідування кримінальних правопорушень. Спостерігаємо практику використання ССГ, що створюють у межах Євроюсту і дають змогу обмінюватися доказовою інформацією, не використовуючи клопотання про надання правової допомоги, застосовувати інструментарій методів інформаційного аналізу на всіх етапах проведення розслідування (у межах реалізації цієї діяльності важливу роль відіграють експерти Європолу) [8, с. 24].

У структуру Інтерполу входить поліцейський відділ, співробітники якого спеціалізуються на боротьбі з торгівлею людьми, нелегальною міграцією та іншими кримінальними правопорушеннями міжнародного характеру. У своїй діяльності Інтерпол використовує формулу «dans la limite des lois» – у межах закону [344, с. 532]. У структурі поліцейської служби кожної держави – члена Інтерполу створюють НЦБ. Вони є центрами міжнародного співробітництва – «опорними пунктами» з протидії та запобігання злочинності на місцях. За результатами звітної діяльності НЦБ Інтерполу в Україні, упродовж 2022 року було проведено такі заходи: забезпечено виконання зобов'язань України в Інтерполі; сформовано та реалізовано державну політику у сфері вдосконалення співробітництва НПУ з

правоохоронними органами іноземних держав, міжнародними організаціями й установами, участі в розробленні проєктів міжнародних договорів України щодо боротьби зі злочинністю; скоординовано, забезпечено співробітництво органів і підрозділів держав у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю з використанням Інтерполу тощо. Протягом звітного року НЦБ Інтерполу в Україні було опрацьовано 48 991 звернення, з них 26 186 (53,4 %) – від правоохоронних органів України, 22 805 (46,6 %) – від правоохоронних органів іноземних держав. За кількісними показниками опрацьованих документів найінтенсивніше співробітництво відбувалося з правоохоронними органами Польщі (2331, 10,2 %), Молдови (1736, 7,6 %), Угорщини (1087, 4,8 %), Чехії (1895, 8,3 %), Німеччини (1842, 8,1 %) [366]. Слід зауважити, що в Україні діє Департамент міжнародного поліцейського співробітництва НПУ. Інтерпол наділений широким спектром повноважень за різними напрямами роботи, а саме: кримінальної реєстрації (формує з Генеральним секретаріатом спеціальну методику з ідентифікації злочинців, спрямованих на встановлення демографічних даних, зовнішніх ознак об’єкта, способу вчинення кримінального правопорушення, особливих ознак людини); міжнародного розшуку злочинців, підозрюваних у вчиненні міжнародних злочинів (проводить оперативно-розшукові дії за межами території держави, де було вчинено кримінальне правопорушення).

За результатами звітної діяльності Інтерполу за 2022 рік у Латинській Америці протягом тижня інтенсивної співпраці слідчих з 12 країн було затримано осіб, які перебували в розшуку. Згодом у спільній операції Інтерполу та США під назвою «INFRA ATLAS» було теж затримано утікачів, які перебували в розшуку країн Центральної та Північної Америки. Також Інтерпол і AFRIPOL співпрацювали за напрямом протидії кіберзлочинності. Співробітники правоохоронних органів з 27 країн Інтерполу об’єднали зусилля в «Africa Cyber Surge» з протидії кіберзлочинності на континенті. Поліцейські затримали 11 осіб і вжили заходів проти понад 200 000 одиниць шкідливої кіберінфраструктури. Також завдяки міжнародній операції підрозділ боротьби з кіберзлочинністю Нігерії за підтримки Інтерполу заарештував кіберзлочинця. Інтерпол провів низку заходів, спрямованих

на підвищення рівня знань і набуття вмінь та навичок представників правоохоронних органів. Крім цього, відбулася конференція з питань використання дронів. Цей захід дав змогу правоохоронним органам поділитися досвідом і найкращою практикою протидії безпілотним апаратам [338, с. 14].

У квітні 2022 року було розпочато чотиримісячну операцію «Africa Cyber Surge II», що зосереджувалася на виявленні кіберзлочинців і скомпрометованої інфраструктури. Вона координувалася Управлінням з боротьби з кіберзлочинністю Інтерполу під егідою Відділу операцій з кіберзлочинності в Африці Інтерполу та Програми підтримки Інтерполу для Африканського Союзу щодо AFRIPOL. Ця операція мала на меті сприяти комунікації, аналізу й обміну розвідданими між країнами, оптимізуючи співпрацю між африканськими правоохоронними органами для запобігання, попередження, розслідування та припинення кібервимагань, фішингу, компрометації ділової електронної пошти й онлайн-шахрайства. На підставі використання практичної інформації приватного сектору було зазначено, що кібербезпека є найефективнішою, коли міжнародні правоохоронні органи, національні органи влади та партнери з приватного сектору співпрацюють для обміну найкращими практиками й активної боротьби з кіберзлочинністю. Посол Дж. Челба зауважив, що державні та приватні суб'єкти мають працювати пліч-о-пліч, щоб запобігти використанню цифрових систем, інформаційно-комунікаційних технологій та штучного інтелекту кіберзлочинцями. Скоординовані операції, зокрема «Cyber Surge», необхідні для знищення злочинних мереж і створення індивідуальних, організаційних та суспільних рівнів захисту [354]. Також антитерористичну операцію «Тристоронній павук» за підтримки Інтерполу й AFRIPOL було організовано задля підтримки спроможності національних слідчих груп Центральної та Східної Африки під час розслідування тероризму [335].

У сучасних умовах під час розслідування кримінальних правопорушень з міжнародними зв'язками актуальності набуває перевірка за допомогою Інтерполу ДНК-профілів осіб, підозрюваних у вчиненні кримінальних правопорушень [229]. Створення Інтерполу та регіоналізація поліцейського співробітництва формує багаторівневу систему відносин не лише між міжнародними поліцейськими

організаціями, а й між організаціями та державами, які можуть бути одночасно членами кількох міжнародних поліцейських установ. Скоординовані дії учасників міжнародного права в поліцейській сфері слугують посиленню регіональної поліцейської взаємодії, уникаючи виконання тотожних функцій.

Інтерпол обробляє великий обсяг персональних даних щодо осіб-правопорушників (наприклад, ім'я, відбитки пальців рук, фотографії тощо). Система міжнародної організації порівнює візуальні показники обличчя із зображеннями, які зберігаються в криміналістичних базах Інтерполу. За забезпечення обробки цих даних відповідає Комісія з контролю за файлами Інтерполу. Бази даних Інтерполу допомагають відстежувати злочинців за допомогою колекційних відбитків і фотографій, списків розшукуваних осіб, зразків ДНК та документів. Завдяки зашифрованій глобальній мережі зв'язку в Інтернеті агенти Інтерполу й держави-члени обмінюються інформацією та цілодобово мають доступ до баз даних. Задля боротьби з міжнародними катастрофами, терористичними атаками, убивствами Інтерпол створює групи реагування на інциденти. Цю групу представляють фахівці зі спеціальними знаннями та можливістю доступу до баз даних. Так вдається ідентифікувати потерпілих, підозрюваних, а також поширити інформацію правоохоронним органам інших держав. Отримана інформація про вчинене кримінальне правопорушення потребує аналізу. Одночасно зі збором даних щодо ідентифікації підозрюваних осіб, здійснення перехресної перевірки звітів і слідчих версій Інтерпол керує файлами аналізу кримінальних правопорушень і розвідувальних даних, об'єднує інформацію з баз даних та різноманітних джерел для розуміння криміногенного середовища [387, 8–9]. У цьому аспекті групи реагування на інциденти криміногенного характеру, які функціонують на базі Інтерполу, теж можуть надати допомогу ССГ під час збирання доказової інформації в кримінальному провадженні.

Слід акцентувати, що чільне місце для ідентифікації осіб у системі Інтерполу належить криміналістичним даним, які можуть бути використані для встановлення зв'язків між серією транснаціональних злочинів, а відбитки пальців можна швидко перевірити, якщо підозрюваний перетинає кордон. Аналогічно розпізнавання

обличчя залишається біометричним вектором, який швидко прогресує. Крім управління даними, проведення судово-медичної експертизи вкрай важливе. Наприклад, відбитки пальців і ДНК здатні підтвердити особу людини та встановити її присутність на місці вчинення кримінального правопорушення. Рекомендовано сформувати Інструкцію з організації взаємодії ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень, де зазначити аспекти взаємодії ССГ із міжнародними поліцейським організаціями в процесі розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень.

У цій частині дослідження необхідно окремо зазначити ті аспекти діяльності Європолу, на важливості яких наполягають інші дослідники. Ми поділяємо думку І. М. Леган щодо того, що Європол забезпечує якісну підтримку процесу правоохоронної діяльності держав-членів [173]. Це стає можливим завдяки інформаційному обміну між агентством й офіцерами зв'язку Європолу, проведенню оперативного аналізу операцій у державах – членах ЄС, наданню технічної підтримки для розслідувань, гармонізації методів розслідування в державах-членах, організації інформаційних заходів для міжнародного співробітництва правоохоронних органів ЄС з метою підвищення їх обізнаності та надання кваліфікованої допомоги під час розслідування транснаціональних злочинів [172]. Європол, зауважують B. Rostami та A. Jooj, допомагає обмінюватися даними, проводити аналіз інформації, складати експертні звіти та здійснювати навчання. Міжнародна організація разом із правоохоронними органами держав-членів бореться із транснаціональною злочинністю (торгівлею людьми, тероризмом, відмиванням і підробленням грошей, нелегальною міграцією, фінансовими кримінальними правопорушеннями, кіберзлочинністю) [377]. F. Spiezia виокремлює перспективний аспект залучення Європолу та Євроюсту до розслідування кіберзлочинності [385].

Здійснений аналіз успішних дій організації підтверджує позитивні оцінки її діяльності. З огляду на це закономірно, що формування міжнародних правоохоронних організацій регіонального рівня, про що зазначає М. В. Журавель,

стає світовою тенденцією, адже поглиблення різних напрямів регіонального співробітництва потребує створення таких організацій на інших територіях [103].

Перспективним напрямом взаємодії ССГ з Європолом є застосування методології SOCTA [190]. До складу ССГ входять представники НПУ, тож потужним вектором для оцінки ключових загроз і ризиків організованої злочинності й тяжких злочинів є, наприклад, розроблення фахівцями Департаменту інформаційно-аналітичної підтримки спеціалізованого програмного забезпечення – інформаційної підсистеми SOCTA. Відповідний перебіг подій надає можливість оптимізувати процес узагальнення відповідей експертів щодо організованих груп і злочинних організацій, а також допомагає проаналізувати ризики й механізми боротьби з міжнародною злочинністю. До цього слід додати, що шляхом застосування інформаційної підсистеми можна реалізувати такі кроки: по-перше, визначити всі поточні загрози організованої злочинності й тяжких злочинів (наприклад, географічних об’єктів чи інфраструктури); по-друге, виявити «слабкі місця»; по-третє, спрогнозувати загрози, які можуть виникнути в майбутньому, з огляду на причиново-наслідковий зв’язок. Європол здійснює збір внутрішніх і зовнішніх даних для SOCTA за напрямами: організована злочинність та тяжкі злочини, організовані злочинні групи й злочинні організації, навколишнє середовище [355].

Також Євроюст забезпечує масштабну допомогу ССГ на правовому, оперативному, аналітичному, фінансовому рівнях, а також забезпечує взаємодію між національними слідчими й прокурорськими органами, які також розслідують кримінальні провадження. Євроюст надає аналітичну допомогу, структуруючи наявну інформацію, яка має значущість для розслідування кримінального правопорушення та може стати доказовою інформацією; фінансово підтримує, насамперед відшкодовує витрати на проїзд, проживання, усний та письмовий переклад документів, передачу предметів (наприклад, транскордонне транспортування доказів та/або конфіскованих речей), спеціалізовану експертизу (наприклад, трасологічну, балістичну й інші види криміналістичних експертиз);

надає логістичну і технічну підтримку (технічні засоби, наприклад, ноутбуки, телефони, принтери, сканери тощо) для ефективної роботи групи [254].

Слушною видається думка професора Болонського університету M. Caianiello щодо позитивних аспектів, по-перше, створення ССГ за участю країн ЄС, а також країн, які не входять в ЄС і міжнародних інституцій, по-друге, ключової ролі Євроюсту в збиранні й обміні інформацією під час розслідування міжнародних злочинів (насамперед воєнних злочинів) [343, с. 229–230]. З одного боку, Євроюст – привілейований посередник міжнародного співробітництва, а з іншого – залучення Євроюсту необхідне у зв'язку зі значним обсягом доказової інформації, яку вдається зібрати на місці події. У цьому контексті слід зазначити, що невіддільною частиною забезпечення розслідування міжнародних злочинів є бази даних. Прикладом однієї з таких баз стала спеціально розроблена Євроюстом база даних для зберігання та аналізу доказової інформації – Core International Crimes Evidence Database. У цій базі можна зберігати цифрові підтвердження та дані щодо вчинених кримінальних правопорушень, такі як фотографії, відео- й аудіозаписи, супутникові та дронові знімки, показання свідків і потерпілих, результати медичних, криміналістичних та військових досліджень, інформація про окремі матеріальні докази тощо. Євроюст гарантує безпечне зберігання цих матеріалів відповідно до стандартів захисту особистих даних, які чинять на території ЄС. Додатково слід зазначити, що аналіз цих даних сприятиме покращенню координації національних і міжнародних розслідувань, усуненню проблем з паралельними розслідуваннями, стандартизації процесів пошуку й обробки конкретних доказів (відомостей), пов'язаних із певним кримінальним правопорушенням чи місцем події, а також виявленню недоліків у доказовій базі [393, с. 69–70].

Надання ефективної, оперативної, правової та фінансової підтримки ССГ є ключовою частиною місії Євроюсту. У цьому європейському агентстві знаходиться Секретаріат мережі спільних слідчих груп, який підтримує та стимулює діяльність зазначеної вище форми міжнародного співробітництва. З 2005 року агентство підтримує національні органи влади у створенні й управлінні ССГ, а з 2009 року

надає фінансування та відіграє важливу роль у діяльності ССГ і розвитку обізнаності й розуміння механізму її функціонування [369].

Протягом міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень Євроюст співпрацює із ССГ задля забезпечення безперебійного проведення спільних розслідувань, надання юридичного та практичного супроводу [396, с. 48]. Зокрема, Євроюст може надати підтримку ССГ в таких напрямах: допомогти координувати стратегії розслідування та обвинувачення між представниками компетентних органів держав; допомогти виявляти й розв'язувати проблеми, наприклад, необхідні зміни до угоди ССГ, передбачення правил прийнятності, пов'язаних із забезпеченням збирання доказів й умовами залучення відряджених членів; надати поради щодо врегулювання юрисдикції та передачі кримінального провадження; надати поради щодо фінансування діяльності ССГ. Фінансова підтримка, яку надає Євроюст, є важливою перевагою для національних органів влади, зменшуючи вплив на національні бюджетні витрати, пов'язані з розслідуванням кримінальних правопорушень на міжнародному рівні.

Основними напрямами взаємодії ССГ з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень є взаємодія з Європолом (слідчі НПУ – 53,4 %, прокурори – 50,3 %, детективи НАБУ – 42,0 %), Євроюстом (слідчі НПУ – 28,8 %, прокурори – 23,3 %, детективи НАБУ – 20,4 %), Інтерполом (слідчі НПУ – 53,3 %, прокурори – 48,9 %, детективи НАБУ – 43,3 %) (додатки А, Б).

Особлива цінність взаємодії ССГ з міжнародними поліцейськими організаціями полягає в сприянні обміну інформацією завдяки практиці паралельних розслідувань однакових чи пов'язаних між собою кримінальних фактів. Взаємодія спрямована на уникнення виконання подвійних завдань уповноваженими особами компетентних органів держав, що своєю чергою є позитивним аспектом оптимізації та раціоналізації виконання завдань кримінального провадження. Покращення результатів такої взаємодії потребує вдосконалення нормативно-правової бази, формування методики та криміналістичного забезпечення під час розслідування кримінальних правопорушень відповідно до найкращих світових практик.

Також розглянемо в цьому контексті діяльність МКС. Слід зазначити, що МКС не поступається національним судовим органам, не має повноважень національних судів і не вносить корективи в їхню юрисдикцію, а лише доповнює національні системи кримінального правосуддя. Основна функціональна спрямованість діяльності МКС – це посилення національної спроможності України щодо розслідування та розгляду міжнародних злочинів. Відповідно до ст. 5 Римського статуту, юрисдикція МКС поширюється на такі злочини: 1) злочин геноциду; 2) злочини проти людяності; 3) воєнні злочини; 4) злочин агресії [255]. З огляду на комплексний характер розслідування найтяжчих злочинів, створюють ССГ, які взаємодіють з МКС, передаючи їм для розгляду зібрану в процесі розслідування інформацію, яка може формувати доказову базу [33, с. 194].

Положення Римського статуту передбачають процесуальні можливості Прокурора МКС для проведення ефективного розслідування (ст. 54 Статуту). Зокрема, Прокурор може залучати до співпраці будь-яку державу або міжурядову організацію чи механізм відповідно до їхніх повноважень і (або) мандатів; укладати такі угоди чи домовленості, що не суперечать Статуту, які можуть бути необхідні для полегшення співробітництва з боку будь-якої держави, міжурядової організації, особи [255]. Пріоритетним завданням протягом розслідування міжнародних злочинів, зокрема в період дії воєнного стану, стала необхідність оперативного повноцінного збирання та фіксації доказів. Уперше в історії Прокуратури МКС її співробітники беруть участь у ССГ, яка збирає доказову інформація під час розслідування воєнних злочинів і злочинів проти людяності. 25 квітня 2022 року Офіс Прокурора МКС став учасником ССГ щодо можливих міжнародних злочинів, учинених в Україні, яка була створена відповідними національними органами влади Литви, Польщі та України [201]. Однак і розділ IX[2], і ст. 571 КПК не передбачають таку форму участі МКС у створенні та діяльності будь-яких ССГ [164].

Слід акцентувати на практичному аспекті міжнародної співпраці між Офісом Генерального прокурора та Офісом Прокурора МКС. Зокрема, прокурор МКС Карім Хан і генеральні прокурори Литви, Польщі й України підписали угоду про першу в історії участь і приєднання Офісу прокурора МКС до ССГ. «Цією угодою сторони

спільної групи з розслідування та Офіс Прокурора МКС дали чіткий сигнал, що буде докладено всі зусилля для ефективного збору доказів щодо основних міжнародних злочинів, учинених в Україні, та притягнення винних до відповідальності» [187].

Своєю чергою лише МКС має повноваження визнавати певні докази допустимими чи недопустимими, а також загалом визначати будь-яку інформацію як доказ або ж відхиляти її. Принцип відстеження походження та володіння інформацією/доказами в МКС полягає в «ланцюгу забезпечення збереження інформації/доказів» (chain of custody). Мета створення цього «ланцюга» полягає в тому, щоб уникнути підроблення доказів, які спричинять визнання їх недійсними в Суді. Цей принцип стосується всієї можливої інформації/доказів – паперових й електронних документів, речових доказів, криміналістичних експертиз тощо [221]. ССГ взаємодіє з Міжнародним кримінальним судом (Офісом Прокурора МКС) (слідчі НПУ – 8,2 %, прокурори – 9,4 %, детективи НАБУ – 8,3 %) під час розслідування кримінальних правопорушень (додатки А, Б). МКС є одним з найвагоміших інститутів міжнародного кримінального права, який постійно розвивається та впливає на закономірності в розвитку механізмів діяльності ССГ.

Висновок до розділу 2

1. Виокремлено типові слідчі ситуації початкового й наступного етапів розслідування кримінальних правопорушень ССГ, запропоновано алгоритми їх вирішення відповідно до наявної доказової бази щодо вчинення кримінального правопорушення на території іншої держави або якщо порушуються інтереси цієї держави, зокрема, у слідчих ситуаціях, коли кримінального правопорушника затримано на території іноземної держави.

На підставі узагальнення практики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами виокремлено низку типових слідчих ситуацій на початковому етапі розслідування.

Слідча ситуація 1. Кримінальне провадження розпочато у зв'язку з повідомленням про кримінальне правопорушення; особу правопорушника затримано безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення; особу потерпілого встановлено, обставини події свідчать про наявність доказів у кримінальному провадженні.

Слідча ситуація 2. Кримінальне провадження розпочато у зв'язку з повідомленням про кримінальне правопорушення; особу правопорушника встановлено, але не затримано, особу потерпілого встановлено.

Слідча ситуація 3. Кримінальне провадження розпочато у зв'язку з отриманням інформації про кримінальне правопорушення, особу правопорушника затримано на території іноземної держави, особу потерпілого встановлено.

До слідчих ситуацій на наступному етапі розслідування, що пов'язаний зі створенням і діяльністю спільної слідчої групи, віднесено наступні:

1) члени та відряджені члени спільної слідчої групи, а також інші суб'єкти взаємодії здійснили комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта; підозрюваний визнає свою вину повністю або частково (слідчі НПУ – 45,9 %, прокурори – 39,6 %, детективи НАБУ – 41,7 %);

2) члени й відряджені члени спільної слідчої групи, а також інші суб'єкти взаємодії здійснили комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта, проте підозрюваний не визнає своєї вини. Діяльність слідчого спрямована на перевірку версій сторони захисту та клопотань у кримінальному провадженні (слідчі НПУ – 39,7 %, прокурори – 34,0 %, детективи НАБУ – 33,3 %);

3) усі фактичні обставини кримінального правопорушення не встановлено, щоб вважати розслідування в кримінальному провадженні закінченим, навіть попри те, що підозрювана особа визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення (слідчі НПУ – 14,4 %, прокурори – 26,4 %, детективи НАБУ – 25,0 %).

2. Висвітлено організаційно-тактичні засади взаємодії в межах ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень, що полягають в узгодженій діяльності членів і відряджених членів, знаходять практичне втілення в спільному плануванні,

обміні інформацією, реалізації криміналістичного забезпечення, що спрямовано на досягнення завдань кримінального провадження. Розглянуто взаємодію між слідчими, прокурорами (слідчі НПУ – 41,1 %, прокурори – 39,6 %, детективи НАБУ – 37,5 %), спеціалістами (слідчі НПУ – 37,7 %, прокурори – 32,1 %, детективи НАБУ – 33,3 %), представниками інших правоохоронних органів (слідчі НПУ – 21,2 %, прокурори – 28,3 %, детективи НАБУ – 28,2 %) (додатки А, Б).

3. Визначено організаційно-тактичні засади взаємодії ССГ з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема з Інтерполом, Управлінням ООН з наркотиків і злочинності, Європейським агентством з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах країн – членів ЄС, Місією ЄС з політики безпеки та оборони, Європейським центром моніторингу наркотиків та наркоманії, Європейським управлінням з питань запобігання зловживанням та шахрайству, міжнародною інституцією «AFRIPOL» у взаємодії з Інтерполом під час розслідування тероризму та кіберзлочинності, а також за сприяння агентства Європейського Союзу з питань співробітництва у сфері кримінальної юстиції (Євроюсту) й у взаємодії з Офісом Прокурора МКС. Встановлено особливості взаємодії спільної слідчої групи з Європолом (слідчі НПУ – 53,4 %, прокурори – 50,3 %, детективи НАБУ – 42,0 %), Євроюстом (слідчі НПУ – 28,8 %, прокурори – 23,3 %, детективи НАБУ – 20,4 %), Інтерполом (слідчі НПУ – 53,3 %, прокурори – 48,9 %, детективи НАБУ – 43,3 %) і Міжнародним кримінальним судом (Офісом Прокурора МКС) (слідчі НПУ – 8,2 %, прокурори – 9,4 %, детективи НАБУ – 8,3 %) (додатки А, Б).

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПІЛЬНИХ СЛІДЧИХ ГРУП ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

3.1. Удосконалення організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами

Деякі аспекти створення та діяльності ССГ врегульовані підзаконними нормативно-правовими актами. Положення Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів НПУ від 6 липня 2017 року № 570 визначає, що «організація взаємодії слідчих підрозділів з органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову, судово-експертну діяльність, а також у межах компетенції з іншими правоохоронними органами, центральними органами виконавчої влади забезпечують шляхом: …2) створення для всебічного, повного й неупередженого дослідження обставин кримінального провадження слідчо-оперативних груп із включенням до їх складу працівників оперативних та інших підрозділів органів Національної поліції, а в разі необхідності – міжвідомчих слідчо-оперативних груп, а для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав або якщо порушуються інтереси цих держав, – спільних слідчих груп» [119].

Задля забезпечення ефективної діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень учасникам цієї групи слід узгодити: завдання розслідування; засоби обміну інформацією та доказами з використанням безпечних засобів зв’язку, наприклад, мережевого додатка безпечного обміну інформацією «SIENA», який доступний через Європол, спеціальної електронної пошти, наявної в Євроюсті; систему обміну великими файлами Європолу задля поширення значного обсягу електронних даних; координацію слідчих заходів – модальність оперативних інструктажів; контактні зв’язки для спілкування в середині ССГ; обставини, за яких діяльність групи буде припинено відповідно до положень законодавства; роль

відряджених членів – час і тривалість відрядження; матеріально-технічне забезпечення – робочу мову, житло, транспортні засоби, обладнання інформаційних технологій тощо; вимоги до розслідування кримінальних правопорушень – пояснення відповідних внутрішніх правил, визначення конкретних вимог, які можуть бути релевантними, з огляду на тактичні операції ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень; фінансову підтримку – можливість подавати заявки на фінансування та запити на відшкодування; стратегії кримінального переслідування – домовленості про юрисдикцію та можливу передачу кримінального провадження; спеціальні слідчі заходи або стратегії судового переслідування, які необхідно було б запровадити для захисту потерпілих від кримінального правопорушення (наприклад, заходи для уникнення вторинної віктимізації, заходи фізичного захисту тощо) [368, с. 68–69].

У зв’язку з цим, рекомендуємо на рівні МВС України скласти Інструкцію з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. Насамперед у нормативно-правовому акті закріпити основні положення, а саме: 1) підстави створення ССГ, її склад, завдання, зокрема акцентувати на розслідуванні тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, міжнародних злочинів і транснаціональних кримінальних правопорушень, виконуючи завдання кримінального провадження та не порушуючи норм міжнародного гуманітарного права; 2) організацію роботи ССГ відповідно до норм національного й міжнародного законодавства; 3) планування у вирішенні питань службової діяльності, колегіальності під час обговорення, визначення єдиноначальності, складання планів проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, з огляду на оперативну обстановку, слідчу ситуацію, територіальність. До плану діяльності ССГ слід внести: *комплексні заходи*: своєчасне реагування на заяви й повідомлення про кримінальні правопорушення, забезпечення негайного виїзду, зокрема на територію іншої держави зі статусом «відрядженого члена держави-сторони», покращення взаємодії слідчого підрозділу з іншими підрозділами й органами поліції, НАБУ тощо, міжнародними поліцейськими організаціями та іншими міжнародними інституціями (Європол,

Євроюст) й іншими правоохоронними органами держав, які беруть участь у розслідуванні кримінального правопорушення; створення умов для успішної реалізації завдань, покладених на службових осіб; *конкретні заходи*: поширення та впровадження передового міжнародного досвіду, підвищення рівня процесуального керівництва за діяльністю членів ССГ, застосування інноваційних наукових методів, організаційної та криміналістичної техніки, підвищення кваліфікації членів ССГ, розроблення і вдосконалення тактики й методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень; *заходи, визначені в межах компетенції членів ССГ* відповідно до національного й міжнародного законодавства держав-членів спільного розслідування кримінальних правопорушень; 4) аналітичну роботу, що дає змогу передбачити збір даних, їх обробку й узагальнення, комплексний підхід до вивчення слідчої ситуації та обстановки, яка виникла, можливість здійснювати розслідування за кордоном так, щоб провести якісне розслідування кримінального правопорушення, зберегти слідову картину на місці події, залучити широке коло спеціалістів відповідно до виду кримінального правопорушення. Адже для розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень міжнародна правова допомога є лише частиною спільної тактичної операції, з метою якісного проведення розслідування рекомендовано зосередити увагу на інституті ССГ як особливій формі міжнародного співробітництва; 5) методичну роботу, яка передбачає постійну систематизацію національного й міжнародного законодавства щодо розслідування кримінальних правопорушень транснаціонального характеру, підготовку методичних документів на основі здобутків сучасної науки та передового досвіду; 6) організацію роботи відповідно до виду кримінального правопорушення, яке підлягає розслідуванню. Також слід окреслити підстави й організаційні аспекти взаємодії між учасниками ССГ, співпраці з міжнародними організаціями й інституціями під час розслідування кримінальних правопорушень.

З огляду на один зі звітів Євроюсту щодо оцінки діяльності ССГ, цікавим виявилося дослідження проблемних аспектів, які виникали в реальних практичних ситуаціях функціонування особливої форми міжнародного співробітництва.

Зокрема, держава А. проводила розслідування кримінального правопорушення, проте через певний проміжок часу виявилося, що в державі Б. здійснюють паралельне кримінальне провадження. Поставши перед проблемною ситуацією, держава А. відвідала з робочим візитом державу Б., щоб представити свої результати проведення СРД і НСРД у межах розслідування. Оскільки доказова інформація справді стосувалася одного кримінального правопорушення, держава Б. погодилася продовжувати розслідування, створивши ССГ. Координаційні зустрічі держав-членів спільного розслідування дали поштовх до визначення додаткових національних органів, які було б доцільно долучити до ССГ [390, с. 9].

Крім цього, важливим складником, що передує створенню ССГ, є обговорення та підписання угоди. Наприклад, одній із ССГ, згідно з даними порівняльного аналізу Євроюсту, для підписання угоди знадобилася доба. Процес погодження угоди між державами-членами відбувся швидко. Одна з держав взяла на себе зобов'язання розробити угоду про створення ССГ, а також завдяки версії перекладу документа англійською мовою обмінялася з іншою державою-стороною екземпляром угоди для того, щоб сторони могли ознайомитися з умовами до першої координаційної зустрічі [390, с. 9]. З огляду на окреслену ситуацію, цей підхід до створення ССГ дає змогу сформувати групу в найстисліший проміжок часу. На організації діяльності ССГ позначається низка чинників, а саме: необхідність перекладу угоди про створення спільної слідчої групи мовою заінтересованої держави (слідчі НПУ – 92,5 %, прокурори – 50,9 %, детективи НАБУ – 50,0 %), поінформованість суб'єктного складу ССГ про певні правові положення законодавства держав-сторін до моменту безпосередньої робочої зустрічі ССГ (слідчі НПУ – 95,2 %, прокурори – 96,2 %, детективи НАБУ – 95,8 %) й інформаційне забезпечення, що сприяє оперативному обміну криміналістично значущою інформацією (слідчі НПУ – 82,9 %, прокурори – 94,3 %, детективи НАБУ – 91,7 %) (додатки А, Б).

Під час передачі інформації, зокрема тієї, яка має доказову базу, члени ССГ надають перевагу неформальному обміну цими відомостями, користуючись безпечними електронними адресами, зашифрованими компакт-дисками та DVD-

дисками, телекомунікаційними засобами зв'язку, мережевим додатком безпечного обміну інформацією «SIENA», який доступний через Європол. Однак під час розслідування кримінальних правопорушень доводиться обмінюватися значним обсягом інформації. Наприклад, у кримінальному провадженні щодо шахрайських дій з податками на додану вартість компетентні органи держав-сторін створили окремий документ-журнал, який мав переклад чотирма мовами сторін ССГ, зберігав певні ідентифікаційні дані й відстежував поточні запити. У липні 2019 року Єврокомісія за підтримки Євроюсту й інших зацікавлених сторін ініціювала програму «Цифрове кримінальне правосуддя». Зокрема, у межах цього дослідження розглядали питання співробітництва суддів під час розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень за технологічних умов [390, с. 11]. З огляду на це, на національному рівні нашої держави необхідно актуалізувати зазначений вище підхід завдяки інформаційним технологіям зі збереження, обміну та захисту доказової інформації під час кримінального провадження.

Своєю чергою поза межами вдосконалення механізму діяльності ССГ залишається мовне питання. Саме на усний та письмовий переклад витрачають чимало часу. Не завжди члени/відряджені члени ССГ мають достатні знання з володіння тією мовою, яка притаманна державам – сторонам міжнародного співробітництва. За одним із прикладів оцінки ССГ, часто обов'язки комунікації покладають на офіцерів відділу комунікації та слідчих, які володіють мовними навичками. Або, якщо виникають ситуації, коли під час розслідування кримінальних правопорушень для опрацювання значного обсягу зібраної під час процесуальних дій інформації та/або доказових матеріалів, написані мовою оригіналу, яка своєю чергою не надто поширена у світовому просторі, то постає проблема в обмеженій кількості перекладачів. Крім цього, відбувається «затягування» процесу розслідування.

Отже, перспективним напрямом функціонування ССГ під час розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень є залучення в їхній склад спеціалістів-перекладачів (слідчі НПУ – 97,9 %, прокурори – 96,2 %, детективи НАБУ – 87,5 %) (додатки А, Б). Можемо припустити, що вдосконалення мовного

аспекту, зокрема в діяльності працівників НПУ, надасть можливість забезпечити належний рівень оформлення необхідної документації під час виконання ними службових обов'язків, зокрема в діяльності ССГ під час міжнародного співробітництва з розслідування кримінальних правопорушень [51, с. 95].

Також в умовах розвитку інформаційного суспільства уваги потребує комунікація членів/відряджених членів ССГ з оточенням. Наприклад, є дві фази розвитку спілкування ССГ з медіа, а саме: комунікація не відбулася або ці сторони застосували скоординований підхід. З огляду на відомості, реалізовуючи цей практичний складник, члени/відряджені члени ССГ діяли у двох напрямах: співпрацювали з Євроюстом для випуску спільного пресрелізу або залучали співробітників пресслужби. Слід зауважити, що ця комунікація впливає на конфіденційність інформації та шляхи її поширення. Практики зауважують, що для членів ССГ доцільно обговорювати стратегію медіаспілкування та своєрідної відповідальності за доступ до конфіденційної інформації до моменту прийняття рішень [390, с. 13]. У цьому аспекті слід акцентувати на визначенні уповноваженої особи (члена/відрядженого члена групи), яка володіла б компетенціями офіційного (дипломатичного) спілкування в міжнародному просторі. Крім того, формування складу ССГ слід здійснювати на початковому етапі їхньої діяльності під час попереднього обговорення, після якого буде складено угоду.

На периферії актуальності постає питання про те, як співпрацювати в межах кримінального провадження з державами, які не є членами ССГ. Окрім того, різні обов'язкові строки розслідування також можуть перешкоджати роботі ССГ. Наприклад, у кримінальному провадженні про торгівлю наркотиками в штаті Т. слідство розпочалося у вересні 2014 року (відповідно до законодавства, заслуховування підозрюваних дозволено протягом 30 днів, а потім суд має розглянути клопотання). До серпня 2015 року органам влади держави-члена Т. потрібно було відвідати декілька судових засідань. Проте згодом надійшло повідомлення від держави-сторони І. про проведення спільних слідчих дій, відсилаючись на свою участь у ССГ [390, с. 13].

З огляду на відомості оцінки ССГ, рівень ефективності використання ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень є доволі високим. Опитані учасники ССГ засвідчили позитивний ефект від такої форми міжнародного співробітництва завдяки обміну досвідом і професійною практикою, а також встановлення довіри один до одного в процесі отримання нових знань та під час виконання тактичних і стратегічних дій. Співпраця уповноважених осіб компетентних органів держав – сторін ССГ встановлює не лише взаємодію декількох держав, а й формує справжню злагоджену команду. Вважаємо, що ця форма співпраці справді забезпечує продуктивність розслідування і швидкість досягнення бажаного результату.

Співпраця, яка ґрунтується на єдиних протоколах, має низьку ефективність, а тому ключовим питанням залишається швидкий обмін інформацією. На початковому й основному етапах розслідування надають перевагу спостереженню. З огляду на це, ми поділяємо думку, що для розслідування міжнародних злочинів і транснаціональних кримінальних правопорушень з кількома фігурантами заповнення документації потребує додаткового часу, проте цей етап (документування) є також важливим для досягнення мети. Для узгодження дій учасників ССГ необхідно чітко визначити склад ССГ і розмежувати обов’язки та завдання кожного із задіяних осіб (слідчі НПУ – 95,9 %, прокурори – 96,2 %, детективи НАБУ – 91,7 %) (додатки А, Б).

Співробітництво в межах ССГ сприяє оперативності розслідування кримінальних правопорушень, які є складними за структурою. Наприклад, у справі щодо торгівлі наркотиками держава-сторона А. розпочала власне розслідування, відповідно до якого підозрюваний у цьому кримінальному провадженні перебував на території держави-сторони В. Уночі державі А. стало відомо, що підозрюваний прибуде на її територію наступного дня. Через безпосередній телефонний зв’язок з колегами держави-члена В. ССГ вдалося швидко зібрати доказову інформацію щодо відкриття кримінального провадження. Наступного дня в державі-стороні А. суд ухвалив встановлення спостереження за підозрюваним. Члени, оцінюючи роботу

групи, зауважили на позитивному аспекті особистісної комунікації між членами групи, навіть попри відстань [390, с. 14].

Крім зазначеного, слід акцентувати на рекомендаціях практиків з удосконалення діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень. Зокрема, постає потреба в розробленні методики співпраці з Європолом задля уникнення помилкових уявлень і забезпечення підтримки в міжнародно-правовому полі; організації додаткових тренінгів для лідерів ССГ (наприклад, відповідно до EJTN і CEPOL); прямому доступі відповідних національних органів до SIENA; координації медіакомунікацій між сторонами ССГ і залученими агентствами (Євроюст, Європол); періодичності ознайомлення ССГ щодо отримання фінансової підтримки; встановленні вимог щодо прийнятності доказової інформації на ранньому етапі розслідування (наприклад, можливість ознайомлення з юридичними вимогами держав – членів ЄС щодо різноманітних слідчих заходів – European Judicial Network Fiches Belges); внесенні в угоду ССГ відомостей про обмін інформацією з державами (третіми сторонами), які не є членами цієї форми міжнародного співробітництва [390, с. 18].

Також проблемним аспектом в організації розслідування кримінальних правопорушень ССГ є різні правові системи держав-сторін (слідчі НПУ – 99,3 %, прокурори – 96,2 %, детективи НАБУ – 95,8 %) і брак достатнього практичного досвіду в складі ССГ під час розслідування кримінального правопорушення (слідчі НПУ – 94,5 %, прокурори – 94,3 %, детективи НАБУ – 87,5 %) (додатки А, Б). У Норвегії визначено конкретні стандарти та правила щодо випадків залучення неповнолітніх. Насамперед дітей, які стали потерпілими від вчиненого кримінального правопорушення, слід допитувати в присутності норвезького магістрату, навіть якщо безпосередні СРД проводять на території іншої держави – сторони ССГ. У цьому разі правові вимоги було зазначено в додатку угоди про функціонування групи. Отже, для забезпечення спільного розслідування кримінальних правопорушень необхідно провести аналіз правових положень задіяних держав. Вирішальне значення має етап планування. Завдяки

відеоконференціям, офлайн зустрічам тощо члени/відряджені члени ССГ мають змогу обговорити тотожні питання, результати яких доцільно зазначити в угоді [390, с. 23].

Своєю чергою актуальним питанням щодо функціонування ССГ є визначення єдиної робочої мови проведення розслідування. З огляду на практичний досвід, універсальна мова для обговорення проєкту угоди ССГ – англійська. Проте є практика щодо обрання іншої спільної робочої мови. Наприклад, під час міжнародного співробітництва з розслідування кримінальних правопорушень транснаціонального характеру між Італією та Албанією було визначено пріоритетною італійську мову, а між Румунією та Молдовою – румунську. Важливим аспектом є визначення робочої мови, яка буде зрозумілою для всіх сторін міжнародного розслідування, стане пріоритетною ланкою для спілкування членів/відряджених членів ССГ протягом усього періоду розслідування [390, с. 23].

Слід зауважити, що в межах міжнародного співробітництва з розслідування транснаціональної злочинності члени/відряджені члени ССГ (прокурори, слідчі, детективи НАБУ та інші) можуть проводити зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису під час розслідування кримінальних правопорушень, забезпечуючи ефективність виконання завдань кримінального процесу. Під час розслідування кримінальних правопорушень слідчий, прокурор, зокрема в складі ССГ, постають перед необхідністю виявляти, вилучати, досліджувати й використовувати дані з технічних приладів і технічних засобів, зокрема із функціями автоматичної фото-, кінозйомки, відеозапису, засобів фото-, кінозйомки, відеозапису. Зазначена СРД може вплинути на перебіг досудового розслідування, забезпечуючи належне міжнародне співробітництво з розслідування кримінальних правопорушень, зокрема в умовах дії воєнного стану.

У наукових працях висвітлено дві ключові підстави проведення зазначеної СРД, а саме: фактичну, що передбачає необхідність виявлення, збирання та перевірку доказів шляхом проведення СРД з метою встановлення обставин кримінального правопорушення за наявності різних фактичних даних; по-друге, процесуальну – для збирання доказів, наприклад, шляхом зняття показань з

технічних приладів, підставою є рішення, винесене в процесуальному акті уповноваженою особою (слідчим, прокурором), відповідно до фактичних даних і норм кримінального процесуального законодавства [300, с. 27]. Крім цього, виокремлюють правові підстави для проведення зняття показань – сукупність передбачених кримінальним процесуальним законом умов, які надають слідчому, прокурору право проводити окрему СРД [118, с. 14].

Зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису здійснюють на підставі постанови слідчого, прокурора, а не ухвали слідчого судді. Постанова слідчого, прокурора про зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису повинна містити (ч. 4 ст. 245-1 КПК України):
1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
2) відомості про власника або володільця відповідних приладів або засобів;
3) проміжок часу, за який має бути здійснено зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису [123, с. 359].

За необхідності для проведення цієї СРД залучають спеціаліста. Оскільки копіювання інформації тісно пов’язане з технічною складовою, то законодавець передбачив можливість залучення спеціаліста, який володіє спеціальними знаннями та навичками й може надавати безпосередню технічну допомогу, складати довідки з питань, що належать до сфери його знань. Для здійснення зазначеної СРД слід залучити до складу ССГ спеціаліста. Відповідно до положень п. 25 ст. 3 КПК України, спеціаліст – це учасник кримінального провадження, який має право надавати довідки з питань, що належать до сфери його знань, у випадках, передбачених ч. 3 ст. 245-1 КПК України [293, с. 25]. З огляду на дискреційне право щодо залучення спеціаліста, перевагу під час проведення цієї СРД слід надавати участі спеціаліста, оскільки є ризик втрати інформації, що може мати значущість для встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення.

Розглянемо тактичні особливості зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису на окремих етапах її проведення.

Підготовчий етап проведення СРД – зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису (ст. 245-1 КПК України) охоплює кілька елементів, а саме: ознайомлення з нормативним забезпеченням – національним і міжнародним законодавством; підготовка обладнання (перевірка технічного стану обладнання, що використовують для зняття показань, – фотоапаратів, відеокамер, реєстраторів тощо, а також забезпечення додаткових аксесуарів – акумуляторів, карт пам'яті, штативів); планування процесу проведення СРД – визначення місця та часу зняття показань, складання постанови слідчого, прокурора, що містить вихідні дані про кримінальне провадження, власника або володільця приладів, а також період, протягом якого має бути здійснено зняття показань, оцінка слідчої ситуації та виникнення ризиків, з огляду на активність ведення бойових дій на певній території; залучення спеціалістів (за потреби) для здійснення зняття або аналізу отриманих даних; проведення інструктажу для учасників, які братимуть участь у знятті показань (зокрема членів спільної слідчої групи), щодо правил і процедури зняття показань технічних приладів, технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису [118, с. 20].

Робочий етап проведення СРД членами/відрядженими членами ССГ охоплює кілька елементів, а саме: пред'явлення постанови особі, яка є власником або володільцем відповідних технічних приладів чи засобів; зняття показань, що здійснюють у присутності слідчого або прокурора; особливості зняття показань з технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, у кримінальному провадженні залежать від місця, де ці прилади використовували [118, с. 24–25]; зняття показань рекомендовано здійснювати в денний період, оскільки його проводять за добровільною згодою володільця технічного засобу з метою уникнення створення дискомфортної ситуації для особи. Зняття показань технічних приладів і засобів дає змогу отримати об'єктивну

інформацію про їхню роботу, параметри й стан [118, с. 14]; забезпечення точної фіксації деталей події, місця події, виявлення інформації, яка може мати доказову значущість для подальшого розслідування кримінального правопорушення.

Фіксація перебігу та результатів СРД членами/відрядженими членами ССГ охоплює кілька елементів, а саме: складання протоколу відповідно до вимог ст. 104 КПК України. У протокол необхідно внести відомості про умови та порядок проведення СРД, а також обов'язково зазначити, на який носій було здійснено копіювання; аналіз і використання. Слідчі та прокурори, отримавши записи, аналізують їх для встановлення обставин кримінального провадження, а також складають протокол огляду предмета з детальним описом змісту та розміщенням фотоскріну обставин кримінального провадження; підтвердження або спростування показань свідків й інших учасників кримінального провадження [118, с. 26].

Тактика зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису в умовах воєнного стану має доказовий потенціал. Процес їх зняття, обробки та використання ССГ потребує чіткої правової регламентації для забезпечення допустимості й достовірності доказів у судовому процесі. Правильне документування окресленої СРД слідчим, прокурором, зокрема якщо вони є членами ССГ, сприяє прозорості й об'єктивності отриманих даних, впливає на забезпечення засад кримінального процесу, а також імплементації міжнародних стандартів для утвердження справедливого міжнародного правосуддя.

Підхід, орієнтований на потерпілого, передбачає комплекс заходів як кримінального процесуального характеру, зокрема: спеціальна тактика допиту потерпілого, мінімізація їх кількості, розширення гарантій щодо доступу потерпілого до правосуддя, механізм компенсації шкоди потерпілому тощо, а також іншого характеру – надання психологічної та медичної допомоги, роз'яснення прав потерпілого, освітньо-просвітницька робота з потерпілим тощо. Однак для ефективного забезпечення прав потерпілого під час розслідування воєнних злочинів необхідно встановити уніфіковану концепцію застосування потерпіло орієнтованого підходу під час кримінального провадження [126, с. 261]. Під час розслідування

кримінальних правопорушень ССГ необхідно запозичувати міжнародну практику психологічного захисту потерпілих.

Під час проведення СРД – допиту слідчий встановлює психологічний контакт – створює психофізіологічний, інформаційний, поведінковий та особистісний зв'язок з учасниками спілкування. Своєю чергою психологічний аспект під час допиту має пріоритетну значущість, оскільки, застосовуючи засоби психологічного впливу, слідчий спостерігає за емоційними, мімічними й іншими невербальними виявами зацікавлених осіб і фіксує отриману інформацію. Також слід зауважити про поширеність у країнах світу (Велика Британія, Нідерланди, Нова Зеландія, США тощо) процесуального інтерв'ю, що має сприяти запобіганню неправдивим показанням чи помилкам під час здійснення правосуддя [86, с. 80]. З метою виконання завдань кримінального процесу, зокрема захисту прав людини, інтерв'ювання дає змогу застосувати принцип презумпції невинуватості в практичному напрямі завдяки відсутності примусу й відкритим питанням. Цей спосіб покращує комунікацію та обмін інформацією, що своєю чергою здійснює вплив на сприйняття громадянами справедливості у сфері правосуддя [64, с. 203]. ССГ також необхідно враховувати міжнародну практику, зокрема використовувати методику процесуального інтерв'ю та оперувати тактичними прийомами встановлення психологічного контакту з учасниками кримінального провадження.

Удосконалення теоретичних і праксеологічних засад у межах криміналістики та юридичної психології потребують відповідної правоохоронної діяльності шляхом адаптації, насамперед під час проведення СРД. Однак зазначені вище аспекти мають притаманні їм характеристики, що дають змогу окреслити такі відмінності: криміналістичний аспект спрямований на дослідження об'єктів, а психологічний – на дослідження особливостей психіки людини (наприклад, під час збирання матеріальних, ідеальних і цифрових слідів) [86, с. 82]. Симбіоз цих аспектів забезпечує ефективність і виконання завдань кримінального провадження, є складником у діяльності ССГ під час проведення СРД [42, с. 8].

У межах дослідження увагу привертає підготовка фахівців у галузі права та правоохоронної діяльності, зокрема їх психологічна готовність до виконання

завдань кримінального провадження. На етапі запровадження перехідного правосуддя слід забезпечити спеціалізовану підготовку посадових осіб, які займаються розслідуванням воєнних злочинів [389, с. 99].

Актуальності набуває система психологічного забезпечення поліцейського – комплекс організаційних, психологічних, методичних, психопрофілактичних, практичних, просвітницьких заходів, спрямованих на запобігання впливу ризико небезпечних чинників професійної діяльності, збереження фізичного та психічного здоров'я і підвищення психологічної стійкості й надійності. Вибір і застосування правильної дії шляхом співвідношення її з можливими й дозволеними в період дії воєнного стану, інформування населення щодо правомірності її реалізації, коректна вербалізація окремої дії, контроль і моніторинг психологічного стану громадян у ситуаціях дефіциту часу й інформації зумовлює невичерпний перелік необхідних умінь і навичок поліцейського в умовах правового режиму воєнного стану [279, с. 28]. Особливості професійної діяльності поліцейського передбачають низку вихідних рис, які є структурним особистісним утворенням, сформованим у процесі навчання в закладі вищої освіти та в подальшій професійній діяльності [219, с. 128].

Отже, застосування тактичних прийомів та їх комплексів ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень, поєднаних зі спеціальними знаннями, уміннями та навичками психології як науки є взаємодоповнюваними діями, спрямованими на виконання завдань кримінального провадження. Формування психологічної готовності працівників правоохоронної системи є одним зі складників оптимізації роботи групи та формування алгоритму процесуальних дій під час розслідування кримінальних правопорушень.

Своєю чергою слід розглянути вдосконалення організації діяльності ССГ в умовах дії воєнного стану. Насамперед слушними є твердження В. М. Шевчука щодо перспектив науки криміналістики в умовах воєнного стану. Потребують удосконалення документування та розслідування воєнних злочинів, учинених в Україні, створення методики завданої шкоди внаслідок знищення та пошкодження майна внаслідок збройної агресії, пошук зниклих українців й ідентифікація загиблих, застосування цифрової криміналістики у виявленні та фіксації воєнних

злочинів в Україні, застосування спеціальних знань, проведення судово-експертних досліджень, розроблення та застосування інноваційних криміналістичних підходів для забезпечення ефективності розслідування воєнних злочинів, криміналістичне забезпечення функціонування МКС, створення та реалізація відповідної системи окремих криміналістичних методик воєнних злочинів й інших кримінальних правопорушень, пов'язаних із військовою агресією проти України [321, 45–46]. Тактика розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами може зазнавати трансформаційних змін, з огляду на категорії учасників кримінального процесу, наприклад, осіб з окупованих територій, районів, де тривають активні бойові дії, військовополонених тощо [50, с. 336]. З огляду на практичні аспекти, діяльність ССГ може покращити рівень міжнародного співробітництва в подвійному сенсі: шляхом розширення діапазону розслідування та пришвидшення отримання результатів; інтерактивно й онлайн [28, с. 174].

Сучасний стан боротьби із зазначеними вище кримінально протиправними виявами актуалізує необхідність застосування нових методів і прийомів правоохоронної діяльності, сучасних технологій розслідування кримінальних правопорушень відповідно до міжнародних стандартів, користуючись порівняльно-правовим досвідом провідних демократичних держав. З огляду на це, доцільно використовувати досягнення науково-технічного прогресу в межах кримінального судочинства, насамперед застосовувати технології відеоконференції під час проведення процесуальних дій [44, с. 80].

3.2. Удосконалення криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами

Розслідування кримінальних правопорушень ССГ має певні особливості й обумовлює необхідність належного криміналістичного забезпечення. Це складна криміналістична категорія, стосовно якої тривають наукові дискусії.

Криміналістичне забезпечення, з огляду на наукову платформу, неоднозначно сприймають у криміналістичних наукових школах. Криміналістичне забезпечення – це система методів, засобів і прийомів за різними напрямами криміналістики (техніки, тактики, методики), які ґрунтуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики, що своєю чергою спрямовані на виконання завдань розслідування та запобігання кримінальним правопорушенням [99, с. 228]. У понятті криміналістичного забезпечення домінує техніко-криміналістичний складник, а ефективність діяльності з криміналістичного забезпечення залежить від суб'єктів процесу розслідування, зокрема знань, умінь і навичок щодо збирання, дослідження й оцінки доказів з безпосереднім використанням засобів криміналістичної техніки [212, с. 136]. З огляду на зазначене, акцентуємо на значущості суб'єктів процесу розслідування, до яких можемо віднести ССГ як форму міжнародного співробітництва, до складу якої входять члени, які відповідно до чинного законодавства мають керуватися спеціальними знаннями, уміннями та навичками, спрямованими на розслідування кримінальних правопорушень, з огляду на належне криміналістичне забезпечення.

Крім цього, криміналістичне забезпечення тлумачать як процес створення та надання наукових й апробованих судово-слідчою практикою техніко-криміналістичних, організаційно-тактичних, методико-криміналістичних, інформаційних і запобіжно-профілактичних засобів, які у своїй діяльності використовують працівники підрозділів кримінальної юстиції відповідно до засад та завдань кримінального провадження з метою протидії кримінальним правопорушенням [124, с. 78].

Своєю чергою криміналістичні засоби й методи уособлюють комплекс способів виконання завдань, пов'язаних зі збиранням, дослідженням і використанням доказової інформації під час розслідування кримінальних правопорушень, який сформовано відповідно до теоретичних положень і наукових рекомендацій криміналістики та кримінального процесу. Наприклад, криміналістичні засоби класифікують відповідно до практичного застосування на техніко-криміналістичні, тактико-організаційні й методико-організаційні

криміналістичні засоби [52, с. 301]. Також слід зауважити, що криміналістичне забезпечення – це створення умов готовності та впровадження методів, засобів, прийомів криміналістичних техніки, тактики й методики, які сформовано на основі теоретичних засад криміналістики та спрямовано на виконання завдань з розслідування й запобігання кримінальним правопорушенням [312, с. 154].

Водночас криміналістичним забезпеченням воєнних злочинів вважають цілісну систему прийомів, методів і засобів за різними напрямами криміналістики, що мають нормативний, організаційний та діяльнісний аспекти, діють відповідно до загальнотеоретичних засад криміналістики та сприяють виконанню завдань з розслідування воєнних злочинів [171, с. 79].

Оскільки ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень спрямовують свої зусилля на збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні, зазначимо про монографію А. В. Коваленка, який вдався до розроблення теоретичних і праксеологічних основ окремого криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні, де увагу зосереджено на криміналістичному інструментарії в системі засобів кримінального процесуального доказування [131, с. 558].

Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень розглядають як складне, комплексне поняття, пріоритетним змістом якого є самостійна специфічна діяльність учених-криміналістів і практиків з розроблення нових, пристосування наявних науково-технічних досягнень, а також їх упровадження в практику розслідування кримінальних правопорушень з метою оптимального виконання завдань кримінального провадження [171, с. 78–79].

Рівні, напрями та форми криміналістичного забезпечення кримінального провадження слід розглядати як у науковому, так і практичному аспектах, що поєднують науковий фундамент, сприяють формуванню нових прийомів, засобів та методів відповідно до практичних рекомендацій.

Слід зауважити, що криміналістичне забезпечення охоплює кримінальне провадження. З огляду на класифікаційний підхід до конкретизації суб’єктів діяльності, криміналістичне забезпечення кримінального провадження поділено на

чотири рівні, а саме: 1) місцевий, що реалізується в процесі криміналістичного забезпечення конкретного кримінального провадження між органами та підрозділами територіальної одиниці (області, району, міста); 2) регіональний (у межах регіону, області); 3) державний (у межах України, що можуть реалізовувати вищі органи державної влади, правоохоронні органи (МВС України, НПУ, Експертна служба МВС України)); 4) міжнародний, що здійснюють завдяки міжнародному співробітництву між правоохоронними органами держав, судово-експертними установами й міжнародними організаціями [309, с. 42–43].

У дослідженні акцентуємо на четвертому – міжнародному рівні криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, що здійснюють ССГ. Пріоритетним чинником якості криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень ССГ є його здатність у якнайкращий спосіб виконала б завдання досудового розслідування. Однак під час розслідування воєнних злочинів можуть виникнути додаткові критерії, з огляду на такі показники: ефективність реалізованих і спроможність до розроблення та використання нових криміналістичних техніки, тактики й методики; достатність рівня оснащеності задіяних підрозділів криміналістичного забезпечення відповідними науково-технічними засобами; наявність у слідчих і спеціалістів-криміналістів відповідних фахових та спеціальних знань; рівень упровадження в діяльність з розслідування воєнних злочинів інноваційних елементів криміналістичної науки й техніки. Удосконалення науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів сприятиме вирішенню проблемних питань, таких як: 1) завдання, функції та принципи криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів; 2) форми й засоби його реалізації; 3) співвідношення та розмежування понять криміналістичного і судово-експертного забезпечення; 4) основні напрями його вдосконалення в умовах сьогодення [171, с. 80].

Крім зазначеного, криміналістичне забезпечення збирання доказів органами досудового розслідування сформовано відповідно до міжнародних стандартів, що виявляються в таких аспектах: 1) норми та принципи міжнародних правових актів, а також функціонування міжнародних судових установ, які висвітлюють положення

щодо забезпечення дотримання основоположних прав і свобод людини та недопущення їх порушення; 2) стандарти, прийняті міжнародною організацією зі стандартизації, що є рекомендаційними й доступними для широкого кола користувачів, зокрема під час виявлення, отримання, закріплення, збереження відповідно до встановленого порядку криміналістично значущої інформації. Практика ЄСПЛ, з огляду на кримінальний процесуальний та криміналістичний аспекти, є європейським стандартом криміналістичного забезпечення збирання доказів органами досудового розслідування. Своєю чергою останнім слід дотримуватися практики ЄСПЛ у кримінальному процесуальному аспекті, ураховувати його криміналістичні рекомендації. Крім цього, рішення МКС набувають рекомендаційного характеру, їх розглядають у криміналістичному аспекті [85, с. 131]. Оскільки діяльність ССГ є формою міжнародного співробітництва, то міжнародна стандартизація криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень є необхідним складником боротьби з транснаціональною злочинністю.

З огляду на зазначене, розглянемо криміналістичне забезпечення крізь призму техніко-криміналістичної, тактико-криміналістичної та методико-криміналістичної складових.

Крім цього, однією з класифікацій криміналістичного забезпечення є поділ відповідно до напрямів техніко-криміналістичного забезпечення, а саме: *1) застосування технічних засобів і методів виявлення, фіксації, збирання й дослідження слідів кримінального правопорушення, іншої криміналістично значущої інформації, зокрема шляхом використання спеціальних знань, залучення спеціалістів до проведення СРД*. Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень завдання техніко-криміналістичного забезпечення покладають на спеціаліста-криміналіста НПУ. Своєю чергою залучення як спеціалістів працівників пересувної криміналістичної лабораторії Експертної служби МВС України підвищує ефективність застосування технічних засобів і методів виявлення, вилучення та фіксації слідів кримінального правопорушення. Підставою є Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної

служби МВС України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затверджена наказом МВС України від 3 листопада 2015 року № 1339 [230]. Проте в цьому документі передбачено окремі випадки техніко-криміналістичного забезпечення під час проведення огляду місця події; *2) фіксація перебігу та результатів проведення СРД, судових дій*. Наприклад, світова практика держав закріплює широке застосування технологій 3D сканування під час проведення СРД. Сканування створює тривимірне зображення з можливістю вільної зміни ракурсу, що може бути збережено на будь-якому цифровому носії. Це зображення використовують під час проведення слідчих (розшукових) дій, судових експертиз, у процесі судового розгляду тощо. Крім цього, порівняно новою формою техніко-криміналістичного забезпечення в межах процесуальних дій є режим відеоконференції [309, с. 43–44]. Слід зазначити, що в умовах сьогодення на національному рівні цей засіб техніко-криміналістичного забезпечення набуває традиційних форм у діяльності правоохоронних органів; *3) ведення систем кримінальної реєстрації та криміналістичних обліків.* Перспективним є облік генетичних ознак людини, що функціонує на базі Експертної служби МВС України. Виклики сучасної злочинності й необхідність міжнародного співробітництва правоохоронних органів держав зумовлюють активізацію зусиль у цьому напрямі. Наприклад, ратифікувавши Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [148], Україна зобов’язалася вести облік ДНК-профілів осіб, засуджених за вчинення відповідної категорії кримінальних правопорушень. Використання баз даних державних і правоохоронних органів сприяє інформаційно-довідковому супроводженню розслідування та судового розгляду, забезпечує розшук безвісно зниклих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінальних правопорушень. За умов розслідування кримінальних правопорушень з міжнародними зв’язками, важливим є використання основних баз даних, які застосовує Інтерпол, зокрема «Особи», «Банк даних викрадених транспортних засобів», «Банк даних викрадених творів мистецтва», «Банк даних ДНК-профілів», «Банк даних відбитків пальців рук»; *4) залучення експертів і проведення експертиз.* Необхідною формою техніко-криміналістичного забезпечення є надання довідкової

та консультативної допомоги спеціалістів, а також проведення судових експертиз згідно з міжнародними стандартами ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 [309, с. 43–44].

Техніко-криміналістичне забезпечення полягає у створенні та впровадженні криміналістичних інновацій, спрямованих на оптимізацію боротьби з кримінально протиправною діяльністю у військовій сфері, документування і розслідування кримінальних правопорушень. До інноваційних продуктів віднесено нові або прилаштовані до завдань і потреб протидії воєнній злочинності й іншим кримінальним виявам в умовах дії воєнного стану новітні техніко-криміналістичні засоби, електронні бази знань, сучасні інформаційні технології, методи фіксації, аналізу, оцінки та збору доказової інформації. Крім цього, у межах воєнної криміналістики під час розслідування кримінальних правопорушень можуть застосовувати сучасні біометричні системи за ознаками людини (системи електронної ідентифікації людини за біометричними ознаками – відбитками пальців, малюнку райдужної оболонки ока, ДНК, ознаками зовнішності, ходи, почерку). Крім цього, актуальності набули можливості використання БПЛА, систем спостереження та відеоконтролю тощо [320, с. 138].

Слід зауважити, що техніко-криміналістичне забезпечення поділяють на: 1) засоби виявлення, огляду об’єктів з криміналістичною інформацією; 2) засоби перевірки об’єктів за матеріалами судово-медичної експертизи; 3) експертний аналіз під час проведення судових експертиз. Застосування інтелектуальних технологій, насамперед використання штучного інтелекту є системним комплексом інформаційних технологій, спрямованих на виконання складних криміналістичних завдань (ідентифікація підозрюваних, розслідування на місці кримінального правопорушення, відстеження грошових потоків тощо). Міжнародна практика засвідчує ефективність використання судової розвідки як засобу отримання орієнтуючої та доказової інформації шляхом інтелектуальної обробки. Криміналістичну інформацію (сліди, часові параметри, матеріали відеоспостереження тощо) шляхом об’єднання частин під час розслідування багатоепізодних (серійних) кримінальних правопорушень на основі «VideoAnalytics» можна втричі швидше встановити потенційне коло підозрюваних

[347, с. 13–14]. Одним з основних методів кримінальної (криміналістичної) розвідки слід визнати кримінальний аналіз – специфічний вид інформаційно-аналітичної діяльності [341, с. 131]. Наприклад, міжнародний розшук здійснюють відповідно до заходів криміналістичного забезпечення, зокрема збору відомостей про особу, яку оголошено в розшук (біографічні дані, зовнішній вигляд, особливі прикмети, фото- й відеоматеріали, відбитки пальців, ДНК-профіль тощо); з'ясування місця перебування підозрюваного та його/її подальше затримання; стану криміналістичного забезпечення за умов подальшої екстрадиції особи (комплексу процесуальних дій та організаційних заходів щодо запобігання спробам ухилення від слідства); співпраці з Інтерполом [363, с. 250–251].

Акцентуємо на використанні БПЛА під час огляду місця події. Наприклад, завдяки квадрокоптеру «DJI Air 2S» можна здійснити стабілізовану відео- та фотозйомку з роздільною здатністю до 5.4 K, яким можна керувати на відстані до 12 км, що здатний подолати до 18,5 км (31 хв польоту) на одному заряді батареї й розвиває швидкість до 21,6 км на годину [132, с. 123]. Керування БПЛА потребує навичок управління ним, яким має володіти оператор (зовнішній пілот). Для належної фіксації обстановки місця події оператор дрона має володіти знаннями та навичками тактики огляду місця події, методів фіксації криміналістично значущої інформації, насамперед в наочно-образній формі, тобто з використанням методів криміналістичної фотографії та відеозапису [165, с. 173–174]. Сучасні методики фото- та відеозйомки з БПЛА не обмежуються фіксуванням загальної обстановки місця події з верхньої точки, оскільки БПЛА здатний наблизитися до будь-якого не досяжного для сприйняття слідчим й іншими учасниками огляду об'єкта та повністю зафіксувати його та прилеглу територію. Для здійснення детальних знімків з БПЛА може бути використано масштабну лінійку, після чого здійснено фото- та відеофіксацію об'єкта, що має значущість у кримінальному провадженні [165, с. 174].

Значною перевагою використання БПЛА під час огляду місця події є можливість його «зальоту» у пошкоджені внаслідок ворожих обстрілів великі за площею приміщення (наприклад, пошкоджений цех заводу, спортивна зала

освітнього закладу тощо, якщо проникнення до нього людей є небезпечним) і здійснення фіксації наявної там обстановки. Причому слідчий має можливість на екрані планшета чи ноутбука в режимі реального часу спостерігати за обстановкою на місці події, що демонструють з камер, встановлених на БПЛА, і, віддаючи команди оператору дрона, корегувати політ, давати вказівки щодо зосередження (фіксації) уваги на певних вузлах чи деталях ситуації на місці події [165, с. 174–175].

Технічна допомога, надана спеціалістом, не повинна обмежуватися виключно здійсненням ним аерофото-, відеозйомки і має включати виготовлення фототаблиць, 3D аеропанорам, 3D аеротурів, змонтованих і відтитрованих відеограм. Для повного дослідження обставин кримінального провадження слугує поєднання наземної та повітряної зйомки. Водночас слід зазначити, що аерозйомка не замінює повністю решту технічних прийомів фіксування доказової інформації, проте разом з ними здатна інноваційно забезпечити повноту фіксації обставин кримінального правопорушення [108, с. 50].

З 2022 року підрозділи криміналістичного забезпечення НПУ стали активно використовувати прилади «ANDE 6C». За допомогою технології автоматичного швидкісного встановлення ДНК-профілю «Rapid DNA» можливо вилучити ДНК-об’єкти на місці проведення СРД, відібрати зразки букального епітелію та протягом 90–105 хв встановити ДНК-профілі. Крім цього, використання програмного забезпечення «ANDE 6C» є доказовим інструментом під час розслідування не лише воєнних злочинів, а й інших кримінальних правопорушень з міжнародними зв’язками. Водночас виокремлюють проблемні питання, які виникають під час використання зазначеного криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, наприклад, брак єдиних вимог щодо оформлення результатів проведених досліджень згідно з процесуальними вимогами; відсутність налагодженої взаємодії між судово-експертними установами МВС України та Міністерства охорони здоров’я України; брак єдиної спільної бази даних ДНК [170, с. 127]. Також зауважимо про використання підрозділами криміналістичного забезпечення НПУ сканера «Z+F Imager 5016» з подальшим 3D-моделюванням, що стає в нагоді під час огляду місця події на місцях ракетних й інших обстрілів,

бомбардувань, що пов'язано зі значними масштабами руйнувань та об'єктами (наприклад, міська інфраструктура) [170, с. 127]. Найзручнішим є використання 3D-сканерів, призначених для фіксації зовнішності людини. Наприклад, вузькоспеціалізований 3D-сканер тіла людини «Shapify Booth» здатний в автоматичному режимі відсканувати дорослу людину за 12 секунд. Застосування цих приладів знижує ризик травмування та загибелі членів/відряджених членів ССГ під час проведення процесуальних дій за фактами розслідування кримінального правопорушення (місці події), оптимізувати часовий проміжок, максимально прискоривши фіксацію слідової картини місця події. Метод 3D-сканування скорочує час проведення СРД і перебування поліцейських у потенційно небезпечній зоні, оскільки дає змогу дистанційно зафіксувати пошкодження великих будівель, споруд і територій; моделювати й комбінувати зображення відсканованих об'єктів, а також здійснити візуалізацію моделі.

Нині актуальним питанням є механізм техніко-криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів, учинених на території України. Безумовно, під час розслідування цих кримінальних правопорушень навантаження на експертів суттєво підвищується, тож створюють спеціальні тимчасові місії, які можуть реалізовувати свою діяльність на підставі укладених спеціальних міжнародних угод про взаємну правову допомогу й міжнародне співробітництво [31, с. 72].

Прикладом такого прецеденту є ситуація, коли у квітні 2022 року в Україну прибув підрозділ технічних і наукових жандармів спеціальних служб Франції (судово-медичні експерти, експерти з балістики, вибухотехніки, експерти з питань ДНК-аналізу, експерти з дактилоскопії, фахівці з огляду місця події, помічники слідчих) для надання допомоги під час розслідування воєнних злочинів на території Київської області. Місія прибула разом із власною мобільною ДНК-лабораторією та необхідним обладнанням для організації огляду тіл та їх впізнання [298].

Своєю чергою актуальності набуває використання БПЛА для детальної фото- та відеофіксації територій. Цю методику використовують підрозділи криміналістичного забезпечення НПУ під час оглядів місця події для фіксації масштабів руйнування населених пунктів, доріг, об'єктів цивільної/критичної

інфраструктури. Позитивні аспекти використання БПЛА провокують необхідність системної роботи щодо набуття й удосконалення спеціалістами-криміналістами НПУ навичок пілотів БПЛА, роботи з відповідним програмним забезпеченням – «Pix4D», яке дає змогу створювати якісні фотоплани, 3D-моделі будівель і ділянок місцевості [170, с. 217].

Крім зазначеного, виокремлюють тактико-криміналістичне забезпечення, що теж має власну класифікацію, а саме: *1) розроблення нових тактичних прийомів та їх комплексів.* Взаємодія криміналістики з іншими науками дає їй змогу пристосувати методи останніх для розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень, вивчаючи шляхи і способи застосування їхніх здобутків у практичній діяльності. Її можна розглядати як своєрідну енциклопедію, за допомогою якої здійснюють наукове забезпечення втілення досягнень науково-технічного прогресу в протидію злочинності [136, с. 43–46]; *2) формування тактики СРД* [309, с. 46–47]. Актуальним питанням є здійснення СРД відповідно до сформованої тактики, наприклад, тактики одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб (ч. 9 ст. 224 КПК України [164]), тактики слідчого експерименту (ст. 240 КПК України [164]). Зауважимо, що тактика дій знаходиться в динамічному процесі розвитку, з огляду на нові форми злочинності.

Своєю чергою тактико-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень у контексті воєнної криміналістики слід розглядати відповідно до специфіки тактики проведення окремих СРД і НСРД, розроблення тактичних основ проведення процесуальних дій та криміналістичних рекомендацій в умовах дії воєнного стану, проведення бойових дій тощо. Розслідування кримінальних правопорушень зумовлює необхідність створення нових тактичних прийомів, переосмислення особливостей тактичних комбінацій і тактичних операцій, алгоритмів слідчих дій тощо. Тактика розслідування кримінальних правопорушень ССГ може зазнавати трансформаційних змін, з огляду на категорії учасників кримінального процесу, наприклад, осіб з окупованих територій, районів, де тривають активні бойові дії, військовополонених.

Також слід спрямувати увагу не лише на інноваційні методи, а й цифрові технології тактико-криміналістичного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень як засоби вдосконалення цієї діяльності, а саме: розвиток напрямів криміналістики, наприклад, цифрової криміналістики та криміналістичної стратегії; посилення інтеграції криміналістичної тактики з іншими науками, наприклад психологією; упровадження, розвиток й інтеграцію інформаційно-аналітичних систем і налагодження автоматизованих робочих місць суб'єктів тактико-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень; використання можливостей штучного інтелекту під час аналізу інформаційного матеріалу, побудови слідчих версій, моніторингу інформаційного простору тощо; використання БПЛА; залучення можливостей використання чат-ботів у процесі запобігання та протидії кримінальним правопорушенням; розвиток і вдосконалення засобів ідентифікації особи різними способами (клавіатурний почерк, артикуляція, використання біометричних даних, зокрема використання геномного методу ідентифікації людини за її ДНК і шляхом використання інструментальних засобів); нормативно-правову регламентацію та практику використання поліграфа; використання супутників для фіксації вчинення воєнних злочинів, збирання доказової інформації; розвиток тактичного моделювання за допомогою технологій «3D модель» [67, с. 189–190].

Водночас неможливо оминути методико-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, що передбачає таке розмежування: *1) розроблення нових методик розслідування кримінальних правопорушень згідно з кримінально-правовою та криміналістичною класифікаціями; 2) формування рекомендацій з метою підвищення ефективності методики розслідування окремих видів (груп) кримінальних правопорушень* [309, с. 46–47]. Очевидно, що завдяки експертизам вдалося встановити механізм учинення кримінального правопорушення, що є прикладом належного криміналістичного забезпечення кримінального провадження.

Важливим є питання про впровадження криміналістичних рекомендацій у практику розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, оскільки воно

пов’язане із функцією науки криміналістики, останніми десятиліттями чимало висловлених рекомендацій не реалізовані на практиці, що є суттєвим недоліком у діяльності боротьби зі злочинністю. Слід визначитися з поняттям і змістом криміналістичної практики. У цьому необхідно розмежовувати два аспекти: наукове забезпечення, тобто розроблення необхідних практиці засобів, прийомів і методів діяльності, й організація забезпечення, тобто створення умов для сприйняття і використання практикою цих рекомендацій [21, с. 120].

Методико-криміналістичне забезпечення пов’язують із практичним складником, наприклад, з діяльністю слідчого й інших уповноважених суб’єктів щодо реалізації завдань кримінального провадження. Є кілька інтерпретацій понять: «методико-криміналістичне забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру», «методико-криміналістичне забезпечення слідчої діяльності» [158, с. 176], «методико-криміналістичне забезпечення процесу розслідування», «методико-криміналістичне забезпечення профілактики кримінальних правопорушень», «методико-криміналістичне забезпечення судового розгляду» [319, с. 146; 317, с. 193].

Крім зазначеного, акцентуємо на методико-криміналістичному забезпеченні розслідування кримінальних правопорушень крізь призму воєнної криміналістики. Інноваційні розробки в цій галузі мають бути спрямовані на проведення досліджень методик розслідування нових видів кримінальних правопорушень, їх криміналістичної характеристики, тактичних операцій, алгоритмів слідчих дій, перевірки типових слідчих версій, документальне оформлення, визначення шкоди та відшкодування збитків [122, с. 16–17].

Формування методики розслідування кримінальних правопорушень є пріоритетним завданням правоохоронних органів, міжнародних організацій та інших компетентних органів держав, насамперед ССГ, обумовлених вимогами сьогодення. Тож акцентуємо, що криміналістичне забезпечення здійснюють під час розслідування кримінальних правопорушень ССГ шляхом застосування криміналістичних засобів, методів, прийомів відповідно до певних рівнів, напрямів і форм.

Розслідування воєнних злочинів в Україні зумовлює стрімкий розвиток цифрових технологій, який формує специфіку, пов'язану зі збором доказової інформації. Особливостей набуває слідова картина, де цифрові сліди є джерелом криміналістичної інформації. За сучасних умов розслідування кримінальних правопорушень активізує тенденцію формування та застосування наукового напряму – цифрової криміналістики. Завданнями останньої є пошук й аналіз цифрових слідів, аналіз даних, збирання доказів у цифровому середовищі. Пріоритетне місце належить цифровим технологіям і технологіям штучного інтелекту. Технології штучного інтелекту може бути використано, по-перше, під час аналізу супутникових знімків та геолокаційних міток; по-друге, для аналізу значного обсягу відео- та фотоматеріалів; по-третє, для обробки аудіоматеріалів, зокрема записів телефонних розмов, які можуть мати значущість для розслідування кримінальних правопорушень; по-четверте, для встановлення зв'язків між підозрюваними й іншими особами, які можуть бути пов'язані з учиненням кримінальних правопорушень, а також допомогти ідентифікувати осіб-свідків; по-п'яте, інструменти цифрової криміналістики й штучного інтелекту можуть допомогти ідентифікувати тіла жертв воєнних злочинів, військовополонених, військових злочинців, установити причини смерті, здійснити пошук конкретної особи за відомостями про хворобу та ідентифікаційними ознаками. Також в Україні активно використовують технологію розпізнавання обличчя «Clearview AI» та «bigdata people artellence» [319, с. 140–141]. Процес цифровізації є позитивним аспектом упровадження інструментів цифрових технологій та штучного інтелекту в криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень ССГ [26, с. 184].

Слушною є думка В. В. Шевчука, який у своїй праці акцентує на європейському векторі розвитку сучасної криміналістичної науки. Передусім застосування цифрових технологій та можливостей штучного інтелекту є важливим закономірним етапом розвитку криміналістичних знань. Чільне місце в криміналістичній дидактиці посідає криміналістична підготовка слідчих, прокурорів, детективів, суддів і судових експертів у галузі цифрових технологій [319, с. 141–142]. Наприклад, техніко-криміналістичне забезпечення діяльності

прокурора охоплює новітні технічні засоби й комплекси для збирання доказової та орієнтуючої інформації під час кримінального провадження; інформаційно-технічне, інформаційно-довідкове, аналітичне забезпечення з використанням сучасних цифрових технологій, програмного забезпечення та аналітичних ресурсів. За результатами досліджень визначено такі напрями криміналістичного забезпечення діяльності прокурора: криміналістичне забезпечення діяльності прокурора під час досудового розслідування кримінального провадження (виконання завдань з організації та процесуального керівництва досудовим розслідуванням); криміналістичне забезпечення прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування; криміналістичне забезпечення діяльності прокурора в судовому провадженні; криміналістичне забезпечення діяльності прокурора в спеціальних процедурах кримінального провадження [373, с. 80].

Також міжнародні організації проводять онлайн-розслідування, збираючи цифрові докази. Насамперед лабораторія доказів «Amnesty International» зосереджується на накопиченні інформації, що демонструє напади на цивільні території чи інфраструктуру; «Maxar Technologies» створює супутникові фотографії високої роздільної здатності; «Witness» та інші неурядові організації спрямовують компанії соціальних мереж, щоб ті створили сховища доказів щодо можливих воєнних кримінальних правопорушень. Наразі одна берлінська організація «Mnemonic» спеціалізується саме на цьому [296, с. 360].

Передусім методологія криміналістичного забезпечення кримінальних правопорушень спрямована на пошук шляхів вирішення проблемних аспектів у кримінально протиправній та правоохоронній діяльності. Діяльність ССГ, безсумнівно, поєднана з викликами сьогодення. Зокрема, здійснення комплексу слідчих дій в умовах дії правового режиму воєнного стану спричиняє низку ризиків для членів (відряджених членів, суб’єктів взаємодії) ССГ й актуалізує в межах міжнародної співпраці нові виклики у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю.

Своєю чергою міжнародна практика засвідчує результативність документування фактів кримінальних правопорушень відповідно до точності

технічних процедур і контролю за цілісністю доказів. У цьому контексті значущості набувають стандарти (ENFSI Best Practice Manuals – Digital Forensics) [340], які визначають методи збереження метаданих, хешування та забезпечення неперервного ланцюга збереження (chain of custody) [217, с. 11]. Слід зазначити, що такі принципи впроваджують у діяльність ССГ під егідою Євроюсту [388], що є прикладом інтеграції національної доказової бази в міжнародну.

Слід зазначити, що аналітична діяльність ССГ є фундаментальним складником під час розслідування кримінальних правопорушень. Постає потреба в розробці унікальної інформаційної системи, за допомогою якої органи та підрозділи НПУ матимуть можливість обробляти й завантажувати матеріали (фото, відео, документи) для встановлення осіб. Наприклад, у слідчому управлінні Головного управління Національної поліції в Харківській області виникла ідея пілотного проєкту зі створення інформаційної системи управління даними, обробки й аналізу для розслідування кримінальних проваджень «SORC». Ця система може вміщувати низку даних, а саме: показання в текстовому форматі; речові докази; аудіо- та відеоматеріали; фотографії; документи; висновки експертів; схеми, карти й інші графічні матеріали; локаційні дані; електронну кореспонденцію; електронну інформацію; супутникові знімки; розвідку на основі відкритих даних – OSINT; аналітичні звіти тощо. Використання інформаційної системи надає можливість забезпечити основні функції, наприклад, створити й наповнити базу доказами воєнних злочинів і матеріалами кримінальних проваджень; забезпечити пошук воєнних злочинців та контроль за їхньою діяльністю; взаємодіяти з різними підрозділами й обмінюватися інформацією. З огляду на практичну значущість, роботу з інформаційною системою «SORC» суттєво спрощують наявні підсистеми «Докази», «Воєнні злочинці», «Кримінальні провадження» [12, с. 537–540].

З огляду на зазначене, до переваг використання сучасних інформаційних технологій у межах розслідування кримінальних правопорушень віднесено: системність інформації, що сприяє забезпеченню результативності розслідування кримінальних правопорушень; інформаційно-аналітичну роботу, що охоплює збирання, зберігання, систематизацію та аналіз доказової й орієнтуючої інформації з

метою прийняття оптимальних тактичних і процесуальних рішень; інформаційно-аналітичне забезпечення, яке дає змогу слідчому виконувати складні тактичні й пізнавальні завдання під час розслідування кримінальних правопорушень; інтенсивне впровадження в діяльність правоохоронних органів засобів комп'ютерної та цифрової техніки, що сприяє використанню інформаційно-аналітичних методів. Цей процес впливає на організацію розслідування кримінальних правопорушень, методичне забезпечення слідчої, оперативно-розшукової, експертної діяльності, наукову організацію їх праці, оптимізує збирання, зберігання, систематизацію й аналіз доказової та орієнтуючої інформації. Автоматизація як процес загального якісного поліпшення технології обробки інформації забезпечує оперативний підхід і засвідчує ефективність криміналістичних інформаційно-пошукових систем [125, с. 565].

Перспективними напрямами використання електронних інформаційних систем під час розслідування воєнних злочинів вважають здійснення комунікації в дистанційному форматі між органами досудового розслідування, міжнародними інституціями та судом, створення спільної платформи для обміну інформацією, досвідом і знаннями; використання електронних інформаційних систем для індексування доказової інформації; застосування технологій хмарного зберігання інформації про кримінальне провадження; розпізнавання особи за різними фізіологічними особливостями шляхом використання спеціальних застосунків; складання опису кожного доказу з метою швидкого пошуку; використання цифрових інструментів для збирання інформації з відкритих джерел і проведення аналізу на предмет доказовості [273, с. 40]. Використання ССГ електронних інформаційних систем сприятиме виконанню завдань кримінального провадження під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема воєнних злочинів [46, с. 132].

Слід акцентувати на актуальності використання в правозастосовній практиці інструментів кримінального аналізу, наприклад, аналізу великих даних, мережевого аналізу й штучного інтелекту. Вони дають змогу правоохоронцям простежувати зв'язки між учасниками злочинних угруповань і прогнозувати їхні дії. Також

використання спеціалізованих алгоритмів для моніторингу транзакцій в банківських системах сприяє виявленню фінансових операцій.

Також значущим є формування на базі Євроюсту бази даних – Core International Crimes Evidence Database, яку розроблено для зберігання та аналізу доказів учинення міжнародних злочинів. Ця база даних має підтримувати національні й міжнародні розслідування кримінальних правопорушень, сприяє наданню тактичних і стратегічних рекомендацій з кримінального переслідування, обміну інформацією та доказами щодо міжнародних злочинів. Одним із пріоритетних завдань бази даних є уникнення повторної віктимізації потерпілих, спричинених неодноразовими допитами в різних кримінальних провадженнях [254].

Отже, інформаційне забезпечення діяльності ССГ є ключовим складником для успішного проведення тактичних операцій, реалізації криміналістичних завдань стратегічного й тактичного рівнів, а також забезпечення міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень.

Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень ССГ слід розглядати комплексно. Діяльність ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень з позицій криміналістичного забезпечення врегульовано неповно, зокрема бракує належної процедури формування складу спільної слідчої групи та її взаємодії з іншими суб’єктами під час розслідування кримінальних правопорушень (слідчі НПУ – 53,4 %, прокурори – 22,6 %, детективи НАБУ – 37,5 %), яку, на думку респондентів, взагалі не врегульовано (слідчі НПУ – 42,5 %, прокурори – 71,7 %, детективи НАБУ – 41,7 %) (додатки А, Б). Трансформаційних змін зазнають техніко-криміналістичні, тактико-криміналістичні й методико-криміналістичні складові науки криміналістики, тож, дослідивши кожну з цих аспектів, можна забезпечити ефективне, швидке та повне розслідування кримінальних правопорушень під час міжнародного співробітництва.

3.3. Іноземний досвід діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень і його залучення до національної практики

Використання досвіду інших країн передбачає врахування того, що норми інституту права знаходяться в різних моделях кримінального процесу. Кожна з них протягом століть сформувала важелі стримування та противаг, що гармонічно впроваджують в усі стадії судочинства, з огляду на форми, принципи, правовий статус суб'єктів тощо. Слід ураховувати, що механічне перенесення в сучасне кримінальне процесуальне законодавство без узгодження з відповідними правовими інститутами (його окремими нормами) може спричинити дисбаланс. Своєю чергою зазначене може простежуватися в ослабленні заходів щодо забезпечення прав і свобод людини або загалом послабить ефективність боротьби зі злочинністю. Крім цього, слід ураховувати традиції, економічну ситуацію в країні, менталітет, стан наукової розробки цієї правової проблеми й морально-етичні засади [216, с. 131]. Використання досвіду інших держав є невіддільним елементом удосконалення правоохоронної діяльності [73, с. 84]. Іноземний досвід діяльності уповноважених компетентних органів держав під час розслідування кримінальних правопорушень є перспективним напрямом для впровадження в діяльність ССГ інноваційних методик розслідування транснаціональної злочинності [47, с. 108–109].

Європейські стандарти забезпечення прав людини в кримінальному процесі виконують функції виявлення та усунення прогалин і колізій кримінального процесуального законодавства щодо забезпечення прав людини; орієнтування під час формування кримінального процесуального законодавства; встановлення меж примусового втручання державних органів у права людини під час кримінального провадження; забезпечення поваги державних органів до прав людини; встановлення меж гарантування і контролю за забезпеченням конвенційних прав людини [274, с. 70–71]. Зарубіжний досвід висвітлює приклади уніфікації баз даних і забезпечення правоохоронних структур доступу до них; контроль за фінансовими операціями; створення спеціальних органів боротьби з організованою злочинністю

та побудови моделей правоохоронної системи; ефективного міжвідомчого й міжнародного співробітництва; горизонтальної інтеграції у формі ССГ, міжвідомчих центрів розслідувань, відрядження працівників і спільного розпорядження персоналом тощо [301, с. 190].

Крім обміну інформацією та користування спільними базами даних, у європейській практиці поширеними є такі методи: створення ССГ (Данія, Австрія, Люксембург, Нідерланди, Туреччина, Португалія, Словенія, Фінляндія); діяльність міжвідомчих центрів розслідувань (Нідерланди, Фінляндія, Швеція); механізм відрядження працівників і спільне розпорядження персоналом (Велика Британія, Фінляндія, Норвегія, Іспанія, Італія, Ірландія, Франція). Іноземний досвід дає змогу констатувати, що взаємодія органів досудового розслідування різних країн має позитивний вплив на ефективність розслідування кримінальних правопорушень.

Розглянемо досвід створення ССГ на прикладі окремих держав. Розпочнемо із США, де є система правоохоронних органів, що здійснюють діяльність, спрямовану на проведення досудових розслідувань. У США діє розгалужена система суб'єктів, які уповноважені здійснювати досудове розслідування. Передусім функціонує дворівнева система правоохоронних органів, до складу яких входять федеральні та місцеві органи. Федеральні відомства проводять розслідування кримінальних правопорушень транснаціонального характеру або тих, що становлять загрозу для національної безпеки США. Місцеві правоохоронні інституції уповноважені розслідувати кримінальні правопорушення, що вчиняють на території певного штату або округу. Своєю чергою ССГ створюють для розслідування особливо складних або резонансних кримінальних правопорушень. Їх формують з представників федеральних і місцевих органів. Слідчі мають широкий спектр повноважень (наприклад, право на обшук, затримання та допит підозрюваних). Також відповідно до КК США здійснюють досудове розслідування, керуючись встановленими правовими засадами досудового розслідування (повноваження слідчих, права підозрюваних, порядок проведення досудового розслідування) [140, 228]. Чільне місце в процесі досудового розслідування в США посідає взаємодія різних органів, яка відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності й успішності

правосудних процесів. Органи досудового розслідування активно обмінюються інформацією (даними, свідченнями). Координація дій агентств сприяє впорядкуванню та оптимізації розслідування.

Насамперед агентства співпрацюють з прокуратурою США під час судового процесу, об'єднуючи зусилля з метою представлення доказів і забезпечення успішного вирішення справи в суді. Кожне агентство проводить власну експертизу та застосовує власні ресурси для виконання окремих завдань. Однак спільні дії цих агентств стають критично важливими під час розслідування складних кримінальних проваджень. Відповідно до правозастосовної практики ефективність суб'єктів досудового розслідування залежить від якості взаємодії органів державної влади. Досудове розслідування можуть розпочинати або за ініціативою поліції, яка виявляє порушення закону, або від федеральних агентств, які надають інформацію про ймовірне вчинення злочинів. Наприклад, ФБР може отримати від Бюро алкоголю, тютюну, вогнепальної зброї і вибухових речовин інформацію щодо можливих порушень закону [140, с. 229]. Органи досудового розслідування активно обмінюються інформацією для формування цілісної «картини» події. Своєю чергою важливою є координація дій між агентствами, що сприяє впорядкуванню та оптимізації розслідування.

Також шляхом укладення двосторонніх угод про правову допомогу, взаємодії з Інтерполом та Європолом у США активно діють правові механізми для міжнародного співробітництва. Водночас проблемними є аспекти в межах визначення юрисдикції та взаємної правової допомоги, з огляду на відмінності правових систем інших країн. ЄС уніфікує законодавство у сфері боротьби з організованою злочинністю. До ключових належать Директиви ЄС і Рішення Ради ЄС, що сприяють інтеграції законодавств держав-сторін під час спільних розслідувань тероризму, торгівлі людьми, наркоторгівлі, інших видів кримінальних правопорушень. ЄС активно взаємодіє з Європолом і Євроюстом у процесі обміну інформацією між правоохоронними органами країн-членів [70, с. 21–22].

Яскравим прикладом взаємодії суб'єктів досудового розслідування є створення 2023 року ССГ у складі ФБР, поліції Нью-Йорка та інших місцевих

органів досудового розслідування для розслідування терористичного акту в Нью-Йорку. Також 2022 року було створено ССГ у складі ФБР, Управління боротьби з наркотиками й інших федеральних органів для розслідування діяльності організованої злочинної групи, яка займалася контрабандою наркотиків. Крім цього, у межах окресленої проблематики слід зазначити, що в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії для ефективної взаємодії центральних і місцевих органів є низка механізмів, а саме: 1) створення ССГ для розслідування особливо складних і резонансних кримінальних правопорушень, до складу яких входять представники центральних та місцевих органів; 2) створення груп для координації розслідування кримінальних правопорушень транснаціонального характеру з числа представників центральних й іноземних органів досудового розслідування; 3) інформаційне забезпечення та оперативний обмін інформацією між центральними і місцевими органами досудового розслідування. Прикладом взаємодії між органами досудового розслідування в Сполученому Королівстві є створення ССГ для розслідування терористичного акту, вчиненого в Лондоні 2017 року. До складу цієї групи ввійшли представники поліції Шотландії, Лондона та інших центральних органів досудового розслідування [140, с. 230].

Актуальним є досвід взаємодії органів досудового розслідування у Федеративній Республіці Німеччина. Взаємодію між органами досудового розслідування в цій країні регламентує КПК Німеччини. Відповідно до цього Кодексу, федеральні та земельні органи здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень. До складу федеральних органів входять Федеральне бюро кримінальної поліції; Федеральне агентство з охорони кордонів; Федеральне агентство з розслідування економічних злочинів. Ці органи вповноважені розслідувати злочини транснаціонального характеру й ті злочини, що становлять загрозу для безпеки держави. Земельні органи розслідують кримінальні правопорушення, які вчиняють на території Німеччини [140, с. 230–231].

У Німеччині функціонує налагоджена система збору й обміну інформацією між правоохоронними органами, створено мережу спеціальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю, яка має чітку координацію та ієрархічну побудову.

Водночас у європейських країнах й Україні система протидії діяльності транснаціональних організованих злочинних угрупувань на шкоду економічним інтересам держави охоплює такі основні елементи: спеціалізовані правоохоронні органи, податкові служби, митні служби, органи фінансової розвідки [301, с. 189]. В іноземній практиці актуальними є «структурні розслідування» (метод започаткував Федеральний генеральний прокурор у Німеччині). Ця методика розслідування кримінальних правопорушень дає змогу встановити контекст вчинення можливих злочинів і структуру організацій, які могли бути причетними до їх учинення; забезпечити збереження доказів на ранніх стадіях, а не на стадії виявлення міжнародного злочину чи транснаціонального кримінального правопорушення або ідентифікації особи, яка його вчинила, зокрема для підтримки інших проваджень у національних і міжнародних судах; уможливити правову допомогу іншим державам та МКС; забезпечити оперативність ідентифікації осіб, причетних до вчинення міжнародного злочину чи транснаціонального кримінального правопорушення; заповнити прогалини в провадженнях щодо окремих осіб; уникнути політичних проблемних питань з іноземними урядами або політичними силами через безсуб'єктність розслідувань; забезпечити розслідування кримінальних правопорушень, щоб за результатами кримінального провадження було притягнуто винних осіб до кримінальної відповідальності.

Наприклад, у Німеччині застосування структурних розслідувань дало змогу розслідувати кримінальні правопорушення проактивно; встановити контекст вчинення можливих злочинів і структуру організацій, які могли бути причетними до їх учинення; забезпечити збереження доказів на ранніх стадіях, а не на стадії виявлення міжнародного злочину або ідентифікації особи, яка його вчинила, зокрема для підтримки інших проваджень у національних і міжнародних судах; уможливити правову допомогу іншим державам та МКС; забезпечити оперативність ідентифікації осіб, причетних до вчинення міжнародного злочину; заповнити прогалини в провадженнях проти окремих осіб про вчинення ними міжнародних злочинів; уникнути політичних проблемних питань з іноземними урядами або політичними силами через безсуб'єктність розслідувань; забезпечити розслідування

кримінальних правопорушень, щоб за результатами кримінального провадження було притягнуто винних осіб до відповідальності [209, с. 659; 381, с. 229–230]. Тож вважаємо, що на національному рівні необхідно впровадити методику структурних розслідувань, що дасть змогу ССГ покращити ефективність розслідування кримінальних правопорушень (слідчі НПУ – 96,6 %, прокурори – 94,3 %, детективи НАБУ – 87,5 %) (додатки А, Б).

Своєю чергою у Французькій Республіці передбачено національний механізм відповідальності за міжнародні злочини, що має особливості розслідування організаційного характеру. Національна антитерористична прокуратура сформувала принципи кримінального переслідування міжнародних злочинів, що охоплюють такі етапи: 1) детальне й задокументоване встановлення фактів зі збором доказів на місці; 2) дослідження деталей щодо походження дій, які становлять ці злочини; 3) притягнення до відповідальності осіб. Паралельні розслідування, розпочаті в інших правових системах з огляду на територіальну, персональну чи міжнародну юрисдикцію, спонукають до тісного міжнародного співробітництва, зокрема під час збирання та збереження доказів так, щоб вони були доступні в будь-якій юрисдикції. Також, окрім «цільових» розслідувань, Франція має досвід і структурних розслідувань – «матричне розслідування» (фр. enquête matricielle) – розслідування, які можуть охопити усі події, що відбуваються в певній державі або на окремій території, насамперед завдяки міжнародному співробітництву у формі ССГ [337]. Найпоширенішою є практика структурних розслідувань у Федеративній Республіці Німеччині та Французькій Республіці. Також прослідковуємо запозичення цього підходу розслідування іншими юрисдикціями в Канаді, Швеції та інших державах, не є винятком практика української юриспруденції щодо «широких» розслідувань кримінальних правопорушень, що охоплюють великий масштаб території та невизначене коло осіб в умовах збройного конфлікту [209, с. 657].

Значний обсяг інформації як про окремі події порушень, так і про контекст міжнародного збройного конфлікту потребує процесуальної фіксації, перевірки на значущість доказового спрямування. Відповідно до Стратегічного плану щодо реалізації повноважень органів прокуратури у сфері кримінального переслідування

за вчинення міжнародних злочинів на 2023–2025 роки, одним зі стратегічних завдань визначено забезпечення структурованого й ефективного підходу до кримінального переслідування за міжнародні злочини, учинені в контексті збройного конфлікту [272, с. 3]. Проте на підставі тлумачення завдань акцентовано не на структурних розслідуваннях, а на впровадженні «…ефективної організаційної структури, що охоплює всі національні органи, відповідальні за кримінальне переслідування за міжнародні злочини на основі чіткого розподілу взаємодоповнюваних функцій та обов'язків на національному, регіональному та місцевому рівнях між усіма відповідними органами державної влади та всередині них» [272, с. 5].

У Франції, реагуючи на сучасні виклики тероризму та кіберзлочинності, реформовано правоохоронні структури, зокрема Національну поліцію та Жандармерію. Організацію та діяльність судово-експертних установ Франції побудовано за міжнародними стандартами, на підставі чого у французькій судово-експертній системі є міжнародна експертиза [218, с. 30].

Особливість угод ССГ полягає в тому, що слідчу діяльність здійснюють шляхом запиту через внутрішні канали членом ССГ держави, у якій має відбутися діяльність. Далі цей запит розглядає ця держава як такий, що походить від іноземного джерела. Наприклад, офіцер поліції у Франції, відряджений до ССГ, яка працює в Німеччині, може попросити його чи її колег у французькій поліції виконати ордер на обшук або опитати свідка у Франції від імені ССГ. Ця процедура усуває необхідність надсилання запитів до інших країн щодо офіційної взаємної правової допомоги або судової співпраці. Замість цього відповідний член ССГ запитує або виконує слідчу діяльність у своїй юрисдикції, що надає можливість ССГ безпосередньо збирати докази, ніби це було внутрішнє розслідування в усіх державах-учасницях [342]. Заміна процесу надсилання запиту за допомогою цієї функції ССГ на практиці пришвидшує виконання слідчих заходів в інших юрисдикціях. Член ССГ може знайти альтернативний спосіб запиту та пришвидшити виконання слідчих дій [358, с. 45]. Реалізація цієї функції дає змогу ССГ подолати одну з головних проблем, пов'язану з доступом до доказів в

іноземних державах (за умови, що вони є членами ССГ). Обсяг доказової інформації викликає низку питань у межах забезпечення належного й оперативного обміну доказами завдяки не лише традиційним формам міжнародної правової допомоги, а й механізму, запропонованого ЄС, – Бази даних доказів основних міжнародних злочинів (Core International Crimes Evidence Database) [208, с. 187].

У лютому 2024 року федеральний міністр внутрішніх справ і спільноти Н. Фезер і міністр юстиції та громадської безпеки Бразилії Е. Р. Левандовскі підписали декларацію про наміри щодо посилення співпраці поліції для боротьби з організованою злочинністю і торгівлею наркотиками. Ця декларація спрямована на розширення використання ССГ. Також країни домовилися про взаємообмін інформацією щодо методів і підходів організованих злочинних угруповань та погодилися сприяти програмам навчання і підвищення кваліфікації [359].

Досвід Нідерландів, Австралії, Сінгапуру демонструє інтеграцію цифрових технологій у правоохоронну діяльність, що створює цілісні організаційно-правові й інформаційно-технологічні механізми, що можуть бути прикладом для запозичення відповідних методик в Україні в умовах дії воєнного стану [180, с. 107–108].

Крім зазначеного, в Сінгапурі цифрову трансформацію поліції здійснюють за допомогою Smart Nation, що охоплює використання штучного інтелекту й аналітики великих даних для прогнозування злочинності. Поліція Сінгапуру застосовує систему PolCam 2.0, що об’єднує камери відеоспостереження з технологіями розпізнавання облич задля моніторингу громадських місць у теперішньому часі [348, с. 40]. З 2020 року поліція співпрацює з Home Team Science and Technology Agency, що розробило платформу для аналізу даних із соціальних мереж і сенсорів для виявлення потенційних загроз (масових заворушень, терористичних актів) [348, с. 38].

Своєю чергою в Нідерландах Національна поліція (Politie) використовує платформу Data-driven Policing завдяки штучному інтелекту й аналітиці великих даних для прогнозування кримінальних правопорушень та управління ресурсами. З 2021 року поліція впровадила систему «Sense», що інтегрує дані з камер відеоспостереження, сенсорів і відкритих джерел для виявлення загроз у

теперішньому часі, наприклад, підозрілих моделей поведінки в аеропортах чи вокзалах [380, с. 7]. З огляду на ці аспекти міжнародної практики розслідування кримінальних правопорушень, системи прогнозної аналітики надають можливість ССГ ідентифікувати потенційні загрози національній безпеці на ранніх стадіях.

Перспективним напрямом для України може стати вивчення окремих положень законодавства і практичних ситуаційних підходів іноземних держав зі встановлення чітких алгоритмів дій та інструкцій щодо окремих заходів з протидії транснаціональній злочинності. Позитивні аспекти правового регулювання та досвіду слідчо-судової практики іноземних країн щодо розслідування кримінальних правопорушень ССГ необхідно імплементувати в національне законодавство та впровадити в національну правозастосовну практику (слідчі НПУ – 97,3 %, прокурори – 96,2 %, детективи НАБУ – 79,2 %) (додатки А, Б).

Також слід зазначити, що в Україні поступово розвивається міжнародна взаємодія під час розслідування кримінальних правопорушень, але виникають проблемні питання в інтеграційних процесах національних стандартів з міжнародними вимогами, зокрема під час розслідування кіберзлочинності. Своєю чергою в США діють потужні механізми міжнародної співпраці, проте виникають ускладнення в юрисдикції, що заважає швидкому реагуванню на міжнародні злочинні угруповання. А в ЄС, попри те що є спільне правове поле, немає єдиного стандарту для країн-членів, що обмежує розвиток у сфері боротьби з міжнародною організованою злочинністю [70, с. 21–22].

В Україні, США та країнах ЄС є спільні риси під час розслідування транснаціональної злочинності, а саме: акцентовано на криміналізації організованих злочинних угруповань, посилено механізми міжнародного співробітництва та встановлення кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у міжнародному просторі. Своєю чергою в практичному їх застосуванні виникають правові прогалини, пов’язані з відмінностями в правових системах (наприклад, під час екстрадиції та боротьби з корупцією) [70, с. 24–25].

До низки пропозицій щодо покращення механізмів міжнародного співробітництва між країнами та міжнародними організаціями слід віднести такі

чинники: 1) розширення обсягу укладення міжнародних договорів у сфері боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, наприклад, шляхом удосконалення процедур екстрадиції та взаємної правової допомоги; 2) створення спільних платформ для обміну інформацією для створення умов у діяльності правоохоронних органів, спрямованих на швидке реагування на нові виклики злочинності [70, с. 26].

Висновки до розділу 3

1. Надано рекомендації щодо організації розслідування кримінальних правопорушень ССГ, основний зміст яких полягає в особливостях складання угоди про створення та діяльність ССГ, а також інших кримінальних процесуальних документів; формуванні складу ССГ із чітким розмежуванням обов'язків і завдань членів, відряджених членів та інших суб'єктів взаємодії; тлумаченні положень законодавства держав-сторін, які беруть участь у проведенні процесуальних дій у кримінальному провадженні; використанні сучасних інформаційних технологій зі збереження, обміну та захисту доказової інформації під час кримінального провадження; розробленні методики співпраці з правоохоронними підрозділами іноземних держав і міжнародними організаціями; розумінні членами особливостей правових систем держав-сторін угоди про створення ССГ; встановленні вимог щодо прийнятності доказової інформації на ранньому етапі розслідування (наприклад, можливість ознайомлення з юридичними вимогами держав – членів ЄС щодо різноманітних слідчих заходів); організації додаткових тренінгів для лідерів ССГ (наприклад, відповідно до Європейської мережі навчання суддів (EJTN) та спеціальних курсів агентства з навчання правоохоронних органів (CEPOL)).

2. Розглянуто особливості криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень ССГ за трьома напрямами: техніко-криміналістичним, тактико-криміналістичним та методико-криміналістичним.

3. Надано пропозиції щодо залучення ефективного іноземного досвіду діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень шляхом запровадження в національну практику методики структурних розслідувань («матричне розслідування») як різновиду стратегічного підходу до організації розслідування кримінальних правопорушень, що здійснюють з метою з'ясування структури конфлікту, у ситуації якого вчинено транснаціональні кримінальні правопорушення, а також структури організацій, груп, члени яких можуть нести кримінальну відповідальність за їх вчинення (слідчі НПУ – 96,6 %, прокурори – 94,3 %, детективи НАБУ – 87,5 %) (додатки А, Б). Зазначена методика забезпечує функціональну готовність правоохоронних органів ефективно реагувати під час виявлення нових кримінальних правопорушень або під час ідентифікації осіб, які будуть притягнуті до кримінальної відповідальності.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та сформовано нове розв'язання наукового завдання, що полягає в комплексному дослідженні розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, а також обґрунтуванні висновків, пропозицій та рекомендацій відповідно до наукової новизни, теоретичної та практичної значущості.

До основних результатів дослідження належать наступні положення:

1. За результатами здійсненого аналізу стану наукових досліджень встановлено, що проблему розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами розглянуто в наукових дослідженнях з кримінального процесуального права (І. В. Гловюк, І. О. Завидняк, О. В. Капліна, М. І. Пашковський, М. А. Погорецький, О. В. Пчеліна, М. І. Смирнов, В. М. Юрчишин) і криміналістики (О. М. Дуфенюк, Ю. М. Чорноус, В. М. Шевчук, В. Ю. Шепітько). Широке коло проблемних питань з теми дослідження висвітлено в дисертаціях, монографіях, підручниках, навчальних посібниках, наукових статтях та інших публікаціях. Однак ці праці не охоплюють специфіку розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, не цілком враховують потреби правозастосовної практики. На підставі здійсненого аналізу наукових праць й емпіричного матеріалу виокремлено та систематизовано проблеми розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, на розв'язання яких зосереджено увагу в дисертації. Ці проблемні питання висвітлено щодо визначення чітких алгоритмів організації розслідування та проведення тактичних операцій; обрання належної тактики проведення слідчих (розшукових) дій, збирання та фіксації доказів, залучення відповідних спеціалістів; забезпечення безпеки членів спільної слідчої групи, насамперед під час проведення процесуальних дій на території іншої держави; техніко- й тактико-криміналістичного забезпечення спільних слідчих груп; особливостей розслідування воєнних злочинів спільними слідчими групами; узгодження національної практики з міжнародними стандартами, стандартизації процесу розслідування; забезпечення ефективної взаємодії між підрозділами;

алгоритмізації проведення процесуальних дій; запозичення іноземної практики під час розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами в процес кримінального провадження.

2. Спільну слідчу групу створюють на підставі рішення Офісу Генерального прокурора, а також за запитом слідчого досудового розслідування України, прокурора України та компетентних органів іноземних держав. До її складу входять представники компетентних органів України й іноземних держав, а взаємодія між ними регламентована відповідною угодою про створення та діяльність спільної слідчої групи. Практичною цінністю створення спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень є можливість збирати й обмінюватися криміналістично значущою інформацією та доказами, оминаючи складний механізм взаємної правової допомоги, можливість відряджених членів групи бути присутніми та брати безпосередню участь у проведенні процесуальних дій на території іншої держави, що забезпечує збалансований підхід до організації розслідування кримінальних правопорушень у кількох державах одночасно. Для формування спільної слідчої групи слід визначити співвідношення юридичних фактів, ступінь і зв'язок зі злочинною діяльністю в державах, правову основу щодо розслідування кримінальних правопорушень, з огляду на особливості національних законодавств держав, задіяних до спільного розслідування, доцільність і можливість залучення міжнародних організацій та інших інституцій до проведення процесуальних дій у кримінальному провадженні. Керівником спільної слідчої групи може бути прокурор (слідчі НПУ – 89,7 %, прокурори – 90,6 %, детективи НАБУ – 79,2 %), представник правоохоронного органу (слідчі НПУ – 10,3 %, прокурори – 15,1 %, детективи НАБУ – 20,8 %). За кількісним показником керівником спільної слідчої групи може бути одна особа (слідчі НПУ – 82,9 %, прокурори – 64,2 %, детективи НАБУ – 62,5 %) або по одній особі від держави-сторони спільної слідчої групи (слідчі НПУ – 17,1 %, прокурори – 35,8 %, детективи НАБУ – 37,5 %).

3. Під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема транснаціональних кримінальних правопорушень і міжнародних злочинів, спільні слідчі групи мають керуватися нормами міжнародного й національного

законодавства. Орієнтирами в правовому полі в Україні та в інших державах-членах ЄС постають правові засади для спільних розслідувань, які розмежовують на два рівні: 1) зовнішнє (міжнародне); 2) внутрішнє (національне). Правова основа діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень є системою, яка охоплює: 1) міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що визначають: права й основоположні свободи людини та громадянина; міжнародні договори щодо взаємодії між іноземними державами і міжнародними інституціями в кримінальних провадженнях; 2) Конституція України, КК України, КПК України та закони України, які регламентують форми міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні, передусім – щодо створення та діяльності спільних слідчих груп; відомчі та міжвідомчі правові акти профільних міністерств, центральних органів виконавчої влади й інших уповноважених органів (регламентують конкретні функції окремих суб'єктів під час розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами). Обґрунтовано, що основоположні норми та принципи міжнародно-правових актів щодо правового регулювання діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень формуються на загальновизнаних міжнародних і європейських правових стандартах, а також мають системний характер. Ці чинники слід ураховувати під час правового регулювання діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень і забезпечення міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні.

З метою вдосконалення організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами надано пропозиції щодо створення проєкту Інструкції з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень, до якої слід внести наступні положення:

І. «Загальні положення». Виокремити організацію роботи спільної слідчої групи відповідно до КПК України, наказів МВС України, Національної поліції України, Головного слідчого управління Національної поліції України.

II. «Планування, аналітична, методична і статистична робота спільної слідчої групи та координація її діяльності». Скласти план роботи спільної слідчої групи під час розслідування кримінального правопорушення. Зазначити аналітичну роботу щодо організації збору даних, їх обробку й узагальнення, комплексне вивчення стану оперативної обстановки, результатів діяльності спільної слідчої групи. Окреслити методичну роботу спільної слідчої групи щодо систематизації законодавства України в межах досудового розслідування й іноземного досвіду інших держав. Виокремити статистичну роботу спільної слідчої групи в контексті збирання офіційної інформації щодо кількісної характеристики результатів роботи з розслідування кримінальних правопорушень шляхом реєстрації відповідних показників роботи.

III. «Організація роботи спільної слідчої групи». Виокремити види кримінальних правопорушень, які розслідують спільні слідчі групи. Зазначити завдання та функції спільної слідчої групи.

IV. «Організація взаємодії в межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень». Зазначити суб'єктів, з якими взаємодіє спільна слідча група під час проведення процесуальних дій та схарактеризувати особливості їхньої співпраці.

V. «Організація взаємодії спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень». Виокремити засади взаємодії спільної слідчої групи з міжнародними організаціями, інституціями в межах міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні.

4. Криміналістична характеристика кримінальних правопорушень, які розслідують спільні слідчі групи, – це система криміналістичних ознак вчиненого кримінального правопорушення, які є взаємозалежними й динамічними, відображають об'єктивну інформацію про спосіб вчинення кримінального правопорушення, обстановку його вчинення (місце, час, умови, інші обставини); знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення; предмет посягання; особу потерпілого; особу правопорушника; слідову картину; транснаціональні

зв’язки між окремими елементами криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, що обумовлює їх зміст і визначає особливості розслідування.

Доведено, що особа кримінального правопорушника є ключовим елементом під час формування криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, що розслідує спільна слідча група. На підставі вивчення 33 кримінальних проваджень особу кримінального правопорушника класифіковано за наступними підставами:

1) за вчиненим видом кримінального правопорушення: умисне вбивство (ст. 115 КК України, 3,0 %); катування (ст. 127 КК України, 3,0 %); торгівля людьми (ст. 149 КК України, 15,2 %); шахрайство (ст. 190 КК України, 12,1 %); легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України, 6,1 %); створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255 КК України, 12,1 %); терористичний акт (ст. 258 КК України, 3,0 %); перетинання державного кордону України з терористичною метою (ст. 258-6 КК України, 9,1 %); контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК України, 9,1 %); несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж (ст. 361 КК України, 9,1 %); воєнні злочини (ст. 438 КК України, 18,2 %);

2) за часом перебування в державі: постійно проживає в державі (12,1 %); протягом тривалого часу перебуває в державі (24,2 %); короткочасно перебуває в державі (63,6 %);

3) відповідно до громадянства: іноземний громадянин (39,4 %); особа без громадянства (6,1 %); громадянин держави (54,5 %);

4) за метою перебування особи на території іншої держави: особа, яка прибула на територію іншої держави у зв’язку зі службовими справами (21,2 %); особа, яка прибула на територію іншої держави у зв’язку з бізнес - інтересами (9,1 %); особа, яка прибула на територію іншої держави з особистих намірів (24,2 %); особа, яка прямує транзитом (45,5 %);

5) особа перебуває в міжнародному розшуку за вчинення кримінального правопорушення (63,6 %); не перебуває (36,4 %);

6) кримінальне правопорушення було вчинене в складі: групою осіб (15,2 %); групою осіб за попередньою змовою (9,1 %); організованою групою (45,4 %); злочинною організацією (30,3 %);

7) особа як співучасник: виконавець (співвиконавець) (54,5 %); організатор (30,3 %); підбурювач (9,1 %); пособник (6,1 %).

Загальну характеристику доповнюють соціально-демографічні відомості осіб кримінальних правопорушників: переважна більшість кримінальних правопорушень була вчинена особами чоловічої статі (84,8 %); типовий вік осіб кримінальних правопорушників – від 29-ти до 38 років (84,8 %), наявна судимість (30,3 %).

5. Встановлено, що обрання напряму й алгоритму розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами залежить від слідчої ситуації, що складається на момент виявлення транснаціональних ознак кримінального правопорушення. Алгоритм дій спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень полягає в оцінці первинної інформації, аналізі слідчої ситуації, формуванні слідчих версій про обставини вчинення кримінальних правопорушень, виокремленні тактичних завдань і плануванні розслідування, з огляду на міжнародне співробітництво між державами-сторонами, особливості проведення слідчих (розшукових) дій і спільних тактичних операцій.

На основі узагальнення практики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами виокремлено низку типових слідчих ситуацій на початковому етапі розслідування:

Слідча ситуація 1. Кримінальне провадження розпочато у зв’язку з повідомленням про кримінальне правопорушення; особу правопорушника затримано безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення; особу потерпілого встановлено, обставини події свідчать про наявність доказів у кримінальному провадженні.

Слідча ситуація 2. Кримінальне провадження розпочато у зв'язку з повідомленням про кримінальне правопорушення; особу правопорушника встановлено, але не затримано, особу потерпілого встановлено.

Слідча ситуація 3. Кримінальне провадження розпочато у зв'язку з отриманням інформації про кримінальне правопорушення, особу правопорушника затримано на території іноземної держави, особу потерпілого встановлено.

До слідчих ситуацій на наступному етапі розслідування, що пов'язано зі створенням і діяльністю спільної слідчої групи, віднесено наступні:

1) члени та відряджені члени спільної слідчої групи, а також інші суб'єкти взаємодії здійснили комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта; підозрюваний визнає свою вину повністю або частково (слідчі НПУ – 45,9 %, прокурори – 39,6 %, детективи НАБУ – 41,7 %);

2) члени та відряджені члени спільної слідчої групи, а також інші суб'єкти взаємодії здійснили комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта, проте підозрюваний не визнає своєї вини. Діяльність слідчого спрямована на перевірку версій сторони захисту та клопотань у кримінальному провадженні (слідчі НПУ – 39,7 %, прокурори – 34,0 %, детективи НАБУ – 33,3 %);

3) усі фактичні обставини кримінального правопорушення не встановлено, щоб вважати розслідування в кримінальному провадженні закінченим, навіть попри те, що підозрювана особа визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення (слідчі НПУ – 14,4 %, прокурори – 26,4 %, детективи НАБУ – 25,0 %).

6. Організаційно-тактичні засади взаємодії в межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень формуються на узгодженій, законодавчо регламентованій спільній діяльності членів/відряджених членів, що полягає в спільному плануванні, обміні криміналістично значущою інформацією, криміналістичному забезпеченні, спрямованому на досягнення завдань кримінального провадження. Розглянуто взаємодію між слідчими, прокурорами (слідчі НПУ – 41,1 %, прокурори – 39,6 %, детективи НАБУ – 37,5 %), спеціалістами (слідчі НПУ – 37,7 %, прокурори – 32,1 %, детективи НАБУ – 33,3 %),

представниками інших правоохоронних органів (слідчі НПУ – 21,2 %, прокурори – 28,3 %, детективи НАБУ – 28,2 %). До ключових елементів взаємодії віднесено суб'єктний склад співпраці, комплексність, інституційну визначеність, функції та завдання кожного учасника цієї взаємодії, спільну мету, узгодженість, координацію та послідовність дій усіх учасників взаємодії, оперативність і злагодженість реагування на зміни ситуації, сучасні технології для обміну інформацією, дотримання міжнародних стандартів розслідування кримінальних правопорушень, адаптацію взаємодії до рівня злочинності, нових видів кримінальних правопорушень й інших викликів правоохоронної діяльності.

7. Організаційно-тактичні засади взаємодії спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень полягають в узгодженій за метою, часом і місцем, урегульованій національним кримінальним процесуальним законодавством та міжнародними нормативно-правовими актами й договорами спільній діяльності суб'єктів для проведення взаємодоповнюваних заходів і дій, спрямованих на реалізацію завдань міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні. Встановлено особливості взаємодії спільної слідчої групи з Європолом (слідчі НПУ – 53,4 %, прокурори – 50,3 %, детективи НАБУ – 42,0 %), Євроюстом (слідчі НПУ – 28,8 %, прокурори – 23,3 %, детективи НАБУ – 20,4 %), Інтерполом (слідчі НПУ – 53,3 %, прокурори – 48,9 %, детективи НАБУ – 43,3 %), Міжнародним кримінальним судом (Офісом Прокурора МКС) (слідчі НПУ – 8,2 %, прокурори – 9,4 %, детективи НАБУ – 8,3 %).

8. Організація розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами потребує узгодження завдань розслідування, обставин припинення діяльності групи згідно з положеннями законодавства, функціонального призначення відряджених членів під час проведення процесуальних дій, матеріально-технічного забезпечення (житла, транспортних засобів, інформаційних технологій тощо), фінансової підтримки (можливості отримувати фінансування, формувати запити на відшкодування, наприклад, шляхом взаємодії з Євроюстом). Формування складу спільної слідчої групи слід здійснювати на початковому етапі їхньої діяльності під час попереднього обговорення, після якого складають угоду.

Увагу зосереджено на мові, якою здійснюють кримінальне судочинство, передусім у контексті перекладу угоди про створення та діяльність спільної слідчої групи мовою заінтересованої держави (слідчі НПУ – 92,5 %, прокурори – 50,9 %, детективи НАБУ – 50,0 %), що спонукатиме до виконання критично важливих дій без жодних затримок. Перспективним напрямом функціонування спільної слідчої групи під час розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень є залучення в їхній склад спеціалістів-перекладачів (слідчі НПУ – 97,9 %, прокурори – 96,2 %, детективи НАБУ – 87,5 %). Аргументовано, що вдосконалення мовної підготовки співробітників Національної поліції України, зокрема володіння англійською мовою, сприятиме підвищенню взаємодії під час міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні. Для узгодження дій учасників кримінального провадження необхідно чітко визначити склад спільної слідчої групи, а також розмежувати обов'язки та завдання кожного із задіяних осіб (слідчі НПУ – 95,9 %, прокурори – 96,2%, детективи НАБУ – 91,7 %). Оскільки різні правові системи держав-сторін мають відмінності (слідчі НПУ – 94,5 %, прокурори – 92,4 %, детективи НАБУ – 75,0 %), то вирішення цього питання потребує відповідних спеціальних знань суб'єктним складом спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень.

Також на прикладі проведення допиту акцентовано на впровадженні принципів потерпіло орієнтованого підходу, застосуванні спеціальних психологічних знань, умінь і навичок психологічного впливу в діяльності спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень, що є відображенням психологічних й організаційно-тактичних засад діяльності досліджуваної форми міжнародного співробітництва. Увагу зосереджено на рекомендаціях із застосування міжнародної практики процесуального інтерв'ю, поширеній в іноземних країнах (Великій Британії, Нідерландах, Новій Зеландії, США тощо).

Запропоновано виокремити взаємодію на міжнародному рівні як основний елемент організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. Упровадження міжнародної практики під час проведення

спільною слідчою групою процесуальних дій засвідчує позитивний аспект запозичення ефективного світового досвіду до системи міжнародного правосуддя. Удосконалення організації розслідування кримінальних правопорушень доцільно забезпечити шляхом ретельного вивчення, аналізу та переосмислення міжнародного досвіду, удосконалення діяльності спільної слідчої групи, імплементації в національне законодавство напрацювань правової науки іноземних країн, а також застосування сучасних процесуальних норм.

9. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами передбачає наступні складники: техніко-криміналістичний (наявність технічних засобів, їх розроблення та пристосування до процесу проведення слідчої (розшукової) дії; уміння успішно застосовувати технічні засоби в практичній діяльності); тактико-криміналістичний (розроблення та застосування тактичних прийомів, тактичних комбінацій, операцій та рекомендацій, що формують тактику слідчої (розшукової) дії); методико-криміналістичний (поєднання засобів криміналістичної техніки і тактики під час розслідування окремого виду кримінального правопорушення). Висвітлено міжнародний рівень криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, що здійснюють шляхом міжнародного співробітництва між правоохоронними органами держав, судово-експертними установами й міжнародними організаціями. Оскільки діяльність спільних слідчих груп є формою міжнародного співробітництва, то міжнародна стандартизація криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень є необхідним складником боротьби з міжнародною злочинністю. Тож необхідно розробити криміналістичне забезпечення збирання доказів спільною слідчою групою відповідно до міжнародних стандартів.

У контексті техніко-криміналістичного забезпечення запропоновано здійснювати аерофото- та відеозйомку, 3D-сканування (3D-моделювання), насамперед завдяки безпілотним літальним апаратам; використовувати інструменти розвідки з відкритих джерел (OSINT), програмне забезпечення «ANDE 6C», наприклад, для автоматичного швидкісного встановлення ДНК-профілю «Rapid

DNA», основні бази даних, які застосовує Інтерпол («Особи», «Банк даних викрадених транспортних засобів», «Банк даних викрадених творів мистецтва», «Банк даних ДНК-профілів», «Банк даних відбитків пальців рук» тощо), сучасні біометричні системи за ознаками людини (ДНК-аналіз і реєстрація геномної ідентифікації, а також пошук збігів ДНК-профілів).

Щодо тактико-криміналістичного забезпечення виокремлено тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій спільними слідчими групами й розробити тактичні прийоми та їх комплекси під час розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами.

У контексті методико-криміналістичного забезпечення запропоновано виокремити методику розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень і міжнародних злочинів, які розслідують спільні слідчі групи, зокрема висвітлено методику розслідування воєнних злочинів спільними слідчими групами крізь призму воєнної криміналістики.

10. На підставі аналізу судово-слідчої практики України, з огляду на міжнародну практику, розглянуто іноземний досвід діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень на основі методики структурних розслідувань. Запропоновано залучити ефективний іноземний досвід з удосконалення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами, передусім надано пропозиції щодо запровадження в національну практику методики «матричне розслідування». Ця методика розслідування кримінальних правопорушень дає змогу встановити контекст вчинення можливих злочинів і структуру організацій, які могли бути причетними до їх вчинення; забезпечити збереження доказів на ранніх стадіях, а не на стадії виявлення міжнародного злочину чи транснаціонального кримінального правопорушення чи ідентифікації особи, яка його вчинила, зокрема для підтримки інших проваджень у національних і міжнародних судах; уможливити правову допомогу іншим державам та Міжнародному кримінальному суду; забезпечити оперативність ідентифікації осіб, причетних до вчинення міжнародного злочину чи транснаціонального кримінального правопорушення; заповнити прогалини в провадженнях проти

окремих осіб; уникнути проблемних питань з іноземними державними та правоохоронними органами через безсуб'єктність розслідувань; забезпечити розслідування кримінальних правопорушень, щоб за результатами кримінального провадження було притягнуто винних осіб до кримінальної відповідальності. Встановлено, що найпоширенішою є практика структурних розслідувань у Федеративній Республіці Німеччині та Французькій Республіці.

У межах комплексного наукового дослідження висвітлено діяльність спільної слідчої групи як найскладнішу форму міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні. Обґрунтовано, що завдяки функціонуванню спільних слідчих груп можливо створити ефективний механізм боротьби з міжнародною злочинністю, удосконалити національне кримінальне процесуальне законодавство, а також криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень шляхом застосування інноваційних криміналістичних підходів і світового досвіду. Отримані результати дають підстави стверджувати, що діяльність спільної слідчої групи як особливої форми міжнародного співробітництва є потужним механізмом забезпечення міжнародного правосуддя, а вивчення особливостей розслідування міжнародних злочинів і транснаціональних кримінальних правопорушень засвідчує позитивну динаміку в умовах сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк Б. М. Мовна політика. Україна і світ : монографія. Київ : Д. Бураго, 2021. 420 с.

2. Антощук А. О. Криміналістична характеристика вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини. *Митна справа.* 2012. № 2. Ч. 2. С. 430–433.

3. Арешонков В. В. Теоретичні, правові та праксеологічні засади техніко-криміналістичних досліджень у розслідуванні злочинів : дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2021. 559 с.

4. Ахтирська Н. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Київ : Логос, 2019. 576 с.

5. Баєва О. І. Міжнародна правова допомога: аксіологічні аспекти реалізації. *Нове українське право*. 2024. Вип. 4. С. 125–130. DOI: https://doi.org/10.51989/nul.2024.4.15

6. Барган С. С. Способи вчинення контрабанди в умовах воєнного стану. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права.* 2022. № 6. С. 137–143. DOI: https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.6.22

7. Безпалько С. В., Кріцак І. В., Тимчишин Д. М., Маник О. В. Вироблення ефективної протидії/боротьби з організованою злочинністю: концептуальний аналіз. *Актуальні проблеми держави і права.* 2024. № 101. С. 18–37. DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v101.2024.3

8. Беседа Д. В. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів країн-членів Європейського Союзу та компетентних міжурядових організацій. Проведення спільних операцій з протидії організованій злочинності. *Інтернаука. Серія «Юридичні науки».* 2019. № 2 (16). С. 20–27. DOI: 10.25313/2520-2308-2019-2-4890

9. Бєгалов Є. П. Розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Київ, 2020. 278 с.

10. Благута Р. І., Мовчан А. В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 256 с.

11. Бойко О. П., Кобзар О. Ф., Рогальська В. В., Черняк Н. П. Організація взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2017. 84 с.

12. Болвінов С. П. Практичні аспекти застосування інформаційних систем під час розслідування воєнних злочинів (на прикладі системи SORC). *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. № 2 (32). С. 531–543. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2024.2.38

13. Бондар С. В. Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2020. 257 с.

14. Бондаренко О. С. Антикорупційна спеціалізація органів прокуратури як фактор протидії корупції: досвід Угорщини та України. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів :* матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 18–19 трав. 2023 р.). Суми : Сум. держ. ун-т, 2023. С. 250–255.

15. Борисенко М. В. Взаємодія слідчого з оперативними та іншими підрозділами органів Національної поліції під час досудового розслідування : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Київ, 2021. 260 с.

16. Буряк О. О. Процесуальне керівництво розслідуванням прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 241 с.

17. Васюта Ю. В. Certain aspects of the use of special knowledge during the investigation of the criminal offenses by joint investigation teams. *Лінгвістика і право в безпековій сфері: зарубіжний досвід :* матеріали III міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 26 жовт. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 63–66.

18. Васюта Ю. В. Investigation of corruption criminal offenses by joint investigation teams: certain aspects. *Актуальні проблеми охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану та післявоєнний період :* зб. матеріалів міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 23 трав. 2024 р.) / редкол.:

С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський, М. М. Пендюра, Ю. В. Кривицький. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 118–120.

19. Васюта Ю. В. On the issue of war crimes investigation by joint investigation teams. *Діяльність органів правопорядку під час та після збройних конфліктів (зарубіжний досвід) :* зб. тез доп. учасників XXIV Міжнар. студент. наук.-практ. конф. іноземн. мовами (Вінниця, 14 квіт. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 156–183.

20. Васюта Ю. В. Police training related to combating human trafficking: London. *Зарубіжний досвід протидії злочинності :* матеріали VI міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 03 груд. 2020 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 22–25.

21. Васюта Ю. В. Актуальні питання методики розслідування злочинів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 листоп. 2020 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 119–122.

22. Васюта Ю. В. Актуальні питання розслідування торгівлі людьми. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи :* зб. тез Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзнач. Дня науки – 2021 в Україні (Київ, 20 трав. 2021 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 89–92.

23. Васюта Ю. В. Взаємодія в діяльності спільних слідчих груп як форма організації розслідування кримінальних правопорушень. *Юридичний вісник.* 2025. № 5. С. 289–295. DOI: https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2025.31

24. Васюта Ю. В. Взаємодія судових експертів зі спільними слідчими групами під час розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики :* зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя від дня народж. М. С. Романова (Харків, 17 трав. 2024 р.). Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2024. С. 54–55.

25. Васюта Ю. В. Взаємодія учасників спільних слідчих груп крізь призму філософсько-правової рефлексії. *Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану :* зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ.

інтернет-конф. з нагоди відзнач. Дня науки – 2024 в Україні (Київ, 22 трав. 2024 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2024. С. 104–106.

26. Васюта Ю. В. Виклики сьогодення та інновації криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2025. Вип. 1. С. 180–185. DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.31

27. Васюта Ю. В. Завдання спільних слідчих груп під час розслідування нелегальної міграції. *Міграційна безпека: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти :* матеріали Всеукр. наук.-практ. круглого столу (Івано-Франківськ, 27 верес. 2023 р.) / упоряд. В. С. Бондар. Івано-Франківськ : ЛННІ ім. Е. О. Дідоренка ДонДУВС, 2023. С. 15–18.

28. Васюта Ю. В. Іноземний досвід створення спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 21 листоп. 2024 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 270–275.

29. Васюта Ю. В. Конституційні засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Правові засади організації та здійснення публічної влади :* зб. тез VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 85-річчю від дня народж. Л. П. Юзькова (Хмельницький, 31 берез. 2023 р.). Хмельницький : Хмельн. ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова, 2023. С. 62–65.

30. Васюта Ю. В. Кримінальні процесуальні аспекти взаємодії у межах спільної слідчої групи. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку :* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 02 трав. 2024 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 180–182.

31. Васюта Ю. В. Механізм техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень за участю Міжнародного кримінального суду. *Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення) :*

матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 02 груд. 2022 р.). Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 71–74.

32. Васюта Ю. В. Міжнародне співробітництво під час розслідування кіберзлочинів. *Інновації в криміналістиці та судовій експертизі :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. С. Чернявський, А. А. Саковський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 376–379.

33. Васюта Ю. В. Міжнародний кримінальний суд: аспекти взаємодії зі спільними слідчими групами під час розслідування міжнародних злочинів. *Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України :* матеріали круглого столу, присвяч. 40-річчю кафедри крим. процесу (Київ, 27 жовт. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 193–196.

34. Васюта Ю. В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Національна юридична освіта й наука в європейському та євроатлантичному вимірах :* матеріали загальноакад. підсумк. наук.-теорет. конф. (Київ, 17 трав. 2019 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 124–126.

35. Васюта Ю. В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Роль юридичної науки в забезпеченні правоохоронної діяльності :* матеріали підсумк. наук.-теорет. конф. (Київ, 25 квіт. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 63–65.

36. Васюта Ю. В. Окремі аспекти розслідування воєнних злочинів: законодавство, доктрина, практика. *Актуальні проблеми кримінального права :* матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам’яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 277–280.

37. Васюта Ю. В. Особливості тактики огляду місця події під час розслідування воєнних злочинів спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф.

(Київ, 30 листоп. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 198–201.

38. Васюта Ю. В. Питання формування методики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 150–153.

39. Васюта Ю. В. Правова регламентація діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. *Knowledge, Education, Law, Management.* 2023. № 1 (53). С. 212–217. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.32

40. Васюта Ю. В. Проблеми методики розслідування злочинів, пов’язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, на міжнародному рівні. *Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку :* матеріали IX Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. С. 64–67.

41. Васюта Ю. В. Проблеми удосконалення кримінально-правової протидії міжнародному тероризму. *Проблеми юридичної науки очима молодих науковців :* зб. наук. пр. XIV Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 11 берез. 2021 р.). Київ, 2021. С. 85–87.

42. Васюта Ю. В. Психологічний складник діяльності спільних слідчих груп як праксеологічна засада забезпечення міжнародного співробітництва. *Сучасні психотехнології в роботі психолога та правника :* матеріали круглого столу (Київ, 14 трав. 2025 р.) / редкол.: С. С. Чернявський, О. В. Кульчицька, Н. С. Полудьонна. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 6–11.

43. Васюта Ю. В. Розслідування кіберзлочинності спільними слідчими групами крізь призму криміналістичних інновацій. *Актуальні проблеми кібербезпеки в Україні в умовах воєнного стану :* матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 25 квіт. 2024 р.) / за заг. ред. В. А. Кудінова, К. В. Яровог. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 23–26.

44. Васюта Ю. В. Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами у сфері ювенальної юстиції. *XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В. В. Копєйчикова :* матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.) / редкол.: С. Д. Гусарєв, М. М. Пендюра, Ю. В. Кривицький, Н. П. Харченко. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 78–83.

45. Васюта Ю. В. Спільна слідча група як форма міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень: правовий аспект. *Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice :* the 6th International scientific and practical conference (November 01–04, 2022). Edmonton, Canada : International Science Group, 2022. P. 272–276. DOI: 10.46299/ISG.2022.2.6

46. Васюта Ю. В. Сучасні тенденції інформаційного забезпечення спільних слідчих груп під час розслідування транснаціональної злочинності. *Інформаційна безпека суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану та повоєнний період :* зб. матеріалів (Київ, 29 трав. 2025 р.) / [редкол.: О. С. Тарасенко та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 131–133.

47. Васюта Ю. В. Тенденції впровадження іноземного досвіду в діяльність спільних слідчих груп. *Technology as an extension of man: the limits of the possible and new paradigms :* the 17th International scientific and practical conference (April 21 – May 01, 2026). Paris, France : International Science Group, 2026. P. 107–109. DOI: 10.46299/ISG.2026.1.17

48. Васюта Ю. В. Тенденції розслідування організованої злочинності спільними слідчими групами на шляху до забезпечення міжнародного правосуддя. *Правові механізми змагального та відкритого доступу до правосуддя: виклики євроінтеграційного процесу :* матеріали наук.-практ. круглого столу (Київ, 30 квіт. 2025 р.) / редкол.: В. І. Шакун, С. С. Шрамко, В. В. Бабаніна. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 28–31.

49. Васюта Ю. В. Теоретико-методологічні та праксеологічні засади діяльності спільних слідчих груп під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень. *Філософські та методологічні проблеми права.* 2025. № 1 (29). С. 96–104. DOI: https://doi.org/10.33270/02252901.11

50. Васюта Ю. В. Трансформаційні зміни криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами в умовах дії воєнного стану. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану* : матеріали XIV міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листоп. 2025 р.) / редкол.: Р. А. Сербин, О. С. Тарасенко, І. І. Мотиль та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 334–338.

51. Васюта Ю. В. Функціонування української мови в міжнародному вимірі: правовий аспект. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи :* матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 91–96.

52. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / [редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін.]. Харків : Право, 2018. Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія. 952 с.

53. Весельський В. К. Слідча ситуація як категорія криміналістичної тактики. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика).* 2011. № 25. С. 193–199.

54. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень : навч. посіб. / [С. Є. Абламський, О. О. Юхно, Т. Г. Фоміна та ін.]. 2-ге вид., доповн. і переробл. Харків : Панов А. М., 2019. 209 с.

55. Взаємодія учасників кримінального провадження під час досудового розслідування: правові аспекти та основні форми : навч. посіб. / кол. авт. ; за заг. ред. В. В. Сокуренка. Харків : ХНУВС, 2024. 208 с.

56. Вирок Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 13 лют. 2023 р. Справа № 336/5616/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень :* [сайт]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/108920412

57. Віденська конвенція про право міжнародних договорів : міжнар. док. від 23 трав. 1969 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU69K01

58. Вітвіцький С. С., Волобуєва О. О., Волобоєв А. О. Методика розслідування незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами : монографія. Київ : Дакор, 2021. 308 с.

59. Воєнні злочини : навч. посіб. / [І. В. Авдошин, О. І. Заболотний, О. Ю. Звонарьов та ін.]. Київ : 7БЦ, 2023. 280 с.

60. Войтович Є. М. Організація взаємодії слідчих із співробітниками оперативних підрозділів на початковому етапі розслідування насильницького зникнення людини. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. Вип. 03. Ч. 3. С. 30–38. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.4

61. Волобуєв А. Ф., Меденцев А. М. Слідчо-оперативна група як суб'єкт досудового розслідування. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 1 (70). С. 177–183. DOI: https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-70-1-177-183

62. Волобуєва О. О. Взаємодія слідчого з фахівцями під час збору інформації про особу, що скоїла злочин : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2006. 22 с.

63. Гаазька конвенція (IV) про закони і звичаї ведення війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі : міжнар. док. від 18 жовт. 1907 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text

64. Гавгун С. Р. Запровадження інституту процесуального інтерв'ю в Україні: pro et contra. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право».* 2022. Т. 2 № 72. С. 199–204. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.72.65

65. Гальчинський С. Як Україна співпрацює з Європолом та Євроюстом. *Юридична газета :* [сайт]. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/yak-ukrayina-spivpracyue-z-evropolom-ta-evroyustom.html

66. Гловюк І. В. Спільні слідчі групи за Люблянo-Гаазькою конвенцією та КПК України. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах :* зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 03 листоп. 2023 р.) / упоряд. Р. М. Шехавцов. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 68–72.

67. Говорущак К. К. Тактико-криміналістичне забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Харків, 2025. 226 с.

68. Головін Д. В. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів: криміналістична характеристика. *Наука, освіта, технології, інновації: актуальні проблеми теорії та практики :* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 10 листоп. 2021 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2021. Ч. 2. С. 7–9.

69. Головін Д. В. Проведення контролю за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Одеса, 2021. 210 с.

70. Гончарук В. Л., Татаркіна Ю. І. Дослідження правових аспектів боротьби з організованою злочинністю в транснаціональному контексті. *Український політико-правовий дискурс.* 2024. № 5. С. 1–28. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.14367158

71. Горбасенко П. В. Загальні положення методики розслідування торгівлі людьми : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2013. 22 с.

72. Гринько Л. П. Криміналістична алгоритмізація: окремі проблеми теорії та практики. *Правова позиція.* 2019. № 4 (25). С. 146–147.

73. Грібов М. Л., Козаченко О. І. Міжнародний досвід правового регулювання негласного співробітництва. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 3 (112). С. 83–97. DOI: https://doi.org/10.33270/01191123.83

74. Гусєва В. О. Призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях із масовими жертвами. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах :* зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 80–84.

75. Гусєва В. О. Участь спеціалістів у розслідуванні воєнних злочинів. *Архів кримінології та судових наук*. 2025. Вип. 2 (12). С. 71–76. DOI: https://doi.org/10.32353/acfs.12.2025.06

76. Дабіжа Д. В. Використання обліків та автоматизованих інформаційних систем під час розслідування кримінальних правопорушень : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 288 с.

77. Даниляк А. В. Особливості взаємодії під час розслідування економічних злочинів, вчинених організованими групами : автореф. дис. … канд. юрид. наук. : 12.00.09. Харків, 2018. 26 с.

78. ДБР приєдналось до мережі європейських антикорупційних органів. *Суспільне новини :* [сайт]. 2022. URL: https://suspilne.media/327196-dbr-priednalos-do-merezi-evropejskih-antikorupcijnih-organiv/

79. Дворніченко Д. Ю. Роль FRONTEX в реалізації політики ЄС щодо протидії нелегальній міграції. *Альманах міжнародного права.* 2014. Вип. 4. С. 104–108.

80. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) : міжнар. док. від 8 черв. 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

81. Досудове розслідування злочинів, пов’язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних, сильнодіючих речовин, отруйних сильнодіючих лікарських засобів із використанням сучасних телекомунікаційних та інших технологій : метод. рек. / [М. Цуцкірідзе та ін.] ; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе. Харків : Факт, 2021. 187 с.

82. Дрозд В. Ю. Конвергенція норм міжнародного та національного законодавства при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція».* 2024. № 70. С. 128–132. DOI: https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.70.25

83. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах : міжнар. док. від 8 листоп. 2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518#Text

84. Дударець Р. М. Розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2020. 269 с.

85. Дульський О. Л. Міжнародні стандарти криміналістичного забезпечення збирання доказів органами досудового розслідування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. *Серія «Юриспруденція».* 2023 № 64. С. 128–132. DOI: https://doi.org/10.32841/2307-1745.2023.64.24

86. Дульський О. Л. Проведення слідчих (розшукових) дій слідчим: криміналістична та психологічна характеристика. *Юридична психологія.* 2024. № 1 (34). С. 76–85. DOI: https://doi.org/10.33270/03243401.76

87. Дуфенюк О. М. Розслідування воєнних злочинів: логістичні, криміналістичні та судово-медичні питання. *Юридичний електронний журнал.* 2022. № 4. С. 369–374. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/88

88. Дуфенюк О. В. Розслідування воєнних злочинів в Україні: виклики, стандарти, інновації. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences.* 2022. № 1. С. 46–56. DOI: https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-1-6

89. Дуфенюк О. М. Оптимізація балансу освіти й практики як чинник підвищення якості кримінального провадження. *Аналітичне-порівняльне правознавство.* 2023. № 2. С. 335–341.

90. Експертний висновок експертно-консультативної групи Ради Європи з підтримки Офісу Генерального прокурора України щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення діяльності спільних слідчих груп» від 09 черв. 2022 р. URL: https://rm.coe.int/coe-expert-opinion-ua-joint-investigative-teams-draft-law-7330-ukr/1680a71abd

91. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах : міжнар. док. від 20 квіт. 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text

92. Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів : міжнар. док. від 25 січ. 1974 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125#Text

93. Європол створив оперативну робочу групу OSINT для підтримки розслідувань воєнних злочинів в Україні. *Міністерство внутрішніх справ України :* [сайт]. 2023. URL: https://mvs.gov.ua/uk/news/jevropol-stvoriv-operativnu-robocu-grupu-osint-dlia-pidtrimki-rozsliduvan-vojennix-zlociniv-v-ukrayini

94. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2022 року. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2

95. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2023 року. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2

96. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2025 року. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2

97. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–лютий 2026 року. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2

98. Єпринцев П. С. Взаємодія правоохоронних органів з іншими органами у запобіганні організованій злочинності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція».* 2022. № 59. С. 55–60. DOI: https://doi.org/10.32841/2307-1745.2022.59.11

99. Єфімов М. М. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. *Підприємництво, господарство і право.* 2020. № 9. С. 224–228. DOI: https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.39

100. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни : міжнар. док. від 12 серп. 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

101. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими : міжнар. док. від 12 серп. 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

102. Журавель В. А. Ситуаційний підхід до формування окремих криміналістичних методик розслідування злочинів. *Теорія і практика судової експертизи і криміналістики.* 2008. Вип. 8. С. 102–108.

103. Журавель М. В. Процесуальні аспекти створення міжнародних слідчо-оперативних груп для розслідування злочинів проти довкілля. *Innovations and prospects of world science :* the 14th International scientific and practical conference. Vancouver, 2022. P. 332–336.

104. Завидняк І. О. Особливості криміналістичної характеристики економічних транснаціональних злочинів, вчинених із використанням сучасних комп'ютерних технологій. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2021. № 3. С. 178–183. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.33

105. Завидняк І. О. Поняття й сутність міжнародного співробітництва в розслідуванні фінансових злочинів транснаціонального характеру. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. *Серія «Юриспруденція».* 2020. № 47. Т. 2. С. 102–105. DOI: https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.47-2.21

106. Завидняк І. О. Рівні та види міжнародного співробітництва в кримінальному процесі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція».* 2021. № 52. С. 102–105. DOI: https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.52.23

107. Завидняк І. О. Учинення економічних транснаціональних злочинів шляхом незаконних операцій, пов'язаних із неправомірним доступом до комп'ютерної мережі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. *Серія «Юриспруденція».* 2021. № 54. Т. 2. С. 92–95. DOI: https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.54.2.20

108. Застосування безпілотних літальних апаратів під час досудового розслідування : практ. порадник / авт. кол.: А. А. Когут, В. В. Білоус, Ю. О. Костенко, О. Ю. Старостін. Харків : Бровін О. В., 2024. 76 с.

109. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2023 році. 12 с. URL: https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/1/Docs/Dialnist/Richni_zvity/zvit_NPU_2023.pdf

110. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році. 18 с. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2024/zvit-npu-2024.pdf

111. Звіт Національної поліції України про стан виконання заходів з питань забезпечення кібербезпеки держави у 2025 році. 9 с. URL: https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/1/zvit-npu-po-kb-2025.pdf

112. Звіт про діяльність Департаменту кіберполіції Національної поліції України у 2024 році від 31 січ. 2025 р. *Кіберполіція України :* [сайт]. URL: https://cyberpolice.gov.ua/news/zvitpro-diyalnist-departamentu-kiberpolicziyi-naczionalnoyi-policziyi-ukrayiny-u--roczi-7074/

113. Звіт про діяльність Департаменту кіберполіції Національної поліції України у 2025 році від 16 лют. 2026 р. *Кіберполіція України :* [сайт]. URL: https://cyberpolice.gov.ua/news/shhorichnyj-zvit-7096/

114. Звіт про результати роботи Департаменту кіберполіції Національної поліції України у 2023 році від 31 січ. 2024 р. *Кіберполіція України :* [сайт]. URL: https://cyberpolice.gov.ua/news/zvit-pro-rezultaty-roboty-departamentu-kiberpolicziyi-naczionalnoyi-policziyi-ukrayiny-u--roczi-4792/

115. Звіт про роботу органів прокуратури за січень–грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-robotu-organiv-prokuraturi-2

116. Звіт про роботу органів прокуратури за січень–грудень 2025 року. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-robotu-organiv-prokuraturi-2

117. Звіт: перше півріччя 2023 року. *Національне антикорупційне бюро України :* [сайт]. URL: https://nabu.gov.ua/site/assets/files/46738/zvit_maket_i_pivrichchia_2023.pdf

118. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису : метод. рек. / [В. В. Бурлака, А. Є. Віткалова, І. І. Татарин та ін.] ; за заг. ред. М. С. Цуцкіридзе. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 84 с.

119. Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 06 лип. 2017 р. № 570. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text

120. Інструкція щодо використання спільних слідчих груп. 12 с. URL: https://rm.coe.int/16806f720a

121. Каліннікoв О. В. Досудове розслідування у кримінальному провадженні за відсутності підозрюваного (in absentia) в Україні та країнах Європи (порівняльно-правове дослідження) : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Київ, 2021. 314 с.

122. Капліна О. В. Відшкодування шкоди, завданої громадянинові внаслідок збройної агресії: кримінальний процесуальний аспект. *Проблематика документального оформлення, визначення шкоди та відшкодування збитків, завданих Україні та її громадянам внаслідок збройної агресії Російської Федерації :* тези наук.-практ. конф. (Харків, 22 черв. 2022 р.). Харків : НЮУ ім. Я. Мудрого, 2022. С. 12–17.

123. Капліна О. В. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів: правова сутність та процесуальний порядок. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) :* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 17 черв. 2022 р.) : у 2 т. / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Гельветика, 2022. Т. 2. С. 357–360.

124. Капустіна М. В. Криміналістичне забезпечення досудового розслідування: поняття та ознаки. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2014. № 14. С. 71–79.

125. Капустіна М. В., Демидова Є. Є., Латиш К. В. Використання сучасних інформаційних технологій при розслідуванні воєнних злочинів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 564–566. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/134

126. Клепка Д. І., Новіков О. В. Питання забезпечення прав потерпілих під час розслідування воєнних злочинів. *Вісник Кримінологічної асоціації України.* 2024. № 1 (31). С. 253–263. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.20

127. Ключові проблеми України у розслідуванні воєнних злочинів та судовій практиці. *УГСПЛ :* [сайт]. URL: https://www.helsinki.org.ua/articles/kliuchovi-problemy-ukrainy-u-rozsliduvanni-voiennykh-zlochyniv-ta-sudoviy-praktytsi-doslidzhennia-uhspl/

128. КМЄС розпочала першу серію тренінгів для слідчих Державного бюро розслідувань. *EUAM Ukraine :* [сайт]. 2019. URL: https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/euam-launches-first-series-of-training-for-investigators-of-the-state-bureau-of-investigations/

129. Книженко С. О. Криміналістична характеристика способів порушень законів та звичаїв війни. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану :* тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25 листоп. 2022 р.). Харків : ХНУВС, 2022. С. 208–210.

130. Коваленко А. В. Класифікація електронних (цифрових) слідів кримінального правопорушення. *Проблеми законності.* 2023. Вип. 161. С. 202–214. DOI: https://doi.org/10.21564/2414-990X.161.278117

131. Коваленко А. В. Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні : монографія. Київ : Алерта, 2024. 558 с.

132. Коваленко А. В. Щодо можливостей використання безпілотних літальних апаратів під час проведення огляду місця події. *Причорноморські публічно-правові*

читання : матеріали Міжнар. наук. конф. (Миколаїв, 10–12 верес. 2021 р.). Миколаїв : Гельветика, 2021. Ч. 2. С. 122–124.

133. Коваленко В. В. Елементний склад криміналістичної характеристики торгівлі людьми. *Правові горизонти.* 2020. Вип. 21 (34). С. 105–110.

134. Коваленко І. О. Розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Дніпро, 2022. 234 с.

135. Коваль Д. О., Авраменко Р. А. Воєнні злочини. Особливості розслідування міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройного конфлікту на Донбасі. Київ : Truth Hounds ; Одеса : Фенікс, 2019. 36 с.

136. Когутич І. І. Про актуалізацію філософського аспекту розвитку загальної теорії та методології криміналістики. *Криміналістика і судова експертиза.* 2019. № 64. С. 35–48. DOI: https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.01

137. Козак Н. С. Криміналістична характеристика осіб, які вчиняють комп'ютерні злочини. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право).* 2013. № 2. С. 186–191.

138. Козярук О. О. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за кримінальним правом України (ст. 305 КК України) : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Хмельницький, 2022. 291 с.

139. Колодіна А. С. Етапність розслідування як принцип криміналістичної методики. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) :* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 17 черв. 2022 р.) : у 2 т. / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Гельветика, 2022. Т. 2. С. 569–571.

140. Коломієць В. І. Зарубіжний досвід взаємодії між органами досудового розслідування та можливості його використання в Україні. *Вісник Кримінологічної асоціації України.* 2023. № 28 (1). С. 226–233. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2023.1.20

141. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки : Указ Президента України від 11 трав. 2023 р. № 273/2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text

142. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин : міжнар. док. від 20 груд. 1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text

143. Конвенція ООН проти корупції : міжнар. док. від 31 жовт. 2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text

144. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності : міжнар. док. від 15 листоп. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

145. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 04 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

146. Конвенція про попередження геноциду та покарання за нього : міжнар. док. від 09 груд. 1948 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU48K03U

147. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання : міжнар. док. від 10 груд. 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text

148. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства : міжнар. док. від 25 жовт. 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text

149. Коновалова В. О. Інновації в криміналістиці і їх використання при вирішенні розумових завдань у розслідуванні злочинів. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці :* матеріали Міжнар. круглого столу (Харків, 12 груд. 2019 р.) / редкол.: В. Ю. Шепітько (голов. ред.), В. А. Журавель, В. М. Шевчук, Г. К. Авдєєва. Харків : Право, 2019. С. 68–72.

150. Конограй Н. В. Правове регулювання створення та діяльності спільних слідчих груп у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України.* 2014. № 3. С. 40–48.

151. Конограй Н. В. Форми взаємодії спільних слідчих груп у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України.* 2015. № 2. С. 56–65.

152. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

153. Конфліктологія. *Словник* / за заг. ред. О. Г. Колба, А. І. Буймістера. Київ–Переяслав–Хмельницький : КСВ, 2012. 592 с.

154. Корнієнко М. В. Форми та напрями міжнародної співпраці під час розслідування насильницьких злочинів щодо дітей в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція».* 2019. № 39. С. 42–46. DOI: https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.39.9

155. Кощинець В. В. Спеціальне психологічне пізнання в юрисдикційному процесі : монографія / наук. ред. М. В. Костицький. Київ : Маслаков, 2018. 282 с.

156. Красноборова М. П. Кадрове забезпечення спільних слідчих груп, створених у межах міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2019. Вип. 5. Т. 2. С. 130–134.

157. Красноборова М. П. Організаційно-правові можливості залучення Євроюсту для сприяння діяльності спільних слідчих груп в Україні. *Підприємництво, господарство і право.* 2020. № 2. С. 215–219. DOI: https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.2.37

158. Криміналістика : підручник / [В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків : Право, 2010. 460 с.

159. Криміналістика : підручник / [за ред. В. В. Пясковського, Ю. М. Чорноус, А. В. Іщенка та ін.]. Київ : Центр учб. літ., 2015. 544 с.

160. Криміналістика : підручник / за заг. ред. Є. В. Пряхіна. 3-тє вид., переробл. та доповн. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 948 с.

161. Криміналістика : підручник : у 2 т. / [В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, В. О. Коновалова та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. Т. 2. 328 с.

162. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією : міжнар. док. від 27 січ. 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text

163. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text

164. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

165. Кувшинов О. Д. Спеціаліст у кримінальному провадженні (кримінальний процесуальний та криміналістичний аспекти) : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Кропивницький, 2024. 305 с.

166. Кузьменко О. В. Особливості криміналістичної характеристики кіберзлочинів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 4. С. 162–166. DOI: https://doi.org/10.32782/39221335

167. Кузьменко О.В., Омельчук Л.В. Здійснення судово-експертної діяльності у кримінальному провадженні: міжнародний досвід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право».* 2023. № 79 (2). С. 250–255. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.38

168. Курман О. В. Контрабанда деревини: предмет злочинного посягання та способи вчинення. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2023. № 1. С. 519–523. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.90

169. Лащук О. В. Типові слідчі ситуації під час збуту наркотичних засобів та психотропних речовин із використанням інтернет-мережі. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка.* 2020. Вип. 3 (91). С. 267–278. DOI: https://doi.org/10.33766/2524-0323.91.267-278

170. Левицький А. О. Сучасне криміналістичне забезпечення розслідування воєнних злочинів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2023 р.) / [редкол.: В. В.

Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 124–129.

171. Левицький А. О., Москалюк О. М. Криміналістичне забезпечення розслідування воєнних злочинів: окремі проблеми науково-теоретичних засад. *Криміналістичний вісник.* 2024. № 42 (2). С. 76–87. DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2024-42-2-76

172. Леган І. М. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності : монографія. Чернігів : Черніг. політехніка, 2021. 328 с.

173. Леган І. М. Роль Європолу в міжнародному співробітництві держав щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності. *Держава та регіони. Серія «Право».* 2021. № 2 (72). С. 114–119. DOI: https://doi.org/10.32840/1813-338X-2021.2.18

174. Леган І. М. Теоретико-правові засади міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності : автореф. дис. … д-ра юрид. наук. : 12.00.08. Ірпінь, 2021. 41 с.

175. Лисаковський Р. В. Співпраця державного бюро розслідувань з міжнародними організаціями та мережами у сфері протидії злочинності. *Актуальні проблеми правознавства.* 2023. № 1. С. 95–101.

176. Літкевич В. С. Міжнародне співробітництво у фінансових розслідуваннях – формування основних елементів. *Актуальні проблеми правознавства.* 2022. Вип. 3. С. 55–62. DOI: 10.35774/app2022.03.055

177. Логінова Н. М. Особливості методики розслідування торгівлі людьми. *Державна політика щодо протидії торгівлі людьми: Україна та світ :* зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 08 жовт. 2021 р.) / упоряд.: Г. Я. Савчин, У. О. Цмоць. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 114–118.

178. Лопата О. А. Міжнародне співробітництво Експертної служби МВС України : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Київ, 2017. 234 с.

179. Лук'янчиков Є. Д. Криміналістична характеристика – елемент методики розслідування окремих видів злочинів. *Вісник Академії адвокатури України*. 2017. № 1 (38). С. 225–230.

180. Малетова О. С. Модернізація правоохоронних систем у контексті національної безпеки: міжнародний досвід та українські перспективи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція».* 2025. № 76. С. 106–110. DOI: https://doi.org/10.32782/2307-1745.2025.76.17

181. Махінації з паспортами: викрито міжнародну корупційну схему на пів мільярда гривень збитків (схема+відео). *Національне антикорупційне бюро України :* [сайт]. 2023. URL: https://nabu.gov.ua/news/makh-natc-z-pasportami-vikrito-m-zhnarodnu-koruptc-inu-skhemu-na-p-v-m-l-iarda-griven-zbitk-v/

182. Мельнікова О. О., Форос Г. В. Методика аналізу інформації та взаємодія суб'єктів під час виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. *Правова держава.* 2020. № 37. С. 145–153. DOI: https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.37.201506

183. Методика розслідування торгівлі людьми : альбом схем. / [О. В. Захарова, О. І. Гарасимів, О. М. Дуфенюк та ін.]. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 112 с.

184. Мировська А. В. Використання спеціальних знань при розслідуванні фальшивомонетництва : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Ірпінь, 2012. 20 с.

185. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму : міжнар. док. від 09 груд. 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text

186. Міжнародна спільна слідча група, до складу якої ввійшли правоохоронні органи Франції, Польщі, України та Європолу, перекрила канал постачання контрабанди наркотиків. *Відомості Івано-Франківської обласної прокуратури.* 29 трав. 2019 р. URL: https://ifr.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=252145&fp=45.

187. Міжнародний кримінальний суд долучився до розслідування воєнних злочинів рф в Україні. *УКРІНФОРМ :* [сайт]. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-

polytics/3467098-miznarodnij-kriminalnij-sud-dolucivsa-do-rozsliduvanna-voennih-zlociniv-rf-v-ukraini.html

188. Міхальов С. Ю. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування фінансування тероризму. *Вісник Кримінологічної асоціації України.* 2025. № 2 (35). Ч. 1. С. 263–273. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.20

189. Мовчан А. В. Основні напрями міжнародного співробітництва правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах :* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 21 жовт. 2022 р.) / упоряд.: Л. В. Павлик, У. О. Цмоць. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 248–253.

190. Мовчан А. В., Созанський Т. І. Характерні ознаки сучасної організованої злочинності за результатами опитування SOCTA. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 49–56. DOI: https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-1-7

191. Моргун Н. С., Сєдакова В. В., Бондар С. В. Європейський досвід розвитку національних кримінальних процесуальних систем. *Держава та регіони. Серія «Право»*. № 2 (76). С. 72–79. DOI: https://doi.org/10.32840/1813-338X-2022.2.11

192. Мороз В. П., Чаплинський К. О., Богуславський М. Г., Волошина М. О. Протидія організованій злочинності в Україні: сучасність та перспективи : монографія. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 236 с.

193. НАБУ посилює співпрацю з ФБР: підписано Меморандум. *Національне антикорупційне бюро України :* [сайт]. URL: https://nabu.gov.ua/news/nabu-posiliu-sp-vpratciu-z-fbr-p-dpisano-memorandum/

194. НАБУ та Антикорупційне бюро Польщі спільно викрили злочинну групу. *Національне антикорупційне бюро України :* [сайт]. URL: https://nabu.gov.ua/news/novyny-nabu-ta-antykorupciyne-byuro-polshchi-spilno-vykryly-zlochynnu-grupu/

195. Нацполіція спільно з латвійськими колегами знешкодила діяльність угруповання, яке ошукало іноземців на 6 млн грн. *Національна поліція України :*

[сайт]. URL: https://www.npu.gov.ua/news/natspolitsiia-spilno-z-latviiskymy-kolehamy-zneshkodyla-diialnist-uhrupovannia-iake-oshukalo-inozemtsiv-na-6-mln-hrn

196. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Теоретичні та практичні основи криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей : дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2022. 713 с.

197. Нікішев О. В. Особливості доказування у кримінальних провадженнях в умовах надзвичайних правових режимів : дис . ... д-ра філософії : 081 «Право». Одеса, 2025. 269 с.

198. Обаль О. О. Взаємодія правоохоронних, контролюючих та інших органів при розслідуванні економічних злочинів : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Харків, 2021. 227 с.

199. Огляд місця події за фактами повідомлень про виявлення місць стихійних поховань (за матеріалами роботи на деокупованих територіях): порадник для практичних працівників органів досудового розслідування / [М. С. Цуцкірідзе, С. Г. Кримчук, С. С. Вітвіцький та ін.]. Кропивницький : Дон. держ. ун-т внутр. справ ; Київ : ГСУ НПУ, 2023. 125 с.

200. Оніщенко Н. М. Правове регулювання, правовий вплив та правове забезпечення: індекс взаємовизначеності. *Правова держава.* 2020. Вип. 31. С. 46–53. DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-46-53

201. Офіс прокурора МКС приєднався до спільної слідчої групи України, Литви та Польщі щодо розслідування злочинів РФ. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/posts/ofis-prokurora-mks-prijednavsya-do-spilnoyi-slidcoyi-grupi-ukrayini-litvi-ta-polshhi-shhodo-rozsliduvannya-zlociniv-rf

202. Протокол з попередження торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, доповнення Конвенції ООН про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю : міжнар. док. від 15 листоп. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text

203. Павленко С. О. Пріоритетні напрями удосконалення оперативно-розшукової тактики у протидії організованій злочинності в умовах реформування

кримінального судочинства. *Вісник кримінального судочинства*. 2023. № 3–4. С. 59–68. DOI: https://doi.org/10.17721/2413-5372.2023.3-4/59-68

204. Павленко С. О., Севрук В. Г. Окремі напрями удосконалення правового регулювання оперативно-розшукової протидії організованій злочинності правоохоронними органами України: досвід Сполучених Штатів Америки. *Вісник кримінального судочинства*. 2025. № 3–4. С. 69–81. DOI: https://doi.org/10.59835/2413-5372.2025.3-4/69-81

205. Павлишин О. В., Васюта Ю. В. Справедливість як елемент ідеї права та її місце в системі правових цінностей. *Філософські та методологічні проблеми права.* 2020. № 2 (20). С. 40–47. DOI: https://doi.org/10.33270/02202002.40

206. Патик Л. Л., Патик А. А., Мировська А. В. Участь спеціалістів в огляді місця вчинення воєнного злочину. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 2. С. 277–284. DOI: https://doi.org/10.31733/2078-3566-2024-2-277-284.

207. Пашковський М. І. Інститут офіцерів зв'язку (liaison officers) в забезпеченні взаємодії органів досудового розслідування, прокуратури зі Збройними силами України під час розслідування воєнних злочинів. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»* (Lisbon, June 2, 2023). Lisbon, Portugal, 2023. С. 45–47.

208. Пашковський М. І. Особливості розслідування міжнародних злочинів у Франції: досвід для України. *Development trends and improvement of old methods :* the 13th International scientific and practical conference (December 12–15, 2023). Warsaw, Poland : International Science Group, 2023. P. 185–189. DOI: 10.46299/ISG.2023.2.13

209. Пашковський М. І. Структурні розслідування міжнародних злочинів: досвід Німеччини. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2023. № 11. С. 656–661. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/159

210. Перепьолкін С. М. Правовий статус агентства Європейського Союзу зі співробітництва правоохоронних органів (Європол). *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2021. № 3. С. 270–274. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.50

211. Пиріг І. В. Залучення спеціалістів під час огляду місця події при розслідування злочинів в умовах війни. *ІІ Наукові читання пам'яті Ганса Гросса :* зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 09 груд. 2022 р.). Чернівці : Чернів. нац. у-нт ім. Ю. Федьковича, 2023. С. 72–75.

212. Пиріг І. В. Шляхи вдосконалення криміналістичного забезпечення досудового розслідування. *Криміналістика і судова експертиза.* 2018. № 63 (1). С. 134–143.

213. Підкуп екскерівника «Укравтодору»: скеровано до суду. *Національне антикорупційне бюро України :* [сайт]. URL: https://nabu.gov.ua/news/novyny-pidkup-ekskerivnyka-ukravtodoru-skerovano-do-sudu/

214. Пісний В. І. Розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Київ, 2024. 312 с.

215. План роботи Міністерства внутрішніх справ України на 2025 рік : наказ МВС України від 20 груд. 2024 р. № 849. URL: https://mvs.gov.ua/upload/1/9/9/0/6/9/plan-mvs-na-2025-rik.pdf

216. Погорецький М. А. Використання інформації, одержаної від негласних джерел, для отримання доказів у кримінальному процесі зарубіжних країн. *Вісник Національного університету внутрішніх справ.* 2003. Вип. 22. С. 131–138.

217. Погорецький М. А. Цифрові та процесуально-криміналістичні стандарти документування злочинів проти людяності в діяльності Служби безпеки України. *Злочини проти людяності та геноцид: практичний погляд на окремі аспекти російської агресії в контексті ратифікації Римського Статуту :* матеріали панельної дискусії в рамках ІХ Міжнар. юрид. форуму (Харків, 23 верес. 2025 р.). Київ : Алерта, 2025. С. 8–32.

218. Полтавський А. О., Нечеснюк М. В. Уніфікування судово-експертної діяльності у кримінальному провадженні в країнах із різними правовими системами : практ. посіб. / [за заг. ред. І. П. Красюка, С. Г. Кримчука, Н. М. Ткаченко та ін.]. Київ : НАВС, 2023. 120 с.

219. Полудьонна Н. С. Морально-психологічна підготовка як фундамент правового виховання курсантів у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Актуальні питання правового та патріотичного виховання здобувачів вищої освіти ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану :* матеріали наук.-теорет. конф., присвяч. Дню науки та пам'яті С. М. Легуші (Київ, 19 трав. 2022 р.) / [редкол.: С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський, Н. М. Пархоменко та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 126–131.

220. Полях А. М. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики в справах про контрабанду наркотичних засобів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 93–95.

221. Посібник зі збору доказів для Міжнародного Кримінального Суду та документування міжнародних злочинів. *Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та ВПО.* URL: https://censs.org/wp-content/uploads/2020/05/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B4%D0%BB%D1%8F%D0%9C%D0%9A%D0%A1.pdf

222. Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин). URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%20Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf

223. Почтовий М. М. Про вичерпність переліку засад кримінального провадження. *Юридична наука.* 2022. № 9 (111). С. 157–163. DOI: https://doi.org/10.32844/10.32844/2222-5374-2020-111-9.19

224. Практичний посібник для спільних слідчих груп / Офіс публікацій Європейського Союзу. Люксембург, 2021. 100 с.

225. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text

226. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення діяльності спільних слідчих груп : проєт Закону України від 29 квіт. 2022 р. № 7330. URL: https://ips.ligazakon.net/document/ji07348a

227. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25 квіт. 2019 р. № 2704-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text

228. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2

229. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол : наказ МВС України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17 серп. 2020 р. № 613/380/93/228/414/510/2801/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text

230. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : наказ МВС України від 03 листоп. 2015 р. № 1339. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15

231. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 верес. 2022 р. № 850-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-%D1%80#Text

232. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 лют. 2024 р. № 137-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137-2024-%D1%80#Text

233. Про затвердження Порядку здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України на українську мову : постанова Кабінету Міністрів України від 18 верес. 2015 р. № 353. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-2006-%D0%BF#Text

234. Про Заяву Верховної Ради України про необхідність забезпечення відповідальності осіб, винних у вчиненні найтяжчих злочинів за міжнародним правом на території України : постанова Верховної Ради України від 20 берез. 2023 р. № 2961-IX. URL: https://ips.ligazakon.net/document/T232961?an=1

235. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки : Указ Президента України від 11 трав. 2023 р. № 273/2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text

236. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text

237. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 15 лют. 1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text

238. Про Національне центральне бюро Інтерполу : постанова Кабінету Міністрів України від 25 берез. 1993 р. № 220. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-%D0%BF#Text

239. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text

240. Про організацію роботи органів прокуратури України у сфері міжнародного співробітництва : наказ Офісу Генерального прокурора від 12 верес. 2023 р. № 258. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0258905-23#Text

241. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text

242. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 верес. 2020 р. № 1126-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text

243. Протидія діяльності організованих злочинних об’єднань в Україні : зб. наук. пр. / уклад.: А. Вознюк, О. Копан ; передм. Р. Сербина, А. Рубеля. Київ : Норма права, 2025. 368 с.

244. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об’єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : міжнар. док. від 15 листоп. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text

245. Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю, що доповнює Конвенцію Організації Об’єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : міжнар. док. від 15 листоп. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_790#Text

246. Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об’єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : міжнар. док. від 31 трав. 2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792#Text

247. Процесуальні можливості досудового розслідування злочинів, пов’язаних із торгівлею людьми : довідник / [уклад.: А.-М. Ю. Ангеленюк, Ю. В. Гуцуляк, О. В. Захарова та ін.]. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 84 с.

248. Пчеліна О. В. Взаємодія слідчого та інспекторів-криміналістів під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2020. Вип. 1. С. 107–111. DOI: https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.59

249. Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 568 с.

250. Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Криміналістична класифікація воєнних злочинів. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану :* тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25 листоп. 2022 р.). Харків : ХНУВС, 2022. С. 334–338.

251. Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Організація взаємодії під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право».* 2025. Вип. 90. Ч. 4. С. 342–347. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.49

252. Пчеліна О., Фоміна Т. Особливості проведення огляду місця події під час досудового розслідування злочинів, пов'язаних зі збройною агресією проти України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 251–259. DOI: https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-2-251-259

253. Пясковський В. В. Методика розслідування торгівлі людьми : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2004. 25 с.

254. Резнікова А. Робота спільної слідчої групи в процесі документування злочинів рф: воєнний досвід України. *Юридична платформа «Just talk» :* [сайт]. URL: https://justtalk.com.ua/post/robota-spilnoi-slidchoi-grupi-v-protsesi-dokumentuvannya-zlochiniv-rf-voennij-dosvid-ukraini

255. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду : міжнар. док. від 17 лип. 1998 р. URL: https://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

256. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики : монографія / [В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2006. 624 с.

257. Савчук М. В. Організаційно-тактичне забезпечення розслідування терористичних актів, вчинених з використанням вибухових пристроїв : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2019. 257 с.

258. Самойленко О. А. Протидія кіберзлочинам: криміналістичний аспект : навч.-метод. посіб. Одеса : Одес. юрид. акад., 2020. 133 с.

259. Самойленко О. А. Виявлення та розслідування кіберзлочинів : навч.-метод. посіб. Одеса : Одес. юрид. акад., 2020. 112 с.

260. Самойленко О. А. Основи методики розслідування злочинів, вчинених у кіберпросторі : монографія / за заг. ред. А. Ф. Волобуєва. Одеса : ТЕС, 2020. 372 с.

261. Сиводєд І. С. Процесуальні аспекти взаємодії слідчих та прокурорів з підрозділами Міністерства оборони, громадськими об'єднаннями та засобами

масової інформації та іноземними державами. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects :* the 1st International scientific and practical conference (October 9–11, 2022). Germany, 2022. С. 550–555.

262. Симон Ю. С. Практична філософія та дискурсивна етика як чинники професійного самовизначення особистості поліцейського. *Актуальні питання правового та патріотичного виховання здобувачів вищої освіти ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану :* матеріали наук.-теорет. конф., присвяч. Дню науки та пам'яті С. М. Легуші (Київ, 19 трав. 2022 р.) / [редкол.: С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський, Н. М. Пархоменко та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 131–135.

263. Словник спеціальних термінів правоохоронної діяльності / за ред. Я. Ю. Кондратьєва. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2004. 560 с.

264. Смирнов М. І. Сутність і правова природа міжнародного співробітництва держав у сфері кримінального процесу. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності.* 2017. № 1. С. 187–196.

265. Сокиран Ф. М., Сокиран М. Ф. Характеристика тактичних прийомів психологічного впливу у криміналістичній діяльності слідчого. *Криміналістичний вісник.* 2014. № 1 (21). С. 49–52.

266. Справа МН17: трьох обвинувачених засудили до довічного ув'язнення. *NEWS Україна :* [сайт]. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/features-63651930

267. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Загальна частина : метод. рек. Київ, 2023. 112 с. URL: https://justgroup.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/standart-rozsliduvannya_zagalna-chastyna.pdf

268. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Незаконне позбавлення волі та катування : метод. рек. Київ, 2023. 102 с. URL: https://justgroup.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/standart-rozsliduvannya_katuvannya.pdf

269. Степанченко А. О. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2025. 220 с.

270. Степанюк Р. Л. Ситуаційний підхід у формуванні методик розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України. *Право і безпека.* 2013. № 3 (50). С. 110–115.

271. Стратегічна програма діяльності Державного бюро розслідувань на 2022–2026 роки / Державне бюро розслідувань. URL: https://dbr.gov.ua/assets/files/diyalnist/strategichna-programa-diyalnosti/strategichna-prog.pdf

272. Стратегічний план щодо реалізації повноважень органів прокуратури у сфері кримінального переслідування за вчинення міжнародних злочинів на 2023–2025 роки / Офіс Генерального прокурора. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/strategicnii-plan-shhodo-realizaciyi-povnovazen-organiv-prokuraturi-u-sferi-kriminalnogo-peresliduvannya-za-vcinennya-miznarodnix-zlociniv-na-2023-2025-roki

273. Стратонов В. М. Актуальні напрями використання електронних інформаційних систем в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. *Серія «Юридичні науки».* 2025. № 1. С. 36–41. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2025-1-6

274. Тализіна Я. О. Нормативне забезпечення та реалізація конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Харків, 2022. 307 с.

275. Теоретичні та праксеологічні засади розслідування кримінальних правопорушень у кіберпросторі : монографія / [Ю. О. Виходець, В. Г. Дрозд, М. М. Єфімов та ін.]. Дніпро : ДДУВС, 2025. 212 с.

276. Тимошенко Ю. П., Козаченко О. І., Кисленко Д. П., Городецька М. С., Чубата М. В., Бархан С. С. Новітні технології в кримінальному розслідуванні (апробація зарубіжного досвіду в Україні). *Amazonia Investiga.* 2022. № 11 (51). С. 149–160. DOI: https://doi.org/10.34069/AI/2022.51.03.14

277. Тимчишин А. М. Особливості використання спеціальних знань під час огляду місця події. *Juris Europensis Scientia.* 2023. № 1. С. 147–152. DOI: https://doi.org/10.32782/chern.v1.2023.28

278. Титаренко А. В. Особа кіберзлочинця як елемент криміналістичної характеристики. *Журнал східноєвропейського права.* 2019. № 62. С. 159–168.

279. Тичина Д., Антощук А., Перцев Р. Психологічна готовність поліцейських до розслідування воєнних злочинів. *Юридична психологія.* 2024. № 2 (35). С. 25–33. DOI: 10.33270/03243502.25

280. Тіщенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів : автореф. дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2003. 34 с.

281. Тіщенко В. В. Поняття воєнних злочинів: кримінально-правовий і криміналістичний аспекти. *Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану :* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю НУ «Одеська юридична академія» (Одеса, 9 груд. 2022 р.) / уклад.: Є. Л. Стрельцов, В. П. Кедик ; відп. ред. Є. Л. Стрельцов. Одеса : ПРЦ НАПрН України ; Одес. юрид. акад., 2022. С. 36–37.

282. Тіщенко В. В. Роль криміналістичної методики розслідування у формуванні доктрини криміналістики. *Право України.* 2021. № 8. С. 91–103.

283. Тіщенко В. В. Щодо проблем застосування та побудови криміналістичних методик у слідчій діяльності. *Інформаційне забезпечення розслідування злочинів* : матеріали IV Міжнар. круглого столу (Одеса, 27 трав. 2016 р.). Одеса : Одес. юрид. акад., 2016. С. 108–111.

284. Топчій В. В., Горбачевський В. Я. Взаємодія правоохоронних органів у запобіганні транснаціональній організованій злочинності в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика).* 2013. № 4. С. 121–129.

285. Торгівля людьми – форма сучасного рабства. Для торгівлі людьми не існує державних кордонів чи вікових обмежень. *Національна поліція України :* [сайт]. URL: https://npu.gov.ua/news/torhivlia-liudmy-forma-suchasnoho-rabstva-dlia-torhivli-liudmy-ne-isnuie-derzhavnykh-kordoniv-chy-vikovykh-obmezhen

286. Тютюнник Р. С., Зарубей В. В. Особливості розслідування та криміналістична характеристика легалізації грошових коштів або іншого майна,

здобутих злочинним шляхом. *Juris Europensis Scientia.* 2021. Вип. 5. С. 85–89. DOI: https://doi.org/10.32837/chern.v0i5.287

287. Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні : міжнар. док. від 23 берез. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_001-23#Text

288. Ухвала Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 23 січ. 2023 р. Справа № 359/724/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень :* [сайт]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/108542956

289. Ухвала Вищого антикорупційного суду міста Києва від 25 жовт. 2022 р. Справа № 991/4089/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень :* [сайт]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/106989435

290. Ухвала Голосіївського районного суду міста Києва від 23 трав. 2022 р. Справа № 752/3781/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень :* [сайт]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/104410439

291. Ухвала Дзержинського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 06 черв. 2024 р. Справа № 210/2643/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень :* [сайт]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/119825822

292. Ухвала Саксаганського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 22 квіт. 2024 р. Справа № 214/5385/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень :* [сайт]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/118503414

293. Участь спеціаліста в розслідуванні порушень законів та звичаїв війни : наук.-практ. довід. / [М. В. Нечеснюк, А. А. Вознюк, А. А. Саковський та ін.] ; за заг. ред. В. В. Чернєя, М. С. Цуцкірідзе, С. Г. Кримчука. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 114 с.

294. Участь спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій під час розслідування корупційних злочинів : метод. рек. / авт. кол.: Б. Б. Теплицький, О. М. Шрамко, В. В. Юсупов. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 68 с.

295. Фаєр І. В. Розслідування корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, вчинених щодо іноземців : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Київ, 2022. 262 с.

296. Федулова С. О., Калиновський А. Я., Кривошей Б. І. Розслідування Міжнародного кримінального суду в Україні: особливості кваліфікації злочинів. *Moderní aspekty vědy :* XX. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika : Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. С. 353–363.

297. Філософія: словник термінів та персоналій / [редкол.: В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова та ін.]. Київ, 2020. 274 с.

298. Французькі експерти прибули до України для допомоги у розслідуванні воєнних злочинів РФ. *Офіс Генерального прокурора :* [сайт]. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/posts/francuzki-eksperti-pribuli-do-ukrayini-dlya-dopomogi-u-rozsliduvanni-vojennix-zlociniv-rf

299. Хахановський В. Г. Особливості криміналістичної характеристики кіберзлочинів. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ.* 2011. № 1 (1). С. 89–93.

300. Хитра А. Я., Татарин І. І. Окремі положення процесуальної регламентації проведення зняття показань з технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису. *Actual problems of improving of current legislation of Ukraine.* 2025. № 67. С. 25–34. DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.67.1.25-1.34

301. Хороновський О. І. Зарубіжний досвід протидії діяльності транснаціональних організованих злочинних угрупувань на шкоду економічним інтересам держави. *Нове українське право.* 2023. Вип. 2. С. 185–191. DOI: https://doi.org/10.51989/NUL.2023.2.25

302. Цуцкірідзе М. С. Кримінальна процесуальна діяльність слідчого: теорія та практики : монографія. Київ : Алерта, 2020. 562 с.

303. Чаплинський К. О. Проблемні питання взаємодії слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*

імені Е. О. Дідоренка. 2022. Вип. 4 (100). С. 247–258. DOI: https://doi.org/10.33766/2524-0323.100.247-258

304. Часова Т. О., Леляк Я. О. Інноваційні підходи до боротьби з корупцією: міжнародний досвід та досвід України. *Dictum Factum.* 2024. № 2 (16). С. 307–314. DOI: https://doi.org/10.32703/2663-6352/2024-2-16-307-314

305. Чернявський С. С. Теоретичні та практичні основи методики розслідування фінансового шахрайства : автореф. … дис. д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2010. 39 с.

306. Чернявський С. С. Теоретичні та практичні основи методики розслідування фінансового шахрайства : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2010. 610 с.

307. Чернявський С. С., Чорноус Ю. М. Міжнародні стандарти судово-експертної діяльності. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики :* зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф.-полілогу (Харків, 15–16 квіт. 2021 р.). Харків : Право, 2021. С. 86–88.

308. Чорноус Ю. М. Вплив міжнародних договорів і практики Європейського суду з прав людини на розвиток криміналістики в Україні. *Право України.* 2021. № 08. С. 77–90. DOI: 10.33498/louu-2021-08-077

309. Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення кримінального провадження: рівні, напрями та форми реалізації. *Криміналістика і судова експертиза.* 2020. Вип. 65. С. 40–51. DOI: https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.04

310. Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 492 с.

311. Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування та розгляду Міжнародним кримінальним судом справ про міжнародні злочини. *Римський статут Міжнародного кримінального суду: проблеми імплементації до національного законодавства України :* матеріали дискус. панелі IV Харків. Міжнар. юрид. форуму / [редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), Ю. В. Баулін, М. В. Шепітько та ін.]. Харків : Право, 2021. С. 164–168.

312. Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення як наукова категорія та практичне завдання криміналістики. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності.* 2012. № 1. С. 149–155.

313. Чорноус Ю. М. Психологічні основи реалізації тактичних прийомів. *Юридична психологія.* 2020. № 1 (26). С. 13–21. DOI: https://doi.org/10.33270/03202601.13

314. Чорноус Ю. М. Спільні слідчі групи: правові та організаційні засади. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2013. № 4. С. 92–100.

315. Чорноус Ю. М. Теорія і практика криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру : монографія. Київ : Скіф, 2012. 448 с.

316. Чорноус Ю. М., Васюта Ю. В. Психологічна та організаційно-тактична характеристика діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. *Юридична психологія.* 2022. № 2 (31). С. 113–121. DOI: https://doi.org/10.33270/03223102.113

317. Чорноус Ю. М., Дульський О. Л. Методико-криміналістичне забезпечення збирання доказів у кримінальному провадженні. *Нове українське право.* 2023. № 4. С. 191–198. DOI: https://doi.org/10.51989/NUL.2023.4.25

318. Шарай Є. В. Психологічні основи залучення працівників Експертної служби МВС України до досудового розслідування. *Юридична психологія.* 2022. № 1 (30). С. 103–108. DOI: https://doi.org/10.33270/03223001.103

319. Шевчук В. В. Можливості та перспективи використання технологій штучного інтелекту у розслідуванні воєнних злочинів. *Сучасні реалії протидії воєнним злочинам: набутий досвід та погляд в майбутнє :* матеріали панельної дискусії VII Харків. Міжнар. юрид. форуму (Київ, 25 верес. 2023 р.). Київ : Алерта, 2023. С. 136–143.

320. Шевчук В. М. Воєнна криміналістика: проблеми формування та роль у сучасних умовах. *Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в*

умовах окупації українських територій : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 30 верес. 2022 р.). Кривий Ріг : ДонДУВС, 2022. С. 136–140.

321. Шевчук В. М. Перезавантаження криміналістики в умовах війни: проблеми, завдання, перспективи. *Проблематика документального оформлення, визначення шкоди та відшкодування збитків, завданих Україні та її громадянам внаслідок збройної агресії Російської Федерації :* тези наук.-практ. конф. (Харків, 22 черв. 2022 р.). Харків : НЮУ ім. Я. Мудрого, 2022. С. 40–47.

322. Шевчук В. М. Проблеми формування та реалізації криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень корупційної спрямованості. *Запобігання корупції у приватному секторі* : матеріали наук.-практ. онлайн круглого столу, присвяч. 25-річчю із дня створ. НДІ вивчення проблем злочинності та 95-річчю із дня народж. акад. В. Сташиса (Харків, 01 лип. 2020 р.). Харків : Право, 2020. С. 155–159.

323. Шевчук В. М. Слідчі ситуації та їх вплив на розробку тактичних операцій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2013. № 6–3. Т. 2. С. 125–129.

324. Шевчук В. М. Структура окремої криміналістичної методики: сучасні наукові підходи та перспективи досліджень. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки».* 2020. Т. 31 (70). № 4. С. 252–262.

325. Шевчук В. М. Сучасні проблеми криміналістики в умовах війни та глобальних загроз. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики.* 2022. Вип. 3 (28). С. 11–27. DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.02

326. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації : монографія. Харків : Апостіль, 2013. 440 с.

327. Шепітько В. Ю. Інновації в криміналістиці як віддзеркалення розвитку науки. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці :* матеріали Міжнар. круглого столу (Харків, 12 груд. 2019 р.). Харків : Право, 2019. С. 147–150.

328. Шепітько В. Ю. Проблеми алгоритмізації слідчої діяльності. *Актуальні проблеми держави і права.* 2008. Вип. 44. С. 116–120.

329. Шепітько В. Ю. Теоретико-методологічна модель криміналістики та її нові напрями. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики.* 2021. Вип. 3 (25). С. 9–20.

330. Щербаковський М. Г., Андрєєв Д. В. Розслідування незаконного обігу зброї : монографія. Харків : ХНУВС, 2021. 192 с.

331. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін.]. Київ : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5. 736 с.

332. Юрчишин В. М. Проблеми визначення підслідності на початковому етапі досудового розслідування. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія».* 2019. № 2. С. 179–187.

333. Янкова Л. Ю. Організація і тактика кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Одеса, 2021. 232 с.

334. Яремчук В. О. Криміналістичні та медичні знання: межі використання при розслідуванні злочинів. *Проблеми законності.* 2018. Вип. 142. С. 211–219.

335. 14 terror suspects arrested in African operation. *INTERPOL :* [site]. 2023. URL: https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2023/14-terror-suspects-arrested-in-African-operation

336. A corrupting influence: the infiltration and undermining of europe’s economy and society by organised crime. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2021. 105 p.

337. Alonso P. Nous avons montré que la justice universelle était digne et concrète (entretien avec la procureure Aurélia Devos). *Monde.* 2020. URL: DevosJusticeUniverselleLibe4aout2020.pdf

338. Annual Report 2022. *INTERPOL :* [site]. 2023. URL: https://www.interpol.int/content/download/19843/file/INTERPOL%20%20Annual%20Report%202022_EN.pdf

339. Antoshchuk A., Patyk L., Patyk A. Problematic aspects of using 3D scanners during the examination of war crime sites. *Law Journal of the National Academyof Internal Affairs*. 2025. № 15 (2). P. 22–33. DOI: https://doi.org/10.63341/naia-chasopis/2.2025.22

340. Best Practice Manuals – Digital Forensics / European Network of Forensic Science Institutes. 2025. URL: https://enfsi.eu/about-enfsi/structure/working-groups/documents-page/documents/best-practice-manuals/

341. Bilous R., Vasylynchuk V., Taran O. Using Methods of Criminal Analysis during Expeditious Proceedings and Pretrial Investigation. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs.* 2021. № 26 (1). P. 131–137. DOI: https://doi.org/10.33270/01211181.131

342. Block L. From Politics to Policing: The Rationality Gap in EU Council Policy-making. The Hague : Eleven International, 2011. 334 p.

343. Caianiello M. The role of the EU in the investigation of serious international crimes committed in Ukraine. Towards a new model of cooperation. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice.* 2022. № 30. P. 219–237. DOI: 10.1163/15718174-30030002

344. Calcara G. A transnational police network cooperating up to the limits of the law: examination of the origin of INTERPOL. *Transnational Legal Theory.* 2020. Vol. 11. Issue 4. P. 521–548. DOI: https://doi.org/10.1080/20414005.2020.1793282

345. Chaplynskyi K., Yefimov M., Pletenets V., Harashchuk D., Demchenko I. Features of Interaction Between Law Enforcement Agencies during the Investigation of Criminal Offenses According to International Standards. *Cuestiones Politicas.* 2023. Vol. 41. Issue 76. P. 469–481.

346. Chernetska O. Establishment of joint investigation teams in the investigation of criminal offenses against peace and security of mankind. *Criminal law*. 2024. № 1. P. 112–118. DOI: https://doi.org/10.32849/2663-5313/2024.1.20

347. Cherniavskyi S. S., Tychyna D. M., Pertsev R. V. International experience of forensic support for crime investigation. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs.* 2022. № 12 (3). P. 9–16. DOI: https://doi.org/10.56215/04221203.09

348. City power in a time of urban digitalized security. Final Report. Geneva. 27 April 2023. 93 p. URL: https://www.graduateinstitute.ch/sites/internet/files/2023-03/EDGELANDS_Report_Urban%20Digitised%20Security_2023%20-%20Daniel%20Haltmeier.pdf

349. Council Regulation (EC) No. 2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. *European Union :* [site]. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32004R2007

350. Davulis T., Gasparėnienė L. The Challenges and Opportunities in Law Ukrainian Case under the Conditions of War : Monograph. Kraków, 2023. 300 p.

351. Demidov I., Tymchyshyn A., Filashkin V., Pavlenko S., Sevruk V. Investigation of Especially Grave Crimes using Laser Scanning Technology to Reproduce the Dynamics of Events. *WSEAS Transactions on Systems*. 2025. № 24. P. 91–105. DOI: 10.37394/23202.2025.24.11

352. Dufeniuk O. Investigation of war crimes in Ukraine: challenges, standards, innovations. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences.* 2022. № 1. P. 46–56. DOI: https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-1-6

353. Egamberdiev D. Formation Of Joint Investigation Teams Between States, And Their International And National Legal Basis. *Ilkogretim Online – Elementary Education Online.* 2021. № 20 (3). P. 1480–1486. DOI: 10.17051/ilkonline.2021.03.165

354. European Cybercrime Centre. *EUROPOL :* [site]. 2023. URL: https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3

355. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. A Corrupting influence: The infiltration and undermining of europe’s economy and society by organised crime. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2021. URL: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/socta2021_1.pdf

356. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. The other side of the coin: An analysis of financial and economic crime. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 58 p.

357. Europol established OSINT task force to support investigations of war crimes in Ukraine. *Ministry of Internal Affairs of Ukraine :* [site]. 2023. URL: https://mvs.gov.ua/uk/news/jevropol-stvoriv-operativnu-robocu-grupu-osint-dlia-pidtrimki-rozsliduvan-vojennix-zlociniv-v-ukrayini

358. Furger A. The Practice of Joint Investigation Teams (JITS) in Core International Crimes Investigations. *Journal of International Criminal Justice.* 2024. № 22. P. 43–58. DOI: https://doi.org/10.1093/jicj/mqae005

359. Germany and Brazil arrange joint investigation teams to fight organised crime. *Federal Ministry of the Interior and Community :* [site]. 2023. URL: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/EN/2024/02/02_brasilien-suedamerika.html

360. Guidelines on the use of joint investigation teams. URL: https://rm.coe.int/16806f720a

361. Handbook on Joint Investigation Teams «IPA 2010 – Fight against organized crime and corruption: Strengthening the Prosecutors Network. 111 p. URL: http://www.prosecutorsnetwork.org/uimages/publicationspdf/JIT_Handbook_on_Joint_Investigation_Teams.pdf

362. Hloviuk I., Zavtur V. Кримінальне провадження в Україні в режимі воєнного стану. *The Challenges and Opportunities in Law. Ukrainian Case under the Conditions of War :* Monograph / edited by T. Davulis, L. Gasparėnienė. Kraków, 2023. P. 517–633.

363. Humin O., Nykyforchuk D., Pavliuk N., Volobuieva O., Antoshchuk A. Forensic support for the international search. *Amazonia Investiga.* 2021. № 10 (40). P. 244–252. DOI: https://doi.org/10.34069/AI/2021.40.04.24

364. Husieva V., Shynkarenko I., Pylyp V. Theoretical and practical problems of conducting criminal and administrative proceedings in Ukraine under martiallaw. *Amazonia Investiga.* 2023. № 12 (65). P. 20–28. DOI: https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.2

365. Hvozdiuk V., Morhun N. Application of the European Court of Human Rights practices by the investigator during the search. *Scientific Journal of the National Academy*

of Internal Affairs. 2024. № 29 (2). P. 57–66. DOI: https://doi.org/10.56215/naia-herald/2.2024.57

366. Information on the main results of the official activity of the National Central Bureau of Interpol in Ukraine in 2022 / National Central Bureau of Interpol in Ukraine. 2023. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/104660/response/372851/attach/3/01.2023.pdf?cookie_passthrough=1

367. Joint investigation team leads to dismantling of one of Europe's most active Albanian-speaking networks trafficking cocaine into Europe. *EUROPOL :* [site]. 2022. URL: https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/joint-investigation-team-leads-to-dismantling-of-one-of-europe%E2%80%99s-most-active-albanian-speaking-networks-trafficking-cocaine

368. Joint investigation teams practical guide. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2021. 100 p. URL: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/joint_investigation_teams_practical_guide_2021_en.pdf

369. Joint investigation teams. *EUROJUST :* [site]. URL: https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/instruments/joint-investigation-teams

370. Kapplinghaus J. Joint investigation teams: basic ideas, relevant legal instruments and first experiences in Europe. *134th international training course visiting experts' papers.* Resource material series № 73. P. 29–33. URL: https://unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No73/No73_07VE_Kapplinghaus2.pdf

371. Ljubljana – the hague convention on international cooperation in the investigation and prosecution of the crime of genocide, crimes against humanity, war crimes and other international crimes. Ljubljana, Slovenia, 15–26 May 2023. 68 p. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZEZ/projekti/MLA-pobuda/The-Ljubljana-The-Hague-MLA-Convention.pdf

372. Luchtman M. Transnational law enforcement cooperation – fundamental rights in European cooperation in criminal matters. *European Journal of Crime, Criminal Law.* 2020. № 28 (1). P. 14–45. DOI: https://doi.org/10.1163/15718174-02801002

373. Nekliudov V. Forensic support of the prosecutor's activities in criminal proceedings: concept, content, tasks. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs.* 2022. № 12 (3). P. 76–85. DOI: https://doi.org/10.56215/04221203.76

374. New Zealand's measures to combat money laundering and terrorist financing. *FATF :* [site]. URL: https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-new-zealand-2021.html

375. Regulation of the European Parliament and of the Council № 2016/794 «On the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and Replacing and Repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and 2009/968/JHA» (2016, May). URL: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/celex_32016r0794_en_txt.pdf

376. Report on the implementation of the association agreement between Ukraine and the European Union. 2022. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf

377. Rostami B., Jooj A. The capacity of police organizations to prevent crime with an emphasis on Interpol and Europol. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding.* 2021. № 8 (3). P. 200–213. DOI: 10.18415/ijmmu.v8i3.2481

378. Sari B. International organization status of the International Criminal Police Organization. *Political: Journal of Political Sciences.* 2020. № 29 (1). P. 89–112. DOI: https://dx.doi.org/10.26650/siyasal.2020.29.1.0046

379. Saying No to Bribery and Corruption – A Guide for New Zealand Businesses. URL: https://www.justice.govt.nz/assets/Ministry-of-Justice-Anti-Corruption-Guide.pdf

380. Schuilenburg M., Soudijn M. Big data policing: The use of big data and algorithms by the Netherlands Police. *Policing: A Journal of Policy and Practice.* 2023. № 17. P. 1–9. DOI: https://doi.org/10.1093/police/paad061

381. Schüller A. The Role of National Investigations in the System of International Criminal Justice – Developments in Germany. *Sicherheit & Frieden.* 2013. Vol. 31. № 4. P. 226–231. DOI: https://doi.org/10.5771/0175-274x-2013-4-226.

382. Sevruk V. Theoretical fundamentals of interaction of law enforcement authorities in counteraction of crimes committed by organized groups or criminal organizations formed by an ethnic basis. *ScienceRise: Juridical Science.* 2021. № 2 (16). P. 39–47. DOI: https://doi.org/10.15587/2523-4153.2021.234675

383. Shepitko V. Yu., Shepitko M. V. The role of forensic science and forensic examination in international cooperation in the investigation of crimes. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine.* 2021. № 28 (1). P. 179–186.

384. Shevchuk V. Current Issues of Criminalistics in Context of War and Global Threats. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics.* 2022. Issue 3 (28). P. 11–27. DOI: 10.32353/ khrife.3.2022.02

385. Spiezia F. International cooperation and protection of victims in cyberspace: welcoming Protocol II to the Budapest Convention on Cybercrime. *US National library of medicine.* 2022. № 23 (1). P. 101–108. DOI: https://doi.org/10.1007%2Fs12027-022-00707-8

386. Support to Joint Investigation Team of Sweden and France Targeting Crimes against Yezidi Victims in Syria and Iraq. *EUROJUST :* [site]. 2022. URL: https://www.eurojust.europa.eu/news/support-joint-investigation-team-sweden-and-france-targeting-crimes-against-yezidi-victims

387. Temitope F. A., Tunde A. A. Roles and challenges of international criminal police organization (Interpol) in investigation of crimes and maintenance of global. *The International Journal Research Publication's. Reseach Journal of Social Science and Management.* 2020. № 10 (3). P. 7–23.

388. The joint investigation team enhances investigations into crimes of torture, ill-treatment and filtration in Ukraine. *European Union Agency for Criminal Justice Cooperation.* URL: https://www.eurojust.europa.eu/news/joint-investigation-team-enhances-investigations-crimes-torture-ill-treatment-and-filtration

389. The Minnesota Protocol on the Investigation of Potentially Unlawful Death / Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, New York ; Geneva, 2017. 258 p. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/MinnesotaProtocol.pdf

390. Third JIT Evaluation Report. Evaluations received between: November 2017 and November 2019 / The European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. Eurojust, The Hague, The Netherlands, 01 March 2020. 25 p. URL: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/2020_03_3rd_jits_evaluation_report_en.pdf

391. Twenty-Fifth Report to the United Nations Security Council Pursuant to Resolution 1970 (2011). *ICC OTP :* [site]. URL: https://www.icc-cpi.int/about/otp/otp-reports?page=1

392. Using the joint investigation team as a legal tool for investigating human trafficking for sexual exploitation within the EU. *International judicial cooperation in criminal matters.* URL: https://www.ejtn.eu/PageFiles/17290/WR%20TH-2018-01%20BG.pdf

393. Vasiuta Yu. V. Current state and prospects of interaction of joint investigation teams with international police organizations. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs.* 2023. № 13 (4). P. 62–72. DOI: https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/4.2023.62

394. Vasiuta Yu. V. Foreign experience in creating joint investigation teams to investigation of criminal offenses. *Visegrad Journal on Human Rights.* 2024. № 5. P. 137–142. DOI: https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.5.22

395. Vasiuta Yu. V. Investigation of crimes by joint investigation teams: New opportunities for ensuring law and order. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs.* 2026. № 31 (1). P. 56–64. DOI: https://doi.org/10.63341/naia-herald/1.2026.56

396. Vasiuta Yu. V. Joint investigation team in the investigation of criminal offenses involving Eurojust. *Правоохоронні органи на захисті правопорядку та конституційних свобод в умовах миру та воєнного стану :* зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. курсант. (студент.) конф. іноземн. мовами (Кропивницький, 24 лют. 2023 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. С. 48–50.

397. Vasiuta Yu. V. The prosecutor in the composition of a joint investigation team: prospects for international cooperation. *Організаційно-правові засади забезпечення*

сталого розвитку в Україні : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 15 квіт. 2025 р.). Кривий Ріг : Держ. ун-т екон. і техн., 2025. С. 220–223.

398. Zavydniak V. I., Zavydniak I. O., Omelchuk L. V., Polunina L. V., Suprun-Kovalchuk T. M. States' main directions and forms of international cooperation in the fight against transnational economic crimes. *Revista Científica General José María Córdova*. 2022. № 20 (38). P. 323–339. DOI: https://doi.org/10.21830/19006586.904

Додаток А

РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ

Таблиця
узагальнених результатів проведеного анкетування 146 слідчих органів досудового розслідування Національної поліції України, 53 прокурорів та 24 детективів Національного антикорупційного бюро України щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами
(проведено анкетування слідчих, прокурорів та детективів Національного антикорупційного бюро України з усіх регіонів України)

№ з/п	Запитання анкети / варіанти відповідей	Відповіді слідчих НПУ (146 осіб, %)		Відповіді прокурорів (53 осіб, %)		Відповіді детективів НАБУ (24 особи, %)	
1.	**Який стаж Вашої роботи?**						
	до 1 року	5	3,4 %	0	0	0	0
	до 3-х років	33	22,6 %	8	15,1 %	5	20,8 %
	до 5 років	47	32,2 %	27	50,9 %	10	41,7 %
	до 10 років	58	39,7 %	15	28,3 %	7	29,2 %
	більше 10 років	3	2,1 %	3	5,7 %	2	8,3 %
2.	**Чи маєте Ви досвід розслідування кримінальних правопорушень у складі спільної слідчої групи та/або як суб'єкт взаємодії зі спільною слідчою групою?**						
	так	118	80,8 %	38	71,7 %	14	58,3 %
	ні	28	19,2 %	15	28,3 %	10	41,7 %
3.	**Як Ви вважаєте, чи належним чином, відповідно до ст. 571 КПК України, врегульовано процесуальний порядок створення та діяльності спільних слідчих груп у кримінальному провадженні?**						
	так, детально унормовано	4	2,8 %	2	3,8 %	2	8,3 %
	ні, немає чіткого порядку, однак це не впливає практичну реалізацію їх діяльності у кримінальному провадженні	38	26,0 %	9	17,0 %	5	20,8 %
	ні, визначено загальні положення без об'єктивних засад	104	71,2 %	42	79,2 %	17	70,9 %
4.	**Як Ви вважаєте, чи достатньо врегульовано діяльність спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень з**						

	точки зору криміналістичного забезпечення?						
	так, цілком врегульовано	6	4,1 %	3	5,7 %	5	20,8 %
	врегульовано неповно, зокрема відсутня належна процедура формування складу спільної слідчої групи та їх взаємодії з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень	78	53,4 %	12	22,6 %	9	37,5 %
	не врегульовано	62	42,5 %	38	71,7 %	10	41,7 %
5.	**На Вашу думку, хто має призначатися керівником спільної слідчої групи?**						
	прокурор	131	89,7 %	48	90,6 %	19	79,2 %
	представник правоохоронного органу	15	10,3 %	8	15,1 %	5	20,8 %
6.	**На Вашу думку, яка кількість керівників має бути у складі спільної слідчої групи?**						
	один керівник	121	82,9 %	34	64,2 %	15	62,5 %
	по одному керівнику від держави-сторони спільної слідчої групи	25	17,1 %	19	35,8 %	9	37,5 %
7.	**На Вашу думку, який чинник першочергово впливає на формування складу спільної слідчої групи?**						
	вид кримінального правопорушення	38	26,0 %	10	1,9 %	6	25,0 %
	криміналістична характеристика кримінального правопорушення	52	35,6 %	22	41,5 %	8	33,3 %
	слідча ситуація	59	40,4 %	21	39,6 %	10	41,7 %
8.	**На Вашу думку, чи необхідно внести зміни до ст. 571 КПК України «Створення і діяльність спільних слідчих груп», а саме: зазначити, що «Генеральний прокурор» може делегувати виконання своїх функцій, пов'язаних з діяльністю ССГ, а «старший слідчий» буде українським слідчим?**						
	так	124	84,9 %	48	90,6 %	17	70,9 %
	ні	20	13,7 %	4	7,5 %	5	20,8 %
	інший варіант	2	1,4 %	1	1,9 %	2	8,3 %
9.	**На Вашу думку, чи необхідно уточнити застосування ст. 222 КПК України «Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування» щодо членів спільної слідчої групи, які не є**						

	українськими слідчими чи прокурорами, а також зазначити, що старший слідчий не обов'язково є особою, яку призначив керівник органу досудового розслідування?						
	так	130	89,0 %	38	71,7 %	16	66,7 %
	ні	12	8,2 %	13	24,5 %	7	29,2 %
	інший варіант	4	2,8 %	2	3,8 %	1	4,1 %
10.	**Які, на Вашу думку, слідчі ситуації на наступному етапі розслідування кримінального правопорушення, що пов'язані зі створенням та діяльністю спільної слідчої групи?**						
	членами та відрядженими членами спільної слідчої групи, а також іншими суб'єктами взаємодії здійснено комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта; підозрюваний визнає свою вину повністю або частково	67	45,9 %	21	39,6 %	10	41,7 %
	членами та відрядженими членами спільної слідчої групи, а також іншими суб'єктами взаємодії здійснено комплекс процесуальних дій з можливістю направлення до суду обвинувального акта, проте підозрюваний не визнає своєї вини. Діяльність слідчого спрямована на перевірку версій сторони захисту та клопотань у кримінальному провадженні	58	39,7 %	18	34,0 %	8	33,3 %
	усі фактичні обставини кримінального правопорушення не встановлено, щоб вважати розслідування у кримінальному провадженні закінченим, навіть попри те, що	21	14,4 %	14	26,4 %	6	25,0 %

	підозрювана особа визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення						
11.	**Чи необхідно, на Вашу думку, залучати в склад спільної слідчої групи спеціаліста-перекладача?**						
	так	143	97,9 %	51	96,2 %	21	87,5 %
	ні	1	0,7 %	1	1,9 %	1	4,2 %
	складно відповісти	2	1,4 %	1	1,9 %	2	8,3 %
12.	**На Вашу думку, чи необхідно враховувати транснаціональні зв'язки між окремими елементами криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, що обумовлює їх зміст та визначає особливості розслідування криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, які розслідують спільні слідчі групи?**						
	так	130	89,0 %	48	90,6 %	17	70,9 %
	ні	2	1,4 %	3	5,6 %	1	4,1 %
	складно відповісти	14	9,6 %	2	3,8 %	6	25,0 %
13.	**На Вашу думку, які чинники впливають організацію діяльності спільної слідчої групи?***						
	переклад угоди про створення спільної слідчої групи мовою заінтересованої держави	135	92,5 %	27	50,9 %	12	50,0 %
	проінформованість суб'єктного складу спільної слідчої групи про певні правові положення законодавства держав-сторін до моменту безпосередньої робочої зустрічі спільної слідчої групи	139	95,2 %	51	96,2 %	23	95,8 %
	інформаційне забезпечення, що сприяє оперативному обміну криміналістично значущою інформацією	121	82,9 %	50	94,3 %	22	91,7 %
14.	**Які, на Вашу думку, елементи криміналістичної характеристики воєнних злочинів можуть викликати труднощі під час роботи спільної слідчої групи?**						
	місце вчинення злочину	65	44,5 %	22	41,5 %	12	50,0 %
	слідова картина	52	35,6 %	19	35,9 %	8	33,3 %
	час вчинення злочину	29	19,9 %	12	22,6 %	4	16,7 %

15.	**На Вашу думку, для узгодження дій учасників кримінального провадження чи необхідно чітко визначити склад спільної слідчої групи та розмежувати обов'язки і завдання кожного із задіяних осіб?**						
	так	140	95,9 %	51	96,2 %	22	91,7 %
	ні	–	–	–	–	–	–
	складно відповісти	6	4,1 %	2	3,8 %	2	8,3 %
16.	**Чи вважаєте Ви, що позитивні аспекти правового регулювання та досвіду слідчо-судової практики іноземних країн щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами необхідно імплементувати в національне законодавство та впровадити в національну правозастосовну практику?**						
	так	142	97,3 %	51	96,2 %	19	79,2 %
	ні	–	–	–	–	–	–
	складно відповісти	4	2,7 %	2	3,8 %	5	20,8 %
17.	**Чи вважаєте Ви доцільним на національному законодавчому рівні сформувати Інструкцію з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень?**						
	так	146	100,0 %	51	96,2 %	24	100,0 %
	ні	–	–	–	–	–	–
	інший варіант	–	–	2	3,8 %	–	–
18.	**З якими, на Вашу думку, проблемними питаннями стикаються спільні слідчі групи під час розслідування кримінальних правопорушень?***						
	недостатнє нормативно-правове регулювання діяльності спільних слідчих груп (наприклад, відсутність чітких протоколів)	139	95,2 %	45	84,9 %	21	87,5 %
	недостатнє криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами	140	95,9 %	48	90,6 %	22	91,7 %
	недостатнє навчально-методичне забезпечення щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами	142	97,3 %	50	94,3 %	18	75,0 %

	мовний бар'єр під час розслідування кримінальних правопорушень кількома державами	128	87,7 %	46	86,8 %	12	50,0 %
	ризики щодо забезпечення безпеки членів спільної слідчої групи та їх перебування у відрядженні	135	92,5 %	51	96,2 %	18	75,0 %
	недостатнє забезпечення спільної слідчої групи тактичними рекомендаціями, технічними засобами й знаряддями	143	98,0 %	42	79,2 %	20	83,3 %
	розбіжності у кваліфікації кримінальних правопорушень	144	98,6 %	50	94,3 %	18	75,0 %
	кримінальні правопорушення, які розслідує спільна слідча група, є предметом декількох, пов'язаних між собою розслідувань, які здійснюються на території однієї держави різними правоохоронними органами	142	97,3 %	52	98,1 %	19	79,2 %
	різні правові системи держав-сторін	145	99,3 %	51	96,2 %	23	95,8 %
	відсутність достатнього практичного досвіду у складі спільної слідчої групи під час розслідування кримінального правопорушення	138	94,5 %	50	94,3 %	21	87,5 %
19.	**На Вашу думку, які основні напрями взаємодії у межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень?**						
	взаємодія між слідчими та між прокурорами	60	41,1 %	21	39,6 %	9	37,5 %
	взаємодія між спеціалістами	55	37,7 %	17	32,1 %	8	33,3 %

	взаємодія між представниками інших правоохоронних органів	31	21,2 %	15	28,3 %	7	28,2 %
20.	**На Вашу думку, які основні напрями взаємодії спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень?***						
	взаємодія з Європолом	116	53,4 %	30	50,3 %	18	42,0 %
	взаємодія з Євроюстом	42	28,8 %	47	23,3 %	8	20,4 %
	взаємодія з Інтерполом	68	53,3 %	21	48,9 %	20	43,3 %
	взаємодія з Міжнародним кримінальним судом (Офісом Прокурора МКС)	12	8,2 %	5	9,4 %	2	8,3 %
21.	**На Вашу думку, чи слід впровадити методику структурних розслідувань («матричне розслідування») кримінальних правопорушень спільними слідчими групами на національному рівні?**						
	так	141	96,6 %	50	94,3 %	21	87,5 %
	ні	–	–	–	–	–	–
	складно відповісти	5	3,4 %	3	5,7 %	3	12,5 %

Примітка: *«*» – передбачено кілька варіантів відповідей.*

Додаток Б

Аналітична довідка
опитування 156 слідчих Національної поліції України, 53 прокурорів та 24 детективів Національного антикорупційного бюро України

З метою емпіричного обґрунтування положень дисертації було проведено анкетування 156 слідчих Національної поліції України, 53 прокурорів та 24 детективів Національного антикорупційного бюро України щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами.

Результати анкетування дозволяють комплексно оцінити практичний досвід, рівень ефективності, ризики й перспективи удосконалення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. Опитування засвідчило, що в умовах сьогодення зростають показники практичного досвіду розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. Так, слідчі НПУ (80,8 %), прокурори (71,7 %), детективи НАБУ (58,3 %) зазначили, що мають практичний досвід розслідування кримінальних правопорушень у складі спільної слідчої групи та/або були суб'єктом взаємодії зі спільною слідчою групою. Слід підкреслити тенденції створення спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень, що демонструє практичну значущість цієї форми організації розслідування кримінальних проваджень під час міжнародного співробітництва, а не лише її експериментальне застосування.

Загальна оцінка врегулювання процесуального порядку створення та діяльності спільних слідчих груп у кримінальному провадженні свідчить про переважно негативне ставлення респондентів. Більшість слідчих НПУ (71,2 %), прокурорів (79,2 %) та детективів НАБУ (70,9 %) високо оцінили неврегулювання процесуального порядку створення та діяльності спільних слідчих груп за ст. 571 КПК України у кримінальному провадженні, акцентувавши увагу лише на наявні загальні положення без об'єктивних засад діяльності спільної слідчої групи. Водночас 26,0 % слідчих НПУ, 17,0 % прокурорів та 20,8 % детективів НАБУ

зазначили, що, попри відсутність чітко визначеного порядку врегулювання діяльності спільної слідчої групи, суттєвих труднощів не виникає в практичній реалізації їх діяльності у кримінальному провадженні. Про високий рівень врегулювання процесуального порядку створення та діяльності спільних слідчих груп у кримінальному провадженні зауважило лише 2,8 % слідчих НПУ, 3,8 % детективів НАБУ. Це спонукає до майже одностайної позиції респондентів щодо необхідності нормативно-правового врегулювання створення та діяльності спільної слідчої групи у кримінальному процесуальному законодавстві України.

З огляду на те, що дослідження спільних слідчих груп у кримінальному провадженні слід розглядати не лише крізь призму кримінального процесуального аспекту, а й криміналістичного, респондентам було запропоновано питання щодо достатнього рівня врегулювання діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень з точки зору криміналістичного забезпечення. Так, переважна більшість слідчих НПУ (53,4 %) та детективів НАБУ (37,5 %) зосередили увагу на неповному врегулюванні, у зв’язку з відсутністю належної процедури формування складу спільної слідчої групи та їх взаємодії з іншими суб’єктами під час розслідування кримінальних правопорушень. Таку думку висвітлила відносно менша кількість прокурорів (22,6 %), які засвідчили повну відсутність врегулювання цього механізму міжнародного співробітництва (71,7 %). Майже одностайні у цій відповіді були 42,5 % слідчих НПУ та 41,7 % детективів НАБУ. Водночас найменша кількість слідчих НПУ (4,1 %), прокурорів (5,7 %) та детективів НАБУ (20,8 %) зазначили, що питання криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами цілком врегульовано.

В умовах сьогодення спільні слідчі групи розслідують великий обсяг воєнних злочинів, у звязку з цим, найбільша кількість слідчих НПУ (44,5 %), прокурорів (41,5 %) та детективів НАБУ (50,0 %) відмітили, що часто виникають труднощі зі встановленням місця вчинення злочину. Водночас відносно менша кількість слідчих НПУ (35,6 %), прокурорів (35,9 %) та детективів НАБУ (33,3 %) виокремили слідову картину як елемент криміналістичної характеристики воєнних злочинів, що несе

виклик для виконання завдань спільної слідчої групи під час досудового розслідування кримінальних проваджень. А 19,9 % слідчих НПУ, 22,6 % прокурорів та 16,7 % детективів НАБУ вважають, що причиною труднощів під час розслідування воєнних злочинів є час вчинення злочину.

Абсолютна більшість слідчих НПУ (89,7 %), прокурорів (90,6 %), детективів НАБУ (79,2 %) визнали, що керівником спільної слідчої групи має бути призначено прокурора, водночас меншість слідчих НПУ (10,3 %), прокурорів (15,1 %), детективів НАБУ (20,8 %) зазначили, що керівником має бути представник правоохоронного органу. Щодо кількості керівників у складі спільної слідчої групи переважна більшість слідчих НПУ (82,9 %), прокурорів (64,2 %), детективів НАБУ (62,5 %) зауважили на необхідності одного керівника, й меншість слідчих НПУ (17,1 %), прокурорів (35,8 %), детективів НАБУ (37,5 %) зазначили необхідність призначення по одному керівнику від держави-сторони спільної слідчої групи.

Переважна більшість слідчих НПУ (40,4 %), детективів НАБУ (41,7 %) вважають, що слідчі ситуації впливають на формування складу спільної слідчої групи, тоді як прокурори (41,5 %) підкреслюють особливості криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, що корегують кількісно-якісний склад спільної слідчої групи. Також 39,6 % прокурорів зазначають, що слідчі ситуації мають рушійну силу при формуванні складу цієї форми організації розслідування кримінальних правопорушень. Переважну однозначність у поглядах на чинники, що впливають на склад спільної слідчої групи висвітлили 35,6 % слідчих НПУ та 33,3 % детективів НАБУ. Водночас абсолютна меншість слідчих НПУ (26,0 %), прокурорів (1,9 %) та детективів НАБУ (25,0 %) вважають що вид кримінального правопорушення є першочерговим чинником, який може вплинути на формування спільної слідчої групи.

Більшість слідчих НПУ (84,9 %), прокурорів (90,6 %), детективів НАБУ (70,9 %) зазначили, що необхідно внести зміни до ст. 571 КПК України «Створення і діяльність спільних слідчих груп», а саме: зазначити, що «Генеральний прокурор» може делегувати виконання своїх функцій, пов’язаних з діяльністю ССГ, а «старший слідчий» буде українським слідчим. Менша кількість респондентів: слідчих НПУ

(13,7 %), прокурорів (7,5 %) та детективів НАБУ (20,8 %), відхилили пропозицію щодо вищезапропонованих змін. У свою чергу, 1,4 % слідчих НПУ, 1,9 % прокурорів та 8,3 % детективів НАБУ висвітлили нейтральну позицію в цьому контексті.

Щодо уточнення кримінального процесуального законодавства на національному рівні, зокрема ст. 222 КПК України «Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування», більшість слідчих НПУ (89,0 %), прокурорів (71,7 %) та детективів НАБУ (66,7 %) підтримала одностайність у необхідності уточнення інформації щодо членів спільної слідчої групи, які не є українськими слідчими чи прокурорами, а також внесення доповнення про те, що старший слідчий не обов'язково є особою, яку призначив керівник органу досудового розслідування. Водночас 8,2 % слідчих НПУ, 24,5 % прокурорів та 29,2 % детективів НАБУ заперечили вищезазначену пропозицію, а 2,8 % слідчих НПУ, 3,8 % прокурорів та 4,1 % детективів НАБУ зайняли нейтральну позицію, запропонувавши можливість розгляду іншого варіанту.

Більшість слідчих НПУ (45,9 %), прокурорів (39,6 %) та детективів НАБУ (41,7 %) зазначили, що до найбільш поширеної слідчої ситуації, яка виникає на наступному етапі розслідування кримінальних правопорушень, в контексті практичної діяльності спільної слідчої групи, належить ситуація, коли членами та відрядженими членами спільної слідчої групи, а також іншими суб'єктами взаємодії здійснено комплекс процесуальних дій, з можливістю направлення до суду обвинувального акта, коли підозрюваний визнає свою вину повністю або частково. Також 39,7 % слідчих НПУ, 34,0 % прокурорів та 33,3 % детективів НАБУ вважають, що здебільшого слідча ситуація виникає тоді, коли членами та відрядженими членами спільної слідчої групи, а також іншими суб'єктами взаємодії, здійснено комплекс процесуальних дій, з можливістю направлення до суду обвинувального акта, проте підозрюваний не визнає своєї вини, а у свою чергу, діяльність слідчого спрямована на перевірку версій сторони захисту та клопотань у кримінальному провадженні. Найменша кількість респондентів: 14,4 % слідчих НПУ, 26,4 % прокурорів та 25,0 % детективів НАБУ зазначила, що слідча ситуація

виникає тоді, коли усі фактичні обставини кримінального правопорушення не встановлено, щоб вважати розслідування у кримінальному провадженні завершеним, навіть попри те, що підозрювана особа визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення.

Абсолютна більшість слідчих НПУ (97,9 %), прокурорів (96,2 %) та детективів НАБУ (87,5 %) вважають, що в склад спільної слідчої групи слід залучати спеціаліста-перекладача, що стане перспективним напрямом функціонування спільної слідчої групи під час розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень. Водночас 0,7 % слідчих НПУ, 1,9 % прокурорів та 4,2 % детективів НАБУ не є прихильниками цієї думки, а 1,4 % слідчим НПУ, 1,9 % прокурорам та 8,3 % детективам НАБУ складно визначити однозначність своє позиції у вищеокресленому аспекті.

Абсолютна більшість слідчих НПУ (89,0 %), прокурорів (90,6 %) та детективів НАБУ (70,9 %) запевняють про наявність транснаціональних зв’язків між окремими елементами криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, які розслідують спільні слідчі групи. Водночас 9,6 % слідчих НПУ, 3,8 % прокурорів та 25,0 % детективів НАБУ не можуть однозначно визначитися з відповіддю, а 1,4 % слідчих НПУ, 5,6 % прокурорів та 4,1 % детективів НАБУ заперечують вищезазначений аспект.

Слід акцентувати увагу на організацію діяльності спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень. На цей процес впливає низка чинників. 92,5 % слідчих НПУ, 50,9 % прокурорів, 50,0 % детективів НАБУ відмітили, що переклад угоди про створення та діяльність спільної слідчої групи мовою заінтересованої держави займає пріоритетну позицію при виконанні завдань кримінального провадження. Водночас більшість слідчих НПУ (82,9 %), прокурорів (94,3 %) та детективів НАБУ (91,7 %) зосереджують свою увагу на інформаційному забезпеченні, що сприяє оперативному обміну криміналістично значущою інформацією. Окрім цього, 95,2 % слідчих НПУ, 96,2 % прокурорів та 95,8 % детективів НАБУ вважають, що проінформованість суб’єктного складу спільної слідчої групи про певні правові положення законодавства держав-сторін до моменту

безпосередньої робочої зустрічі спільної слідчої групи дозволить оптимізувати процес досудового розслідування кримінального провадження. З огляду на вищезазначене, кожен чинник організації діяльності спільної слідчої групи є необхідним компонентом забезпечення міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні, тож респонденти мали можливість надати кілька варіантів відповідей щодо запропонованого питання.

Також переважна більшість слідчих НПУ (95,9 %), прокурорів (96,2 %) та детективів НАБУ (91,7 %) зазначили про необхідність чіткого визначення складу спільної слідчої групи та розмежування обов'язків та завдань кожного із задіяних осіб. Ця процедура сприятиме узгодженню дій учасників кримінального провадження, що скоординує діяльність спільної слідчої групи задля досягнення результату. Водночас 4,1 % слідчим НПУ, 3,8 % прокурорам та 8,3 % детективам НАБУ складно відповісти на це питання.

Абсолютна більшість слідчих НПУ (97,3 %), прокурорів (96,2 %) та детективів НАБУ (79,2 %) визнали, що позитивні аспекти правового регулювання та досвіду слідчо-судової практики іноземних країн щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами необхідно імплементувати в національне законодавство та впровадити в національну правозастосовну практику. Водночас 2,7 % слідчим НПУ, 3,8 % прокурорам та 20,8 % детективам НАБУ складно відповісти на це питання. Таким чином, високі показники респондентів у вищеокресленому аспекті вкотре підкреслюють практичну значущість комплексного дослідження створення та діяльності спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень.

З метою удосконалення організації розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами надано пропозиції щодо створення проєкту Інструкції з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень, яку підтримала абсолютна більшість слідчих НПУ (100,0 %), прокурорів (96,2 %) та детективів НАБУ (100,0 %) та лише 3,8 % прокурорів не мали однозначності при наданні відповіді.

Окрім вищазазначеного, високі показники респондентів засвідчують наявність проблемних питань, з якими стикаються спільні слідчі групи під час розслідування кримінальних правопорушень, а саме: 95,2 % слідчих НПУ, 84,9 % прокурорів та 87,5 % детективів НАБУ вважають, що недостатній рівень нормативно-правового регулювання діяльності спільних слідчих груп, наприклад, відсутність чітких протоколів, негативно впливає на діяльність групи; 95,9 % слідчих НПУ, 90,6 % прокурорів та 91,7 % детективів НАБУ акцентують увагу на недостатньому криміналістичному забезпеченні розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами; 97,3 % слідчих НПУ, 94,3 % прокурорів та 75,0 % детективів НАБУ визнали, що не мають достатньої кількості навчально-методичного забезпечення щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами; 87,7 % слідчих НПУ, 86,8 % прокурорів та 50,0 % детективів НАБУ засвідчують, що стикалися з мовним бар'єром під час розслідування кримінальних правопорушень кількома державами; 92,5 % слідчих НПУ, 96,2 % прокурорів та 75,0 % детективів НАБУ зауважили про наявність ризиків щодо забезпечення безпеки членів спільної слідчої групи та їх перебування у відрядженні; 98,0 % слідчих НПУ, 79,2 % прокурорів та 83,3 % детективів НАБУ наголошують на недостатньому забезпеченні спільної слідчої групи тактичними рекомендаціями, технічними засобами й знаряддями; 98,6 % слідчих НПУ, 94,3 % прокурорів та 75,0 % детективів НАБУ вважають, що на ефективність діяльності спільної слідчої групи впливають розбіжності у кваліфікації кримінальних правопорушень; 97,3 % слідчих НПУ, 98,1 % прокурорів та 79,2 % детективів НАБУ зауважили, що проблемним аспектом під час розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами може стати ситуація, коли кримінальні правопорушення, які розслідує спільна слідча група, є предметом декількох, пов'язаних між собою розслідувань, які здійснюються на території однієї держави різними правоохоронними органами; 99,3 % слідчих НПУ, 96,2 % прокурорів та 95,8 % детективів НАБУ наголошують на розбіжностях правових систем держав-сторін, що можуть спричинити дисбаланс при формуванні спільною слідчою групою методики розслідування кримінальних правопорушень; 94,5 % слідчих НПУ, 94,3 %

прокурорів та 87,5 % детективів НАБУ вважають, що спільні слідчі групи стикаються з тим, що суб'єкти розслідування не мають достатнього практичного досвіду в складі спільної слідчої групи, і це впливає на ефективність досудового розслідування кримінальних правопорушень. Слід зазначити, що респонденти не були обмежені у кількох варіантах відповідей, тому висока динаміка показників підкреслює низку чинників, які негативно впливають на діяльність спільних слідчих груп та потребують удосконалення.

Переважна більшість слідчих НПУ (41,1 %), прокурорів (39,6 %) та детективів НАБУ (37,5 %) відмітили, що взаємодія між слідчими та між прокурорами в межах спільної слідчої групи є пріоритетним напрямом взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень. Посереднім показником є відповіді слідчих НПУ (37,7 %), прокурорів (32,1 %) та детективів НАБУ (33,3 %) щодо взаємодії між спеціалістами, а найменша кількість слідчих НПУ (21,2 %), прокурорів (28,3 %) та детективів НАБУ (28,2 %) відмітили взаємодію між представниками інших правоохоронних органів. Таким чином, до основних напрямів взаємодії віднесено взаємодію між слідчими та між прокурорами у складі спільної слідчої групи.

Під час розгляду питання взаємодії спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень більшість слідчих НПУ (53,4 %), прокурорів (50,3 %) та детективів НАБУ (42,0 %) зазначили, що в практичній реалізації спільні слідчі групи найчастіше взаємодіють з Європолом. Схожі високі показники прослідковуємо під час надання відповіді слідчих НПУ (53,3 %), прокурорів (48,9 %) та детективів НАБУ (43,3 %) щодо питання взаємодії з Інтерполом. Відносно менша кількість слідчих НПУ (28,8 %), прокурорів (23,3 %) та детективів НАБУ (20,4 %) виокремили особливості взаємодії спільної слідчої групи з Євроюстом. Водночас лише 8,2 % слідчих НПУ, 9,4 % прокурорів та 8,3 % детективів НАБУ зауважили, що взаємодія з Міжнародним кримінальним судом (Офісом Прокурора МКС) не є поширеним явищем у правозастосовній діяльності спільних слідчих груп. Також слід зазначити, що респонденти обирали кілька варіантів відповідей на тематичне питання.

Окрім вищезазначеного, абсолютна більшість слідчих НПУ (96,6 %), прокурорів (94,3 %) та детективів НАБУ (87,5 %) позитивно підтримали пропозицію впровадити методику структурних розслідувань («матричне розслідування») кримінальних правопорушень спільними слідчими групами на національному рівні, й лише 3,4 % слідчим НПУ, 5,7 % прокурорам 12,5 % та детективам НАБУ складно однозначно відповісти на це питання. Таким чином, позитивна оцінка респондентів підкреслює необхідність впровадження іноземного досвіду у національну правозастосовну діяльність спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень.

Додаток В

Таблиця
узагальнених даних вивчення 33 кримінальних проваджень щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами
(особа кримінального правопорушника як елемент при формуванні криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, що розслідується спільною слідчою групою)

№ з/п	Завдання для вирішення	Результат	
		кількість	відсоток (%)
1.	**Стать особи кримінального правопорушника**		
	чоловік	28	84,8 %
	жінка	5	15,2 %
2.	**Вік особи кримінального правопорушника**		
	до 18-ти років	–	–
	від 29 до 38 років	28	84,8 %
	понад 38 років	5	15,2 %
3.	**Наявність судимості**		
	раніше судимий	10	30,3 %
	несудимий	23	69,7 %
4.	**За вчиненим видом кримінального правопорушення**		
	умисне вбивство (ст. 115 КК України)	1	3,0 %
	катування (ст. 127 КК України)	1	3,0 %
	торгівля людьми (ст. 149 КК України)	5	15,2 %
	шахрайство (ст. 190 КК України)	4	12,1%
	легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України)	2	6,1 %
	створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255 КК України)	4	12,1 %
	терористичний акт (ст. 258 КК України)	1	3,0 %
	перетинання державного	3	9,1 %

	кордону України з терористичною метою (ст. 258-6 КК України)		
	контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК України)	3	9,1 %
	несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж (ст. 361 КК України)	3	9,1 %
	воєнні злочини (ст. 438 КК України)	6	18,2 %
5.	**За часом перебування в державі**		
	постійно проживає в державі	4	12,1 %
	тривалий час перебуває в державі	8	24,2 %
	короткочасно перебуває в державі	21	63,6 %
6.	**Громадянство особи кримінального правопорушника**		
	іноземний громадянин	13	39,4 %
	особа без громадянства	2	6,1 %
	громадянин держави	18	54,5 %
7.	**За метою перебування особи кримінального правопорушника на території іншої держави**		
	особа, яка прибула на територію іншої держави, у зв’язку зі службовими справами	7	21,2 %
	особа, яка прибула на територію іншої держави, у зв’язку з бізнес - інтересами	3	9,1 %
	особа, яка прибула на територію іншої держави з особистих намірів	8	24,2 %
	особа, яка прямує транзитом	15	45,5 %
8.	**Чи перебуває особа кримінального правопорушника у**		

	міжнародному розшуку за вчинення кримінального правопорушення		
	так	21	63,6 %
	ні	12	36,4 %
9.	**Особа кримінального правопорушника вчинила кримінальне правопорушення у складі**		
	групою осіб	5	15,2 %
	групою осіб за попередньою змовою	3	9,1 %
	організованою групою	15	45,4 %
	злочинною організацією	10	30,3 %
10.	**Особа кримінального правопорушника як співучасник**		
	виконавець (співвиконавець)	18	54,5 %
	організатор	10	30,3 %
	підбурювач	3	9,1 %
	пособник	2	6,1 %

Додаток Г

Аналітична довідка

за результатами дослідження 33 кримінальних проваджень щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами

(особа кримінального правопорушника як елемент криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, що розслідується спільною слідчою групою)

З метою емпіричного обґрунтування положень дисертації досліджено 33 кримінальних проваджень щодо розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами.

Досліджено кримінальні провадження за ст. 115 КК України «Умисне вбивство», ст. 127 КК України «Катування», ст. 149 КК України «Торгівля людьми», ст. 190 КК України «Шахрайство», ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом», ст. 255 КК України «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній», ст. 258 КК України «Терористичний акт» ст. 258-6 КК України «Перетинання державного кордону України з терористичною метою», ст. 305 КК України «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів», ст. 361 КК України «Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж», ст. 438 КК України «Воєнні злочини».

За вчиненим видом кримінального правопорушення встановлено, що найбільша кількість осіб кримінальних правопорушників (18,2 %) наявна за фактами розслідування воєнних злочинів (ст. 438 КК України), високий показник (15,2%) становить кількість осіб кримінальних правопорушників, з огляду на розслідування торгівлі людьми (ст. 149 КК України), а також 12,1 % за вчинення шахрайства (ст. 190 КК України) та 12,1 % за створення, керівництво злочинною спільнотою або

злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255 КК України). У свою чергу, 9,1 % осіб кримінальних правопорушників наявні за фактами розслідування перетинання державного кордону України з терористичною метою (ст. 258-6 КК України), 9,1 % – за фактами розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК України) та 9,1 % – за несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж (ст. 361 КК України). Відносно менша кількість осіб кримінальних правопорушників (6,1 %) наявна за фактами розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України). А найменшу кількість (3,0 %) осіб кримінальних правопорушників схарактеризовано в кримінальних провадженнях щодо умисного вбивства (ст. 115 КК України), 3,0 % – за катування (ст. 127 КК України), 3,0 % – за терористичний акт.

Визначено, що за часом перебування в державі, де було вчинено кримінальне правопорушення або було порушено інтереси цієї держави, найбільша кількість осіб кримінальних правопорушників (63,6 %) короткочасно перебували в державі, дещо менша кількість (24,2 %) тривалий час перебували в державі, а 12,1 % проживали в державі на постійній основі.

З огляду на особливості кримінальних проваджень виокремлено осіб відповідно до громадянства. Так, найбільшу кількість (6,1 %) становлять особи без громадянства, а також громадяни держави засвідчують високий показник (54,5 %). Своєю чергою найменшу кількість осіб кримінальних правопорушників (39,4 %) становлять іноземні громадяни.

У кримінальних провадженнях яскраво виражена мета перебування особи на території іншої держави, найбільша кількість осіб (45,5 %) прямувала транзитом. Також траплялися слідчі ситуації, коли особа прибула на територію іншої держави, у зв’язку зі службовими справами (21,2 %) та особа, яка прибула на територію іншої держави з особистих намірів (24,2 %). Найменшу кількість становлять особи, які прибули на територію іншої держави, у зв’язку з бізнес - інтересами (9,1 %).

Окрім вищезазначеного, слід підкреслити, що з кримінальних проваджень відомо, що особи кримінальні правопорушники переважно (63,6 %) перебувають у розшуку за вчинення кримінального правопорушення, окрім 36,4 % осіб.

З огляду на те, що розслідування міжнародних злочинів та транснаціональних кримінальних правопорушень є надскладними, слід зауважити, що більшість осіб кримінальних правопорушників (45,4 %) вчиняють кримінальні правопорушення у складі організованої групи, а також високий показник осіб кримінальних правопорушників (30,3 %) наявний у складі організованої злочинності. Водночас особи кримінальні правопорушники вчиняють кримінальні правопорушення групою осіб (15,2 %) чи групою осіб за попередньою змовою (9,1 %). При цьому особа кримінального правопорушника найчастіше (54,5 %) є виконавцем (співвиконавцем) та організатором (30,3 %), рідше підбурювачем (9,1 %) та пособником (6,1 %).

Своєю чергою неможливо оминути соціально-демографічні відомості осіб кримінальних правопорушників, відповідно до яких переважна більшість кримінальних правопорушень була вчинена особами чоловічої статі (84,8 %), менша кількість (15,2 %) – особами жіночої статі; типовий вік осіб кримінальних правопорушників – від 29 до 38 років (84,8 %), понад 38 років – 15,2 %; мали судимість – 30,3 %, а також несудимі – 69,7 %.

За результатами аналізу цих кримінальних проваджень встановлено, що особа правопорушника є ключовим елементом при формуванні криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, що розслідується спільною слідчою групою.

Додаток Д

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проєкту Інструкції з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень

Зміст положення (норми) чинного законодавства	Зміст відповідного положення (норми) проєкту акта
Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України	**Інструкція з організації діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень**
I. Загальні положення	**I. Загальні положення**
1. Організація роботи слідчих підрозділів Національної поліції України (далі - слідчі підрозділи) передбачає ефективну участь слідчих у захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження шляхом: ...	1. Організація роботи **спільної слідчої групи** передбачає ефективну участь **прокурорів,** слідчих у захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження шляхом: ...
II. Планування, аналітична, методична і статистична робота слідчих підрозділів та координація їх діяльності	**II. Планування, аналітична, методична і статистична робота спільної слідчої групи та координація її діяльності**
1. Діяльність слідчих підрозділів здійснюється на основі планування, поєднання єдиноначальності у вирішенні питань службової діяльності та колегіальності при їх обговоренні, персональної відповідальності кожного працівника за стан справ на дорученій ділянці роботи. ... 6. Аналітична робота передбачає організацію збору даних, їх обробку і узагальнення, комплексне вивчення стану оперативної обстановки, результатів діяльності слідчого підрозділу.	1. Діяльність **спільної слідчої групи** здійснюється на основі планування, поєднання єдиноначальності у вирішенні питань службової діяльності та колегіальності при їх обговоренні, персональної відповідальності кожного працівника за стан справ на дорученій ділянці роботи. ... 6. Аналітична робота передбачає організацію збору даних, їх обробку і узагальнення, комплексне вивчення стану оперативної обстановки, результатів діяльності **спільної слідчої групи**.
8. Статистична робота слідчих підрозділів – планомірний, науково обґрунтований процес збирання офіційної інформації, який дає кількісну характеристику результатів роботи з розслідування кримінальних правопорушень або тих чи інших процесів, що відбуваються під час її проведення, шляхом реєстрації відповідних показників роботи за спеціальними програмами, розробленими на основі відповідної методології, тобто сукупності науково обґрунтованих способів, правил і методів вивчення процесів, які встановлюють порядок збирання, опрацювання і аналізу інформації.	8. Статистична робота **спільної слідчої групи** – планомірний, науково обґрунтований процес збирання офіційної інформації, який дає кількісну характеристику результатів роботи з розслідування кримінальних правопорушень або тих чи інших процесів, що відбуваються під час її проведення, шляхом реєстрації відповідних показників роботи за спеціальними програмами, розробленими на основі відповідної методології, тобто сукупності науково обґрунтованих способів, правил і методів вивчення процесів, які встановлюють порядок збирання, опрацювання і аналізу інформації.

Активація Windows

... 11. Методична робота слідчого підрозділу заснована на досягненнях сучасної науки та передового досвіду аналітичної, організаційної, науково-практичної, інформаційної діяльності щодо вирішення основних завдань досудового розслідування, покращення його якості, забезпечення законності, удосконалення професійної компетентності слідчих та підвищення ефективності їх діяльності. Ця робота передбачає постійну систематизацію законодавства України в частині, що стосується досудового розслідування, та своєчасне доведення до відома слідчих його змін, у тому числі за допомогою сучасних систем комунікаційного зв'язку та отримання інформації, проведення занять зі слідчими в системі службової підготовки, узагальнення слідчої та судової практики, а також позитивного практичного досвіду в розслідуванні кримінальних правопорушень.	... 11. Методична робота **спільної слідчої групи** заснована на досягненнях сучасної науки та передового **іноземного** досвіду аналітичної, організаційної, науково-практичної, інформаційної діяльності щодо вирішення основних завдань досудового розслідування, покращення його якості, забезпечення законності, удосконалення професійної компетентності **прокурорів, слідчих та інших членів групи, а також** підвищення ефективності їх діяльності. Ця робота передбачає постійну систематизацію законодавства України в частині, що стосується досудового розслідування, та своєчасне доведення до відома **прокурорів, слідчих та інших членів групи** його змін, у тому числі за допомогою сучасних систем комунікаційного зв'язку та отримання інформації, проведення занять з **прокурорами, слідчими та іншими членами групи** в системі службової підготовки, узагальнення слідчої та судової практики, а також позитивного практичного досвіду **іноземних держав** в розслідуванні кримінальних правопорушень.
III. Організація роботи слідчого управління	**III. Організація роботи спільної слідчої групи**
8. Слідче управління здійснює контроль за станом досудового розслідування, яке проводиться слідчими підрозділами, у кримінальних провадженнях про: 1) умисні вбивства, умисні тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили смерть потерпілого, згвалтування при обтяжуючих обставинах; 2) торгівлю людьми; 3) незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; 4) дорожньо-транспортні пригоди, у яких загинула хоча б одна особа або постраждало 5 і більше осіб; 5) кримінальні правопорушення, учинені організованими групами чи злочинними організаціями, бандитизм; 6) тяжкі та особливо тяжкі злочини, учинені у сфері службової діяльності; 7) злочини у сфері господарської діяльності, якими заподіяно матеріальної шкоди на суму понад мільйон гривень; 8) кримінальні правопорушення, які вчинені стосовно народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників органів	8. **Спільна слідча група проводить досудове розслідування у кримінальних провадженнях за фактами вчинення міжнародних злочинів та транснаціональних кримінальних правопорушень:** ...

прокуратури, суду та представників засобів масової інформації; 9) тяжкі та особливо тяжкі злочини, учинені неповнолітніми або за їх участю; 10) кримінальні правопорушення, що викликали суспільний резонанс; 11) кримінальні правопорушення, в яких прокурорами скасовано постанови слідчих про закриття кримінальних проваджень; 12) кримінальні правопорушення, за якими надходили скарги громадян, акти реагування прокурора, рішення слідчого судді, суду, мали місце критичні виступи в засобах масової інформації або в яких під час перевірок виявлено недоліки; 13) кримінальні правопорушення, стан досудового розслідування у яких взято на контроль Офісом Генерального прокурора та регіональними прокуратурами.	
IV. Організація роботи слідчих відділів (відділень) територіальних підрозділів поліції	**IV. Організація взаємодії у межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень**
1. Організація слідчої роботи в територіальному підрозділі поліції покладається на першого заступника (заступника) начальника територіального (відокремленого) підрозділу поліції — начальника слідчого відділу (відділення). ...	Зазначити суб'єктів, з якими взаємодіє спільна слідча група під час проведення процесуальних дій, та охарактеризувати особливості їхньої співпраці. Визначити: – взаємодію між слідчими; – взаємодію між прокурорами; – взаємодію між спеціалістами; – взаємодію між представниками інших правоохоронних органів.
	V. Організація взаємодії спільної слідчої групи з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень
	Виокремити засади взаємодії спільної слідчої групи з міжнародними організаціями, інституціями у межах міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні. Визначити: – взаємодію з Європолом; – взаємодію з Євроюстом; – взаємодію з Інтерполом; – взаємодію з Міжнародним кримінальним судом (Офісом Прокурора МКС).

Додаток Е

АКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник начальника Головного слідчого управління Національної поліції України – начальник управління організації роботи та методичного забезпечення, д. ю. н., професор, заслужений юрист України
полковник поліції

Артем ШЕВЧИШЕН

27.11.2025 року

АКТ № 114197-2025
від 27.11.2025

Про впровадження у практичну діяльність Головного слідчого управління Національної поліції України результатів дисертаційного дослідження Васюти Ю.В.

Уклала комісія у складі:

Голови: заступника начальника управління організації роботи та методичного забезпечення Головного слідчого управління Національної поліції України, полковника поліції Ананченка Володимира

членів комісії: начальника 3-го відділу (методичної роботи та правового забезпечення) управління організації роботи та методичного забезпечення Головного слідчого управління Національної поліції України, доктора філософії в галузі права, майора поліції Романова Максима

старшого слідчого в особливо важливих справах 3-го відділу (методичної роботи та правового забезпечення) управління організації роботи та методичного забезпечення Головного слідчого управління Національної поліції України, доктора філософії в галузі права, майора поліції Крушеницького Андрія

комісія відповідно до наказу Національної поліції України № 692 від 17.06.2025 «Про затвердження Порядку участі працівників слідчих підрозділів Національної поліції України в науковій та освітній діяльності»,

склала цей акт щодо розгляду основних положень і результатів дисертаційного дослідження Васюти Юлії Володимирівни на тему «Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

У дисертації досліджуються теоретичні засади та практичні підходи до діяльності спільних слідчих груп у кримінальному провадженні. Особлива увага приділяється організаційним і процесуальним аспектам взаємодії слідчих, оптимальному розподілу обов'язків та використанню спеціальних методів і прийомів для всебічного, об'єктивного та ефективного розслідування кримінальних правопорушень.

Комісією встановлено, що висновки, які містяться у дисертаційному дослідженні, можуть використовуватись у практичній діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України під час проведення занять у системі службової підготовки, а також при проведенні нарад, семінарів, а викладені у них пропозиції та рекомендації можуть бути корисними під час розслідування кримінальних правопорушень.

Матеріали, викладені у висновках дисертаційного дослідження, можуть використовуватись під час підготовки листів-роз'яснень до органів досудового розслідування України, оскільки мають як необхідний теоретичний та методологічний рівень, так і практичну цінність, що сприятиме вдосконаленню їх процесуальної діяльності.

Голова комісії: **Володимир АНАНЧЕНКО**

Члени комісії: **Максим РОМАНОВ**

Андрій КРУШЕНИЦЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор
Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції
Олег ТАРАСЕНКО
03 11 2025 року

АКТ

03. 11 2025 м. Київ № 500/11

Впровадження результатів дисертації Васюти Юлії Володимирівни на тему: «Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами» в наукову діяльність НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи у складі:

– т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата юридичних наук старшого лейтенанта поліції Горбенко Дар'ї Андріївни;

– завідувача кафедри криміналістики та судової медицини, кандидата юридичних наук, доцента майора поліції Антощука Андрія Олександровича;

– завідувача кафедри кримінального процесу, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Таран Олени Вікторівни;

– начальника відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Тихонової Олени Вікторівни;

– завідувача загальної бібліотеки Гайдар Людмили Георгіївни.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації ад'юнкта відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури (кафедри криміналістики та судової медицини) Національної академії внутрішніх справ Васюти Юлії Володимирівни на тему: «Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», а також вивчила подані наукові праці ад'юнкта та на основі проведеного аналізу зробила висновок, що надана робота містить низку обґрунтованих теоретичних положень і пропозицій, спрямованих на удосконалення діяльності з досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Проаналізовано основні результати дослідження Ю.В. Васюти, зокрема наукові праці, в яких опубліковано теоретичні положення дисертації:

1. Чорноус Ю.М., Васюта Ю.В. Психологічна та організаційно-тактична характеристика діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. *Юридична психологія*: науковий журнал. Київ:

Нац. акад. внутр. справ, 2022, № 2 (31). С. 113-121. DOI: https://doi.org/10.33270/03223102.113.

2. Васюта Ю.В. Правова регламентація діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень (Legal regulation of the activities of joint investigation teams during the investigation of criminal offenses). *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*: зарубіжний науковий журнал. Люблін, 2023, № 1 (53). С. 212-217. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.32.

3. Vasiuta Yu.V. Current state and prospects of interaction of joint investigation teams with international police organizations. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 2023, 13 (4), 62-72. DOI: https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/4.2023.62.

4. Vasiuta Yu.V. Foreign experience in creating joint investigation teams to investigation of criminal offenses. *Visegrad Journal on Human Rights*, 2024, 5, 137-142. DOI: https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.5.22.

5. Васюта Ю.В. Теоретико-методологічні та праксеологічні засади діяльності спільних слідчих груп під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2025. № 1 (29). С. 96-104. DOI: https://doi.org/10.33270/02252901.11.

6. Васюта Ю.В. Виклики сьогодення та інновації криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Науковий вісник публічного та приватного права*: Збірник наукових праць. Випуск 1. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2025. 266 с. С. 180-185. DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.31.

7. Васюта Ю.В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Роль юридичної науки в забезпеченні правоохоронної діяльності:* матеріали підсумкової науково-теоретичної конференції (Київ, 25 квіт. 2019 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 467 с. С. 63-65.

8. Васюта Ю.В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Національна юридична освіта й наука в європейському та євроатлантичному вимірах:* матеріали загальноакад. підсумк. наук.-теорет. конф. здобувачів вищої освіти (Київ, 17 трав. 2019 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 275 с. С. 124-126.

9. Васюта Ю.В. Проблеми методики розслідування злочинів, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, на міжнародному рівні. *Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали IX Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 154 с. С. 64-67.

10. Васюта Ю.В. Актуальні питання методики розслідування злочинів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи:* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 листоп. 2020 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 467 с. С. 119-122.

11. Васюта Ю.В. Police training related to combating human trafficking: London. *Зарубіжний досвід протидії злочинності:* матеріали VI міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 3 груд. 2020 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 288 с. С. 22-25.

12. Васюта Ю.В. Проблеми удосконалення кримінально-правової протидії міжнародному тероризму. *Проблеми юридичної науки очима молодих науковців:* зб. наук. пр. XIV Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 11 березня 2021 р.). Київ, 2021. 172 с. С. 85-87.

13. Васюта Ю.В. Актуальні питання розслідування торгівлі людьми. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи:* збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки - 2021 в Україні (м. Київ, 20 травня 2021 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2021. 437 с. С. 89-92.

14. Васюта Ю.В. Міжнародне співробітництво під час розслідування кіберзлочинів. *Інновації в криміналістиці та судовій експертизі:* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2021 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.С. Чернявський, А.А. Саковський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 435 с. С. 376-379.

15. Васюта Ю.В. Спільна слідча група як форма міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень: правовий аспект. *Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice*: the 6th International scientific and practical conference, November 01-04, 2022. Edmonton, Canada. International Science Group. 2022. DOI: 10.46299/ISG.2022.2.6. P. 272-276. Участь підтверджено отриманим сертифікатом.

16. Васюта Ю.В. Механізм техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень за участю Міжнародного кримінального суду. *Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення):* матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 02 груд. 2022 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 71-74.

17. Васюта Ю.В. Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами у сфері ювенальної юстиції. *XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копєйчикова:* матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.). Редкол.: С.Д. Гусарєв, М.М. Пендюра, Ю.В. Кривицький, Н.П. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 210 с. С. 78-83.

18. Васюта Ю.В. Функціонування української мови в міжнародному вимірі: правовий аспект. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи:* матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 177 с. С. 91-96.

19. Васюта Ю.В. Питання формування методики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи:* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 244 с. С. 150-153.

20. Vasiuta Yu. Joint investigation team in the investigation of criminal offenses involving Eurojust. *Правоохоронні органи на захисті правопорядку та конституційних свобод в умовах миру та воєнного стану:* збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної курсантської (студентської) конференції

іноземними мовами (м. Кропивницький, 24 лютого 2023 р.). Кропивницький: ДонДУВС, 2023. С. 48-50. Участь підтверджено отриманим сертифікатом.

21. Васюта Ю.В. Конституційні засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Правові засади організації та здійснення публічної влади:* збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 31 березня 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 62-65.

22. Васюта Ю.В. On the issue of war crimes investigation by joint investigation teams. *Діяльність органів правопорядку під час та після збройних конфліктів (зарубіжний досвід):* зб. тез доп. учасників XXIV Міжнарод. студент. наук.-практ. конф. іноземн. мовами (14 квіт. 2023 р., м. Вінниця, Україна). МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека», Каф. іноземних мов ф-ту № 4. Вінниця, ХНУВС, 2023. С. 156, 183.

23. Васюта Ю.В. Завдання спільних слідчих груп під час розслідування нелегальної міграції. *Міграційна безпека: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти:* матеріали Всеукраїнського науково-практичного круглого столу (м. Івано-Франківськ, 27 вересня 2023 року); упоряд. к.ю.н., доц. В.С. Бондар. ЛННІ ім. Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ. Івано-Франківськ, 2023. 107 с. С. 15-18.

24. Васюта Ю.В. Certain aspects of the use of special knowledge during the investigation of the criminal offenses by joint investigation teams. *Лінгвістика і право в безпековій сфері: зарубіжний досвід:* матеріали III міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 26 жовт. 2023 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 416 с. С. 63-66.

25. Васюта Ю.В. Міжнародний кримінальний суд: аспекти взаємодії зі спільними слідчими групами під час розслідування міжнародних злочинів. *Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України:* матеріали круглого столу, присвяч. 40-річчю кафедри кримінального процесу (Київ, 27 жовт. 2023 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 360 с. С. 193-196.

26. Васюта Ю.В. Окремі аспекти розслідування воєнних злочинів: законодавство, доктрина, практика. *Актуальні проблеми кримінального права:* матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П.П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 473 с. С. 277-280.

27. Васюта Ю.В. Особливості тактики огляду місця події під час розслідування воєнних злочинів спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи:* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2023 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 427 с. С. 198-201.

28. Васюта Ю.В. Розслідування кіберзлочинності спільними слідчими групами крізь призму криміналістичних інновацій. *Актуальні проблеми*

кібербезпеки в Україні в умовах воєнного стану: матеріали міжвідомчого науково-практичного круглого столу (м. Київ, НАВС, 25 квітня 2024 р.); за заг. редакцією В.А. Кудінова, К.В. Ярового. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 144 с. С. 23-26.

29. Васюта Ю.В. Кримінальні процесуальні аспекти взаємодії у межах спільної слідчої групи. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 2 трав. 2024 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 306 с. С. 180-182.

30. Васюта Ю.В. Взаємодія судових експертів зі спільними слідчими групами під час розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики:* зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя від дня народження М.С. Романова (Харків, 17.05.2024). Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», 2024. 314 с. С. 54-55. Участь підтверджено отриманим сертифікатом.

31. Васюта Ю.В. Взаємодія учасників спільних слідчих груп крізь призму філософсько-правової рефлексії. *Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану* (м. Київ, 22 травня 2024 року): збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки-2024 в Україні. Київ: ДНДІ МВС України, 2024. 481 с. С. 104-106. Участь підтверджено отриманим сертифікатом.

32. Васюта Ю.В. Investigation of corruption criminal offenses by joint investigation teams: certain aspects. *Актуальні проблеми охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану та післявоєнний період:* зб. матеріалів міжвідом. наук.-практ. круг. столу (Київ, 23 трав. 2024 р.). Редкол.: С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський, М.М. Пендюра, Ю.В. Кривицький. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 176 с. С. 118-120.

33. Васюта Ю.В. Іноземний досвід створення спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи:* матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу. (Київ, 21 листоп. 2024 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 432 с. С. 268-273.

34. Vasiuta Yu.V. The prosecutor in the composition of a joint investigation team: prospects for international cooperation. *Організаційно-правові засади забезпечення сталого розвитку в Україні*: Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Кривий Ріг, 15 квітня 2025 р.): збірник матеріалів. Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2025. 695 с. С. 220-223.Участь підтверджено отриманим сертифікатом від 15 квітня 2025 року № 77.

35. Васюта Ю.В. Тенденції розслідування організованої злочинності спільними слідчими групами на шляху до забезпечення міжнародного правосуддя. *Правові механізми змагального та відкритого доступу до правосуддя: виклики євроінтеграційного процесу*: матеріали наук.-практ. круглого столу (Київ, 30 квіт. 2025 р.) / [редкол.: В.І. Шакун, С.С. Шрамко, В.В. Бабаніна.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2025. 231 с. С. 28-31.

36. Васюта Ю.В. Психологічний складник діяльності спільних слідчих груп

як праксеологічна засада забезпечення міжнародного співробітництва. *Сучасні психотехнології в роботі психолога та правника:* матеріали круглого столу (Київ, 14 трав. 2025 р.) / редкол.: С.С. Чернявський, О.В. Кульчицька, Н.С. Полудьонна. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2025. 92 с. С. 6-11.

37. Васюта Ю.В. Сучасні тенденції інформаційного забезпечення спільних слідчих груп під час розслідування транснаціональної злочинності. *Інформаційна безпека суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану та повоєнний період:* зб. матеріалів (Київ, 29 трав. 2025 р.) / Редкол.: О.С. Тарасенко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2025. 181 с. С. 131-133.

На основі проведеного аналізу комісія зробила висновок про те, що вищезазначені матеріали дисертаційного дослідження Ю.В. Васюти застосовуються під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних та проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, а також використовуються в науково-дослідницькій діяльності Ради молодих вчених Національної академії внутрішніх справ.

Члени комісії:

Дар'я РОРБЕНКО

Андрій АНТОЩУК

Олена ТАРАН

Олена ТИХОНОВА

Людмила ГАЙДАР

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор
Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції
Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ
03 11 2025 року

АКТ

03. 11. 2025 м. Київ № 499-0

Впровадження результатів дисертації Васюти Юлії Володимирівни на тему: «Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами» в освітній процес НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи у складі:

– начальника відділу організації освітнього процесу лейтенанта поліції Бойчук Вікторії Олександрівни;

– т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата юридичних наук старшого лейтенанта поліції Горбенко Дар'ї Андріївни;

– завідувача кафедри криміналістики та судової медицини, кандидата юридичних наук, доцента майора поліції Антощука Андрія Олександровича;

– завідувача кафедри кримінального процесу, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Таран Олени Вікторівни;

– начальника відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Тихонової Олени Вікторівни;

– завідувача загальної бібліотеки Гайдар Людмили Георгіївни.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації ад'юнкта відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури (кафедри криміналістики та судової медицини) Національної академії внутрішніх справ Васюти Юлії Володимирівни на тему: «Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», а також вивчила подані наукові праці ад'юнкта та на основі проведеного аналізу зробила висновок, що надана робота містить низку обґрунтованих теоретичних положень і пропозицій, спрямованих на удосконалення діяльності з досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Проаналізовано основні результати дослідження Ю.В. Васюти, зокрема наукові праці, в яких опубліковано теоретичні положення дисертації:

1. Чорноус Ю.М., Васюта Ю.В. Психологічна та організаційно-тактична

характеристика діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. *Юридична психологія:* науковий журнал. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022, № 2 (31). С. 113-121. DOI: https://doi.org/10.33270/03223102.113.

2. Васюта Ю.В. Правова регламентація діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень (Legal regulation of the activities of joint investigation teams during the investigation of criminal offenses). *KELM (Knowledge, Education, Law, Management):* зарубіжний науковий журнал. Люблін, 2023, № 1 (53). С. 212-217. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.32.

3. Vasiuta Yu.V. Current state and prospects of interaction of joint investigation teams with international police organizations. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs,* 2023, 13 (4), 62-72. DOI: https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/4.2023.62.

4. Vasiuta Yu.V. Foreign experience in creating joint investigation teams to investigation of criminal offenses. *Visegrad Journal on Human Rights,* 2024, 5, 137-142. DOI: https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.5.22.

5. Васюта Ю.В. Теоретико-методологічні та праксеологічні засади діяльності спільних слідчих груп під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень. *Філософські та методологічні проблеми права.* 2025. № 1 (29). С. 96-104. DOI: https://doi.org/10.33270/02252901.11.

6. Васюта Ю.В. Виклики сьогодення та інновації криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Науковий вісник публічного та приватного права*: Збірник наукових праць. Випуск 1. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2025. 266 с. С. 180-185. DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.31.

7. Васюта Ю.В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Роль юридичної науки в забезпеченні правоохоронної діяльності:* матеріали підсумкової науково-теоретичної конференції (Київ, 25 квіт. 2019 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 467 с. С. 63-65.

8. Васюта Ю.В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Національна юридична освіта й наука в європейському та євроатлантичному вимірах:* матеріали загальноакад. підсумк. наук.-теорет. конф. здобувачів вищої освіти (Київ, 17 трав. 2019 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 275 с. С. 124-126.

9. Васюта Ю.В. Проблеми методики розслідування злочинів, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, на міжнародному рівні. *Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку:* матеріали IX Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 154 с. С. 64-67.

10. Васюта Ю.В. Актуальні питання методики розслідування злочинів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи:* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 листоп. 2020 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 467 с. С. 119-122.

11. Васюта Ю.В. Police training related to combating human trafficking: London. *Зарубіжний досвід протидії злочинності:* матеріали VI міжвуз. курсант

наук. конф. (Київ, 3 груд. 2020 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 288 с. С. 22-25.

12. Васюта Ю.В. Проблеми удосконалення кримінально-правової протидії міжнародному тероризму. *Проблеми юридичної науки очима молодих науковців:* зб. наук. пр. XIV Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 11 березня 2021 р.). Київ, 2021. 172 с. С. 85-87.

13. Васюта Ю.В. Актуальні питання розслідування торгівлі людьми. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи:* збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки - 2021 в Україні (м. Київ, 20 травня 2021 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2021. 437 с. С. 89-92.

14. Васюта Ю.В. Міжнародне співробітництво під час розслідування кіберзлочинів. *Інновації в криміналістиці та судовій експертизі:* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2021 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.С. Чернявський, А.А. Саковський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 435 с. С. 376-379.

15. Васюта Ю.В. Спільна слідча група як форма міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень: правовий аспект. *Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice*: the 6th International scientific and practical conference, November 01-04, 2022. Edmonton, Canada. International Science Group. 2022. DOI: 10.46299/ISG.2022.2.6. P. 272-276. Участь підтверджено отриманим сертифікатом.

16. Васюта Ю.В. Механізм техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень за участю Міжнародного кримінального суду. *Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення):* матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 02 груд. 2022 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 71-74.

17. Васюта Ю.В. Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами у сфері ювенальної юстиції. *XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копєйчикова:* матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.). Редкол.: С.Д. Гусарєв, М.М. Пендюра, Ю.В. Кривицький, Н.П. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 210 с. С. 78-83.

18. Васюта Ю.В. Функціонування української мови в міжнародному вимірі: правовий аспект. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи:* матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 177 с. С. 91-96.

19. Васюта Ю.В. Питання формування методики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи:* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 244 с. С. 150-153.

20. Vasiuta Yu. Joint investigation team in the investigation of criminal offenses involving Eurojust. *Правоохоронні органи на захисті правопорядку та*

конституційних свобод в умовах миру та воєнного стану: збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної курсантської (студентської) конференції іноземними мовами (м. Кропивницький, 24 лютого 2023 р.). Кропивницький: ДонДУВС, 2023. С. 48-50. Участь підтверджено отриманим сертифікатом.

21. Васюта Ю.В. Конституційні засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Правові засади організації та здійснення публічної влади:* збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 31 березня 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 62-65.

22. Васюта Ю.В. On the issue of war crimes investigation by joint investigation teams. *Діяльність органів правопорядку під час та після збройних конфліктів (зарубіжний досвід):* зб. тез доп. учасників XXIV Міжнарод. студент. наук.-практ. конф. іноземн. мовами (14 квіт. 2023 р., м. Вінниця, Україна). МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека», Каф. іноземних мов ф-ту № 4. Вінниця, ХНУВС, 2023. С. 156, 183.

23. Васюта Ю.В. Завдання спільних слідчих груп під час розслідування нелегальної міграції. *Міграційна безпека: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти:* матеріали Всеукраїнського науково-практичного круглого столу (м. Івано-Франківськ, 27 вересня 2023 року); упоряд. к.ю.н., доц. В.С. Бондар. ЛНІІ ім. Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ. Івано-Франківськ, 2023. 107 с. С. 15-18.

24. Васюта Ю.В. Certain aspects of the use of special knowledge during the investigation of the criminal offenses by joint investigation teams. *Лінгвістика і право в безпековій сфері: зарубіжний досвід:* матеріали III міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 26 жовт. 2023 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Черняєвський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 416 с. С. 63-66.

25. Васюта Ю.В. Міжнародний кримінальний суд: аспекти взаємодії зі спільними слідчими групами під час розслідування міжнародних злочинів. *Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України:* матеріали круглого столу, присвяч. 40-річчю кафедри кримінального процесу (Київ, 27 жовт. 2023 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Черняєвський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 360 с. С. 193-196.

26. Васюта Ю.В. Окремі аспекти розслідування воєнних злочинів: законодавство, доктрина, практика. *Актуальні проблеми кримінального права:* матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П.П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Черняєвський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 473 с. С. 277-280.

27. Васюта Ю.В. Особливості тактики огляду місця події під час розслідування воєнних злочинів спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи:* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2023 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Черняєвський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 427 с. С. 198-201.

28. Васюта Ю.В. Розслідування кіберзлочинності спільними слідчими групами крізь призму криміналістичних інновацій. *Актуальні проблеми кібербезпеки в Україні в умовах воєнного стану:* матеріали міжвідомчого науково-практичного круглого столу (м. Київ, НАВС, 25 квітня 2024 р.); за заг. редакцією В.А. Кудінова, К.В. Ярового. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 144 с. С. 23-26.

29. Васюта Ю.В. Кримінальні процесуальні аспекти взаємодії у межах спільної слідчої групи. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 2 трав. 2024 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 306 с. С. 180-182.

30. Васюта Ю.В. Взаємодія судових експертів зі спільними слідчими групами під час розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики:* зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя від дня народження М.С. Романова (Харків, 17.05.2024). Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», 2024. 314 с. С. 54-55. Участь підтверджено отриманим сертифікатом.

31. Васюта Ю.В. Взаємодія учасників спільних слідчих груп крізь призму філософсько-правової рефлексії. *Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану* (м. Київ, 22 травня 2024 року): збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки-2024 в Україні. Київ: ДНДІ МВС України, 2024. 481 с. С. 104-106. Участь підтверджено отриманим сертифікатом.

32. Васюта Ю.В. Investigation of corruption criminal offenses by joint investigation teams: certain aspects. *Актуальні проблеми охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану та післявоєнний період:* зб. матеріалів міжвідом. наук.-практ. круг. столу (Київ, 23 трав. 2024 р.). Редкол.: С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський, М.М. Пендюра, Ю.В. Кривицький. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 176 с. С. 118-120.

33. Васюта Ю.В. Іноземний досвід створення спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи:* матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу. (Київ, 21 листоп. 2024 р.), [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 432 с. С. 268-273.

34. Vasiuta Yu.V. The prosecutor in the composition of a joint investigation team: prospects for international cooperation. *Організаційно-правові засади забезпечення сталого розвитку в Україні*: Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Кривий Ріг, 15 квітня 2025 р.): збірник матеріалів. Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2025. 695 с. С. 220-223.Участь підтверджено отриманим сертифікатом від 15 квітня 2025 року № 77.

35. Васюта Ю.В. Тенденції розслідування організованої злочинності спільними слідчими групами на шляху до забезпечення міжнародного правосуддя. *Правові механізми змагального та відкритого доступу до правосуддя: виклики євроінтеграційного процесу*: матеріали наук.-практ. круглого столу (Київ, 30 квіт. 2025 р.) / [редкол.: В.І. Шакун, С.С. Шрамко, В.В.

Бабаніна.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2025. 231 с. С. 28-31.

36. Васюта Ю.В. Психологічний складник діяльності спільних слідчих груп як праксеологічна засада забезпечення міжнародного співробітництва. *Сучасні психотехнології в роботі психолога та правника:* матеріали круглого столу (Київ, 14 трав. 2025 р.) / редкол.: С.С. Чернявський, О.В. Кульчицька, Н.С. Полудьонна. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2025. 92 с. С. 6-11.

37. Васюта Ю.В. Сучасні тенденції інформаційного забезпечення спільних слідчих груп під час розслідування транснаціональної злочинності. *Інформаційна безпека суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану та повоєнний період:* зб. матеріалів (Київ, 29 трав. 2025 р.) / Редкол.: О.С. Тарасенко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2025. 181 с. С. 131-133.

На основі проведеного аналізу комісія зробила висновок про те, що праці Ю.В. Васюти містять науково обґрунтовані теоретичні положення і практичні рекомендації, що дає підстави запровадити їх для використання в освітньому процесі Національної академії внутрішніх справ, зокрема при викладанні навчальних дисциплін «Криміналістика», «Методика розслідування кримінальних правопорушень», «Криміналістичні засоби і методи розслідування кримінальних правопорушень», та під час підготовки навчально-методичних та дидактичних матеріалів, а також рекомендувати їх до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Члени комісії:

Вікторія БОЙЧУК

Дар'я ГОРБЕНКО

Андрій АНТОЩУК

Олена ТАРАН

Олена ТИХОНОВА

Людмила ГАЙДАР

Додаток Є

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Чорноус Ю. М., Васюта Ю. В. Психологічна та організаційно-тактична характеристика діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. *Юридична психологія.* 2022. № 2 (31). С. 113–121. DOI: https://doi.org/10.33270/03223102.113

2. Vasiuta Yu. V. Current state and prospects of interaction of joint investigation teams with international police organizations. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs.* 2023. № 13 (4). P. 62–72. DOI: https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/4.2023.62

3. Васюта Ю. В. Правова регламентація діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень. *Knowledge, Education, Law, Management.* 2023. № 1 (53). С. 212–217. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.32

4. Vasiuta Yu. V. Foreign experience in creating joint investigation teams to investigation of criminal offenses. *Visegrad Journal on Human Rights.* 2024. № 5. P. 137–142. DOI: https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.5.22

5. Васюта Ю. В. Взаємодія в діяльності спільних слідчих груп як форма організації розслідування кримінальних правопорушень. *Юридичний вісник.* 2025. № 5. С. 289–295. DOI: https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2025.31

6. Васюта Ю. В. Теоретико-методологічні та праксеологічні засади діяльності спільних слідчих груп під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень. *Філософські та методологічні проблеми права.* 2025. № 1 (29). С. 96–104. DOI: https://doi.org/10.33270/02252901.11

7. Васюта Ю. В. Виклики сьогодення та інновації криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2025. Вип. 1. С. 180–185. DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.31

8. Vasiuta Yu. V. Investigation of crimes by joint investigation teams: New opportunities for ensuring law and order. *Scientific Journal of the National Academy of*

Internal Affairs. 2026. № 31 (1). P. 56–64. DOI: https://doi.org/10.63341/naia-herald/1.2026.56

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Васюта Ю. В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Роль юридичної науки в забезпеченні правоохоронної діяльності :* матеріали підсумк. наук.-теорет. конф. (Київ, 25 квіт. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 63–65.

10. Васюта Ю. В. Міжнародні спільні слідчі групи. *Національна юридична освіта й наука в європейському та євроатлантичному вимірах :* матеріали загальноакад. підсумк. наук.-теорет. конф. (Київ, 17 трав. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 124–126.

11. Васюта Ю. В. Проблеми методики розслідування злочинів, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, на міжнародному рівні. *Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку :* матеріали IX Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. С. 64–67.

12. Васюта Ю. В. Актуальні питання методики розслідування злочинів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 листоп. 2020 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 119–122.

13. Васюта Ю. В. Police training related to combating human trafficking: London. *Зарубіжний досвід протидії злочинності :* матеріали VI міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 03 груд. 2020 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 22–25.

14. Васюта Ю. В. Проблеми удосконалення кримінально-правової протидії міжнародному тероризму. *Проблеми юридичної науки очима молодих науковців :* зб. наук. пр. XIV Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 11 берез. 2021 р.). Київ, 2021. С. 85–87.

15. Васюта Ю. В. Актуальні питання розслідування торгівлі людьми. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи :* зб. тез Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзнач. Дня науки – 2021 в Україні (Київ, 20 трав. 2021 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 89–92.

16. Васюта Ю. В. Міжнародне співробітництво під час розслідування кіберзлочинів. *Інновації в криміналістиці та судовій експертизі :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2021 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 376–379.

17. Васюта Ю. В. Спільна слідча група як форма міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень: правовий аспект. *Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice :* the 6th International scientific and practical conference (November 01–04, 2022). Edmonton, Canada : International Science Group, 2022. P. 272–276. DOI: 10.46299/ISG.2022.2.6

18. Васюта Ю. В. Розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами у сфері ювенальної юстиції. *XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В. В. Копєйчикова :* матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 78–83.

19. Васюта Ю. В. Функціонування української мови в міжнародному вимірі: правовий аспект. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи :* матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 17 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 91–96.

20. Васюта Ю. В. Питання формування методики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 150–153.

21. Васюта Ю. В. Механізм техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень за участю Міжнародного кримінального суду. *Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення) :* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 02 груд. 2022 р.). Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 71–74.

22. Vasiuta Yu. V. Joint investigation team in the investigation of criminal offenses involving Eurojust. *Правоохоронні органи на захисті правопорядку та конституційних свобод в умовах миру та воєнного стану :* зб. матеріалів VI Всеукр.

наук.-практ. курсант. (студент.) конф. іноземн. мовами (Кропивницький, 24 лют. 2023 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. С. 48–50.

23. Васюта Ю. В. Конституційні засади розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами. *Правові засади організації та здійснення публічної влади :* зб. тез VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 85-річчю від дня народж. Л. П. Юзькова (Хмельницький, 31 берез. 2023 р.). Хмельницький : Хмельн. ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова, 2023. С. 62–65.

24. Васюта Ю. В. On the issue of war crimes investigation by joint investigation teams. *Діяльність органів правопорядку під час та після збройних конфліктів (зарубіжний досвід) :* зб. тез доп. учасників XXIV Міжнар. студент. наук.-практ. конф. іноземн. мовами (Вінниця, 14 квіт. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 156–183.

25. Васюта Ю. В. Завдання спільних слідчих груп під час розслідування нелегальної міграції. *Міграційна безпека: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти :* матеріали Всеукр. наук.-практ. круглого столу (Івано-Франківськ, 27 верес. 2023 р.). Івано-Франківськ : ЛНННІ ім. Е. О. Дідоренка ДонДУВС, 2023. С. 15–18.

26. Васюта Ю. В. Certain aspects of the use of special knowledge during the investigation of the criminal offenses by joint investigation teams. *Лінгвістика і право в безпековій сфері: зарубіжний досвід :* матеріали III міжвуз. курсант. наук. конф. (Київ, 26 жовт. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 63–66.

27. Васюта Ю. В. Міжнародний кримінальний суд: аспекти взаємодії зі спільними слідчими групами під час розслідування міжнародних злочинів. *Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України :* матеріали круглого столу, присвяч. 40-річчю кафедри крим. процесу (Київ, 27 жовт. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 193–196.

28. Васюта Ю. В. Окремі аспекти розслідування воєнних злочинів: законодавство, доктрина, практика. *Актуальні проблеми кримінального права :* матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам’яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 277–280.

29. Васюта Ю. В. Особливості тактики огляду місця події під час розслідування воєнних злочинів спільними слідчими групами. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи :* матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 198–201.

30. Васюта Ю. В. Розслідування кіберзлочинності спільними слідчими групами крізь призму криміналістичних інновацій. *Актуальні проблеми кібербезпеки в Україні в умовах воєнного стану :* матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 25 квіт. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 23–26.

31. Васюта Ю. В. Кримінальні процесуальні аспекти взаємодії у межах спільної слідчої групи. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку :* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 02 трав. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 180–182.

32. Васюта Ю. В. Взаємодія судових експертів зі спільними слідчими групами під час розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики :* зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя від дня народж. М. С. Романова (Харків, 17 трав. 2024 р.). Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2024. С. 54–55.

33. Васюта Ю. В. Взаємодія учасників спільних слідчих груп крізь призму філософсько-правової рефлексії. *Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану :* зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзнач. Дня науки – 2024 в Україні (Київ, 22 трав. 2024 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2024. С. 104–106.

34. Васюта Ю. В. Investigation of corruption criminal offenses by joint investigation teams: certain aspects. *Актуальні проблеми охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану та післявоєнний період :* зб. матеріалів міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 23 трав. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 118–120.

35. Васюта Ю. В. Іноземний досвід створення спільних слідчих груп для розслідування кримінальних правопорушень. *Актуальні питання криміналістики*

та судової експертизи : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 21 листоп. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 270–275.

36. Vasiuta Yu. V. The prosecutor in the composition of a joint investigation team: prospects for international cooperation. *Організаційно-правові засади забезпечення сталого розвитку в Україні :* зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 15 квіт. 2025 р.). Кривий Ріг : Держ. ун-т екон. і техн., 2025. С. 220–223.

37. Васюта Ю. В. Тенденції розслідування організованої злочинності спільними слідчими групами на шляху до забезпечення міжнародного правосуддя. *Правові механізми змагального та відкритого доступу до правосуддя: виклики євроінтеграційного процесу :* матеріали наук.-практ. круглого столу (Київ, 30 квіт. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 28–31.

38. Васюта Ю. В. Психологічний складник діяльності спільних слідчих груп як праксеологічна засада забезпечення міжнародного співробітництва. *Сучасні психотехнології в роботі психолога та правника :* матеріали круглого столу (Київ, 14 трав. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 6–11.

39. Васюта Ю. В. Сучасні тенденції інформаційного забезпечення спільних слідчих груп під час розслідування транснаціональної злочинності. *Інформаційна безпека суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану та повоєнний період :* зб. матеріалів (Київ, 29 трав. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 131–133.

40. Васюта Ю. В. Трансформаційні зміни криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами в умовах дії воєнного стану. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану* : матеріали XIV міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листоп. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 334–338.

41. Васюта Ю. В. Тенденції впровадження іноземного досвіду в діяльність спільних слідчих груп. *Technology as an extension of man: the limits of the possible and new paradigms :* the 17th International scientific and practical conference (April 21 – May 01, 2026). Paris, France : International Science Group, 2026. P. 107–109. DOI: 10.46299/ISG.2026.1.17.